

DNPT?

Interview: Wat is een eerlijke economie?

Reportage: De Abdij van Koningshoeven

Nummer 1 | Mei 2016

Themanummer:

Eerlijke economie

Redactioneel

Eerlijke economie

Dit lentenummer van 2016 draagt als thema 'eerlijke economie'. Verschillende auteurs en geïnterviewden leggen in dit nummer uit wat dit begrip voor christendemocraten betekent. Daaruit blijkt dat een 'eerlijke economie' werkelijk iets anders is dan de neoliberale markteconomie die de laatste decennia zo dominant is geweest.

'Economie gaat over het creëren van toegevoegde waarde voor andere mensen', stelt CDA-econoom Paul Schenderling in een vraaggesprek in dit nummer. Voor Peter Arensman, voorzitter van de CDA Business Club heeft een eerlijke economie alles te maken met het principe *people, planet en profit*. 'Tussen die drie moet een balans zijn', is hij van mening.

Dom Bernardus, abt van klooster De Koningshoeven, verwoordt het aldus: 'Genoeg is genoeg. Wij hechten aan een goede balans: voldoende inkomsten en continuïteit om onze eigen boontjes te kunnen doppen en van betekenis te kunnen zijn voor anderen.'

Coverfoto's: Leonard Walpot (boven), Bas de Meijer (onder)

De strijd om Pieter Steenkamp

De Uitgangspunten van Gerda Verburg

Inhoud

- 4 Samen
- 15 *Column* Elco Brinkman
- 22 De werkplek van ...
- 23 *Column* Sybrand Buma
- 24 Dag van de Afdeling
- 26 Dertig jaar Basisgroep Sociale Zekerheid
- 30 Nederland moet werk maken van de circulaire economie
- 31 *Column* Esther de Lange
- 32 'Je moet kansen willen zien'
- 34 Naar een eerlijker arbeidsmarkt
- 36 Ledenwerfactie van het CDJA
- 40 Schmelzerlezing
- 42 HRM-beleid
- 44 Nieuw lid
- 45 *Column* Ruth Peetoom
- 46 Interview: Bernard Bot
- 50 Een nieuwe hoeder van het gedachtegoed
- 54 Europa
- 58 CDA Vrouwen
- 61 Partijnieuws
- 66 *Column* Wopke Hoekstra
- 67 Puzzel

Ruth in gesprek met... Peter Arensman en Garnt Haakma

Proef de stilte - het men... monnik

Een eerlijke economie

Ik heb een zwak voor familiebedrijven

Interview: De toekomst van werk

We gaan... bijzonders doen

Nederland als... internationaal

Samen

99 procent van de verkochte kleding in Nederland is niet 'schoon', dat wil zeggen dat de arbeidsters in de fabrieken onder slechte arbeidsomstandigheden werken. De vrouwen maken lange dagen, vaak zonder pauzes, en worden slecht betaald. Daarbij zijn werkplekken regelmatig onveilig door slechte gebouwen en het gebruik van gevaarlijke stoffen zonder bescherming.

Little Green Dress organiseert kledingruil-bijeenkomsten en werkt daarbij samen met

onder andere Schone Kleren Campagne. Zo stimuleren ze duurzaam en langer gebruik van kleding die door hard werken in elkaar gezet is, én creëren ze bewustzijn over slechte arbeidsomstandigheden. De klant is uiteindelijk koning, dus met bewuste klanten kun je druk zetten op bedrijven om een eerlijk loon en betere omstandigheden te eisen voor de kledingarbeidsters in landen als Cambodja en Bangladesh.

Benieuwd hoe jij kan bijdragen?
Kijk op schonekleren.nl/doe-mee

Ruth in gesprek met ...

Peter Arensman
en Garmt Haakma

'Heel bewust bezig zijn met alles wat je doet, nadenken over de lange termijn. Dat is CDA en goed ondernemerschap.'
Ondernemers Peter Arensman en Garmt Haakma - actief in heel verschillende sectoren - proberen dat te realiseren.

Tekst Marcel Migo | Fotografie Dirk Hol

Voor Peter Arensman, oprichter en voorzitter van de CDA Business Club en ondernemer, heeft eerlijke economie heel sterk te maken met het principe *people, planet en profit*. Arensman: 'Tussen die drie moet een balans zijn. Ze zijn een geheel, je kunt ze niet los van elkaar zien. Bij alles de vraag stellen "wat zijn de gevolgen hiervan voor mijn medemens" en "wat zijn de gevolgen hiervan voor onze leefomgeving", die houding spreekt mij aan. Maar het moet ook economisch duurzaam zijn.' Garmt Haakma, oprichter en directeur van brouwerij De Zeven Deugden in Amsterdam is het daarmee eens: 'Eerlijke economie omvat heel veel. Voor mij spelen ook zaken als een transparante bedrijfsvoering mee. In een eerlijke economie wordt naar mijn mening recht gedaan aan alle partijen. Je schept een cultuur waarin iedereen zijn verantwoordelijkheid neemt en dus ook kán nemen.'

De CDA Business Club is een netwerk van ondernemers dat rechtstreeks informatie en advies geeft aan politici, gevraagd en ongevraagd. Ruth Peetoom: 'Voor de Businessclub spelen de drie p's (people, planet, profit) een grote rol, dat komt bijvoorbeeld vaak terug in de werkbezoeken. Kun je zeggen dat "eerlijke economie" CDA-ondernemers in het bloed zit?' Arensman: 'Ja, dat geldt voor de ondernemers die zich thuisvoelen bij het CDA. De businessclub probeert mensen uit te dagen mee te denken over maatschappelijke opgaven. Dat werkt in feite als een soort selectiecriteria. Ondernemers die alleen maar bezig zijn met geld verdienen spreekt dat niet aan.'

Arensman probeert die principes ook in zijn eigen bedrijf toe te passen. 'Ik ervaar dat het werkt, dat vaak de profit voortvloeit uit de extra aandacht voor people en planet.'

'De overheid moet grenzen bewaken, zodat ondernemers niet uit de bocht vliegen'

Als je veel investeert in de opleiding van je medewerkers betaalt zich dat echt wel terug. Cruciaal is wel dat je bij alles wat je doet een langetermijnvisie moet hebben.'

Persoonlijke drijfveren

Arensman is ervan overtuigd dat er niet zoveel verschil zit tussen een ondernemer en de mens erachter. 'Wie als persoon duurzaamheid belangrijk vindt, vindt dat als ondernemer ook.' Haakma is het daar van harte mee eens. De Zeven Deugden kwam voort uit persoonlijk idealisme. Garmt Haakma: 'Ik was vroeger hoofd P&O bij diverse organisaties. Op een dag stond er iemand aan mijn bureau die mij vroeg: "Hebt u een baan voor mij? Ik ben autist en zoek een plekje." Het raakte mij. "Ja, dat gaan we doen", antwoordde ik. Hij is negen maanden

in dienst gebleven. Het bleek lastig om hem, met z'n kwaliteiten en met z'n beperkingen een reguliere plek te geven. Toen ik na negen maanden de ontzettend moeilijke beslissing moest nemen dat we niet met elkaar konden gaan, greep me dat enorm aan. Ik heb als P&O'er natuurlijk veel vaker mensen moeten ontslaan, maar dit was de allermoeilijkste keer. Omdat het werk voor hem zó belangrijk was. Die nacht lag ik wakker en bedacht ik de brouwerij.'

Ruth Peetoom: 'Waarom een brouwerij?'

Garmt Haakma: 'In een brouwerij zijn ontzettend veel werkzaamheden te verrichten. Denk aan etiketteren, administratieve taken, bottelen, sjouwen, schoonmaken. Allemaal zaken waar mensen met beperkingen zinvol

>> mee aan de slag kunnen gaan. Als je mensen op de goede plek kunt krijgen, dan komt het helemaal goed. De jongeman die mij op het idee bracht van de brouwerij werkt er ook, nog altijd na vijf jaar, bij de administratie.'

Ruth Peetoom: 'Vergeleken met vijf jaar geleden, toen je begon, zijn jullie aan alle kanten gegroeid. Meer bieren, meer mensen ... Zijn ook de mensen gegroeid?'

Garnt Haakma: 'Mensen groeien in hun rol. Als mensen hier beginnen vraag ik: wat kun je? En niet: wat heb je? Samen ontdekken we waar iemands kwaliteiten liggen, dan zien we vanzelf waar mensen goed in zijn, waar ze lol in hebben en in welk teamverband ze zich prettig voelen.' Haakma probeert zijn werknemers te laten groeien in hun rol. Dat vraagt ook om hen zelfstandig te laten worden. 'Afgelopen zomer was ik voor het eerst drie weken afwezig. Ontzettend spannend vond ik dat! Ze hebben het gered met z'n allen.'

Rol van de overheid

Ruth Peetoom: 'Wat zou de overheid vooral moeten doen om een eerlijker economie te krijgen?'

Peter Arensman: 'Ik ben absoluut tegen te veel regels. We moeten veel meer uitgaan van waarden. Maar regels kunnen ook gewoon goed en noodzakelijk zijn. Kijk bijvoorbeeld naar de duurzaamheid van auto's. De productie van auto's kost veel energie. Het maakt nogal wat uit hoe je een auto produceert, qua milieubelasting. Maar voor consumenten is dat volstrekt niet inzichtelijk. Je hebt "vuil" staal, dat bijvoorbeeld ergens in China geproduceerd wordt op basis van kolenenergie óf je hebt "schoon" staal op basis van schone energie, afkomstig van Hoogovens. Maar dat zie je niet aan de auto ... Ik zou het erg goed vinden als je daar als consument meer inzicht in kunt krijgen. Voor voeding en kleding gaat dat steeds beter, dat zou voor veel meer producten moeten gelden. Leveranciers zouden echt moeten weten wat ze leveren. Natuurlijk kun je zoiets alleen invoeren als je dat op z'n minst op Europees niveau regelt. Een Europees level playing field is echt een voorwaarde.'

Arensman ziet, als het gaat om het stimuleren van een eerlijke economie, voor de overheid de taak om de verantwoordelijkheid tussen consument en producent meer in balans te brengen. 'Vergeet niet dat ieder salaris uiteindelijk betaald wordt door een producent. Je moet een evenwicht nastreven. Niet alle verantwoordelijkheden richting de werkgever wegschuiven. Maar ook niet te snel

medelijden hebben met ondernemers.' Haakma is het daar volstrekt mee eens. 'Bij ondernemen hoort risico's nemen, soms tegen de stroom in durven gaan en kunnen omgaan met hobbels.'

'Wie thuis duurzaamheid belangrijk vindt, vindt dat als ondernemer ook'

Ruth Peetoom: 'Welke hobbels kom je tegen bij het draaien van de brouwerij?'

Garnt Haakma: 'Nou, de ellende valt echt wel mee. De medewerkers hebben misschien net iets meer gevoeligheden en onzekerheden dan op andere plaatsen. Ja, dan ontploft het weleens. Niet iedereen heeft evenveel tact meegekregen om daarmee rekening te houden. Maar ik wil het niet dramatischer maken dan het is. Eind van de week, donderdagmiddag tijdens onze werknemersborrel, is altijd alles weer opgelost en - zitten we gezellig bij elkaar.'

Ondernemerspartij

Ruth Peetoom: 'Waarom is het CDA een goede partij voor ondernemers?'

Garnt Haakma: 'Het CDA begrijpt dat mensen graag zelf verantwoordelijkheid willen dragen. Ik wil als ondernemer zo weinig mogelijk afhankelijk zijn van subsidies. Maar wel de ruimte en het vertrouwen krijgen de brouwerij goed te kunnen draaien.'

Peter Arensman: 'Het is belangrijk dat kiezers zien dat wij als partij ook geïnteresseerd zijn in de "geld verdienende kant". Veel partijen zien ondernemers vooral als melkkoe.'

Onze vier uitgangspunten sluiten volgens beiden naadloos aan bij goed ondernemerschap. Arensman: 'Wij vinden dat in principe iedereen zijn eigen broek moet ophouden. Aan degenen die dat heel goed kunnen ligt er de taak de mensen die dat minder goed kunnen te helpen. Zo simpel is het. In principe komt daar dus geen overheid aan te pas. Natuurlijk heeft de overheid wél een rol als het gaat om

randvoorwaarden en grenzen stellen. De overheid moet grenzen bewaken, zodat ondernemers niet uit de bocht vliegen.' Haakma: 'De overheid moet er naar mijn mening voor zorgen dat ondernemers eerlijk met elkaar kunnen concurreren, geen regels opstellen waar ondernemers met goede bedoelingen alleen maar last van hebben. De regelgeving verandert nog weleens. Dat is soms lastig, maar ik laat me er niet door uit het veld slaan.'

Ruth Peetoom: 'Een eerlijke economie is ook een duurzame economie. Garmt, op welke manier maken jullie in de brouwerij werk van duurzaamheid?'

Garmt Haakma: 'We hebben heel ambitieuze toekomstplannen. We gaan uitbreiden en wel op zo'n manier dat we meteen ook een stuk duurzamer worden. Bij alles wat ik doe, wil ik proberen dat zo duurzaam mogelijk te doen. Maar soms is de praktijk weerbarstig. Door een slechte oogst is de hop momenteel schaars. Je kunt op dit moment niet even een paar kilo biologische hop vinden.'

'Als mensen hier beginnen vraag ik: wat kun je? En niet: wat heb je?'

Steun

Arensman beleeft ontzettend veel plezier en genoegen aan het ondersteunen van duurzame initiatieven. 'Tien jaar lang heb ik elk jaar tien procent van mijn brutowinst weggegeven. Natuurlijk gaf dat voldoening en was dat zinvol, maar ik merkte steeds meer dat de effecten ervan eigenlijk toch niet zo groot waren. Althans niet voor de lange termijn. Sinds 2008 doe ik het anders, toen ben ik begonnen elk jaar honderd procent van wat ik jaarlijks overhoud te investeren in bedrijven die echt goed zijn voor de people en/of planet. Een paar jaar geleden zag ik een flimpje op tv van een duurzame bananenproducent. Het sprak me enorm aan. Ik besloot na te gaan of ik in dat bedrijf kon investeren. Het bleek een schot in de roos; het is een van mijn beste investeringen ooit geweest.' Haakma herkent het plezier van het investeren in iets waar je echt in gelooft en ziet dat ook bij anderen.

'Mensen reageerden in 2011 toen we begonnen enorm enthousiast. Ze vonden het een prachtig initiatief. Twee jaar later hebben we via crowdfunding een uitbreiding van de brouwerij kunnen realiseren. In drie maanden tijd haalden we 150.000,- op. En nu hebben we weer een nieuwbouwproject: in een paar dagen tijd leverde een crowdfundingactie 180.000,- op.'

Ruth Peetoom: 'Waarom past duurzaamheid het CDA zo goed?'

Haakma: 'Heel bewust bezig zijn met alles wat je doet, nadenken over de lange termijn. Dat is CDA en goed ondernemerschap.' Arensman is het er helemaal mee eens. 'Het CDA is de partij die dat het meest in de genen heeft. Rentmeesterschap vind ik een unieke *opportunity*. We moeten en kunnen daar als partij nog veel meer mee doen. Sommige mensen vinden de term misschien oubollig, maar wat mij betreft gebruiken we het als geuzenterm.'

Wie is wie?

Peter Arensman is ondernemer en initiatiefnemer en voorzitter van de CDA Business Club.

Garmt Haakma is oprichter en directeur van bierbrouwerij De Zeven Deugden.

De getuigenis van Piet Steenkamp

Bij de viering van het 25-jarig bestaan van het CDA, stelde Piet Steenkamp dat als het CDA niet zou bestaan, het uitgevonden zou moeten worden, omdat het CDA op tal van terreinen voldoet aan duidelijke behoeften in de Nederlandse samenleving. Uit deze uitspraak spreekt onnodige bescheidenheid, alsof hij slechts zijdelings betrokken was bij de oprichting van het Christen-Democratisch Appèl. Steenkamp mag echter zonder terughoudendheid de uitvinder van het CDA worden genoemd. Op 8 januari 2016 is Piet Steenkamp overleden. Tekst Rien Fraanje

Als Piet Steenkamp in 1959 toetreedt tot het partijbestuur van de KVP, is hij al snel overtuigd van de noodzaak van een samengaan met de ARP en CHU. Negen jaar later geeft hij het officieuze startschot voor de moeizame poging de ARP, CHU en KVP tot samenwerking en uiteindelijk een fusie te bewegen met een beroemde rede op het partijcongres van de KVP. 'Er is een Bijbelwoord dat mij bijzonder lief is', zo vertelt hij zijn partijgenoten, 'en dat luidt: 'Gij zult mijn getuigen zijn'. Welnu dames en heren, ik geloof dat deze klemmende opdracht niet beperkt is tot het persoonlijk leven. Ik vind dat ik in dit land, vandaag en in de huidige situatie, het beste gestalte kan geven aan die opdracht door bij te dragen tot een moderne evangelische volkspartij.' Er volgen twaalf lange jaren van vergaderen, vele honderden spreekbeurten, onderhandelen, aanmoedigen, inspireren, teleurgesteld raken en bemoedigd worden met op 11 oktober 1980 uiteindelijk de oprichting van het CDA als resultaat.

Wanneer Steenkamp in 1968 het partijcongres van de Katholieke Volkspartij toespreekt, verkeren de confessionele partijen in verwarring over de ingrijpende maatschappelijke veranderingen die gaande zijn. Tot halverwege de jaren zestig konden de ARP, de CHU en de KVP rekenen op een stabiele en omvangrijke aanhang. Maar door ontkerkelijking en ontzuiling worden de banden binnen de zuilen losser. Als gevolg daarvan komen confessionele partijen vanaf de verkiezingen van 1967 in een electorale vrije val. Ze raken voor het eerst sinds de invoering van het algemeen kiesrecht in 1917 hun absolute meerderheid kwijt.

Ontzuiling en polarisatie

De generatie die na de oorlog geboren is, is minder dan haar ouders gehecht aan de oude structuren van de kerk en de daaraan verbonden zuilen. De jonge nieuwkomers

willen de macht van de gewoonte doorbreken; ze eisen invloed en meer democratisering. D66 is het symbool van die vernieuwingsbehoefte met een anti-ideologische politiek en een politiek programma waarin democratiseringsvoorstellen boven aan het lijstje staan.

De maatschappelijke veranderingen krijgen ook de PvdA in zijn greep. De partij introduceert een nieuwe politiek van polarisatie die zich vooral tegen de christendemocratische partijen richt. De inzet van de vernieuwde PvdA is niets minder dan de marginalisering van de christen-democratie. Onder dit gesternte van ontzuiling, polarisatie en de onverhulde pogingen om de christendemocratie in Nederland van het politieke toneel weg te drukken, starten de christendemocratische partijen met gesprekken over verregaande samenwerking en mogelijk zelfs een fusie tot één christendemocratische partij.

Niemand is beter geschikt dan Piet Steenkamp om de culturele verschillen te overbruggen. De hoogleraar sociaal recht heeft de oecumene met de paplepel ingegoten gekregen. Hij wordt in 1925 geboren als oudste zoon in een Noord-Hollands katholiek gezin. Generaliserende kritische opmerkingen over protestanten zijn taboe in de familie. Die opvoeding leidt ertoe dat hij al als tiener vond dat de katholieken na de oorlog samen met protestanten een christelijke volkspartij moesten oprichten.

De antwoordfilosofie van Steenkamp

Steenkamp bedenkt de zogenaamde antwoordfilosofie. Hij schrijft: 'Het Evangelie is een uitdaging, een opgave en een gave tegelijk. Het is onze opdracht antwoord te geven op de oproep van het Evangelie in de hoop dat velen in ons volk met hun eigen bezieling het antwoord dat wij moeten geven mee willen bepalen.' Volgens Steenkamp moet de nieuwe partij nadrukkelijk geen kerkelijke of exclusief christelijke partij worden. Het evangelie is geen landkaart maar een kompas dat richting geeft. Niet het christelijke geloof moet de drie partijen en hun leden samenbinden, maar een gedeelde politieke overtuiging. En die kan ook mensen aanspreken die de kerk inmiddels vaarwel hebben gezegd.

Dit moet de opstap zijn naar een fusie in 1973 waarna de nieuwe partij in 1975 voor het eerst aan de Tweede Kamerverkiezingen had moeten deelnemen. Maar tussen droom en daad staan veel politieke bezwaren. De jaren erna volgen opnieuw opblazende grondslagdiscussies, sabotageacties van twijfelaars en een richtingenstrijd rond de vraag of de christendemocratische partijen in 1977 zich wel of niet vooraf moeten binden aan een tweede

kabinet-Den Uyl. De stuurmanskunsten en het geduld van Piet Steenkamp worden keer op keer tot het uiterste op de proef gesteld.

Vanuit de basis

Andere hoofdrolspelers roemen nadien het ogenschijnlijk ontembare optimisme en de verbindende gaven van Steenkamp. Als hij na weer een teleurstellende bijeenkomst naar huis rijdt, bedenkt hij dat hij de sleutel tot die nieuwe partij niet moet zoeken in de Haagse binnenkamers, maar bij de leden van de drie partijen in het land.

Hij trekt door Nederland in 1980 spreekbeurten, en ontdekt dat de achterban al veel verder is dan hun voormannen in Den Haag. In tal van afdelingen is al lang sprake van innige samenwerking tussen de partijen. In 1975 starten de voorzitters van de afdeling Hoofddorp uit ergernis over het stagnerende fusieproces het initiatief "Wij horen bij elkaar", waarin ze de partijraden aansporen om uit te spreken dat de partijen bij de volgende Kamerverkiezingen gezamenlijk zullen optrekken. In korte tijd ondertekenen zo'n tachtigduizend leden het bijbehorende manifest. Piet Steenkamp hoort van het initiatief op de radio en belt spontaan naar één van de drie initiators: 'Ik ken je niet, maar ik ben je ontzettend dankbaar'.

Als het CDA uiteindelijk op 11 oktober 1980 tijdens een feestelijk congres in het Congresgebouw in Den Haag het licht ziet, doet hij een stap terug. Zijn missie zit erop en is geslaagd. Hij geeft de voorzittershamer over aan Piet Bukman en wordt benoemd tot erevoorzitter van het CDA. Hij blijft wel lid van de Eerste Kamer namens het CDA, een functie die hij bij zijn afscheid in 1999 ruim 34 jaar heeft vervuld. Van 1983 tot 1991 is hij voorzitter van de Senaat. Het zijn rollen die hem op het lijf zijn geschreven: hij kan er zijn liefde voor de inhoud en het samenbrengen van mensen kwijt.

Overlijden

Piet Steenkamp blijft na 1980 met liefde betrokken bij zijn geesteskind, het CDA; om te bemiddelen, mee te denken of nog eens voor te houden waar het hem bij de oprichting allemaal om was te doen. Op 8 januari van dit jaar overleed hij op 90-jarige leeftijd. *

Proef de stilte - het merk 'monnik'

Bidden en werken. Vanaf het moment dat eind negentiende eeuw Franse cisterciënzers zich vestigden bij Tilburg was dat het adagium. 'Ik vind het zo raar als mensen zich afvragen of dat wel samen kan: het monastieke leven en dingen verkopen. Wij moeten gewoon leven! Dat is altijd zo geweest. Wij zijn geen bedelorde, we willen zelfvoorzienend zijn.'

Carloes Metaal en Marcel Migo | Fotografie Leonard Waloot

Toen de monniken - op de vlucht voor het dreigende, antireligieuze klimaat in Frankrijk - rond 1880 in Berkel-Enschot neerstreken, begonnen ze traditiegetrouw met het bewerken van de grond. Ze ontgonnen het terrein, een lap heidegrond tussen Tilburg en Berkel-Enschot, en gingen voedsel verbouwen. Dom Bernardus, de huidige abt van klooster De Koningshoeven: 'Erg succesvol was dat niet, de grond bleek te schraal. Men is toen al snel begonnen met een brouwerij. Heel bijzonder was dat beslist niet. Alleen al in Tilburg waren er in die tijd achttien brouwerijen.' Inmiddels is dat wel anders. De trappistenbrouwerij van De Koningshoeven is een begrip geworden en als enige brouwerij in de streek overgebleven. De naam verwijst naar de hoeven op het terrein die ooit aan koning Willem II toebehoorden.

Meer dan honderdduizend mensen bezoeken jaarlijks de brouwerij. De naamsbekendheid van het La Trappe-bier is enorm. De brouwerij werd een middelgroot bedrijf en is inmiddels geprofessionaliseerd naar EU-regels. Het brouwen is uitbesteed aan gespecialiseerde brouwers, alleen het management is nog in handen van de abdij. 'We zijn blij met de continuïteit die dat in de loop der decennia gebracht heeft.'

Omdat ook nieuwe bewoners van de abdij wel wat moesten kunnen dóen, zijn er rondom de brouwerij nog meer bedrijfjes ontstaan. 'Dat zijn allemaal bedrijfjes die producten vervaardigen en verkopen die te maken hebben met

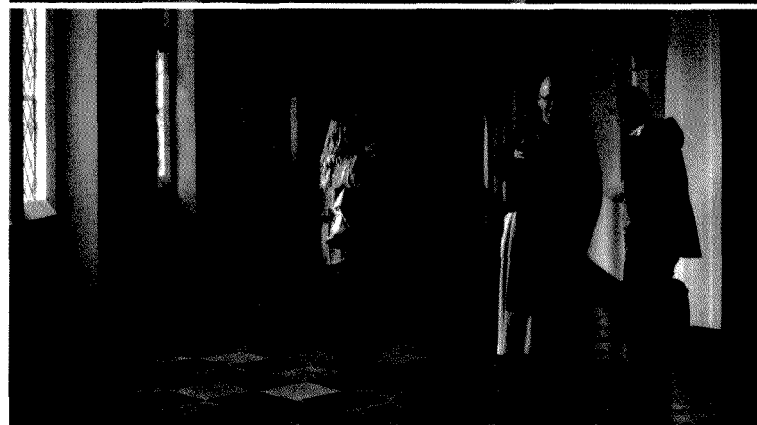
bier. Het bier blijft onze grootste bron van inkomsten. Denk aan een kaasmakerij, een bakkerij en een chocolademaker. Ze zijn bewust kleinschalig. Wij vinden het van groot belang niet in de valkuil te trappen van groei naar nóg een middelgroot bedrijf. We willen zelfvoorzienend zijn, ervoor zorgen dat iedereen die hier woont, werk heeft. Daarnaast moet het complex in stand gehouden worden en onderhouden we enkele kloosters in Kenia en Indonesië. En natuurlijk ondersteunen we goede doelen dichtbij en veraf. Maar als we te groot worden brengt dat allerlei complicaties met zich mee. Je moet meer mensen gaan aannemen, meer investeringen doen, meer risico's lopen, en waarvoor? Wij zeggen: genoeg is genoeg. We hechten aan een goede balans: voldoende inkomsten en continuïteit om onze eigen boontjes te kunnen doppen en van betekenis te kunnen zijn voor anderen. Dat vergt uiteraard een professionele aanpak, maar ook een zekere mate van kleinschaligheid. We willen geen pretpark worden.'

Genoeg is genoeg

Balans

Alles draait om balans. Genoeg werk voor iedereen, zonder dat de bedrijven te groot worden. Cruciaal voor de monniken blijft uiteraard de balans tussen werken en bidden. Hoe houden ze dat vol? Dom Bernardus: 'Dat is heel simpel: dat komt door onze strikte dagorde. In het begin is het voor veel mensen lastig. Je moet leren je werk te laten liggen als de tijd erop zit. Accepteer dat alles z'n bestemde tijd heeft.' Sinds het bestaan van het klooster is de dagorde maar een keer gewijzigd. Sinds 1965 hoeven de kloosterlingen niet meer om twee uur 's nachts uit de veren, maar twee uur later. 'De monniken die zich de dagorde van voor 1965 nog herinneren, geven aan dat het makkelijker was om om twee uur op te staan dan om vier uur!' De dag is strikt ingedeeld. Ieder weet elk moment van de dag wat hem te doen staat.

De kloosterlingen moeten tot hun recht komen. De abt ziet het als een belangrijke verantwoordelijkheid er zorg voor te dragen dat de monniken zich thuis voelen. 'Het individuele gesprek tussen broeders en de abt is daarin ontzettend belangrijk. Ieder heeft z'n eigen kwaliteiten en het is mooi als ieder z'n talenten mag inzetten voor onze gemeenschap. Dat is dus iets heel anders dan het clichéplaatje van vroeger tijden, waarbij de tijd gevuld werd met eenvormig monnikenwerk. Hoewel sommige klusjes nou eenmaal gedaan moeten worden.'

Van duurzame waarde

Hoe houd je dat vol? Een kloostergemeenschap vormen anno 2016? Dom Bernardus: 'Het begint met geloof. Niet geloven dat je als kleine gemeenschap niets kunt betekenen, maar juist innoveren omdat je gelooft dat je bestaansrecht hebt. Vroeger trokken monniken zich terug uit de 'boze buitenwereld'. Dat beeld is echt weg. Als wij niet zichtbaar zijn, dan verdwijnen we gewoon.'

'Alles draait om balans'

>> En met ons het werk dat wij voor anderen doen. Dus ja, we denken na over hoe we het merk "monnik" op de markt kunnen zetten.'

Een klooster is altijd ingebed in de samenleving. Het is de bedoeling dat een klooster van meerwaarde is voor de omgeving. Tilburg was een regio die vroeger draaide op textiel, de bevolking was arm. Het klooster werd de grootste werkgever, en dat schiept tot op heden een band. Er werd zelfs onlangs samen met een naastgelegen boerderij een sociale poot opgezet, om 150 beschutte werkplekken te kunnen maken. 'Ons klooster maakt zo deel uit van de sociale omgeving. De gemeente Tilburg is een regelmatige gesprekspartner voor ons.'

De abdij heeft duurzaamheid hoog in het vaandel staan. Met de gemeente werd een Green Deal afgesloten over een ecologische waterzuivering, en de monniken hadden een jarenlange strijd met de Rijksdienst Monumentenzorg toen zij ervoor kozen het klooster op een duurzame wijze te restaureren. 'Uiteindelijk zijn er compromissen gesloten. Zonnepanelen niet in het zicht en alleen op de bovenverdiepingen dubbele beglazing bijvoorbeeld.'

Als je duurzaam wilt bestaan, moet je soms keuzes maken tegen efficiency. 'Met het 'Puur'-bier proberen we onze ecologische voetafdruk zo klein mogelijk te maken. Dat is duurder en zorgt voor een kleinere productie, maar dat is de keuze die wij maken.' Gelukkig is er een groeiende markt voor duurzame producten. 'Onze biologische geitenkaas is niet aan te slepen.'

Het recht om niets te hebben

De manier van leven van de monniken wordt er niet eenvoudiger op in de hedendaagse samenleving. Bij het maken van beleid wordt geen rekening gehouden met dit soort woongemeenschappen. Ook worden voor religieuze gemeenschappen de regels over financiering steeds strenger, in verband met de aanpak van terrorisme. 'Het individualisme viert hoogtij en onze manier van leven wordt daarmee eigenlijk onmogelijk gemaakt. Een monnik zweert eigen bezit af, maar we zijn ieder verplicht een bankrekening te hebben. Een auto kopen is praktisch onmogelijk, omdat die per se op naam van een persoon moet staan. En door de kostendelersnorm zijn onze inkomsten drastisch achteruit gegaan. In feite heb je in deze maatschappij niet meer het recht om niets te hebben. En eigenlijk is er geen partij die ons belang goed vertegenwoordigt.'

Portret

'We zijn emotioneel aan dit bedrijf verbonden'

Lisenka van Oppen nam in 2008 Servicestation Veger in Maria-Hoop over van haar ouders. Haar opa startte het bedrijf in 1966, dus dit jaar is het 50 jaar in de familie. 'Eigenlijk is het feest, maar het wordt niet echt gevierd.'

'De marges op brandstof zijn klein. Je kon er als gezin wel normaal van leven, maar geen buitensporige dingen. In 2010 moest er behoorlijk gerenoveerd worden, de tanks en pompen zijn vernieuwd, en daar hadden we nog geen reserves voor. Maar de inschatting was dat we dit de komende jaren terug konden verdienen.'

Toen kwam de accijnsverhoging, waardoor veel klanten over de grens verdwenen. 'Iedereen zegt, dat is ondernemersrisico. Maar de overheid moet betrouwbaar zijn. Als ik de accijnsverhoging van tevoren had geweten, had ik die investering niet gedaan.' Lisenka richtte samen met andere pomphouders Stichting De Grens Bereikt op, en vecht voor compensatie. 'Eerder is dat in exact dezelfde situatie ook verstrekt, dus waarom nu niet?'

'Ons station ligt in aan de grens, in een krimpgebied. Wij kunnen wel op zondag broodjes gaan verkopen, maar de bakker tankt hier ook. Moet ik dan zijn broodwinning wegnemen? We proberen elkaar te steunen in het dorp, voelen ons met elkaar verantwoordelijk voor de leefbaarheid. Natuurlijk hebben wij aanvullende handel maar dat compenseert dit grote verlies niet.'

Vanaf 2014 heeft Lisenka een andere baan, haar zoon en zijn vriendin staan nu nog alleen op het tankstation. 'We zijn er nog steeds en eigenlijk hebben wij nog steeds het vertrouwen dat zij met ons bedrijf hun brood kunnen verdienen. Maar zolang de beleidsmakers niet bereid zijn te compenseren, is het buffelen.'

Elco Brinkman

Gapend gat

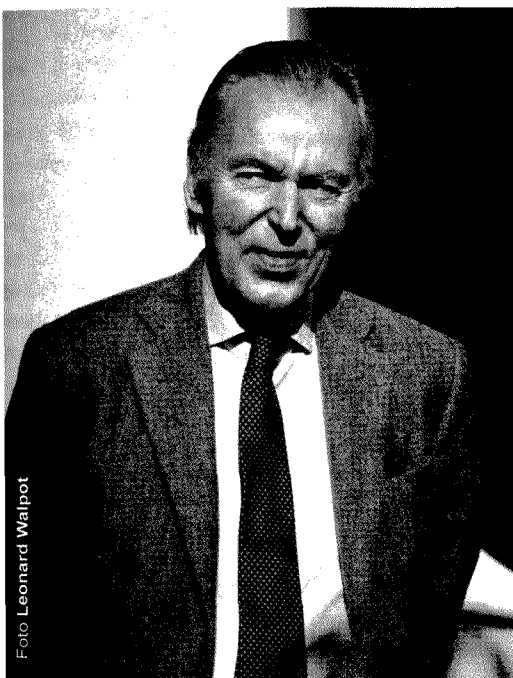

Foto Leonard Walpot

Winkelen is niet heel erg mijn ding. Het nuttige van meer bewegen brengt me tegenwoordig echter toch steeds vaker langs winkelstraten in het oude stadscentrum. Het is door planologen en demografen al tijden voorspeld: steden worden groter en belangrijker – overal in de wereld. Voor werk, voor ontmoeting, opleiding en vorming. Voor huisvesting en voor wat niet al? Dus ook in Nederland.

Een stadscentrum is meer dan een verzameling passanten op terrassen, in musea, bioscopen, kroegen, op pleinen en in parken. Een leefbaar stadscentrum kan alleen bestaan bij gratie van een florerende middenstand. En laat nu juist die in deze

hele opsomming onder druk staan. Onder druk van een vrij algemene run op kassakoopjes en de laagste prijs. Onder druk ook van steeds indringender wensen van mensen om zich niet naar het stadscentrum te bewegen, maar om achter een scherm in een luie stoel thuis zittend te winkelen.

*‘Meer
woningen in
plaats van lege
etalages, zoals
vroeger...?’*

Let wel, ik bekritiseer niemands bewegingen of juist gebrek daaraan. Wel vestig ik de aandacht op steeds meer gapende gaten in onze stedelijke centra. Levendigheid dreigt zo plaats te moeten maken voor slaperigheid. Dat plaatst ons allemaal eigenlijk voor een merkwaardig dilemma. Enerzijds zoeken nog altijd de meeste mensen graag andere mensen op, en dat niet alleen maar uit bittere noodzaak. En tegelijkertijd wordt de stoep of de bus van onze buurman of buurvrouw thuis steeds meer gevuld met onze internetbestellingen.

Nieuwe plannen dan maar weer, terwijl de oude al tot herconcentratie van de winkelstand dwingen? Geluid

en geur van werken en produceren terug in de stad, waar consumenten de overhand leek te krijgen? Diepgaande vragen waarover we ons kunnen gaan buigen nu het fraaie voorjaarsweer ons weer naar buiten trekt. De terrassen stromen dus weer vol. Gelukkig maar. Nu de leegstaande panden van V&D (en zo vele andere) nog.

Men verweet het CDA weleens alleen een Partij van de Dorpen te zijn. Dat is op zijn minst achterhaalde kritiek, want waar mensen samenkomen en samen iets willen ondernemen – letterlijk en figuurlijk –, daar is het CDA. En als er de komende tijd nu één plek is waar over investeren in ons aller toekomst wordt gesproken, dan is het wel de stad. Ja, u mag ook ons daarop aanspreken! Laten we daar nog maar eens gezamenlijk een drankje op nemen.

Een eerlijke economie

Lessen voor de toekomst

Het vertrouwen van veel burgers heeft door de economische crisis van de afgelopen jaren een flinke knauw gekregen. Vertrouwde zekerheden als een vaste baan, een veilig pensioen of een eigen woning kwamen op de tocht te staan. De economie was losgezongen van de samenleving, stelt CDA-econoom Paul Schenderling. Hij bepleit een terugkeer naar een dienstbare economie en een herwaardering van het Rijnlands denken.

Tekst Hans Janssens | Fotografie Dirk Hol, Bas de Meijer

Economie is geen exacte wetenschap. Daarom waagt geen econoom zich nog aan een uitspraak of de zwaarste economische crisis sinds de jaren dertig nu volledig achter ons ligt. Er lijkt sprake van een voorzichtig herstel, maar nieuwe risico's en onzekerheden liggen op de loer: de houdbaarheid van de euro, de zekerheid van het pensioenstelsel, de aanhoudende werkloosheid onder zowel ouderen als jongeren, de toekomst van de middenklasse en de eindigheid van fossiele brandstoffen.

Paul Schenderling schreef vorig jaar voor het W.I. het rapport 'Bloei & groei', een studie over de vraag hoe we over tien jaar ons brood verdienen. Hij herkent de gevoelens van verontwaardiging: 'Het zijn keer op keer de gewone mensen die de prijs betalen'.

Wat was in jouw ogen de oorzaak van de crisis?

'De crisis heeft laten zien dat als je de economie een doel op zich maakt, deze kan ontsporen. Dat begon in de

financiële sector, het hart van de economie, waar alles alleen maar om geld bleek te draaien. De sector was niet meer dienstbaar aan de economie en de samenleving. Dit is altijd terug te voeren op het handelen van mensen. Als banken speculeren met leningen en niet meer weten of bijvoorbeeld een hypotheeknemer wel of geen baan heeft, hebben zij geen idee van de mensen achter hun financiële producten. Zo waren zij losgezongen van de samenleving.'

Was dat een nieuw inzicht of was de economie vroeger wel dienstbaar en zijn we dat onderweg verloren? 'Dat is heel duidelijk het laatste. Tot de negentiende eeuw werd economische groei altijd gezien als resultaat van mensen die hun drijfveren volgden. Het economisch handelen was altijd ingebed in de samenleving. In de klassieke oudheid was het economisch verkeer ondergeschikt aan de vrije tijd. Je werkte om daarnaast met elkaar je vrije tijd op een plezierige manier door

te brengen. In de middeleeuwen zie je dat het economisch handelen sociaal was ingebed in bijvoorbeeld de gildes. Een gilde was een groep collega's, die vriendschappelijk met elkaar omgingen en ook voor elkaar zorgden. Die saamhorigheid ging boven het economisch gewin.'

'Pas in de negentiende eeuw kwam mede als gevolg van de Industriële Revolutie het liberalisme in opkomst, dat vond dat de economie moest worden bevrijd uit de knelende banden van de samenleving en de sociale verhoudingen. De economie gedijde alleen in een vrije markt. Maar al snel bleek dat een vrije markt zonder sociale inbedding tot uitwassen leidde als uitbuiting en uitsluiting van mensen, die niet mee konden komen. Het grootste deel van de twintigste eeuw zijn we bezig geweest om die uitwassen weer in te dammen. In die strijd liggen ook de wortels van de christendemocratie. Als reactie op de Industriële Revolutie streden politici als Kuyper en Schaepman voor de emancipatie van de gewone arbeider

en een samenleving die weer het primaat moest hebben boven de economie.'

Hebben christendemocraten daarna niet teveel meegewerkt aan het vrijmaken van die economie? 'Ja, we moeten inderdaad ook kritisch naar onszelf kijken. Ook wij werden verleid door de lokroep van de vrije markt, maar wat er nooit bij werd verteld is dat die lokroep om kortetermijnsucces draait. Op de lange termijn is het altijd beter om de economie stevig in te bedden in de samenleving. In de jaren negentig leek het alsof je de economie en de financiële sector zonder consequenties vrij kon laten. De bomen groeiden tot in de hemel. De aandelenmarkten bleven stijgen en er was een lange, aaneengesloten periode van economische groei. De utopie van de vrije markt leek bewaarheid. En daardoor zijn wij allemaal in slaap gesust.'

Menselijke bloei en economische groei zijn met elkaar verbonden'

De crisis maakte ons wakker. We gingen van een schulden crisis naar een bankencrisis en ten slotte de eurocrisis. Hoe verklaar je die onderlinge samenhang? 'Als teveel mensen willen geloven in de utopie van de vrije markt, zie je dat dit geloof zich langzaam nestelt in de structuur van de economie, bijvoorbeeld in de vraag hoe een bank is georganiseerd. Zij gaan handelen naar de structuur om financiële producten een doel op zich te maken. Dat wordt vervolgens als gemeengoed ook in wet- en regelgeving doorvertaald. Het gaat nog vele jaren duren om dat weer te veranderen, zodat de economie weer gaat functioneren ten dienste van de samenleving.'

In hoeverre speelt moraliteit een rol in de economie? 'Economie gaat over het creëren van toegevoegde waarde voor andere mensen. Dus in de kern zou iedere economie per definitie sociaal moeten zijn. Je kunt alleen een goed product of dienst leveren als je weet wat iemands behoefte is. Om die producten of diensten vervolgens te verhandelen is ook vertrouwen nodig. Beide aspecten – inlevingsvermogen en vertrouwen – zijn vormen van moraliteit. Maar als je deze moraliteit zelf ondermijnt voor kortetermijngewin, krijg je een stortvloed aan controlemechanismen

... daarvoor terug. Grote bedrijven in de "vrije" markt zijn daarom enorme bureaucratieën geworden, waarin gewone medewerkers nog maar weinig handelingsvrijheid hebben. Waar vroeger een economische handeling inherent was verbonden aan de moraliteit, moeten we dat nu kunstmatig corrigeren met regelgeving.'

Toch voorkwamen al die regels niet dat het vertrouwen van veel gewone mensen door de economische crisis zwaar is aangetast. Niet alleen kwamen zekerheden op de tocht te staan, daar kwamen nog eens schandalen met sjoemel-software, zelfverrijking en paardenvlees dat als biefstuk werd verkocht, overheen. Wat is er nodig om dat vertrouwen te herstellen? 'Dit raakt ook aan de verontwaardiging die ikzelf voel. Overal waar gewin een doel op zich is, zullen gewone mensen in de middenklasse met een gewone baan en een gewone hypotheek in het nadeel zijn. Zij worden dubbel gepakt. Als werknemer en als klant. Iedere gewone werknemer wil het liefst handelen op basis van zijn eigen morele overwegingen en vakmanschap, maar kan dit niet meer omdat hij moet voldoen aan die stortvloed aan regels en controlemechanismen. Diezelfde werknemer ziet als klant de bestuurders er met een dik salaris vandoor gaan, waar ze dan geen invloed op hebben.'

Maar als meer regels niet helpen, wat is er dan wel nodig? 'Het mooie voorbeeld is de klassieke (bank-) directeur, waarbij het morele handelen inherent was aan het besturen van de hele organisatie. Dat moet weer de norm worden. Er zijn ondernemingen die dat doen en allerminst slechter presteren. Kijk naar familiebedrijven en MKB'ers, die ondanks alle risico's om mensen langer in dienst te nemen toch kiezen voor een vaste aanstelling. Zij willen medewerkers binden om samen een gezond bedrijf voor de lange termijn te creëren. In ruil daarvoor krijgen ze loyaliteit en een groter gevoel van verantwoordelijkheid. Zo'n bedrijf heeft veel minder interne regels nodig en heeft heel veel minder medewerkers die de kantjes ervan aflopen. Die ondernemers hebben de politieke steun van het CDA hard nodig.'

Hoe ziet die steun eruit? 'Die steun is heel concreet. In zijn zeven principes-speech sprak Sybrand Buma over de aanpak van wetgeving, die brievenbusfirma's ondersteunt. Dat is een goed voorbeeld wat we niet willen. Of denk aan regels die nu nog belemmeren dat bedrijven mensen langer in dienst nemen. Daar moet het CDA wat mee.'

Drijfveren

In zijn rapport beschrijft Schenderling een alternatieve visie, waarbij de economie uitgaat van de drijfveren van mensen. Vanuit het idee dat iedereen wil bijdragen, onderscheidt het rapport drie redenen waarom mensen dat willen. Schenderling noemt als voorbeeld iemand die vanwege een arbeidsbeperking aan de kant staat, maar heel graag aan het werk wil. Als je zo iemand vraagt waarom hij graag wil werken is het eerste antwoord 'ik wil voor mijzelf en mijn naaste familie kunnen zorgen'. Schenderling noemt dit de ambitie, om een eigen inkomen te verdienen of een gezin te onderhouden. De tweede drijfveer gaat over dienstbaarheid: 'ik wil graag een product of dienst maken waar een ander plezier aan beleeft'. Deze drijfveer sluit aan bij het idee dat alle economische activiteiten voorzien in de behoefte van anderen. Zo kan iemand hovenier willen worden, om een park te onderhouden zodat mensen daar met plezier rondlopen. De derde drijfveer verwijst naar een spirituele motivatie of een roeping. Iemand kan zo begaan zijn met de natuur of met mensen, dat hij daarvoor iets wil doen. Om die reden gaan mensen in de zorg werken, om iets voor anderen te betekenen.

Wat is de relevantie van de door jou genoemde drijfveren voor de economie? 'Dat was een van de mooiste ontdekkingen in deze studie: als mensen vanuit hun drijfveren handelen en zich afvragen "wat kan ik doen in de samenleving?", zullen ze vanuit zichzelf een bijdrage willen leveren. De economie die daaruit ontstaat is geworteld in het welzijn van mensen zelf. Menselijke bloei en economische groei zijn met elkaar verbonden. In de liberale vrijemarkt-filosofie heeft het streven naar efficiency dit besef verdrongen.'

Dat is logisch. De topman van het bedrijf moet verantwoording afleggen aan zijn aandeelhouders en die willen rendement zien op hun investering. 'Gelukkig is maar een kleine minderheid van de bedrijven puur gericht op het blij maken van aandeelhouders. Dat zijn vaak wel de grote en dat wordt versterkt door de macht van investeerders en pensioenfondsen, die vooral gericht zijn op rendement. Zo blijft die cultuur in stand. Toch was dit tot de jaren tachtig helemaal niet de manier waarop je aandeelhouder was. Het rendement was niet het enige doel.'

Is dit een zeggenschapsvraagstuk? 'Dit is vooral een machtsvraagstuk: wie oefent de macht uit over hoe ons werk georganiseerd is en wat voor ideeën heeft die

persoon of organisatie? Is het uitsluitend winstmaximalisatie of duurzaam ondernemen op de lange termijn?’

‘Economie gaat over het creëren van toegevoegde waarde voor andere mensen.’

Maar de consument spreekt alleen met zijn portemonnee door een product wel of niet te kopen? ‘Exact! Voor consumenten geldt precies hetzelfde als voor de investeerder. De Duitse econoom uit de tijd van de wederopbouw, Wilhelm Röpke, zei dat consumenten een grote verantwoordelijkheid hebben in de economie. Wil je een verantwoord product voor een redelijke prijs of vraag je alleen om een zo goedkoop mogelijk product? Dat is precies dezelfde vraag als voor de investeerder.’

Moeten we dat consumentenbewustzijn meer stimuleren? ‘Absoluut. Dat was de vanzelfsprekendheid tot de negentiende eeuw. Toen bepaalde de samenleving zelf onder welke omstandigheden en vereisten producten en diensten geproduceerd moesten worden. We moeten dus die lijn van de eeuwen voor het liberalisme doortrekken en de samenleving weer in stelling brengen. Waarom staan wij het toe dat producenten bewust de levensduur van producten verkorten? Of bewust ervoor zorgen dat producten niet te repareren zijn? Er zijn fabrikanten die een telefoon zo ontwerpen dat je onmogelijk de batterij kunt vervangen of een onderdeel kunt laten repareren. Hoeveel mensen weten dat het deurtje van een vriesvak van de koelkast bewust heel slap wordt gemaakt zodat het niet te lang meegaat? Hier heeft de politiek een taak door meer transparantie te eisen en minimumeisen te stellen aan de productie en de kwaliteit van een product. Dan kunnen consumenten dit in hun keuze meewegen.’

Voor veel economen is onzekerheid een gegeven in de moderne economie. Is dat terecht?

‘Ten dele. Het is waar dat kennis veel sneller verouderd dan voorheen. We zijn zo innovatief geworden dat de manier van produceren ontzettend snel verandert en we dus permanent moeten leren om een beetje bij te blijven. Dat is een vorm van onzekerheid. Maar dat betekent niet dat we de Rijnlandse ideeën over een goed dienstverband

In 2012 ontving Paul Schenderling de Jan Peter Balkenende award.

moeten loslaten. Die redeneersprong wordt vaak te snel gemaakt: kennis verouderd, dus hebben we een flexibele economie nodig met minder zekerheden. Ook als je meer aan scholing doet, is het nog steeds mogelijk om bedrijven te hebben die werknemers voor langere tijd in dienst nemen en waarbij alle werkenden – vaste contracten en zzp'ers – een bepaald minimum aan zekerheden hebben.’

‘Het is heel gek om te zeggen dat je in een globaliserende innovatieve economie geen zekerheden meer nodig hebt. Hoe beter wij mensen toerusten en stabiliteit bieden, hoe langer ze het ook volhouden om te blijven werken en een bijdrage te leveren. Een goede opleidingsagenda is een onmisbaar onderdeel van een eerlijke economie. En die moet voor iedereen gelden. Vakmanschap moet je onderhouden.’

Een eerlijke economie gaat ook over duurzaamheid. Wat is daar de agenda? ‘Om de schaarste in energie en grondstoffen te reguleren moeten ook daar minimumeisen gelden voor de duurzaamheid van producten en diensten. Dat vraagt de samenleving van morgen. Maar de invulling daarvan kun je het best overlaten aan innovatieve bedrijven zelf. Je kunt bijvoorbeeld aan energiebedrijven eisen stellen over het percentage duurzame energie dat ze gebruiken of produceren, maar hoe ze dat realiseren laat je vrij. Die kunnen er door innovatie achter komen wat de slimste manier is om dat te realiseren.’

Ik heb een zwak voor familiebedrijven

Kamerlid Jaco Geurts had in 2001 een varkenshouderij in een gebied dat geruimd werd in verband met een vermeende uitbraak van Mond- en Klauwzeer (MKZ). Het werd zijn drijfveer om de politiek in te gaan. 'Er zijn zoveel fouten gemaakt, er is toen zoveel kapot gemaakt. Dat had niet hoeven.'

Tekst **Marloes Metaal**

'Eigenlijk kom ik niet uit de landbouw. Ik heb werktuigbouwkunde gestudeerd, en ging daarna aan de slag bij een familiebedrijf in de metaalbewerking. Ik deed werkvoorbereiding, uitbestedingen, de inkoop en kwaliteitszorg. Op enig moment werden we ingeloot voor een huis en trouwde ik met een boerendochter. We wilden echter dolgraag 'buiten' wonen. 'Elke gek kan varkens voeren', zei mijn schoonvader toen. Een bedrijf rendabel laten draaien is echt wel wat anders, heb ik ook geleerd, maar zo zijn we wel gestart.'

'Met eerlijk werk moet je een eerlijke boterham kunnen verdienen'

'In 2001 werd onze woonplaats Kootwijkerbroek getroffen door de, in mijn ogen, vermeende MKZ-crisis. De impact daarvan was gigantisch. Stel je voor: die besmetting is betwist. Maar toch komt de overheid al je dieren doden. Op je erf. Soms door dierenartsen die geen ervaring hebben met vee. De woede was enorm, ook bij mij.'

'Nog steeds lopen er rechtszaken over. De toenmalige overheid heeft wat mij betreft in de hele gang van zaken

flinke fouten gemaakt, of die besmetting er nou uiteindelijk was of niet. Er werden dieren vergeten, er werd geen rekening gehouden met de cultuur van de omgeving. Er was heel veel onduidelijkheid, en soms onkundigheid. Diverse mensen voelden zich zo onbegrepen. Minister Brinkhorst wist christenen tot in hun ziel te treffen met zijn woorden "Zo lang Onze Lieve Heer zelf niet gesproken heeft, is er kennelijk geen MKZ. Ik denk dat men daarop nog lang zal kunnen wachten".'

'Mede door deze gebeurtenissen ben ik in 2001 actief geworden voor de NVV, de Nederlandse Vakbond Varkenshouders. In 2004 werd ik daar fulltime bestuurslid, en zorgde onder andere voor de belangbehartiging in Den Haag en in Brussel. Steeds heb ik mijn kennis van het verloop van de MKZ-gebeurtenissen ingezet, bijvoorbeeld voor het verbeteren van de draaiboeken die er zijn bij dierziektes. Zo wordt er nu gewerkt met veilige 'corridors', zodat dieren fatsoenlijk geslacht kunnen worden in plaats van geïmproviseerd op het erf. Ook zijn er betere regels voor de communicatie, waardoor voor betrokkenen sneller duidelijk is wat er van hen verwacht wordt.'

Drijfveren

'Vaak werd gezegd: 'Boeren krijgen toch een vergoeding voor dat ruimen? Ze kunnen nieuwe dieren kopen, dus wat maakt die ruiming nou uit?' Maar die vergoeding

werd betaald uit het Diergezondheidsfonds. Dat is een pot die door boeren zélf wordt opgebracht als verzekering. Terwijl de bestrijding in handen was van de overheid, en die lette daarbij niet bepaald op de centen. De overheid moet zuinig aan doen met andermans geld, dat is een van mijn drijfveren in de politiek geworden.'

'In 2006 werd ik raadslid voor het CDA. Mijn vader zat toen nog namens de ChristenUnie in dezelfde gemeenteraad, dat was een bijzondere tijd. Het was druk, maar ik geloof in Leiding in mijn leven. Sommige dingen komen met een bedoeling op je pad.'

'De gedachte aan het Kamerlidmaatschap kwam in 2008 voor het eerst op, na een gesprek met Annie Schreijer. Thuis waren ze er wat minder gelukkig mee; het bedrijf liep volop en we hadden nog jonge kinderen. Die tijd voelde als een tweesprong; gaan we verder met de varkens, of niet? Tussendoor heb ik de rentmeestersopleiding gedaan, ik wilde mijn kennis verbreden. Ik noem het altijd een opleiding tot 'makelaar voor het buitengebied'. Uiteindelijk stond ik in 2010 op plek 40 voor de Tweede Kamer, dat werd hem toen nog niet. In 2012 trok Wilders de stekker uit Rutte 1, en mocht ik in de Kamer komen. Ik ben toen met de varkenshouderij en mijn rentmeesters-activiteiten gestopt.'

*'De overheid moet
zuinig aan doen
met andermans geld'*

Een eerlijke boterham voor eerlijk werk

'Als Kamerlid is "eerlijke economie" een van mijn drijfveren. Met eerlijk werk moet een eerlijke boterham te verdienen zijn. Dat betekent wat mij betreft dat ondernemers in Nederland minder 'last' moeten hebben van de overheid. Ondernemers betalen in Nederland erg veel aan door de overheid opgelegde kosten. De NVWA bijvoorbeeld legt een hoge rekening bij ondernemers neer voor de verplichte keuringen, dat is in landen om ons heen veel minder. Het duurde even, maar inmiddels is de Raad van State op ons verzoek bezig een advies te maken over de tariefstelling.'

'Ik ben rustiger geworden sinds ik in de politiek zit. Je springt in dit vak niet in een dag van de kelder naar

de zolder. Je moet goed willen luisteren naar anderen. Als ondernemer bedenk je iets en je doet het vandaag. Als raadslid bedenk je iets en je doet het in twee weken. Als Kamerlid ben je maanden bezig met een kleine stap. Zeker in de oppositie kost het veel tijd om dingen te veranderen.'

Inzet op continuïteit

'Ik heb een zwak voor familiebedrijven. Familiebedrijven zijn bij uitstek gericht op continuïteit, in plaats van op winst op de korte termijn. Je ziet dat binnen die bedrijven de omgang met personeel anders is; en met het bedrijf worden ook waarden doorgegeven. Zulke bedrijven zijn veel meer dan een bedrijf, ze zijn een samenleving in het klein. Ik vind het belangrijk daarvoor op te komen.'

'Daarnaast wil ik me inzetten voor een gelijk speelveld en goede infrastructuur. Als exportnatie hebben we er een enorm belang bij. Nederland zal wel alle zeilen bij moeten zetten om te zorgen dat Europese regels werkbaar blijven. Een bloeiende Europese agrarische sector is van levensbelang, we zijn er voor ons voedsel afhankelijk van. Daar wordt nog wel eens laks over gedaan, onbegrijpelijk.'

Werkplek

Wie Huibert van Rossum (Havenbedrijf Rotterdam)

Lieftijd 39 jaar

In het dagelijks leven getrouwd met Hanneke en vader van Sophie, Jozua en Markus. Huibert is Adviseur External Affairs & Strategisch Omgevingsmanagement bij Havenbedrijf Rotterdam N.V. en Fractievoorzitter voor het CDA in Gouda.

Het kantoor staat op de Wilhelminapier (World Port Centre) naast Hotel New York.

'Ik houd me vooral bezig met energietransitie (opvang van CO₂, de Warmteronde Zuid-Holland, biobased chemie) en de verdieping van de Nieuwe Waterweg - Botlek. Wij verbeteren de Rotterdamse haven continu tot de meest veilige, efficiënte en duurzame haven ter wereld. Voor onze klanten creëren wij waarde door het ontwikkelen van ketens, netwerken en clusters, zowel in

Europa als in groeiemarkten wereldwijd. Dit is ook goed voor de concurrentiekracht van Nederland.

De grootste uitdaging is de energietransitie. De opgaven waar de haven en de bedrijven voor staan zijn gigantisch. Hier staan bedrijven die met de juiste steun van de overheid werkelijk de slagen kunnen maken die nodig zijn voor duurzame energie in de toekomst.

De enorme dynamiek en de diversiteit, passie en gedrevenheid van de mensen die ik ontmoet en die betrokken zijn bij de haven is groot, dat inspireert mij. Er zijn geen simpele oplossingen om de complexe opgaven die gaan over de energietransitie te realiseren. De opgaven kunnen alleen worden bereikt als bedrijven en overheid elkaar versterken en goed samenwerken. Kom vooral eens kijken in de Rotterdamse haven!

www.portofrotterdam.com

Vragen over een veilige toekomst

De zomer staat voor de deur, op beurzen en bij de braderie zien we de jassen weer plaatsmaken voor mooie groene CDA-polo's. Mensen voelen gelukkig weer energie bij het vertellen van het CDA-verhaal.

Maar terwijl we ons in Nederland verheugen op de zomer, moeten we ons tegelijkertijd realiseren dat de geopolitieke situatie ronduit zorgelijk is. Onze Europese waardengemeenschap staat behoorlijk onder druk. Sinds de val van de Muur in 1989 geloofde men dat de wereld vanzelf wel vreedzamer en democratischer zou worden. Dat geloof is inmiddels verdwenen, zeker na de harde klappen van de recente oorlogen en aansla-

gen. Maar het rooskleurige wereldbeeld van 1989 heeft de afgelopen decennia in Nederland wel geleid tot een kaalslag op defensie- en veiligheidsgebied. Bezuinigen op buitenlands beleid en defensie past niet meer bij de bedreigende en chaotische realiteit van tegenwoordig. Wij zullen de komende jaren onze uitgaven voor defensie dan ook stap voor stap weer op moeten voeren.

Ook moeten we onze krijgsmacht toerusten op de realiteit van de eenentwintigste eeuw. Want in bijna alle conflicten waar we nu mee te maken hebben, gaat het niet om conflicten tussen staten, maar spelen milities en losse groeperingen de hoofdrol. Ze zaaien dood en verderf, maken geen verschil tussen burgers en militairen, en voeren even gemakkelijk een militaire aanval als een terroristische aanslag uit. De strijd zal zich daarbij in belangrijke mate naar andere tonelen verplaatsen. Bijvoorbeeld naar het terrein van computers en internet. Het is een fluitje van een cent om een digitaal slecht beveiligd land plat te leggen. Een land dat kwetsbaar is voor cyberaanvallen, kan ook makkelijker worden gechanteerd. We zullen flink moeten investeren om ons op dat gebied te beschermen en onze beveiliging op te voeren. Dat betekent niet alleen een andere krijgsmacht. Het heeft ook gevolgen voor het internationale

recht. Het roept fundamentele vragen op als: wat betekent de Geneefse conventie nog in deze veranderde wereld? Wat voor zin heeft een verdrag dat met een staat is gesloten, als die staat niet meer functioneert? En wat moeten we met het VN-vluchtelingenverdrag, dat uitgaat van individuele vluchtelingen, maar inmiddels toegepast wordt op stromen van miljoenen ontheemden?

'De wereld zou vanzelf vreedzamer worden'

Een veilige toekomst betekent ook dat we in staat moeten blijven onze eigen bevolking van voldoende voedsel, energie en grondstoffen te voorzien. We mogen bijvoorbeeld met het afbouwen van de Groningse aardgaswinning niet afhankelijk worden van Russisch gas. En ons voedsel zullen we in de komende eeuw - zeker met de huidige geopolitieke spanningen - op ons eigen continent moeten kunnen blijven produceren. Voor al die uitdagingen zal het CDA antwoorden blijven zoeken.

De brede volkspartij

CDA'ers klaargestoomd

voor aankomende verkiezingen

Sfeerverslag Dag van de Afdeling 19 maart

'19 maart zal nooit meer hetzelfde zijn.' Zo startte campagneleider Hans Janssens de landelijke Dag van de Afdeling van het CDA op zaterdag 19 maart. Zo'n 400 lokale en provinciale politici en afdelingsbestuurders verzamelden zich in Ede voor een dag vol workshops en netwerken. Doel van de dag was CDA'ers voorzien van een nieuwe dosis informatie en ideeën om aan de slag te gaan met de komende verkiezingen van 2017 en 2018.

Kennis-maken en kennis-delen stond centraal. In zeventien verschillende workshops werden tips en tricks besproken op het gebied van

afdelingsbestuur, ICT, ledenwerving en campagnevoeren. De workshops waren interactief van aard: leren van elkaar en het uitwisselen van ervaringen stond centraal. Ook was er ruimte voor ontmoeting: tijdens de lunch werden vele geanimeerde gesprekken gevoerd.

Veel aanwezigen waren positief over de Dag van de Afdeling. Het CDA maakt zich klaar voor de komende verkiezingen. Enthousiasme, goede ideeën en veel motivatie: de vrijwilligers van het CDA hebben genoeg inspiratie opgedaan om keihard aan de slag te gaan voor mooie resultaten in 2017 en 2018.

tekst Anne Zandberg | Fotografie Leonard Walpot

Jan:

'Als afdelingsvoorzitter vraag ik me constant af hoe we zichtbaar kunnen zijn voor onze kiezers en de bevolking. Ik wil daar meer van weten en daarom ben ik vandaag op de afdelingsdag. Het was een heel interessante workshop en die neem ik mee terug naar mijn bestuur. We gaan de workshops vertalen in concrete speerpunten en daar de komende tijd mee aan de slag in Veendam.'

Albèrt:

'Sinds vier maanden ben ik voorzitter van de afdeling Hilversum. Ik heb een grote groep nieuwe leden in mijn afdeling, die zijn allemaal mee gekomen. Zij kunnen vandaag kennismaken met het CDA via de verschillende workshops en zelf doe ik inspiratie op om aan de slag te gaan met mijn voorzitterschap!'

Johanna:

'Mijn workshop zit erop! Ik heb een training gegeven over persberichten schrijven. Het was leuk om voor zo'n grote groep mijn verhaal over nieuws maken te vertellen, ik hoop dat de mensen er in hun afdeling ook mee aan de slag gaan. De eerste aanzet is gegeven, nu komt het aan op de creativiteit en het initiatief van afdelingsbestuurders.'

Mariska:

'Ambitie is het woord dat mij het beste omschrijft. Ik wil in 2018 graag op de lijst in mijn gemeente en mijn uiteindelijke doel is Europa. Deze bijeenkomst is een mooi moment om te netwerken. Je leert nieuwe mensen kennen uit het hele land en oude contacten kunnen weer worden aangehaald. En nu op naar 2017 en 2018!'

Sandra:

'Vandaag zit ik hier met twee petten op: namens het CDAV én de CDA-afdeling Roosendaal. Ik ben bij beide verantwoordelijk voor de PR en communicatie. Mijn doel vandaag: leren hoe ik tips in de praktijk toepas.'

'Ieder mens mag er zijn'

Dit najaar bestaat de basisgroep Sociale Zekerheid dertig jaar. Ruim een kwarteeuw is Arend Jansen voorzitter en boegbeeld van deze werkgroep. Tijd voor een portret en een terugblik. Tekst Marcel Migo | Fotografie Dirk Hol

Jansen: 'Graag wil ik eerst zeggen dat het heel sterk is van onze partij dat we een basisgroep Sociale Zekerheid hebben. Daar mag het CDA hartstikke trots op zijn! Zes pluimen daarvoor! Geen enkele andere partij kan ons dat nazeggen! Bij andere partijen is het geprobeerd, maar mislukt. Blijkbaar werden die initiatieven als te bedreigend ervaren.'

Wat is volgens Jansen de kracht van de basisgroep? 'We zijn een werkgroep die helemaal bestaat uit ervaringsdeskundigen, mensen die weten wat het is om aangewezen te zijn (geweest) op een uitkering. Dat is wat de basisgroep bijzonder en krachtig maakt.' Ook Jansen is ervaringsdeskundige. 'Aan de buitenkant zie je niets aan mij, maar ik heb al decennia last van chronische pijn. "Jij kunt best werken!", oordeelden mensen wel eens. Ja, dat had ik dolgraag gewild, en ik heb het jaren geprobeerd - maar ik heb aan den lijve ervaren hoe onwaarschijnlijk moeilijk het is weer aan de slag te gaan. Gewoon omdat veel werkgevers het niet aandurfd. Ik heb op andere manieren mijn steentje bijgedragen aan de samenleving.' Jansen doet dat, naast zijn inspanningen voor de basisgroep, bijvoorbeeld als gemeenteraadslid in de gemeente Voorst.

'Sociaal beleid is vaak abstract, zeker als je te veel kijkt naar de algemene plaatjes. Wij ondervinden maatregelen aan den lijve. De koopkracht van mensen met een uitkering blijft al jaren achter bij die van de rest van de maatschappij. In verhouding gaan ze er zelfs op achteruit.

Het is goed dat er een plek is waar die ervaringen gewisseld kunnen worden en direct doorgegeven aan onze CDA-politici op alle niveaus.' De basisgroep denkt ook actief mee als het gaat om nieuw beleid. Via resoluties op het congres en via gesprekken met deskundigen en bestuurders. 'We nodigen regelmatig politici, experts en onderzoekers uit om onze kennis op peil te houden - en om onze mening aan hen te verkondigen.'

Respect

Jansen: 'Het is best lastig om aan te geven wat onze grootste successen in de afgelopen dertig jaar geweest zijn. Het zijn er heel wat. Als een resolutie wordt aangenomen op een partijcongres dan bereik je een zichtbaar resultaat. Maar we zijn er in de afgelopen dertig jaar ook op heel andere manieren in geslaagd de partij net wat meer de goede richting op te duwen.'

'Dertig jaar geleden werden mensen die aangewezen zijn op een uitkering nog "uitkeringstrekken" genoemd. Niemand in onze partij zou dat nu nog zo zeggen. Dat is dankzij ons en daar ben ik trots op. Uit de term 'uitkeringsgerechtigde' spreekt zoveel meer respect. En dat is wat ons ten diepste drijft; ervoor zorgen dat mensen mét en zónder werk met evenveel respect bejegend worden. Wij CDA'ers zijn ervan overtuigd dat mensen niet gelijk, maar wel gelijkwaardig zijn en tot hun recht moeten komen. Onze missie is dus honderd procent CDA-proof!

Het is onzin te stellen dat je zonder betaald werk niet volwaardig mee kunt doen. Maar die geluiden zijn er in onze samenleving helaas wel. Mensen met een uitkering zijn vaker eenzaam; ze voelen zich soms buitengesloten en worden - ook door vertegenwoordigers van onze overheden - soms ronduit respectloos bejegend. Natuurlijk vinden wij ook dat misbruik van uitkeringen bestraft moet worden, maar ik vind het volstrekt onrechtvaardig als mensen bijna bij voorbaat als potentiële wetsovertreders worden beschouwd en aan allerlei controlerende bureaucratie worden onderworpen. Alsof niet werken een keuze is. Dat is gewoon niet altijd zo. Sociaal beleid is verworden tot antifraudebeleid. Niet de mens met wat hij nodig heeft staat centraal, maar het systeem.'

Luis in de pels

Lachend: 'We maken het onze CDA-politici echt niet makkelijk hoor! We zijn als dat nodig is een luis in de pels. Maar, wel altijd op basis van argumenten. En met respect voor mensen die er anders over denken.' Jansen ziet zichzelf wel als een strijder. 'Dat moet je ook zijn! Ook als een resolutie is aangenomen moet je scherp blijven en kritisch volgen of die wel echt wordt uitgevoerd.'

'Onze missie is honderd procent CDA-proof'

Jansen: 'Ik zou het geweldig toejuichen als we tijdens dit jubileumjaar meer jonge leden van de basisgroep mogen begroeten. Juist ook in die groep zijn er velen die - tijdelijk - zonder werk zitten. Die groep is enorm divers. Van voormalige wajong'ers tot afgestudeerden die na hun studie moeite hebben om op de arbeidsmarkt te komen. Ook die groepen zouden in de basisgroep vertegenwoordigd moeten zijn. De partij kan de basisgroep niet missen.'

Hebt u interesse om lid te worden van de basisgroep? Of wilt u meer informatie? Dan kunt u contact opnemen met Nico van Jaarsveld (secretariaat Basisgroep Sociale Zekerheid), via nicovanjaarsveld@ziggo.nl.

Portret

Onze vertrouwensfunctie wordt onderschat

Biny Biemans werkt al sinds 1989 in de thuiszorg. De laatste jaren ziet ze een uitholling van haar functie.

'Als thuiszorgmedewerker heb je heel nauw contact met je cliënten. Zeker als je langer bij mensen thuis komt, ben je een vertrouwenspersoon. Wij horen vaak meer van cliënten dan hun eigen kinderen. En zo kun je ook echt een oogje in het zeil houden.'

'De laatste jaren, sinds 2007, zie je dat onze functie op papier is versmald, maar in de praktijk niet. Op papier hoeven wij niet meer te signaleren hoe het met mensen gaat. Dus is de functie nu lager ingeschaald. Maar de gemeente vraagt het logischerwijs nog steeds van ons. Zeker als je langer bij een cliënt thuiskomt, merk je het als mensen zich anders gaan gedragen, minder eten, de post verstoppert of zichzelf minder goed verzorgen.'

'Vroeger hadden wij eens in de twee weken een werkoverleg, ook om te leren van elkaar. Nu overleggen we nog maar twee keer per jaar, en dat moet in eigen tijd. Ook de contacten met gespecialiseerde hulp zijn veel moeilijker, omdat we uit de zorgketen geplaatst zijn. Terwijl thuiszorg juist een fundament onder de gezondheidszorg is. Een huis op orde en een oogje in het zeil helpt mensen langer thuis te wonen.'

'Ik hoop voor de toekomst dat gemeenten thuishulp weer op waarde gaan waarderen. Dat kwaliteit gaat tellen, dat medewerkers weer geschoold worden, en dat contacten met zorgverlening weer hersteld worden. Ook wijkgericht werken vind ik belangrijk, dan kun je mensen een beetje op weg helpen in hun wijk. Onze vertrouwensfunctie wordt nu te zeer onderschat.'

De uitgangspunten van

Gerda Verburg

Gerda Verburg was lid van de Tweede Kamer en minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit in het kabinet-Balkenende IV. Ze werkt nu als ambassadeur/permanent vertegenwoordiger van Nederland bij de VN-organisaties voor voedsel en landbouw: FAO, WFP en IFAD, in Rome. Dit is haar visie op de uitgangspunten.

Tekst Frans de Nerse jr. | Fotografie Dirk Hol

Publieke gerechtigheid

Het CDA staat pal voor de rechtsstaat als onmisbare voorwaarde voor menselijke waardigheid.

Nationaal en internationaal zijn publieke en sociale gerechtigheid hoekstenen voor (mede)menselijkheid. Mooie woorden, echter de toepassing blijkt complex.

Iedereen die zich inleeft in een mens die vlucht voor geweld, honger en gebrek zonder enig uitzicht op verbetering, begrijpt dat men hoop vestigt op een land als Nederland. Tegelijkertijd beseft een ieder dat slechts een paar Europese landen niet iedereen kunnen opvangen. Afwegingen op grond van deze CDA-basiswaarde helpt houdbare oplossingen te vinden.

Voor, tijdens en na mijn tijd in de politiek hanteer ik de vuistregel: wat kunnen en willen mensen zelf doen?'

Rentmeesterschap

Vanuit het besef van verbondenheid tussen generaties voelt het CDA zich geroepen tot zorg voor natuur en cultuur.

Het benutten en beheren van de aarde en alles wat daarop en daarin leeft is aan ons, mensen, toevertrouwd.

Dat vraagt om verantwoord gebruik en beheer met nuchter verstand. Wat je totaal uitput, kan niet meer herstellen. Maar vermijd oeverloze discussies over 'tekentafelnatuur'; de natuur is niet maakbaar en vaak verrassend weerbaar. Als bewoners en 'benutters' mogen we niet nalaten de weerbaarheid van de aarde te versterken, zeker als dat kan met inzet van innovatieve technieken om voldoende en gezond voedsel te produceren, door klimaatverandering tegen te gaan en boeren een faire prijs voor hun producten te betalen. Een echte investering in onze toekomst en die van volgende generaties.

'Wat je totaal uitput, kan niet meer herstellen'

Gespreide verantwoordelijkheid

Voor het CDA begint politiek met de erkenning van maatschappelijk initiatief.

Voor, tijdens en na mijn tijd in de politiek hanteer ik de vuistregel: wat kunnen en willen mensen zelf doen? Dat voorkomt regels en bureaucratie, zet mensen in hun kracht, stelt verantwoordelijkheid centraal en bevordert sociale samenhang. Mensen kennen elkaar en weten bij wie ze terecht kunnen. Het gaat schuren als dit louter wordt gepropageerd vanuit een bezuinigingsperspectief. Maatschappelijk initiatief zou juist beloond moeten worden. Maatwerk, dicht bij de mensen om wie het gaat, voorkomt dat mensen vermalen worden in systemen, verdwalen in regels en maatschappelijk totaal afhaken. Soevereiniteit in eigen kring en/of het subsidiariteitsbeginsel als handelingsprincipe heeft veel toekomst.

Het CDA zet in op betrokken burgers om de onderlinge verbondenheid te versterken.

Dat is een goed begin, maar er is meer. Mensen in hun kracht zetten en op hun talent aanspreken zijn daarmee verbonden. Tegelijkertijd is solidariteit niet iets voor achter de dijk. Met het sluiten van grenzen of gordijnen pak je oorzaken van problemen niet aan. Dat is wel nodig, (inter)nationaal. Alleen door samenwerking die gebaseerd is op verbinding en verbondenheid, kunnen we een wereld creëren zonder armoede, honger of geweld, nu en in de toekomst. *

Agnes Mulder

Nederland moet werk maken van de circulaire economie

In een brandweerkazerne in Livermore, een stadje in Californië (VS), hangt een gloeilamp die al 114 jaar onafgebroken brandt. De lamp is inmiddels beroemd, heeft een eigen website en een webcam waarop u de lamp 24 uur per dag kunt zien branden. U zult denken, hoe is dat mogelijk? Gloeilampen gaan toch na een bepaald aantal branduren stuk? Die moesten toch altijd vervangen worden? Deze lamp dus niet. 114 jaar, onafgebroken. Een onverwoestbare lamp.

Tekst **Agnes Mulder**

Ik moest hieraan denken toen ik onlangs een interparlementaire conferentie bijwoonde die werd gehouden in het kader van het Nederlands voorzitterschap van de Europese Unie. Ik was daar voorzitter van een themabijeenkomst over 'circulaire economie'. In die bijeenkomst kwamen parlementariërs uit de hele Unie bij elkaar om over dit onderwerp te praten. De circulaire economie gaat uit van het principe dat er bij het produceren van goederen zo veel mogelijk grondstoffen en producten worden hergebruikt. Dat vermindert afval, voorkomt waardevernietiging en is dus duurzamer dan het gewone lineaire productieproces.

Een van de sprekers over dit onderwerp was Prins Carlos Bourbon de Parma. Hij vertelde over Schiphol, dat voor de inrichting van haar gebouwen geen verlichting (armaturen en lampen) heeft aangelegd, maar bij Philips licht heeft ingekocht. Daar moest ik inderdaad ook even over nadenken, maar de essentie is dat Philips geen lampen verkoopt, maar licht. Schiphol heeft met Philips afgesproken dat Philips tegen een bepaalde prijs moet zorgen dat het licht op Schiphol altijd brandt. Als er dan een lamp stuk gaat, is dat niet het probleem van Schiphol, maar van Philips. Deze benadering leidt ertoe dat Philips enorm zijn best zal doen om te innoveren, om te zorgen dat ze zo min mogelijk lampen hoeft te vervangen, en dus zo min mogelijk afval produceert. Anders kan de deal voor Philips immers niet uit. Het verdienmodel wordt voor Philips dan ook anders; het verdient niet meer aan zo veel mogelijk gloeilampen, sterker, hoe meer lampen vervangen moeten worden, hoe duurder het voor Philips wordt. Philips heeft er baat bij lampen te maken die 114 jaar onafgebroken kunnen blijven branden.

We zijn er zo gewend aan geraakt dat we goederen gemakkelijk vervangen als ze stuk zijn, terwijl ze best gerepareerd kunnen worden. Het gaat ongemerkt. Ik had het laatst zelf toen mijn deurbel stuk ging. Het was dat de klusjesman over reparatie begon ('ik ben niet zo van het weggoien'), maar zelf had ik er niet onmiddellijk aan gedacht. En zo gaat het met andere elektronica, maar ook met kleding, meubilair, gereedschap, noem maar op.

Nederland heeft in 2015 afspraken gemaakt in het klimaatakkoord van Parijs en bij de Sustainable Development Goals. De Europese Commissie heeft onlangs een plan over circulaire economie gepresenteerd. Op de themabijeenkomst bleek dat andere lidstaten, zoals Italië, hier al flink werk van gemaakt hebben en hun regering hebben aangespoord om maatregelen te nemen. Nederland blijft nog achter. Dat is niet alleen de mening van het CDA, maar ook van dat deel van het bedrijfsleven dat wél goed met duurzaamheid bezig is. Van staatssecretaris Dijkzema mag verwacht worden dat zij actief haar plan gaat uitvoeren en de circulaire economie aanjaagt. Ik heb daar wel gedachten over. De Nederlandse overheid koopt jaarlijks voor 60 miljard euro aan goederen en diensten in. Hoewel uit onderzoek van VNG blijkt dat grote gemeenten al bezig zijn met duurzaam inkopen, is er nog veel terrein te winnen. Ook bij de landelijke overheid. Dijkzema heeft vooralsnog niet duidelijk weten te maken hoe de internationaal afgesproken doelen in Nederland concreet gemaakt worden. Een hervorming van het aanbestedingsbeleid kan een goede eerste stap zijn. Laat de overheid bij haar eigen inkopen beter kijken naar de circulaire economie, door de effecten op 'people planet and profit' in aanbestedingen extra mee te laten wegen.

Esther de Lange

Aangeslagen, niet verslagen

In de Stille Week voor Pasen werd Brussel opgeschrikt door een tweetal terroristische aanslagen. Tientallen burgers verloren hun leven, op weg naar hun vakantiebestemming of gewoon in de metro naar het werk en naar school. Op het moment dat ik deze column schrijf, is het precies één week na deze verschrikkelijke gebeurtenissen. Mijn al eerder voorbereide column voor dit magazine heb ik zojuist gewist. Om stil te kunnen staan bij deze aanslagen in Brussel, die niet alleen België, maar ook Europa in het hart troffen. Maar waar te beginnen? De wonden zijn nog zo vers, veel slachtoffers vechten nog voor hun leven, een aantal familieleden en geliefden verkeert nog in onzekerheid.

Daarom begin ik deze column maar met een statement: het heeft geen zin om in Europa met de vinger naar elkaar te wijzen; daar schieten we niets mee op en er is niemand mee geholpen. Maar we kunnen onze ogen ook niet sluiten en de problemen doodzwijgen. Wil Europa echt een vuist kunnen maken tegen deze onmenselijke terreur, dan zal het snel haar eigen zwaktes onder ogen moeten zien en bereid moeten zijn over grenzen heen samen te werken. En daarin schieten de Europese lidstaten nu - allemaal - tekort.

Wat dat betreft was het tekenend dat de buurlanden van België, Nederland inclusief, er na de aanslagen vooral mee bezig waren te laten zien dat er op hun grondgebied vooral geen fouten waren gemaakt. De fouten lagen elders: bij de Turken die wel via internet communiceerden maar niet de telefoon oppakten, bij de Belgen die niet doorvroegen over wat de Nederlanders wisten en bij de FBI die later toch de NYPD bleek. Ben ik de enige die moest denken aan het verhaal van Pilatus die voor de ogen van de menigte zijn handen in onschuld waste?

Overduidelijk is in ieder geval: 28 nationale analyses leveren nog geen Europees totaalplaatje op. En zelfs al waren alle 28 veiligheidsdiensten op en top georganiseerd (wat bijna onmogelijk is gezien alle bezuinigin-

gen), dan nog geldt: 28 sterke schakels maken op zichzelf nog geen sterke keten. Het is dus van groot belang het Europese anti-terreur beleid met spoed te verbeteren door slimme samenwerking en betere uitwisseling van gegevens.

‘Europa zal haar zwaktes moeten zien en over grenzen moeten samenwerken’

Hoe is het bijvoorbeeld mogelijk dat 90 procent van de meldingen bij Europol over Syriëgangsters afkomstig is van slechts 5 van de 28 EU-lidstaten? En ook op de vraag wat te doen met terugkerende Syriëgangsters lopen de meningen in Europa nog veel te veel uit elkaar. De instrumenten en kanalen om informatie uit te wisselen en gezamenlijk te analyseren zijn er vaak al.

Wat nodig is, is de politieke wil van lidstaten en diensten om er gebruik van te maken. Lukt ons dat, dan zijn we uiteraard aangeslagen door wat er is gebeurd, maar zeker niet verslagen.

'Je moet kansen willen zien'

Tijdens je studie gaan ondernemen, is dat waaghalzerij of juist een heel goed idee? Casper Mentink en Jasper de Vink zijn allebei gestart met ondernemen in hun studententijd.

Tekst **Herbert Klinkvis**

Casper Mentink is 21 jaar en ondernemer in de maatschap Mentink, een melkveehouderijbedrijf in Gieterveen in Drenthe. Een bedrijf dat zo'n 220 koeien telt en zo'n zestig hectare bewerkte grond omvat. Sinds zijn twaalfde helpt hij mee, en sinds 2011 werkt hij formeel in het familiebedrijf dat hij samen met zijn ouders en jongere broer runt. Uiteindelijk is het de bedoeling dat Casper samen met zijn broer het familiebedrijf gaat leiden.

Sinds kort heeft Casper, naast zijn werk op het bedrijf, ook een baan in de boekhouding bij een accountantskantoor. Hij is daarmee in twee totaal verschillende bedrijfstakken actief, als ondernemer en als werknemer, maar weet wel waar zijn hart ligt: het melkveehouderijbedrijf. 'De agrarische sector is een ontzettend mooie sector. Een sector waarin ik ben opgegroeid en waarin veel mogelijk is. Je moet als ondernemer wel kansen en mogelijkheden willen zien.'

Casper gaat graag uitdagingen aan, bijvoorbeeld op het gebied van verduurzamen. 'Je kunt hierbij denken aan het plaatsen van zonnepanelen, maar ook aan tochtdetectie in de stallen.' Casper: 'Met alle technische ontwikkelingen zijn er veel nieuwe mogelijkheden voor boeren. Door gegevens te verzamelen en de data hiervan te analyseren, kun je je bedrijfsvoering optimaliseren.'

Tijdens zijn studie in Dronten was Casper vaak in gedachten bij zijn bedrijf, en aangezien zijn docenten en klasgenoten net als Casper ook werkzaam zijn in dezelfde bedrijfstak, was daar vaak begrip voor. 'Vooral als het oogsttijd is, loop je met de vraag rond: wat geef je voorrang? Je studie of de oogst? Gelukkig hielden docenten daar rekening mee.'

'Niet iedereen begrijpt waar wij als agrarische ondernemers mee bezig zijn, dat leidt vaak tot verwarring. Ondernemen wordt daardoor soms onnodig lastig.' Een onlangs aangenomen motie van de Partij voor de Dieren is daar volgens Casper een voorbeeld van. 'Deze motie komt er in het kort op neer dat kalveren langer bij de moederkoe moeten blijven. Een maatregel die grote gevolgen heeft voor de bedrijfsvoering. Zo moeten er grote aanpassingen gedaan worden aan de stallen; er moeten grotere strohokken komen en het bedrijf moet vergroot worden. Daarvoor is een vergunning vereist, en het is maar de vraag of je die vergunning krijgt. De politiek kan helpen onbegrip in de samenleving weg te nemen door zich meer in de sector te verdiepen en hier in het publieke debat meer begrip voor te creëren. We zijn binnen het CDA allemaal ondernemende mensen, dat moeten we koesteren. Samen kunnen we immers meer; in ons eentje lukt het ons niet.'

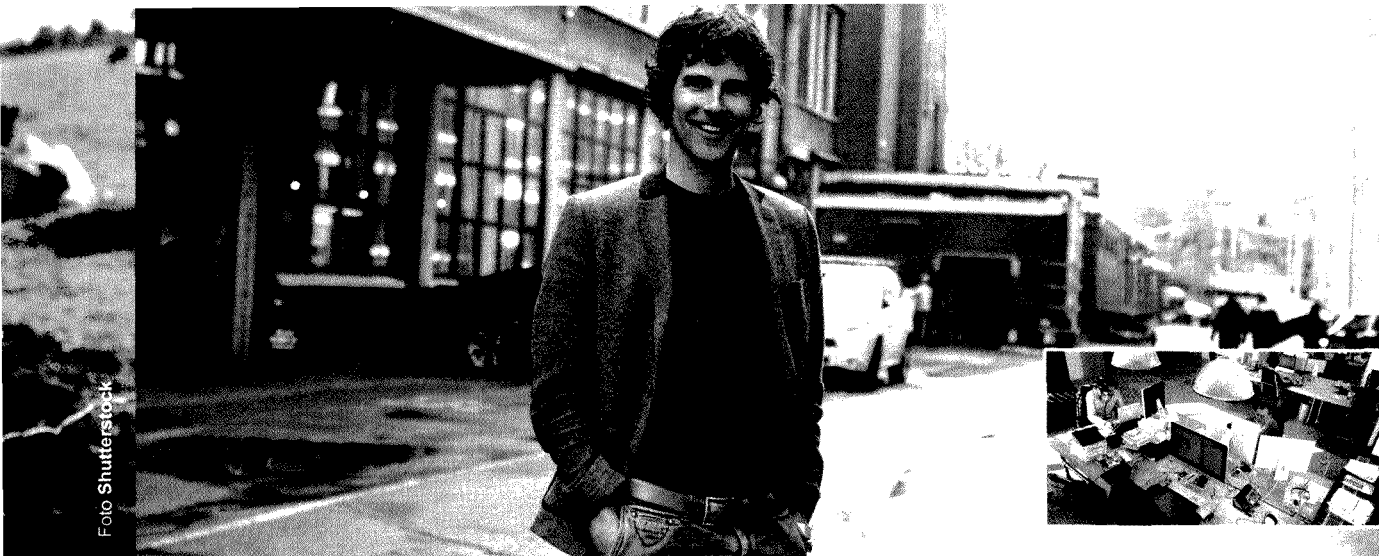

Foto Shutterstock

Jasper de Vink is 33 jaar en is als student op zijn 21e begonnen met zijn bedrijf MyOddSocks. Hij is nu algemeen directeur en mede-eigenaar van Studio Piraat.

Gebreide sokken als gal in de markt

'Tijdens een vakantie in Thailand zagen een vriend en ik hoesjes voor de iPod waarvan we allebei dachten: misschien slaat dat ook wel aan in Nederland. Samen hebben we toen "gebreide sokken" als beschermhoesje bedacht voor de iPods. Een product waarin we allebei geloofden en waarin we kansen zagen.' Jaspers studie bedrijfskunde aan de Erasmus Universiteit Rotterdam kwam van pas bij de inrichting van het bedrijf. Zo kon hij veel van de geleerde theorie meteen in praktijk brengen. De 'sokjes' die hij op de markt bracht, werden deels in Nederland, deels in Polen geproduceerd en waren in diverse landen te krijgen. Toch is Jasper gestopt met deze onderneming. 'Apple bracht bijna elk halfjaar nieuwe iPod-modellen met afwijkende afmetingen uit. Hierdoor moesten we steeds opnieuw investeren en liepen we telkens achter de feiten aan. Voor een studentonderneming, zoals de onze, was dat niet meer op te brengen.' Inmiddels is Jasper algemeen directeur en mede-eigenaar van Studio Piraat, een grafisch communicatiebureau met vestigingen in Den Haag en Woerden, opgericht door twee van zijn vrienden. Daarnaast heeft hij Backpackflags.com opgericht, een webwinkel die wereldwijd batches van vlaggen verkoopt, bijvoorbeeld voor gebruik op rugzakken.

Kansen om te starten

Volgens Jasper is je studententijd hét moment om te beginnen met ondernemen. 'Start tijdens, of net na je studie met ondernemen. Als student ben je - in de meeste gevallen - nog niet gewend aan grote vaste lasten, zoals

een hypotheek of een gezin. Daardoor heb je nog enige ruimte om te sappelen wanneer het nodig is. Eenmaal aan een hypotheek en kinderopvang gebonden is het moeilijker om een nieuw avontuur aan te gaan, en dat is jammer.'

MKB en de politiek

Als ondernemer kijkt Jasper niet meteen naar de politiek. 'Als je voor jezelf begint, moet je het ook zelf zien te realiseren. Ik vind het wel een positieve ontwikkeling dat steeds meer onderwijsinstellingen student-ondernemers in contact weten te brengen met (student-)ondernemers uit de regio. Maar je moet je als student-ondernemer niet te afhankelijk opstellen. Als het goed is heb je voldoende drijfveren om van je ideeën een succes te maken.'

De politiek kan volgens Jasper wel beklemmend werken, zoals dit kabinet op een aantal punten doet. Denk bijvoorbeeld aan de regelgeving rond het afschaffen van de VAR-verklaring voor ZZP'ers, of de regelgeving rond pensioenen en uitkeringen. Onderwerpen waar je als student-ondernemer vaak niet over nadent, maar die grote gevolgen hebben voor je bedrijfsvoering. Wat dat betreft liggen er volgens Jasper binnen het MKB veel kansen voor het CDA. Kansen waarmee het CDA zich landelijk als dé ondernemerspartij van Nederland kan onderscheiden.

Casper en Jasper zijn het eens: een gezond ondernemersklimaat is zowel landelijk als in de regio van belang. Bovendien stellen ze: 'Het CDA is een partij van én voor ondernemende mensen, binnen én buiten de politiek.'

Naar een eerlijker arbeidsmarkt

De economische crisis ging gepaard met voor Nederlandse begrippen zeer hoge werkloosheidscijfers. Maar de afgelopen jaren is duidelijk geworden dat de problemen op onze arbeidsmarkt ook structureel van aard zijn. Tekst Pieter Heerma | Fotografie Dirk Hol

Zelfs met de aantrekkende economische groei, blijft de werkloosheid hoog, blijven de kansen van ouderen op de arbeidsmarkt slecht en hebben de maatregelen van het kabinet de verschillen tussen kansrijk en kansarm op de arbeidsmarkt eerder vergroot dan verkleind.

De kloof tussen vast en flex blijft bestaan en dat brengt ons op een moreel vraagstuk: wat voor soort arbeidsmarkt willen we hebben? Het CDA gelooft daarbij sterk in ons Rijnlandse overlegmodel, dat de beste kansen biedt voor een eerlijke arbeidsmarkt. Ook nu zal het overleg tussen werkgevers en werknemers zijn kracht moeten bewijzen door antwoorden te vinden voor de problemen op onze arbeidsmarkt. Om er zo voor te zorgen dat de kloof tussen kansrijk en kansarm op de arbeidsmarkt wordt verkleind.

Arbeidsmarkt uit het lood

Twee centrale problemen op onze arbeidsmarkt moeten daarbij in ieder geval aan bod komen. Aan de ene kant zijn er kleine werkgevers die het zich nauwelijks kunnen veroorloven werknemers in vaste dienst te nemen, vanwege het risico de werknemer bij ziekte tot twee jaar loon door te moeten betalen. Aan de andere kant zien we werknemers die geen baan meer kunnen krijgen door deze huiver bij de werkgevers. Dit treft vooral ouderen en lager opgeleiden hard. Zij vluchten noodgedwongen in ZZP-constructies. Gevolg is, dat zij voor werkgevers weer aantrekkelijker zijn, maar zelf grote risico's lopen als zij bijvoorbeeld onverhoopt ziek worden.

‘Echte hervormingen zijn nodig om het gat tussen vast en flex te dichten’

Zo raakt de Nederlandse arbeidsmarkt uit het lood geslagen. Polder en politiek hebben te lang niet het lef gehad om met oplossingen te komen. Werkgevers en werknemers, maar ook kabinetspartijen PvdA en VVD hielden elkaar in een politieke patstelling. De problemen worden vooruit geschoven, het draagvlak voor CAO's neemt af, de vlucht naar ZZP neemt toe en MKB'ers durven bijna geen personeel meer aan te nemen vanwege de verantwoordelijkheden en risico's.

Loondoorbetaling bij ziekte

Loondoorbetaling bij ziekte is als 'moeilijk dossier' te lang vooruit geschoven, terwijl de coalitiepartners zich drukker leken te maken om hun eigen angst voor hun achterban dan voor de neerwaartse spiraal van onze arbeidsmarkt. Echte hervormingen zijn nodig om het gat tussen vast en flex te dichten en zo de steeds grotere tweedeling op onze arbeidsmarkt tegen te gaan.

De enorm lange loondoorbetalingsverplichting wordt door ondernemers gezien als een niet te dragen risico. In Nederland is deze verplichting veel groter dan in de landen om ons heen. Vanwege deze verplichting nemen MKB'ers werknemers met een hoog risico op ziekte niet aan. Vooral oudere werklozen moeten daardoor om überhaupt aan de slag te komen, hun loopbaan voortzetten als flexwerker of ZZP'er. Ze doen hetzelfde werk, maar nu meestal zonder verzekering. Een risicogroep kan zich niet of moeilijk verzekeren en de groep met een lager risico is vaak niet verzekerd vanwege het (onterechte) gevoel 'dat overkomt mij niet'. De twee jaar loondoorbetaling bij ziekte heeft direct bijgedragen aan de groei van het aantal 'onvrijwillige' flexwerkers en het hanteren van schijnconstructies. Met name aan de onderkant van de arbeidsmarkt zorgt dit voor oneigenlijke concurrentie op tarief.

Basisverzekering loondoorbetaling

In de huidige markt verdwijnen vaste dienstverbanden steeds meer en daardoor verdwijnt het draagvlak onder sociale voorzieningen voor werknemers. Immers: daar

profiteren alleen mensen met een vast dienstverband van. De solidariteit op de arbeidsmarkt wordt hiermee minder, en ook komen risico's meer op de schouders van het individu terecht. De beste manier om meer algemene risicodeling te bereiken, is met een wettelijke verplichting. Daarom hebben we als CDA-fractie bij de behandeling van de begroting Sociale Zaken afgelopen december een voorstel gedaan voor het radicaal verkorten van de loondoorbetalingsplicht voor werkgevers en het instellen van een basisverzekering loondoorbetaling bij ziekte, die ook geldt voor ZZP'ers. In de Kamer was breed steun om de SER te vragen dit voorstel uit te werken en hierover voor aankomende zomer advies uit te brengen.

De kern van het voorstel gaat over het instellen van een algemene basisverzekering voor loondoorbetaling bij ziekte, voor een periode van maximaal twee jaar. Deze verzekering zou moeten gelden voor iedereen die inkomen uit arbeid verwerft, zowel werknemers als zelfstandigen. De loondoorbetaling bij ziekte wordt voor de werkgever dan teruggebracht naar acht weken.

Deze basisverzekering kan worden ingericht naar het model van de bestaande zorgverzekering. Net als de zorgverzekering kent het een wettelijke verankering maar wordt het uitgevoerd door de markt, met volledige acceptatie onder voor iedereen gelijke voorwaarden zonder risicoselectie. Daarmee worden de risico's gedeeld, wordt de premie aanvaardbaar voor alle deelnemers en worden zelfstandigen met een hoger risico niet meer uitgesloten. Daarmee zal ook valse concurrentie op arbeidskosten voor een groot deel worden vermeden.

Hoe dat eerlijker is

Doordat werkgevers hun risico op loondoorbetaling flink zien verminderen zullen werkgevers gestimuleerd worden om oudere en ervaren vaklieden weer in vaste dienst te behouden of zelfs aan te nemen. De arbeidsparticipatie van 55-plussers wordt daarmee bevorderd en de uitstoot naar flexcontracten wordt verminderd. Het zal voor bedrijven ook aantrekkelijker worden om jonge vaklieden niet meer als flexwerker in te huren, maar een meer duurzame arbeidsrelatie met hen aan te gaan.

Dit alles zorgt voor een eerlijker arbeidsmarkt met minder verdringing van werk. Waarin minder bedrijven hun toevlucht nemen tot schijnconstructies, de bewust zelfstandig ondernemer minder oneerlijke concurrentie op tarief ondervindt, en ook de kansarmen op de arbeidsmarkt weer meer kans op werk krijgen. *

Ook CDJA aan de slag met ledenwerving!

Lokale CDJA-afdelingen, enthousiaste leden en het Dagelijks Bestuur van het CDJA hebben de afgelopen periode de handen ineengeslagen om een nieuwe ledenwerfcampagne op te zetten. Borrels, activiteiten, trainingen en een nieuwe campagne: het CDJA bruist! Zoals onze leden wel weten: het CDJA is een gezellige en diverse vereniging. Maar hoe zit het met het beeld dat anderen van ons hebben? Aan de hand van zeven unieke, verfrissende verhalen hebben we getracht te laten zien dat het CDJA een brede vereniging is, met voor ieder wat wils. Kirsten, Karsten, Janno, Sarang, Eddy, Anne en Carina: ieder hebben ze hun eigen verhaal,

met eigen drijfveren. Van wereldverbeteraar tot starter en van middelbare scholier tot jonge politicus: iedereen heeft een plek binnen het CDJA.

De campagne draait om het lid-werft-lid-principe. Van onderop, dichtbij en lokaal zijn onze leden aan de slag gegaan met het werven van nieuwe CDJA'ers. Door middel van borrels, persoonlijke gesprekken en winacties is de stijgende lijn ingezet. En dit is nog maar het begin! De komende tijd zullen we veel aandacht besteden aan wervingstechnieken, gezellige borrels en het betrekken van nieuwe gezichten bij de club!

Wilt u ook uw bijdrage leveren aan een bruisend CDJA? Dat kan! Geef het CDJA-lidmaatschap cadeau aan uw kinderen, kleinkinderen of familie en ontvang gratis het ledenblad van het CDJA thuisgestuurd!

Eigen gegevens:

Naam:

Geboortedatum:

Adres:

Postcode en plaats:

Telefoon:

E-mailadres:

IBAN-rekeningnummer:

Datum en plaats:

Handtekening:

Gegevens nieuw lid:

Naam:

Geboortedatum:

Adres:

Postcode en plaats:

Telefoon:

E-mailadres:

Stuur deze bon in een envelop naar:

CDA, Antwoordnummer 1700, 2501 WB Den Haag

OM AAN BOORD

MARITIEM MUSEUM
 In het Maritiem Museum
 de invloed van scheepva
 op reis door de maritiem
 tentoonstellingen voor
 avonturiers. Luister na
 opstukken en beleef in
 historische schepen
 wereldhaven Rotterdam

De zomermaanden zijn de ideale tijd om met de familie op reis te gaan. Het Maritiem Museum biedt een unieke ervaring op een historische schip. De tentoonstellingen zijn interactief en geschikt voor alle leeftijden. Luister naar verhalen van avonturiers en ontdek de geschiedenis van de zeevaart. Het museum is gelegen in de wereldhaven van Rotterdam, waar je kunt genieten van de prachtige uitzichten op de stad en de haven. Het is een geweldige plek om te leren en te ontspannen.

VAAR JE MEE?

In de zomermaanden gaan we grenzen verleggen in onze museumhaven met rondvaarten op historische schepen, bootcamp en spannende workshops tussen de kranen, gastschepen aan de kade en picknicken.

VOORDELIG COMBINEREN
 Combineer je museumbezoek voordelig met een rondvaart met Spido, een bezoek aan de Euromast of een lunch op het ss Rotterdam.

**MARITIEM
 MUSEUM**

MARITIENMUSEUM.NL

Een interview met ONL-voorman Hans Biesheuvel

Een flexibele arbeidsmarkt is de enige optie

Hans Biesheuvel is ondernemer in hart en nieren. Hij had enkele bedrijven in de techniek en runde een investeringsmaatschappij. Twee jaar lang was hij voorzitter van MKB-Nederland. Nadat hij daar zijn functie neerlegde begon hij een eigen ondernemersvereniging: ONL voor Ondernemers. 'Ondernemers worden in Den Haag te weinig gehoord, maar kunnen wel de economie uit de crisis trekken.'

Tekst **Marloes Metaal**

'Ik ben al 30 jaar ondernemer. En als ondernemer wil ik mijn mouwen opstropen, niet klagen. ONL heb ik opgericht, omdat ik vond dat de belangenbehartiging in Den Haag voor ondernemers veel te traag en te stroperig was. Via brancheverenigingen zijn ondernemers vertegenwoordigd door politici en andere oud-bestuurders. Daarin kwam de mening van echte ondernemers naar mijn idee niet goed genoeg aan bod. Daarom werkt ONL met directe inspraak. Het is namelijk wel van groot belang dat ondernemers door de politiek gehoord worden. Pas dan zal er iets gedaan worden aan het ondernemersklimaat bijvoorbeeld.'

'Mensen moeten hun eigen loopbaan meer managen'

Veranderende wereld

'De wereld is veranderd, en de wereld van ondernemers verandert net zo goed. Vroeger werkte je in een bepaalde branche, nu zie je dat ondernemers veel meer netwerken

maken door branches heen, rondom andere belangen. Ik ben een enorme fan van de overlegeconomie, maar niet zo van de traditionele "polder". Die is op een ouderwetse manier ingericht en voldoet niet meer. Het is belangrijk om met oplossingen te komen. Niet hard roepen waar je tegen bent, maar oplossingen aandragen waar je voor bent. Daarmee bereik je veel meer.'

'Ook op werkgebied zie je dat rollen flexibeler worden. De harde scheidslijn tussen ondernemer en werknemer bestaat veel minder. Talloze mensen zijn vandaag de dag zowel werknemer als ZZP'er bijvoorbeeld. Een groot pijnpunt in de huidige economie is dat werkgeverschap heel onaantrekkelijk is geworden. Er ligt gewoonweg een te groot risico op het bordje van ondernemers. En daarnaast een aanzienlijk lastenpakket. Dertig jaar geleden was het veel makkelijker om mensen aan te nemen. Dat is niet alleen nadelig voor de potentiële werknemers, maar ook voor de economie.'

'Ik kom uit de tijd van de schijnbare zekerheden. Je kinderen kregen het beter dan jij, een huis kopen rendeerde, de bank beheerde je geld goed. Dat soort zaken. Tot 2008 was dat het Nederland waarin we leefden, nu zijn er voor werkenden en ondernemers veel onzekerheden. Dat zorgt ervoor dat bedrijven maar ook mensen zich niet meer voor lange termijn willen vastleggen. Wie weet of zijn bedrijf over 3 jaar ook nog een goed idee is?'

'Werken en contracten gaan in de toekomst nog meer veranderen. Maar het is moeilijk vooruitkijken. Markten en de eisen aan organisaties veranderen snel. Organisaties moeten flexibel zijn, zekerheid moet in andere dingen zitten dan vroeger. Sociale zekerheid zou meer gekoppeld moeten zijn aan individuen in plaats van aan arbeidscontracten. De Wet werk en zekerheid is een slechte wet. Hij brengt juist meer onzekerheid, en dat was niet de

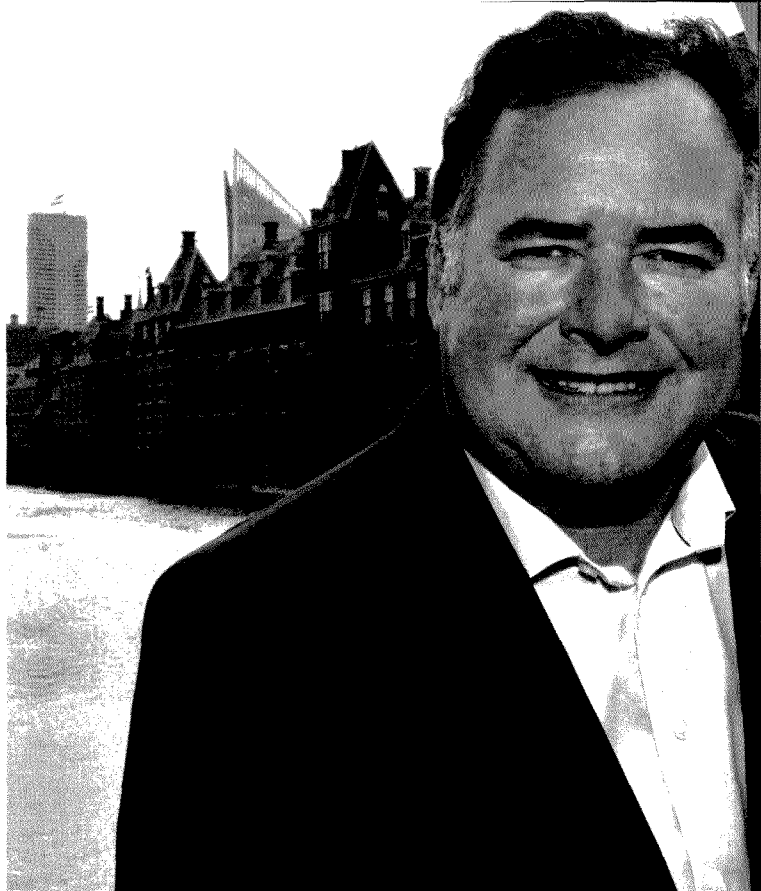
bedoeling. Wat ons betreft moet deze wet van tafel en moet er een arbeidswet komen die wel is toegerust op de eisen van nu: flexibel en toekomstgericht.'

'Ik ben ervan overtuigd dat mensen hun eigen loopbaan meer moet managen, en dat ondernemers dat ook veel meer moeten faciliteren. Een van de dingen waar wij voor pleiten is een employability-contract. Een arbeidscontract van 3 tot 5 jaar, met daarin een goede ontwikkelingsvergoeding. Voor werkgevers geeft dat het vertrouwen dat ze mensen kunnen aannemen, want ze kunnen er ook weer vanaf. Tegelijkertijd kun je hiermee wel beschikken over mensen met ervaring, vakkennis en hart voor het bedrijf. Voor werknemers geeft het de rust van in ieder geval een aantal jaar onder de pannen zijn, en de gelegenheid om bewust te werken aan wat ze daarna kunnen doen. Vakbonden zouden wat mij betreft juist daarop moeten inzetten, ook voor laaggeschoold werk. Zij kunnen een prima rol vervullen in mensen helpen hun loopbaan vorm te geven, zich te ontwikkelen en verder te kijken.'

'Net als bedrijven moet ook Nederland wendbaar zijn'

'Net als bedrijven moet ook Nederland wendbaar zijn. Er gaan op dit moment miljarden om in de AOW. Dat geld zou ook anders gebruikt kunnen worden; maak er een Algemene Ontwikkelings Wet van - een rugzakje voor een leven lang werken en leren. Met het potje kun je werken aan je inzetbaarheid. Ik ben de vijftig net gepasseerd en zie om me heen heel veel mensen van mijn leeftijd aan de kant staan. Vijftig is niet oud, maar voor werkgevers vaak wel. Daar moeten niet alleen werkgevers iets aan doen, ook werknemers.'

'De overheid grijpt daarbij vaak naar het middel om gedrag te willen veranderen via fiscale maatregelen. Dat werkt niet. Je moet niet proberen de werkelijkheid aan te passen aan de regelgeving, maar andersom. De belastingen zouden ten eerste radicaal simpeler moeten. Een einde aan het rondpompcircuit, met lagere lasten en netto meer te besteden tot gevolg. Dan schep je de voorwaarden voor nieuwe solidariteit. Net als andere netwerken tussen bedrijven, zullen er ook andere vormen van solidariteit ontstaan.'

Samenwerking onderwijs en bedrijfsleven

'Het onderwijs zou de olie in de raderen van Nederland moeten zijn, maar het verandert te traag. En het leidt maar deels op voor het werk van nu. Kijk alleen maar hoe leerlingen leren een sollicitatiebrief te schrijven. Een brief! Je hebt er meer aan een elevatorpitch te kunnen maken, maar dat leer je dan weer niet. Terwijl het als je opkomende economieën overal ter wereld bekijkt, van groot belang is om te investeren in scholing en innovatie.'

'Het bedrijfsleven en onderwijs zouden dichter op elkaar moeten zitten, bijvoorbeeld in de ontwikkeling van vakmanschap. Daar ligt zeker een verantwoordelijkheid voor het bedrijfsleven. Als opleiding kun je onmogelijk het hele werkveld overzien. Daarom moeten bedrijven proactief met het onderwijs aan de slag. Een goed voorbeeld hiervan is Brainport Eindhoven. Dat is publiek-private samenwerking op hoog niveau.'

'Mijn opa was ondernemer in een andere tijd. Nooit een aap leren klimmen' was een oude les van hem. Het betekende dat je anderen niet wijzer moest maken dan ze al waren. Tegenwoordig is apen leren klimmen juist wat je moet doen om als ondernemer, in je netwerk, in de samenleving, te kunnen overleven. We moeten samenwerken, een andere weg is er niet.'

Schmelzerlezing

Op 3 maart vond de veertiende CDA Norbert Schmelzerlezing plaats. De lezing werd dit jaar uitgesproken door Jean-Claude Juncker, voorzitter van de Europese Commissie.

Tekst Bronne Pot | Fotografie Leonard Walpot

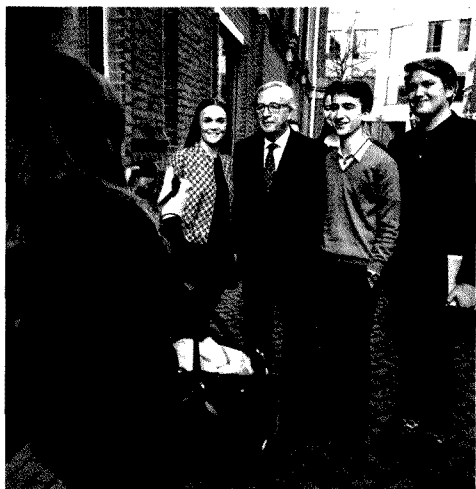
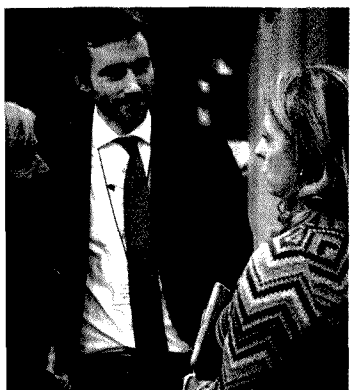
Juncker sprak over de inzet van de Europese Unie om de vluchtelingen crisis aan te pakken en riep de lidstaten op om aan de gemaakte afspraken te voldoen. In zijn toespraak ging hij in op de belangrijkste uitdagingen die de Europese Unie voor de kiezen heeft gekregen. Hij blikt terug op de financiële en economische crisis waar uiteindelijk door samenwerking het diepste dal overwonnen is. Evenals de spanning rondom Griekenland, waar een Grexit uiteindelijk vermeden is. Want, zo zei Juncker, '...weil Türen schließen, das ist nicht der Weg, den wir in Europa beschreiten sollten.'

Europa kent nog steeds crises die het uiterste vergen om door samenwerking tot oplossingen te komen. De nog steeds hoge schuldenlasten van sommige landen, hoge werkloosheidscijfers, de vluchtelingen crisis en de zwakke buitengrenzen van de Unie. Juncker benoemde ook de successen die de afgelopen jaren zijn geboekt, als het gaat om het versterken van de banken in Europa, de uitwerking van zijn economische investeringsplan en de voortgang die geboekt wordt met betere regelgeving. Tot slot sprak hij over de aanstaande referenda in ons eigen land, Hongarije en in Engeland.

Sybrand Buma gaf in zijn slotwoord aan dat Europa zich in een achtbaan bevindt maar dat we ons moeten realiseren dat we gezamenlijk naar een oplossing moeten zoeken. Het heeft geen zin om elkaar of de EU de schuld te geven. De Europese Unie is zo sterk als de afzonderlijke landen dat mogelijk maken. Europese samenwerking geeft ons voordelen. In goede tijden, maar zeker ook in uitdagende tijden zoals nu het geval is en samenwerking nog meer nodig is. Daarom is het CDA ook voor de overeenkomst met de Oekraïne omdat het een verstandig besluit is om samen te werken met je buurlanden.

De lezing is een eerbetoon aan de oud-politicus Norbert Schmelzer die in zijn politieke carrière een indrukwekkende voortrekkersrol speelde in de gedachtevorming en beleidsontwikkeling op het gebied van buitenlands beleid en in het bijzonder de Europese eenwording.

Wilt u de lezing ontvangen, stuur een e-mail met adresgegevens naar: bronne.pot@cda.nl

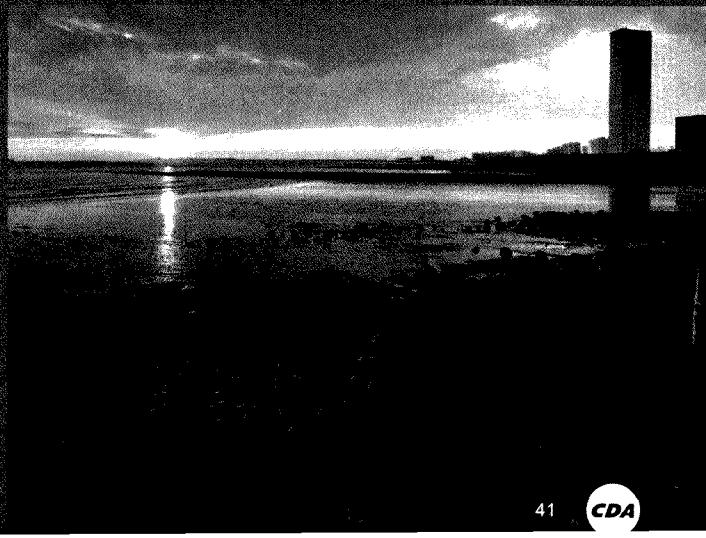
'Regionaal netwerk ongelooflijk belangrijk'

André van Keulen is al 37 jaar werkzaam als zzp'er voor zijn bedrijf in Terneuzen. Hij ontwerpt en realiseert promotiemateriaal voor bedrijven en overheden en is tevens fotograaf.

'Als kleine zelfstandige heb je natuurlijk te maken met het economische klimaat. Als het economisch goed gaat, investeren bedrijven meer in promotie en communicatie. Daar kun je als vormgever van profiteren. Maar in zekere zin heb je er tegelijk ook heel weinig mee te maken. Als je een grote opdracht binnensleept tijdens een recessie, merk je van die recessie als zzp'er heel weinig.'

'Alle moderne media ten spijt, veel bedrijven kiezen bij voorkeur nog steeds voor contacten uit de regio. De meeste van mijn opdrachtgevers komen uit Zeeland. Gewoon omdat mond-tot-mondreclame nog steeds werkt. Een goed regionaal netwerk is ongelooflijk belangrijk. Ik ervaar echt dat daardoor van het een het ander komt.'

'Het gevoel van vrijheid vind ik nog altijd het mooiste aan het ondernemerschap, ook al is dat soms een illusie. Afgelopen week zat ik elke avond tot 23.30 uur achter mijn bureau. Met plezier, en voor een goede klant. Maar ook omdat het werk af moest. Ook dat hoort bij het zijn van zzp'er. Het is soms hollen of stilstaan.'

Meer diversiteit in de partij; hoe gaan we dat realiseren?

Diversiteitsbeleid is een belangrijk onderdeel van de nieuwe HRM-visie van het CDA. Het belang van diversiteit wordt in de partij breed gedeeld. Inmiddels wordt hard gewerkt aan instrumenten om ook werkelijk meer diversiteit te realiseren.

Tekst **Marcel Migo** | Fotografie **Dirk Hol**

Oud-dagelijks bestuurslid Anita Rasenberg trad onlangs aan als landelijk diversiteitscoördinator: 'Als brede volkspartij willen we graag dat onze vertegenwoordigers in de gemeenteraden, Staten en in de Kamer een afspiegeling vormen van onze samenleving. Maar we zien dat dat op veel plekken nog onvoldoende lukt. Diversiteit is een heel breed begrip. Denk aan zaken als leeftijd, opleidingsniveau, religie en (regionale) herkomst. En last but not least: de verhouding mannen en vrouwen. Naar al die aspecten moet je kijken als je goed diversiteitsbeleid vormt.'

Elke provincie krijgt een HRM-coördinatieteam met daarin een diversiteitscoördinator, iemand die zich dus primair bezighoudt met diversiteit. Rasenberg wordt de verbindende schakel tussen die coördinatoren en gaat ondersteuning en advies verstrekken waar nodig.

Jeroen van der Kolk, hoofd HRM op het CDA-partijbureau: 'De provinciale diversiteitscoördinator zal het aanspreekpunt zijn voor de gemeentelijke afdelingen als het gaat om diversiteit. De belangrijkste taken van de diversiteitscoördinator zijn werven en vooral stimuleren dat diversiteit een vanzelfsprekendheid wordt. Daar hoort bij dat wanneer een talent gescout is samen met de betreffende persoon bekeken wordt hoe dat talent zich verder zou kunnen ontwikkelen: welke scholing is nodig? Of is het raadzaam een talent te koppelen aan een mentor?' Rasenberg: 'Dit jaar gaan er in een aantal provincies diversiteitscoördinatoren aan de slag, bijvoorbeeld in Noord-Holland, Utrecht, Gelderland en Overijssel. Volgend jaar gevolgd door de rest.'

Schatkamer

Van der Kolk: 'Ons ledenbestand is een schatkamer. We hebben ontzettend veel talenten in huis, alleen beseffen we dat niet altijd voldoende. We benutten het te weinig. Wat enorm kan helpen is meer inzicht te krijgen in wie onze leden zijn. Daar gaan we de komende tijd de instrumenten voor ontwikkelen, ervoor zorgen dat de CV's van onze leden - als ze daar toestemming voor geven - kunnen worden ingezien door de afdelingsbesturen. Een goede databank dus. Zo willen we ervoor zorgen dat de talenten van onze leden meer en beter tot hun recht komen en onze volksvertegenwoordigers een betere afspiegeling vormen van de samenleving.' Dat is belangrijk omdat het past bij de ambitie van het CDA om weer meer een brede volkspartij te worden, maar het is ook verstandig vanuit

*'Wat enorm
kan helpen is
meer inzicht te
krijgen in wie
onze leden zijn'*

electoraal oogpunt. Rasenberg: 'We weten dat mensen geneigd zijn te kiezen op mensen op wie ze lijken. Vrouwen stemmen eerder op vrouwen, jongeren op jongeren, enzovoort.' Natuurlijk moet het streven naar meer diversiteit niet doorslaan; kwaliteit moet voorop blijven staan. Rasenberg: 'Door beter inzicht te krijgen in het ledenbestand benutten we meer potentieel en kunnen we als het goed is tot betere, breder samengestelde lijsten komen bij verkiezingen.'

*'Het belang van
rolmodellen is
nauwelijks te
overschatten'*

Vasthouden

Jeroen van der Kolk: 'Het is belangrijk dat diversiteit in alle geledingen, op alle niveaus een actiepoint wordt. Voor gemeentelijke afdelingen is het raadzaam, met het oog op de raadsverkiezingen van 2018, nu al na te gaan: kennen

wij iemand die ... enzovoort. Inspirerende voorbeelden van andere afdelingen kunnen helpen. Een mooi voorbeeld van een afdeling die werk maakt van diversiteit is Den Haag. Die afdeling slaagde er niet alleen in een representatieve afspiegeling van de bewoners te realiseren op de kandidatenlijst van de verkiezingen van 2014, maar slaagt er ook in de diversiteit vast te houden. Werven is de eerste stap, maar je leden betrokken houden is eveneens belangrijk.'

Rolmodellen

Anita Rasenberg: 'Het belang van rolmodellen is nauwelijks te overschatten. Gelukkig zijn ze er volop. Het is belangrijk dat we die verscheidenheid laten zien. Mensen hebben iets nodig om zich op te richten. Tegen de rolmodellen zelf zou ik willen zeggen: doe er iets mee! Help anderen in hun ontwikkeling!' Dat geldt beslist ook voor vrouwen. Rasenberg: 'Je kunt mensen helpen zich beter te profileren, waardoor ze beter laten zien wat ze kunnen. Ik zie het als een belangrijke opdracht voor HRM-coördinatieteams mensen in hun kracht te zetten, ervoor te zorgen dat ze op de plek komen waar ze het best tot hun recht komen.'

Nieuw lid

Naam Emma Wakker

Leeftijd 36 jaar

Woonplaats geboren en getogen op Urk

In het dagelijks leven getrouwd met Henk Visser, moeder van drie prachtige kinderen: Anne Wil (10) Jan Tomas (8) en Pieter (5).

Beschrijf jezelf in vijf woorden

Gedreven, initiatiefrijk, proactief, impulsief en positief.

Wat doe je in het dagelijks leven?

In het dagelijks leven geef ik leiding aan de marketing-communicatie-afdeling van een grafisch bedrijf, met een sterke focus op online projecten. Van het ontwikkelen van nieuwe websites voor klanten tot het begeleiden van

een brainstormsessie: een ontzettend creatieve baan waar ik me helemaal op mijn plek voel.

Wat verwacht je van het lidmaatschap?

Ik heb voor het CDA gekozen omdat deze partij het beste past bij mijn idealen en ideeën voor een betere samenleving. Ik verwacht meer te leren van wat er leeft in de politiek, mijn eigen horizon daarmee te verbreden en mij in te zetten voor een helder CDA-geluid! Ik heb inmiddels een aantal fractievergaderingen bezocht en ben onder de indruk van de inzet van onze lokale fractie.

Ik bewonder de passie van een politicus als Pieter Omtzigt, zijn gedrevenheid voor onder andere het MH17-onderzoek is bewonderenswaardig. Hij sluit met zijn slagvaardige taal goed aan bij tal van Nederlanders, of ze nu 'CDA-minded' zijn of niet. En daar gaat het tenslotte om!

Ruth Peetoom

(On)partijdig

Het was op zijn minst een opmerkelijk pleidooi van Bernt Schneiders, burgemeester van Haarlem en voorzitter van het Nederlands Genootschap van Burgemeesters. 'Burgemeesters moeten hun lidmaatschap van een politieke partij opzeggen voordat ze het ambt aanvaarden.' Want, aldus Schneiders, een partij-etiket belemmert burgemeesters in hun functioneren.

Nog iets opmerkelijks: de drie rechters die de tweede rechtszaak tegen PVV-leider Geert Wilders behandelen zijn geen lid van een politieke partij. Dat was een belangrijke voorwaarde van de rechtbank Den Haag bij het selecteren van de rechters. Alle schijn van partijdigheid moest worden voorkomen – en een lidmaatschap van een politieke partij

valt daaronder in de visie van de rechtbank.

Voor de goede orde: onafhankelijkheid en onpartijdigheid zijn essentieel voor zowel burgemeesters als voor rechters. Dat staat als een paal boven water. Een burgemeester moet te allen tijde boven de partijen staan. De anderhalve eeuw geschiedenis waarin in Nederland burgemeesters met een partijpolitieke kleur gefunctioneerd hebben bewijst dat dat, behalve in de Tweede Wereldoorlog, geen noemenswaardige problemen opgeleverd heeft. Ook rechters moeten zonder vooroordeel en vooringenomenheid recht spreken – niet voor niets heeft het beeld van Vrouwe Justitia een blinddoek om. Daarbij gaat het niet allereerst om regels maar om een diepgeworteld besef, om de echte overtuiging, dat om het ambt goed te kunnen vervullen neutraliteit in houding en in blik noodzakelijk is.

Het is niet voor niets dat het burgemeesterschap en de rechterlijke macht geen zaak van computers maar mensenwerk is. Het is niet blind voorgeschreven codes volgen, het is de wet toepassen. Het vraagt naast kennis en ervaring ook wijsheid – het vermogen om de afspraken op papier zo te hanteeren en te handhaven dat het echte leven ermee gebaat is. Dus zijn burgemeesters en rechters mensen. Die geboren zijn in Schinnen, in Amsterdam, in Gytsjerk of in Rabat, die hun boodschappen doen bij de

Lidl, bij de Albert Heijn of bij een andere winkel, die naar de kerk gaan, naar de moskee of nergens heen, die voetballen, paardrijden of wat dan ook en ja, die ook lid kunnen zijn van een politieke partij. Iedere ambtsdrager draagt sporen van het leven. Voor het dienen van de publieke zaak en het hoeden van de rechtsstaat mag het geen verschil maken welke dat zijn, of dat nu gaat om de supermarkt waar je boodschappen doet of je politieke kleur.

*Iedere
ambtsdrager
draagt sporen
van het leven*

Hoe Schneiders en de rechtbank in Haarlem dan bij hun standpunten komen? Het is misschien het politieke klimaat dat angstig maakt. Maar dat vraagt juist dat we vasthouden aan de essentiële waarden die onze samenleving en onze rechtsstaat kleuren. Dat we staan voor een praktijk waarin in het werk van mensen met een publiek ambt, doorleefde uitoefening volstrekt vanzelfsprekend verenigd wordt met onpartijdigheid. Geen enkele reden dus dat burgemeesters en rechters het lidmaatschap van een politieke partij opzeggen. Wel om er onveranderd transparant en wijs mee om te gaan.

Bernard Bot:

'De mensen denken altijd dat hun tijd de moeilijkste is'

Bernard (Ben) Rudolf Bot (1937) heeft een indrukwekkende diplomatieke en politieke carrière achter de rug die hij afsloot als minister van Buitenlandse Zaken (BZ) in de kabinetten Balkenende II en III. Daarvoor was hij onder meer ambassadeur in Turkije, secretaris-generaal op BZ en Permanent Vertegenwoordiger (PV) bij de Europese Unie (EU) in Brussel. Onlangs kwamen zijn memoires uit: 'Achteraf bezien'. Een kloek, maar bijzonder boeiend boek.

Tekst Ed Koster

Zowel uw vader als uzelf zijn politicus, minister en diplomaat geweest. Alleen was de volgorde anders. Uw vader trad toe tot de Buitenlandse Dienst na zijn ministerschap en u werd minister na uw pensionering, waarmee u uw diplomatieke carrière afsloot. Ik herinner mij hoe de onnavolgbare Joseph Luns tegen me grapte over mijn vader: 'U hebt er een jonge collega bij gekregen. U mag hem wel eens instrueren over de diplomatieke mores'. Nu is de scheidslijn tussen politiek en diplomatie best arbitrair. Als PV voelde ik me vaak mede-politicus. Ik wist hoe het spel gespeeld wordt en hield vaak de hand vast van onze ministers. Ik was jarenlang CDA-lid en werd al door minister Veldkamp gevraagd om de politieke top van de partij bij te praten over Europese ontwikkelingen. Ik heb twee keer meegeschreven aan het verkiezingspro-

gramma en werd stelselmatig bij de Nederlandse politiek betrokken. Ik kende de meeste Nederlandse parlementariërs, ook in Brussel, en ben ook gevraagd als Tweede Kamerlid. De politiek liep als een rode draad door mijn loopbaan.

U bent uitgezonden geweest naar Argentinië, de DDR en Turkije. Waar hebt u de beste herinneringen aan? Turkije, waar ik ambassadeur was van 1986 tot en met 1988. Ik deed daar zinnig werk in een buitengewoon interessant land. Turkije wilde toen al bij de EU. Het was een NAVO-land en ik kende de NAVO uit mijn baan als plaatsvervangend PV van binnen en van buiten. Daarbij is het een beeltdschoon land, in bepaalde opzichten zelfs de bakermat van onze beschaving en ooit een wereldmacht. Het is heerlijk om in dit

land te reizen en ik heb het dan ook helemaal doorgeleisd. Turken zijn aardige mensen, kalm, vriendelijk en heel gastvrij. Lekker weer en lekker eten. Er leven zo'n 400.000 Turken in Nederland. We kregen nogal eens bezoek van burgemeesters en wethouders die met eigen ogen wilden zien waar 'hun' Turken vandaan kwamen. Ze vroegen zich af hoe ze hen moesten behandelen.

'Doe wel en zie niet om'. U zet zich af tegen de Nederlandse gewoonte om hulp aan ontwikkelingslanden niet aan de grote klok te hangen. Ons land zou er juist bij gebaat zijn 'als het zich hierover wat meer publiekelijk op de borst sloeg'. Kunt u dit met voorbeelden staven?

Dit was inderdaad mijn grote grief gedurende lange tijd. Er betalen maar weinig landen 0,7/0,8 procent van het Bruto Nationaal Product (BNP) aan ontwikkelingshulp. Daar mag je best de vlag voor uithangen: Dit is van Nederland. Er is geen land in Europa, misschien op Scandinavië na, dat zo'n percentage haalt. Maar men weet dat in het buitenland vaak niet en denkt dat we veel minder doen. Ik heb daar inderdaad over geschreven. Als men wel weet hoe ruimhartig wij helpen is de reactie heel positief.

U was niet voor bezuinigingen op het Corps Diplomatique. Vindt u dat Nederland in alle landen waarmee het diplomatieke betrekkingen heeft een ambassade moet hebben, of zouden Nederlandse belangen ook goed behartigd kunnen worden zonder ambassade?
Nederland verdient 70 procent van zijn BNP in het buitenland. Ik vind dan ook dat we goed vertegenwoordigd moeten zijn in dat buitenland. Een ambassade is meer dan een vlag. Nederland kun je pas ergens verkopen als je er bent. Het afstoten van ambassades om budgettaire redenen is kortzichtig. Bovendien levert dat nauwelijks iets op en worden er door bemiddeling van ambassades juist inkomsten gegenereerd. Het bedrijfsleven heeft dolgraag ambassades als steunpunten in het buitenland. Daar worden de afspraken voor handelsmissies gemaakt.

Hoe kijkt u nu tegen Rusland aan?

Rusland is een buur die je niet kunt verplaatsen. Probeer dus daarmee op goede voet samen te leven. Houd ze scherp in de gaten, maar blijf in gesprek. Heb ook begrip voor hun argumenten. We zijn onze afspraken destijds met Gorbatsjov over Oost-Europa niet nagekomen en hebben deze landen in strijd daarmee toch in de NAVO en de EG opgenomen. Daar zijn goede argumenten voor die ik onderschrijf, maar zo kijkt men er in Rusland niet tegen

BERNARD BOT

ACHTERAF BEZIEN

MEMOIRES VAN EEN DIPLOMAAT EN POLITICUS

aan. Ik ben een realpolitiker. Zet de mening opzij of je ze schurken vindt of niet. Het zijn lieden die de macht hebben en je moet ermee in gesprek.

U hebt veel interessante mensen ontmoet.

Wie springen daaruit? Ik vind het een bijzonder voorrecht dat ik twee keer Nelson Mandela mocht ontmoeten, een kanjer. Ook Angela Merkel heeft grote klasse. Na vijf minuten dacht ik: 'Die mevrouw weet het. Dat is iemand die het begrijpt: Zo moeten we het doen'. Zij komt uit de DDR, waar ik meer dan drie jaar verbleef. Ik denk dat wij mede daarom elkaar heel goed begrijpen. En dan was er nog Joseph Luns, op een heel ander niveau weliswaar, maar een scherp denkend en humoristisch politicus.

Hoe denkt u over de huidige wereldproblemen?

We leven in een complexe tijd met veel problemen, maar dat gold ook voor de tijd van de Koude Oorlog. De mensen denken altijd dat hun tijd de moeilijkste is.

Kijk voor een uitgebreidere bespreking van het boek van Bot op www.leeskost.nl.

We gaan iets

heel bijzonders doen

De manier waarop het CDA zijn verkiezingsprogramma maakt, gaat flink op de schop. Niet alleen wordt het echt een programma op hoofdlijnen, ook krijgen leden al op voorhand de mogelijkheid mee te denken. Tijdens de CDA1000 in september komen CDA'ers uit het hele land bij elkaar om hun bijdragen te leveren. Een interview met Ruth Peetoom. Tekst Marloes Metaal | Fotografie Leonard Walpot

Hoe het idee ontstond

'Tot nu toe werden verkiezingsprogramma's altijd eerst geschreven door een commissie en werd er daarna in de partij, op een congres, met de leden over gepraat. We wilden het dit keer anders doen. We wilden aan de voorkant van het proces al gebruikmaken van al die kennis en expertise die onze leden hebben. Zo werken we ook aan het draagvlak voor het verkiezingsprogramma: we betrekken de leden al op het moment dat het programma zijn definitieve vorm nog moet krijgen.'

'Het idee is afgeleid van de G1000; een burgerinitiatief voor en door betrokken burgers, waarbij mensen in een gemeente bij elkaar komen om een programma op te stellen van wat zij belangrijk vinden in hun gemeente. Amersfoort trapte daar in 2014 mee af. Inmiddels zijn er ook in Groningen, Amsterdam, Den Haag, Schiedam en Nijmegen bijeenkomsten geweest, en staan onder andere Eindhoven en Apeldoorn op de planning.'

'Er wordt in onze partij behoorlijk wat denkwerk verricht, bijvoorbeeld door het Wetenschappelijk Instituut en in de visiegroepen op allerlei onderwerpen. Daar ben ik trots op: wij hebben heel veel denkkraft 'in huis', en ook nog eens uitstekende contacten met waardevolle maatschappelijke organisaties. En dit willen we graag aanvullen met de input van duizend CDA'ers vanuit afdelingen uit het hele land.'

Het verkiezingsprogramma

'Het is de bedoeling dat het verkiezingsprogramma een echt verhaal wordt. Een verhaal, gebaseerd op onze waarden, dat perspectief biedt voor de samenleving. We willen uitdrukkelijk geen verkiezingsprogramma op details: de ervaring leert ons, dat je de grote vraagstukken van over twee jaar toch niet kunt voorspellen. Een té gedetailleerd programma, is te snel gedateerd. Uiteindelijk moet de komende Tweede Kamerfractie met dit programma aan het werk. Het moet dus voor hen prikkelend en motiverend zijn. Niet alleen een wensenlijstje of werkprogramma, maar een visionair programma dat inspireert.'

'Deze werkwijze is bij uitstek geschikt voor het CDA. We hebben met elkaar een ongelooflijk brede partij. Onze leden zitten in alle haarvaten van de samenleving. Van jong tot oud, van supermarktmedewerkers tot hoogleraren. We zijn daarom als partij in staat om een verbindend programma op te stellen, met antwoorden op de echte zorgen en vragen van mensen. Niet door een afvinklijstje af te werken, maar door waardengedreven politiek.'

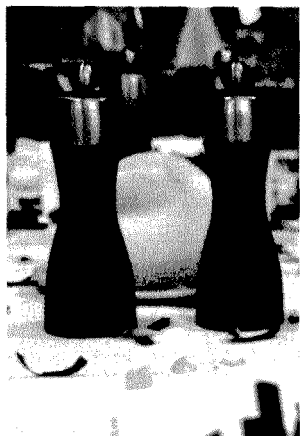
'Het zou jammer zijn als de uitkomsten van de CDA1000 slechts een optelsom zijn van individuele wensenlijstjes. Met hun deelname aan de CDA1000 vragen we mensen uitdrukkelijk om iets van henzelf te geven, om persoonlijke

Dertigersdiner

De Dertigersnetwerken van het CDA zijn in diverse provincies weer zeer actief geworden. Onlangs organiseerde de Zuid-Hollandse tak, Dertigers Metropool, een Dertigersdiner in Rotterdam. Met ruim 90 bezoekers en interessante sprekers als Sybrand Buma, Wim van de Camp en Sven de Langen was het een groot succes.

Fotografie Harry Breugom

ervaringen te delen en om in dialoog met partijgenoten te komen tot een gezamenlijke visie. Die gezamenlijke visie geeft ook invulling en betekenis aan hun lidmaatschap. Je krijgt er iets heel concreets voor terug in de vorm van het verkiezingsprogramma; als het goed is een feest van herkenning, waarmee we straks in de campagne enthousiast de straat op kunnen.'

'Niet alles kan worden opgenomen. We zetten de schijnwerpers in het verkiezingsprogramma op vijf voor het CDA herkenbare thema's: 'familie en gezin', 'eerlijke economie', 'zorg voor elkaar', 'sterke samenleving' en 'waarden en traditie'. Aan de CDA1000 wordt de vraag voorgelegd hoe we deze thema's het beste kunnen laden.'

'Alle afdelingen wordt gevraagd om twee mensen aan te dragen. Heel grote afdelingen vier. Hoe die mensen geselecteerd worden is aan de afdelingen zelf: door loting, verkiezing of aanwijzing door het bestuur. Wel vragen we de afdelingen om eens wat langer na te denken over de afvaardiging die ze sturen. Niet meteen de standaard gegadigden, maar zoek naar echte smaakmakers!'

'Ik hoop dat mensen staan te popelen om mee te doen. Dit wordt een moment waarop het CDA echt een beroep doet op de creativiteit, ideeën en idealen van mensen. Ik zie er ontzettend naar uit. Dus mensen: doe mee!'

Een nieuwe hoeder van het christendemocratisch gedachtegoed

Rien Fraanje is sinds 4 april de nieuwe directeur van het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA. Afgelopen jaar was hij er waarnemend directeur. Wat ziet Fraanje als belangrijkste opgaven voor dé denktank van de partij? Tekst Marcel Migo

Hoeder zijn van het christendemocratisch gedachtegoed. Dat is het eerste wat Fraanje desgevraagd noemt als belangrijkste opdracht voor de directeur van het WI. Hij hecht eraan dat in een historisch perspectief te plaatsen. Het is een opdracht die al zijn voorgangers ook al hadden. Fraanje: 'Zij hebben op dit punt enorm veel betekend. Ik bewonder bijvoorbeeld de wijsheid die tentoongespreid werd in de tijd van de totstandkoming van het CDA. De denkers van protestanten huize gingen in die periode encyclieken lezen en (her)ontdekten de rijkdom van de sociale katholieke leer en de belangrijke overeenkomsten met de 'eigen' inspiratiebronnen. Het wetenschappelijk instituut van de ARP had in die tijd echt naam, maar men voelde zich niet te groot kennis te nemen van werken uit een traditie die dichtbij lag, maar lange tijd ver weg voelde.'

We moeten ons volgens Fraanje realiseren dat we in een traditie staan, dat we altijd onze uitgangspunten houden en terug kunnen vallen op grote christendemocratische denkers uit het recente en verdere verleden. 'Met ons mensbeeld en onze maatschappijvisie hebben we een kader om elk vraagstuk mee te beginnen.'

Bij het werk van het WI is het volgens Fraanje van groot belang voor ogen te houden dat 'onze CDA'ers in de frontlinie', in raden en Staten en in de Kamers er iets aan hebben, handvatten krijgen aangereikt die helpen bij hun werk.

'Ik vind het ontzettend leuk en belangrijk om afdelingen en fracties te bezoeken die graag willen doorpraten over een onderwerp. Ik word heel optimistisch van dat soort bezoeken. Het is fantastisch om mensen te spreken die zich, vaak naast hun werk, in veel gevallen vrijwillig inzetten voor hun afdeling of gemeente en dan ook nog eens bereid zijn een avond met elkaar na te denken over ons gedachtegoed. Tegelijkertijd is het voor mij ook heel nuttig. Onze rapporten bevatten in principe altijd een flink aantal concrete aanbevelingen, bedoeld voor al die lokale, provinciale en landelijke CDA-politici. Regelmatig afdelingen bezoeken helpt om de verbinding met de weerbarstige praktijk makkelijker te kunnen maken in onze rapporten.'

'Ik word heel optimistisch van bezoeken aan afdelingen'

Het leggen van verbindingen, dat loopt als een rode draad door de ambities van Fraanje. Binnen de partij, zodat de rapporten van het WI een maximaal bereik krijgen, maar bijvoorbeeld ook met de wetenschappelijke instituten van

de zusterpartijen in het buitenland. Fraanje: 'Ik vind die contacten heel inspirerend, misschien wel vooral vanwege het gemeenschappelijke dat we bij elkaar vinden. Soms gebruiken we net iets andere woorden, leggen we net iets andere accenten, maar valt toch vooral de gemeenschappelijke basis op. Als ik iemand als Wouter Beke van de CD&V hoor spreken hoor ik een echte christendemocraat. Het is waardevol die contacten te koesteren.'

Lange termijn

De partij gaat een intensief, spannend jaar tegemoet richting de verkiezingen van maart 2017. Fraanje: 'Terecht dat daar op allerlei plaatsen in de partij volop de nadruk op ligt. Natuurlijk zal ook het Wetenschappelijk Instituut daar heel intensief aan meewerken. Maar wij richten ons nadrukkelijk ook op de periode daarna: van ons mag verwacht worden dat we relevante maatschappelijke problemen vroeg herkennen en onderkennen en daar vanuit het christendemocratisch gedachtegoed handreikingen bij geven. Het is aan ons dus altijd een stap verder te denken.'

Vandaar dat over een halfjaar een begin wordt gemaakt met een nieuw meerjarenplan. Daarin worden - in grote lijnen - de belangrijkste onderwerpen voor toekomstige rapporten besproken en vastgelegd.

De laatste jaren trokken de rapporten van het Wetenschappelijk Instituut veel aandacht van media. Fraanje: 'Ik vind dat positief. Je merkt dat dat ertoe bijdraagt dat ook in de partij de belangstelling ervoor toeneemt en die rapporten meer gelezen worden. Maar als een rapport misschien een keer iets minder mediageniek is, maar voor CDA'ers van waarde is, dan is het ook goed. Media-aandacht is geen doel op zich.'

Het WI koppelt aan presentaties van rapporten vaak een symposium en genereert ook op andere manieren binnen de partij aandacht voor nieuwe publicaties, onder meer via nieuwsbrieven, cda.nl, Bestuursforum en Christendemocraat.nl. Maar hoe houd je de aandacht voor een onderwerp daarna vast? Fraanje: 'Als je inderdaad een maatschappelijk relevant thema besproken hebt in een rapport dan blijft zo'n thema vaak langer actueel. Ook na een paar jaar kunnen de analyses en aanbevelingen daaruit van waarde blijven. Mensen daar actief op wijzen, helpt. En we hebben onze rapporten inmiddels ook digitaal beschikbaar, zodat mensen ze gemakkelijk kunnen vinden. De verkiezingen zijn een natuurlijk moment waarop de 'oogst' van de afgelopen jaren bijeengebracht

wordt en bouwstenen worden voor het programma. De invloed en doorwerking van een goed rapport reiken dus verder dan de eerste weken na verschijning.'

'Ik wil graag benadrukken dat het WI meer is dan de directeur. Dat het WI zo'n goede naam heeft opgebouwd is echt te danken aan de mensen die er werken en gewerkt hebben.' Fraanje hoopt de betrokkenheid bij het WI van velen te bestendigen. 'Niet alle kennis en expertise hoeft van onszelf te komen. Het is mooi dat er een brede kring van christendemocraten is die ons waar nodig versterkt. Die diversiteit aan auteurs en medewerkers maakt onze rapporten en artikelen interessanter. Op de onderwerpen die ertoe doen, hopen we daardoor altijd de kwaliteit te leveren die men van ons mag verwachten.'

Wie is Rien Fraanje?

Rien Fraanje werkte tot 2014 als senior-adviseur bij de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB). Daarvoor was hij werkzaam als senior consultant bij Berenschot Public Management. In Amsterdam was hij voor het CDA fractievoorzitter in de deelraad van Nieuw-West. Hij heeft bestuurskunde gestudeerd aan de Rijksuniversiteit Leiden. Hij is getrouwd en heeft een zoon en dochter. Rien Fraanje volgt hiermee Raymond Gradus op, die tot 15 mei 2015 directeur was van het WI.

Nederland als internationaal gidsland!

Efstathios Andreou is dagelijks bestuurslid Internationale Zaken van het CDA. 'Het buitenland raakt ons allemaal', stelt hij. 'Deze onzekere tijden vragen om een internationale blik en geen Nederland dat zich achter de dijken terugtrekt. Het CDA is dé partij om daartoe het voortouw te nemen.' Tekst Marcel Migo

Efstathios Andreou is DB-lid van het CDA. Hij is diplomaat met plaatsingen zowel op Nederlandse ambassades (Kazachstan, Griekenland, plaatsvervangend ambassadeur in Albanië) alsook op het ministerie van Buitenlandse Zaken (Rusland en China) en internationale verkiezingsmissies (Oekraïne, Wit-Rusland).

Kijk voor meer informatie op
www.cda.nl/internationaal
[@Andreou_NL](https://www.facebook.com/cdainternationaal)

Waarom Nederland?

Dat Nederland bij de wereldtop hoort, is volgens Andreou iets om écht trots op te zijn! 'Ons land scoort altijd hoog op de lijst van meest competitieve landen ter wereld, eigenlijk op elk denkbaar vergelijkend internationaal lijstje scoort Nederland fantastisch. Van één van de grootste exporteurs en investeerders in de wereld tot mijns inziens het mooiste resultaat: de gelukkigste kinderen ter wereld.'

Waarom Europa?

'Om als Nederland in een snel veranderende wereld bij de top te blijven horen, kunnen we absoluut niet op onze handen gaan zitten. Zeker nu de mondiale politieke en economische macht steeds meer naar het oosten verschuift. De spectaculaire opkomst van met name de economieën in Azië - China en India voorop - zal in de komende decennia doorgaan. De Chinese economie zal in 2060 drie keer zo groot zijn als die van de Eurozone, en die van India twee keer zo groot. Ook landen in Afrika en Latijns-Amerika maken een razendsnelle inhaalslag. Aan het einde van deze eeuw zal, naar verwachting, nog slechts 4 procent van de wereldbevolking Europeaan zijn. Nederland, dat zich wereldwijd echt onderscheidt op het gebied van innovatie, creativiteit en duurzaamheid, zal zich nog meer op het buitenland moeten richten. Als we met de rug naar onze dijken gaan staan, raken we onze positie namelijk kwijt.'

Sterk Europa

'Willen we als geografisch klein landje in Europa dat voor een derde van ons inkomen afhankelijk is van het buitenland, een rol van betekenis blijven spelen, dan moeten we intensief samen blijven optrekken in Europa. Er gaan zeker dingen fout in Brussel, maar Nederland kan simpelweg de vele uitdagingen op bijvoorbeeld het gebied van

Hoe Amerika Abraham

Kuyper beïnvloedde: een tijdreis

terrorisme, vluchtelingenproblematiek en klimaatveranderingen niet alleen aan. Meegaan in het negativisme van sommige populistische partijen is voor ons CDA'ers geen optie. Ook hebben we een sterk economisch Europa nodig tussen de andere economische blokken. Een Europa groot in de grote zaken en klein in de kleine zaken. Het CDA speelt hierin een sleutelrol, alleen al omdat we in een traditie staan van de bouwers van Europa en deel uitmaken van een politieke familie, de Europese Volkspartij, die de grootste is in Europa. Wij zijn de partij van de hoop, een partij die als geen ander in staat is een stip op de horizon te plaatsen, kiezers vertelt welke rol Europa, dat 70 jaar voor vrede en welvaart heeft gezorgd, in de komende decennia moet gaan spelen. Als we dat met lef en kunde actief uitdragen, kunnen we heel veel bereiken voor het huidige Europa en het Europa van onze kinderen.'

'Meegaan in het negativisme van sommige populistische partijen is voor ons CDA'ers geen optie'

Samen staan we sterk

'Het buitenland raakt ons allemaal. Dat benadrukte ik toen ik werd gekozen als lid van het dagelijks bestuur van het CDA. Ik ben echt onder de indruk geraakt van alle CDA'ers die een steentje bijdragen om de van oudsher rijke internationale traditie van onze partij voort te zetten. Verscheidene buitenlandcommissies, landelijk en provinciaal maar ook onze CDJA'ers, denken mee over oplossingen, en via de Eduardo Freistichting dragen Nederlandse christendemocraten bij aan onze zusterorganisaties in democratieën in ontwikkeling. Ook trekken we nauw op met onze zusterpartijen, het Duitse CDU en de Vlaamse CD&V. In een veranderende wereld is het als christendemocraten belangrijk om samen op te trekken. Wij zijn christendemocraten die over de kerkmuren heen kijken en daar ben ik trots op!' -

Op woensdag 11 mei start een nieuwe vierdelige EO-documentaireserie 'Varia Americana – in de voetsporen van Abraham Kuyper'. De kijker wordt meegenomen op de reis die Abraham Kuyper in 1898 door de Verenigde Staten maakte. Wat betekende zijn ruim drie maanden durende rondreis en welke thema's die Kuyper destijds beschreef zien we terug in het Amerika van vandaag, in het bijzonder met de presidentsverkiezingen in aantocht?

Presentator en historicus George Harinck en documentairemakers Martin Maat en Hans Hermans onderzoeken deze vragen met het reisverslag *Varia Americana* van Kuyper als uitgangspunt. Velen zullen Harinck herkennen vanwege de documentaireserie *Om de Oude Wereldzee* van vorig jaar.

Heden ontmoet verleden

De vierdelige documentaireserie *Varia Americana* koppelt de observaties van Kuypers reis van 1898 in het Amerika van vandaag. Zo maken we kennis met een moeder die haar kind verloor tijdens de 'Sandy Hook shooting': Amerika's dodelijkste schietpartij op een basisschool waarbij twintig kinderen werden vermoord. Verder ontmoeten we daklozen op een steenworp afstand van het Witte Huis, maar ook spreken we met door politie gediscrimineerde zwarte Amerikanen in Baltimore. In het voetspoor van Abraham Kuyper stuiten de programmamakers op veel tegenstellingen.

Esther de Lange

Eerlijk voor nu en volgende generaties

Voor nu en volgende generaties vecht het CDA voor een Europese industrie die vooruitloopt in slimme oplossingen

Een eerlijke economie kijkt verder dan ons eigen belang en onze eigen tijd. Een eerlijke economie zorgt er ook voor dat we een schone planeet achterlaten voor onze kinderen en kleinkinderen.

Op dit moment werkt Esther de Lange in het Europees Parlement aan een beter Europees emissiehandelsysteem (ETS). Dit is hét instrument waarmee de EU de uitstoot van industriële broeikasgassen wil beperken. Andere landen werken inmiddels ook aan het opzetten van dergelijke systemen, waarbij bedrijven rechten moeten kopen om CO₂ te mogen uitstoten. De totale voorraad rechten wordt steeds kleiner. Wil een bedrijf meer produceren, dan

moet het rechten bijkopen. Schone bedrijven hebben niet al hun rechten nodig en kunnen ze verkopen. Schone, slimme productie heeft de toekomst en levert banen op.

Tegelijkertijd waakt het CDA er wel voor dat deze aanpak de internationale concurrentiekracht van onze industrie niet schaadt. Omdat de industrie zorgt voor de broodnodige banen in Nederland en Europa, maar ook omdat er juist bij ons al veel is gedaan aan schonere technologieën. Een eerlijke economie vraagt dus ook een gelijk speelveld. We moeten te allen tijde voorkomen dat industrie zich verplaatst naar delen van de wereld waar bedrijven met minder - of zelfs geen - klimaatregelgeving

te maken hebben. Dat kost Europa banen en is ook nog eens slecht voor het klimaat.

Tot slot is een sterke industrie ook van strategisch belang voor ons continent. Zonder kunstmest wordt het moeilijk alle monden te voeden. Zonder staal geen Europese auto-industrie. En zonder cement geen huizen voor onze kinderen. Dat dergelijke basisgoederen volledig afhankelijk worden van het verre buitenland is niet in ons strategisch belang. Voor nu en volgende generaties vecht het CDA voor een Europese industrie die vooruitloopt in slimme oplossingen en daarmee banen in Nederland en Europa creëert.

Save-the-date!

Op vrijdag 10 juni organiseert de CDA-delegatie in de EVP-Fractie in het Europees Parlement voor de zevende keer haar Europa-

conferentie. Dit keer zijn we te gast in de Provincie Zeeland. De middag staat in het teken van nieuwe, duurzame en betaalbare energie

in een internationale context. U bent van harte welkom! Meer informatie volgt binnenkort via www.cda.nl/europa

Lambert van Nistelrooij

Geef start-ups de ruimte!

Een start-up beginnen is één, hem laten doorgroeien een tweede. De meeste start-ups die in Europa ontstaan, overleven het niet.

Lambert van Nistelrooij: 'De stap van idee naar bedrijf trekt velen. Een goed voorbeeld is de Nederlandse StartupDelta met Amsterdam en Eindhoven als voortrekkers. Toch zien we ook dat succesvolle start-ups naar de Verenigde Staten vertrekken om sneller door te groeien. Wanneer ontwaakt Europa?'

'Onze welvaart van later, hangt immers af van de ondernemers van nu.'

Volgens Van Nistelrooij moet het beter en kan het ook beter. Hij stelt dat start-ups belangrijk zijn voor de groei van de Europese economie en onze wereldwijde concurrentiepositie. In het Verenigd Koninkrijk zorgt één procent van de doorgroeiers nu al voor 68% aan banen. Europa moet start-ups daarom de ruimte geven te groeien, net zoals de VS dat doet.

Van Nistelrooij: 'In regelmatige bezoeken aan de VS zie ik dat het gaat om de wil succes te boeken en die kennis óók te delen. Particulieren steken daar geld in jonge bedrijven. In Europa gaan we uit van zekerheden en niet te veel risico nemen. Als het in de VS niet lukt, is er een tweede kans. Dit stimuleert de ondernemersgeest, de vooruitgang en vernieuwing. Onze welvaart van later, hangt immers af van de ondernemers van nu.'

In zijn nieuwe boek over start-ups, dat uitkomt in juni 2016, stelt Lambert van Nistelrooij dat Europa moet voorkomen dat er na beginnende groei, een terugval is. 'De toegankelijkheid van financiering is belangrijk. Nationale ondersteuning kan helpen, via bijvoorbeeld de Rijksdienst Voor Ondernemers (RVO) en vanuit de regio's. Zij beschikken over brede kennis en kunnen partnerschappen stimuleren.'

Ook online valt er volgens de Europarlementariër veel te winnen. 'Door het voltooiën van de digitale interne markt kunnen start-ups groeien. Via het internet kunnen meer dan 500 miljoen consumenten worden bereikt. Ook het opheffen van geoblocking; de ongelijke behandeling over grenzen heen, zorgt ervoor dat start-ups in heel Europa kunnen concurreren.'

Van Nistelrooij kijkt naar de positieve ervaringen in de EU en bespreekt concrete maatregelen hoe het in Europa beter kan.

U kunt hierover meepraten. Op 23 mei 2016 houdt hij een twitterdebat via #startupdebat. U vindt meer informatie via @LvNistelrooij of www.lambertvannistelrooij.nl

Blijf de CDA-Europarlementariërs dagelijks volgen

Twitter: @cdaeuropa

Facebook: www.facebook.com/CDAEuropa

Annie Schreijer-Pierik

Red de landbouw

Het moet afgelopen zijn met het pesten van boeren door dit kabinet en Europa, waarschuwt Annie Schreijer-Pierik. 'We moeten onze landbouw juist koesteren. Alleen met een eigen voedselproductie blijft Europa

onafhankelijk en sterk!' Vooral de Nederlandse boeren staan momenteel zwaar onder druk. Hun opbrengstprijs is gekelderde door onder meer de Russische boycot van Europese landbouwproducten,

terwijl hun marktpositie in de keten ten opzichte van supermarkten en grootwinkelbedrijven al jarenlang aanhoudend verzwakt. 'En in Nederland komen boeren extra in de knel, omdat ons land doorschiet met onnodige Natura 2000-plichten, milieu en dierenwelzijn. Een Nederlandse varkenshouder is 20 cent per kilo geslacht gewicht kwijt aan natuur- en milieu-eisen, zijn Duitse collega slechts 7 cent.'

Leed

Steeds meer boeren houden dit niet langer vol. Annie Schreijer-Pierik hoort vele schrijnende verhalen. 'Er is veel leed. Sommige boeren hebben amper huishoudgeld, banken draaien de kraan dicht', weet Annie. 'Een gewone varkensboer en -boerin met 1,5 miljoen euro omzet houden 15.000 euro over van een jaar hard werken. Minder dan de bijstand!'

Jeroen Lenaers: Eerlijke arbeidsmarkt

'Een eerlijke arbeidsmarkt' is een van de speerpunten voor het CDA in het Europees Parlement. Een evenwichtige markteconomie waarbij mensen centraal staan, de lange termijn weer telt, verantwoordelijkheid voor en in de samenleving een rol speelt en waar uitbuiting en oneerlijke concurrentie worden aangepakt.

Concreet doen we dat, door bijvoorbeeld de strijd tegen zwartwerk op te voeren. Zwartwerk heeft grote gevolgen voor sociale bescherming en arbeidsrechten van werknemers, voor de concurrentiepositie van bedrijven en voor de opbrengsten van belastingen en sociale premies voor de overheid. Steeds vaker zien we dat zwartwerk een grensoverschrijdende dimensie kent. Daarom is in februari een Europees platform

tegen zwartwerk opgericht. In dit platform zullen vakbonden, belastingdiensten en arbeidsinspecties van de lidstaten veel intensiever gaan samenwerken om zwartwerk in kaart te brengen en aan te pakken. Ook zal er specifieke aandacht zijn voor (grensoverschrijdende) schijnzelfstandigheid, waarbij iemand in werkelijkheid een werknemer is, maar geregistreerd staat als een zelfstandige om zo sociale premies voor de werkgever te onttolen.

Een andere prioriteit voor het CDA is oneerlijke concurrentie op de arbeidsmarkt. Op ons verzoek heeft Marianne Thyssen, Commissaris voor Sociale Zaken, doorgepakt met voorstellen om de detachingsrichtlijn te herzien. Deze richtlijn is

Problemen dreigen ook voor melkveehouders. Sommigen hebben geïnvesteerd in grond of een nieuwe stal gebouwd. 'Ze hebben geld geleend op basis van 35 cent per liter melk, maar dat krijgen ze nu niet. En dan komen daar de fosfaatrechten nog overheen!' Op aandringen van Schreijer kwam Brussel vorig jaar met noodhulp. Maar de dertig miljoen euro die Nederland destijds toebedeeld kreeg, kwam amper op de boeren-keukentafel terecht. 'Het huidige kabinet heeft het geld vooral gebruikt voor andere zaken.' Zo kan het niet doorgaan, waarschuwt Annie Schreijer. Ze bepleit dat de boeren crisisgeld uit de EU-landbouwbegroting krijgen, wat in de portemonnee op de keukentafel terecht komt. Om ook het ongelijke speelveld en de hoge kostprijs voor de boer op de agenda te krijgen, houdt het Europees Parlement eind april op

bedoeld voor de bijna twee miljoen gedetacheerde werknemers in Europa die door hun werkgever tijdelijk 'uitgezonden' worden om een dienst te verrichten in een andere lidstaat. Afgesproken was, in de originele richtlijn uit 1996, dat deze 'gedetacheerden' moesten voldoen aan de minimumbeloning van het land waar ze de dienst uitvoeren. Dit betekende in de praktijk echter dat ze vaak goedkoper zijn dan werknemers uit dat land.

Jeroen Lenaers zal zich de komende tijd sterk blijven maken om het principe van gelijk loon voor gelijk werk op dezelfde plek daadwerkelijk te realiseren, om zo de bescherming van werknemers te verbeteren en om oneerlijke concurrentie aan te pakken.

Annies verzoek een hoorzitting over de opeenstapeling van nationale en Europese wet- en regelgeving, waarin Nederland koploper is. 'Het lijkt zo gewoon dat onze winkels altijd vol met betaalbare voeding zijn. Maar dat is het niet. In deze onzekere wereld vol machtspolitiek

en dreigende oorlogen, moeten wij zorgen dat familie- en gezinsbedrijven altijd voor ons eten kunnen zorgen! Het zelfbeschikkingsrecht is bovendien van groot belang voor een sociaaleconomisch leefbaar platteland, waar een groot deel van onze CDA-achterban thuis is.'

Wim van de Camp

Markteconomiestatus voor China komt te vroeg

Toen China in 2001 toetrad tot de Wereld Handelsorganisatie (WHO) is afgesproken dat China tot 15 jaar na toetreding niet als markteconomie hoeft te worden gekwalificeerd en behandeld. De WHO was destijds niet overtuigd dat China functioneerde als een vrije markt. Deze termijn verloopt in december van dit jaar.

De Europese Commissie heeft na onderzoek echter laten weten dat China eerst zal moeten bewijzen dat het land het waard is de status van markteconomie alsnog te ontvangen. In het Europees Parlement is hier de afgelopen maanden druk over gedebatteerd. Wim van de Camp vindt het niet vanzelfsprekend dat China nu wel deze status krijgt.

'China is wat mij betreft welkom in de economische wereldgemeenschap, maar dan wel als volwaardig lid tegen duidelijke voorwaarden. Het kan niet zo zijn dat China onbepaald en onbestraft zonnepanelen en staal dumpst op de Europese markt en vervolgens wordt beloond met de markteconomie-status,' aldus Van de Camp.

Een aantal landen erkent China al als markteconomie, maar de EU, VS, Canada, Japan, Mexico en India nog niet. Zij hanteren ieder hun eigen

beoordelingscriteria. De EU werkt met vijf criteria om te beoordelen of een land wel of geen markteconomie is. Uit EU-onderzoek blijkt dat China op dit moment slechts aan één van de vijf criteria voldoet. Door het toekennen van de markteconomie status wordt het ook moeilijker om op te treden tegen dumping, waarschuwt Wim van de Camp.

'We mogen ons niet de middelen laten ontnemen om adequaat op te treden tegen oneerlijke vormen van handel. Voor een goede ontwikkeling van de wereldeconomie zou het verstandig zijn als China zich zou ontwikkelen tot een echte markteconomie, maar die status komt op dit moment dus nog te vroeg.'

Deelname

Op uitnodiging van Atria, kennisinstituut voor emancipatie en vrouwengeschiedenis, schreef CDAV-bestuurslid Sandra van den Nieuwenhof een blog over meer vrouwen in de lokale politiek. Aanleiding was het verschijnen van het recente onderzoeksrapport van Atria 'Vrouwenstemmen in de raad' met daarin aanbevelingen om de participatie van vrouwen in de lokale politiek te verhogen.

'Werk aan de winkel'

Meer vrouwen in de lokale politiek

Het aandeel van vrouwen in gemeenteraden is laag (28 procent). Dit percentage stijgt maar langzaam. Raadswerk is buitengewoon boeiend en biedt veel kansen en uitdagingen. Dat er toch maar weinig vrouwen in gemeenteraden zitten, en zij ook nog eens relatief vaak tussentijds uitstromen, is niet zo vreemd. Het raadslidmaatschap is een serieuze bijbaan, die zeker 15 uur per week in beslag neemt. En er staat een betrekkelijk lage financiële vergoeding tegenover. Het werk speelt zich bovendien voornamelijk in de avonduren af. Hoe is dat te combineren met werk en zorg voor kinderen? Vrouwen nemen immers nog steeds meer zorgtaken op zich dan mannen.

Afspiegeling

Het belang van meer vrouwen in de raad mag duidelijk zijn: dit geeft een betere afspiegeling van de samenleving. Dit argument geldt in het bijzonder voor het lokale bestuur. Deze bestuurslaag staat het dichtst bij de burger en gemeenten krijgen sinds de decentralisaties op het

gebied van o.a. (jeugd)zorg steeds meer taken. Meer vrouwen in de raad zal de werkwijze en cultuur positief beïnvloeden en brengt zaken op de politieke agenda die voor vrouwen belangrijk zijn. Met de aanbevelingen van het onderzoeksrapport *Vrouwenstemmen in de raad* om meer vrouwen in de gemeenteraden te krijgen, kunnen politieke partijen hun voordeel doen. Ook voor het CDA is er werk aan de winkel: hoewel het CDA in absolute cijfers een tweede plaats inneemt met het aantal vrouwelijke raadsleden, hebben wij relatief een klein aandeel vrouwelijke raadsleden (28 procent).

Invloed

Het CDAV onderschrijft niet alleen de aanbevelingen van Atria, maar voert een aantal ook uit. Zo biedt het jaarthema van het CDAV 'Balans tussen werk, zorg en invloed' aanknopingspunten om ermee aan de slag te gaan. Met de gemeenteraadsverkiezingen in 2018 in het vooruitzicht komt het aspect 'invloed' de komende tijd extra aan bod. We organiseren loopbaanbijeenkomsten

'Meer vrouwen in de raad zal de werkwijze en cultuur positief beïnvloeden'

sten voor vrouwen die in de (lokale) politiek willen. Ook in de themabijeenkomsten van onze provinciale CDAV-afdelingen zal deelname van vrouwen in gemeenteraden op de agenda staan. Daarnaast roepen wij alle lokale afdelingen op om tijdig op zoek te gaan naar voldoende geschikte vrouwelijke kandidaten voor hun kieslijsten. Persoonlijke werving werkt immers het beste. Ook sporen wij de lokale afdelingen aan om de vrouwen die al actief zijn te bemoedigen en te ondersteunen in hun werk.

Het CDAV gaat de uitdaging aan om in 2018 - ongeveer honderd jaar na invoering van passief en actief vrouwenkiesrecht - meer CDA-vrouwen in de lokale politiek actief te hebben.

Bovenstaande tekst is onlangs gepubliceerd op de website van Atria, www.atria.nl

Nieuwjaarsbijeenkomst CDAV

In teken van vluchtelingencrisis

Op 9 januari was de nieuwjaarsbijeenkomst van het CDAV in samenwerking met de EVP-fractie. Het onderwerp was 'Onbekend maakt onbemind: samen aan tafel over de aanpak van de vluchtelingencrisis'. Een zeer actueel thema.

Na een bijdrage van Jeroen Lenaers, woordvoerder asiel en migratie van de EVP-fractie in het Europees Parlement, werden aan vijf tafels verschillende aspecten van de vluchtelingencrisis belicht. Uit de terugkoppeling van de gesprekken en een reactie daarop van Jeroen Lenaers en Mona Keijzer, woordvoerder asiel van de CDA-Tweede Kamerfractie, kwamen onder andere de volgende conclusies en aanbevelingen naar voren:

- *We zijn verantwoordelijk voor mensen die vluchten voor oorlog en geweld.*
- *De procedures moeten aangepast worden, ze zijn nu veel te lang. Zeventig procent van de vluchtelingen krijgt uiteindelijk een status. Van degenen (dertig procent) die geen status krijgen, moet veel sneller duidelijk zijn dat ze terug moeten. Dat geeft ook minder druk op de opvang.*
- *Vrouwen, homoseksuelen en christelijke minderheden moeten gerespecteerd en als gelijken behandeld worden.*
- *Wat tijdens Nieuwjaarsnacht in Keulen is gebeurd (misbruik van vrouwen), kan niet.*

- *Het vluchtelingenverdrag moet aangepast en gemoderniseerd worden. Het dateert al van 1951 en de tijden zijn veranderd.*
- *Er moet meer financiële steun gegeven worden voor opvang in de regio.*
- *Er moet een ruimhartiger hervestigingsbeleid komen als manier om illegale, mensenwaardige vluchtelingen van mensen te voorkomen.*

Zowel Jeroen Lenaers als Mona Keijzer gaven na afloop aan dat de opbrengst van deze Nieuwjaarsbijeenkomst belangrijke informatie is voor hun werk.

Het volledige verslag kunt u nalezen op www.cda.nl/cdav

Nieuw bestuurslid

Het CDAV-bestuur heeft Sandra van den Nieuwenhof per 1 januari benoemd als bestuurslid PR en Communicatie. Zij is zelfstandig ondernemer in de communicatiebranche en fractievoorzitter van het CDA in Roosendaal.

Presentatie Derde Nationaal Actieplan

Nederland investeert in een grotere rol voor vrouwen in internationale vrede en veiligheid. De overheid werkt daarbij samen met een scala aan maatschappelijke organisaties en kennisinstituten. Op Internationale Vrouwendag op 8 maart werd het Nationaal Actieplan 1325 (2016-2019) gepresenteerd in Den Haag. CDAV-Internationaal was erbij.

Tekst **Astrid Frey, CDAV Internationaal**

Dit plan is het derde Nationale Actieplan van Nederland waarin beschreven wordt hoe wij willen bijdragen aan de implementatie van VN Resolutie 1325 over Vrouwen, Vrede en Veiligheid. Ondanks alle wereldwijde initiatieven voor de bescherming, bevordering en zeggenschap van vrouwen voor recht en vrede, is er nog steeds ongelijkheid tussen mannen en vrouwen. Met dit plan willen de Nederlandse overheid en een aantal maatschappelijke organisaties zich daarom inzetten om de barrières voor vrouwen weg te nemen die hen hinderen een rol te spelen in vredesopbouw. Daarnaast willen zij vrouwen ondersteunen om die rol op te kunnen pakken. Onder vredesopbouw wordt ook verstaan: conflictbemiddeling, bescherming van mannen en vrouwen, noodhulp en wederopbouw.

In het plan worden drie routes beschreven die leiden naar het beoogde doel:

- Versterken van de middelen en de capaciteit van organisaties om emancipatie van vrouwen te bevorderen, maar ook om organisaties te ondersteunen op een

gendersensitieve manier recht en vrede te herstellen.

- Beter begrijpen hoe cultuur en gewoontes vrouwen uitsluiten van besluitvorming om dat vervolgens te veranderen;
- Wetten en beleid beïnvloeden die de bescherming en participatie van vrouwen verhinderen.

Er is afgesproken om zich te concentreren op de landen Afghanistan, Colombia, DR Congo, Irak, Libië, Zuid-Sudan, Syrië en Yemen.

Samenwerking is een belangrijk sleutelwoord in het plan. Kennisinstituten (universiteiten en denktanks), maatschappelijke organisaties (diaspora, mensenrechten en ontwikkelingshulp) en overheidsinstellingen (leger en politie, ambassades) zullen vanuit hun specifieke expertise, rol en verantwoordelijkheden samenwerken, om ervoor te zorgen dat de rol en positie van vrouwen en mannen gelijkwaardiger wordt. Niet onbelangrijk is dat het ministerie van Buitenlandse Zaken geld ter beschikking stelt om dit plan te kunnen uitvoeren. Hoeveel precies is nog onbekend. In de wandelgangen wordt gesproken van een bedrag van 20 miljoen.

Het CDAV-I ondersteunt dit plan van harte. De doelen zijn belangrijk, zonder vrouwen zijn vrede en veiligheid niet mogelijk. Het CDAV-I onderschrijft ten slotte ook het belang van het maatschappelijk middenveld in de implementatie van NAP1325. Dit plan draagt bij aan het aanpakken van de grondoorzaken van conflict en dus ook aan het aanpakken van de grondoorzaken van de enorme vluchtelingenstroom waar Europa nu ook mee te maken heeft.

CDAV-Ledendag

Ledendag en loopbaandag CDAV

Op zaterdag 28 mei houdt het CDAV in De Reehorst in Ede zijn algemene ledenvergadering (ALV). Aansluitend start de loopbaandag.

Programma

9.30 uur: Ontvangst

(met koffie en thee)

10.00 uur: Algemene vergadering

10.30 uur: Inhoudelijk deel 'Invloed van vrouwen in de politiek'

12.00 uur: Lunch

13.00 uur: Start Loopbaandag

Programma Loopbaandag

13.00 uur: Het belang van vrouwen in de politiek

door Elma Drayer (auteur en columnist in o.a. De Volkskrant en Vrij Nederland).

13.30 uur: Inzicht en bewustwording door Jeroen van der Kolk (HRM-manager CDA Partijbureau over het nieuwe beleid HR-beleid van het CDA).

14.00-15.00 uur: eerste ronde workshops

15.00-15.30 uur: pauze

15.30-16.30 uur: tweede ronde workshops

16.30-17.00 uur: Netwerkborel

Kijk voor meer informatie over deze dag, het programma en de workshops op onze website www.cda.nl/cdav

Volg het CDAV ook op Facebook (CDA Vrouwen) en Twitter (@CDAvrouwen).

Partijcongres wordt een feestje

Op zaterdag 4 juni a.s. vindt in De Fabrique in Utrecht het partijcongres plaats. Een locatie die zich uitstekend leent voor een feestje! En dat gaan we ervan maken. In het ochtendprogramma kiezen we Sybrand Buma officieel tot lijsttrekker voor de Tweede Kamerverkiezingen van 2017. Verspreid over de dag vinden er 11 interessante deelsessies plaats en er is een gezellige lunch met keuze uit diverse gerechten. We sluiten het programma rond 17.00 uur af met een borrel, een barbecue en muziek. Nieuwsgierig naar het totale programma? Kijk op: www.cda.nl/partijcongres.

U heeft stemrecht als u vóór 8 april lid bent geworden en als u uw contributie voor 2015 uiterlijk op 13 mei 2016 heeft betaald. De deadline voor het indienen van resoluties is donderdag 19 mei a.s., 10.00 uur via resoluties@cda.nl

Mogelijkheden sponsoring congres

Tijdens het komende partijcongres willen we experimenteren met de mogelijkheid voor ondernemers en instellingen om via een betaalde stand of bedrijfsuiting aanwezig te zijn. De opbrengst komt uiteraard geheel ten goede aan het CDA. Meer informatie hierover of een persoonlijk gesprek met onze fondsenwerver? fondswerving@cda.nl.

Periodieke schenking CDA via website

Via de website van het CDA kunt u vanaf nu gemakkelijk een modelovereenkomst downloaden voor periodieke schenkingen aan het CDA. Dit is ook mogelijk via een notariële akte. De kosten hiervan worden gedragen door het CDA.

Kijk voor informatie op:

<https://www.cda.nl/partij/doe-mee/doneren/periodieke-schenking>.

Bomen gezocht voor CDA1000

Op zaterdag 10 september 2016 vindt in de Kromhouthal in Amsterdam de CDA1000 plaats (lees hierover meer elders in dit blad).

De Kromhouthal is een voormalige fabriek van Stork. Door de enorme ruimte en hoogte van de hal zijn we op zoek naar materialen om de ruimte in te richten en te compartimenteren. We zoeken met name bomen en struiken die als decoratie en afscheiding gebruikt kunnen worden. Kent (of bent) u een tuinder die ons hiermee kan helpen? Mail dan even aan marjolijn.knol@cda.nl.

Goed nieuws! Onlangs heeft het CDA Sportnetwerk een nieuwe impuls gekregen. Met Tweede Kamerlid Hanke Bruins-Slot als teamcaptain en coaches Moniek Kleinsman en Tom van den Brink zal het Sportnetwerk weer fungeren als middelpunt van sport binnen het CDA. Zowel leden van het CDA en het CDJA, maar ook niet-leden die geïnteresseerd zijn in sport en alles daaromheen kunnen zich aanmelden bij het sportnetwerk.

Personalia

BURGEMEESTERS

M. Pijl is burgemeester geworden in Drechterland, hij was wethouder in Hoorn. De heer Pijl volgt de heer R.J.H. van der Riet op die met pensioen is gegaan.

P. Oskam is burgemeester geworden in Capelle aan den IJssel, hij was CDA Tweede Kamerlid.

A.R.B. van den Tillaar is burgemeester geworden van Vlissingen, daarvoor was hij burgemeester van Gulpen-Wittem.

OVERLEDEN

Op 13 december overleed oud-Tweede Kamerlid *Marleen de Pater-van der Meer*. De Pater-Van der Meer was Kamerlid van 2001 tot 2010. Daarvoor was zij jarenlang actief in de gemeentepolitiek van Zutphen, eerst als raads-lid, later als wethouder en loco-burgemeester. Vanaf 2010 was zij waarnemend burgemeester van Muiden. Op 16 juni 2010 werd zij voor haar activiteiten benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau. De Pater-Van der Meer heeft zich in haar periode als Kamerlid onder meer sterk gemaakt voor het bestrijden van mensenhandel en ze nam het initiatief voor de ophoging van de prostitutieleeftijd. Marleen de Pater-van der Meer is 65 jaar geworden.

Functie van het Sportnetwerk

- Als lid van het Sportnetwerk kun je deelnemen aan sport-gerelateerde werkbezoeken en bijeenkomsten die twee- tot driemaal per jaar georganiseerd zullen worden.
- Het Sportnetwerk faciliteert ontmoeting met andere CDA'ers die affiniteit hebben met sport. Onder meer CDA-bestuurders en raadsleden kunnen hun succes-verhalen omtrent sportbeleid met elkaar delen.
- Als lid van het Sportnetwerk zal je eens per twee maanden op de hoogte worden gehouden van actuele sport-gerelateerde praktijken die in de samenleving spelen. Dit zal gebeuren middels een nieuwsbrief die je via de e-mail ontvangt

Het Sportnetwerk is momenteel bezig met het opzetten van de organisatie. Hierbij zoeken we nog een aantal enthousiastelingen die het leuk vinden om een aantal keer per jaar een evenement of bijeenkomst te organiseren. Ben je hierin geïnteresseerd, of wil je gewoon lid worden van het CDA Sportnetwerk? Stuur een e-mail naar cdasportnetwerk@gmail.com.

Op 19 december overleed oud-Tweede Kamerlid *Bets Borm-Luijkx*. Zij was vele jaren actief voor de KVP, en later voor het CDA, onder meer als lid van Provinciale Staten in Overijssel (1974-1986), als lid van het partijbestuur van de KVP (1964-1980) en lid van het algemeen bestuur van het CDA (1977-1980). In 1980-1981 was ze Tweede Kamerlid. Mevrouw Borm-Luijkx bleef het CDA haar hele leven met grote belangstelling en betrokkenheid volgen. Bets Borm-Luijkx is 97 jaar geworden.

Op 2 januari overleed oud-KVP- en oud-CDA-Tweede Kamerlid *Mieke Andela-Baur*. Andela-Baur was, verspreid over vier periodes, Tweede Kamerlid voor de KVP en het CDA, tussen 1976 en 1986. Daarvoor was zij onder meer lid van Provinciale Staten in Friesland en gemeenteraadslid in Franekeradeel. Ze was bijzonder actief in tal van maatschappelijke organisaties, met name op het gebied van zorg, onderwijs en landbouw. Mieke Andela-Baur is 92 jaar oud geworden.

COMMISSARIS VAN DE KONING

F.J. Paas is commissaris van de Koning geworden in de provincie Groningen.

Het CDA wil een sterke samenleving. Een samenleving waar we er voor elkaar zijn. Waar mensen contact hebben met elkaar en samen aan die samenleving bouwen. Het CDA is de partij van de samenleving.

Toekomstige ouderen zullen, nog meer dan nu, de regie over hun eigen leven willen voeren. Tegelijkertijd raken zij de grip op hun leven kwijt. Voor het CDA is het hierbij van zeer groot belang dat belangrijke waarden als aandacht en warmte voor de oudere voorop komen te staan, want het systeem mag nooit belangrijker worden dan de mens.

Het CDA vindt het heel normaal dat we er voor elkaar zijn. Samen aan de samenleving bouwen, dat geeft kleur aan het leven.

Deze boodschap willen we graag overbrengen aan de senioren in Nederland. Daarom organiseren we vanaf nu tot aan het partijcongres in november de 'voor elkaar'-

campagne. We claimen onze boodschap met de slogan: 'Voor elkaar. Heel normaal'.

Omdat samenlevingen van onderop worden opgebouwd, samen met mensen in en uit je buurt, bouwen we deze campagne samen met lokale CDA-afdelingen op.

Wil jij met jouw lokale afdeling meedoen? Deze maand neemt het CDA Partijbureau contact op met jouw afdelingsvoorzitter met de vraag om mee te doen. Laat je interesse dus zeker blijken!

Waarom deze campagne? Omdat...

- het CDA de partij van de samenleving is
- senioren een cruciale rol spelen in onze samenleving
- mensen belangrijker zijn dan systemen
- het heel normaal is dat we er voor elkaar zijn.

Voor elkaar. Heel normaal.

Doe mee met de CDA Hardloopclub!

In maart hebben veertien leden van de CDA Hardloopclub meegedaan aan de City-Pier-City loop in Den Haag. Een groot succes waarmee we als CDA een goede uitstraling hadden. In de komende tijd willen we op een aantal plekken in het land weer lopen in het CDA-shirt. Wilt u meedoen (afstand van 10 of 21 kilometer), meldt u zich dan aan bij thijn.vanveghel@cda.nl.

35 jaar CDJA

Op vrijdag 20 en zaterdag 21 mei viert het CDJA zijn 35-jarig bestaan met een spetterend Lustrumcongres in Leiden.

Voor de feestelijke receptie op zaterdagmiddag zijn alle oud-Dagelijks Bestuursleden van het CDJA uitgenodigd. Heeft u nog geen uitnodiging gekregen? Dan kunt u dit bericht als uw uitnodiging beschouwen. Aanmelden kan via www.cdja.nl/2016/04/formulier-vip-lustrumcongres/. Wij hopen u te mogen verwelkomen!

Wat: Lustrumcongres CDJA
Waar: Hotel Fitland, Bargelaan 180, 2333 CW Leiden
Wanneer: Zaterdag 21 mei van 15:00 tot 17:30 uur

Provinciaal opleidingsaanbod Steenkampinstituut

17 mei Bodegraven, Zuid-Holland

Debattraining *Sta sterker in het raadsdebat*

18 mei Dordrecht, Zuid-Holland

Debattraining *Sta sterker in het raadsdebat*

21 mei Heinkenszand, Zeeland

Training *Optreden in het openbaar*

18 juni Limburg

Cursus *Gemeentefinanciën*

September Gelderland

Training *Nieuws maken / persberichten schrijven*

1 oktober Westerborg, Drenthe

Training *Optreden in het openbaar*

28 oktober Westerborg, Drenthe

Cursus *Oriëntatie raadslidmaatschap*

Ga voor meer informatie & aanmelden voor een cursus of training in uw provincie naar de website van het Steenkampinstituut www.cda.nl/si/waar

Ledenactie: gratis naar Maritiem Museum Rotterdam

Wij verloten entreekaarten voor dit dynamische museum

In het Maritiem Museum Rotterdam ontdekt u de enorme invloed van de maritieme wereld op ons dagelijks leven. Ga op reis door ons maritieme heden en verleden in eigentijdse tentoonstellingen voor grote én kleine avonturiers. Luister naar verhalen, bewonder topstukken uit de vooraanstaande collectie of doe mee aan één van de vele activiteiten. Het museum ligt in de oudste en grootste museumhaven van Nederland waar u op historische schepen en kranen beleeft hoe de wereldhaven Rotterdam op deze plek begon.

Per lid maakt u kans op maximaal vier gratis kaarten van dit educatieve museum, twee entreekaarten voor volwassenen en twee voor kinderen van 4 tot en met 15 jaar. Het enige wat u hoeft te doen is voor 15 mei een e-mail sturen dat u mee wilt doen aan de verloting naar Carina Hoff, carina.hoff@cda.nl of via een kaartje naar CDA, Antwoordnummer 1700, 2501 WB in Den Haag. Alleen de winnaars krijgen bericht.

CDA-gedachtegoedcursus binnenkort online beschikbaar!

De huidige cursus CDA-gedachtegoed sluit qua inhoud en vorm niet altijd meer aan bij de wensen die leven in de partij om het uitdragen van het christendemocratisch gedachtegoed weer te versterken.

Door de oude kernwaarden te gebruiken als kapstok, maar in de vertaling naar de praktijk gebruik te maken van de adviezen uit 'nieuwe woorden, nieuwe beelden' maken we het handzamer om kennis en inzicht te krijgen in het gedachtegoed en hoe dit van toepassing is op de dagelijkse praktijk. We willen er zo voor zorgen dat het christendemocratisch gedachtegoed door het CDA nog beter wordt uitgedragen en meer bekend wordt bij een groter publiek. Door de cursus over het CDA-gedachtegoed online beschikbaar te maken is de kennis hierover overal beschikbaar en gemakkelijk toegankelijk.

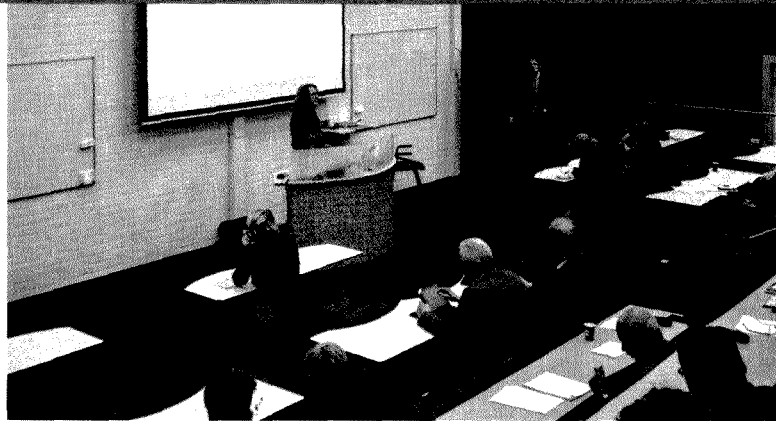
We willen dat de inhoud van het christendemocratisch gedachtegoed voor iedereen te begrijpen is en ook te vertalen is naar de eigen praktijk. Dit willen we bereiken door het mens- en maatschappijbeeld en de vier kernwaarden zoals het CDA die hanteert steeds aan te bieden door middel van een:

- animatie
- uitleg op PDF
- interview
- kennistest met feedback

De inhoud die beschikbaar komt is basiskennis, voor mensen die meer verdieping willen hebben of over de ontstaansgeschiedenis meer willen weten zal er later meer informatie beschikbaar komen.

De lancering van deze cursus zal plaatsvinden op het congres op 4 juni. Vanaf dat moment wordt de cursus beschikbaar voor de leden.

www.cda.nl/si

SI
Talent
Academie

Nieuwe leergang

CDA Talent Academie 2016-2017

In september start weer een nieuwe leergang van de CDA Talent Academie. De werving hiervoor is begin maart gestart en liep tot de sluitingstermijn op 1 mei. Na een eerste briefselectie zullen er in de tweede helft van mei selectiegesprekken gehouden worden met een aantal kandidaat-cursisten. Er is plaats voor 25 deelnemers. De Talent Academie is bedoeld voor ambitieuze CDA'ers die zich politiek verder willen ontwikkelen. De eenjarige leergang start in september met verdieping in het christendemocratisch gedachtegoed, gevolgd door sessies waarin de toepassing van het gedachtegoed centraal staat. Ook volgen deelnemers aan de leergang diverse vaardigheidstrainingen zoals debatteren, presenteren en omgaan met de media.

Meer weten?

Bezoek de website van het Steenkampinstituut www.cda.nl/si en lees de brochure over de Talent Academie 2016-2017.

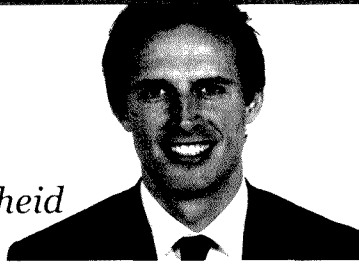
Zomerschool 2016: inschrijving geopend!

Ben je in 2015 of 2016 lid geworden van het CDA? Noteer dan 26 en 27 augustus in je agenda en doe mee met de Zomerschool, speciaal voor nieuwe leden van onze partij! Een perfecte gelegenheid om kennis te maken met de vereniging en wat het CDA jou te bieden heeft. Ontmoetingen met prominente CDA'ers, een

bezoek aan de Tweede Kamer, workshops debatteren en CDA-gedachtegoed vullen het programma. Daarnaast is er natuurlijk ook ruimte voor gezelligheid en om elkaar beter te leren kennen. Ga voor meer informatie & aanmelden naar de website van het Steenkampinstituut www.cda.nl/si.

Wopke Hoekstra

*Een grote
verantwoordelijkheid
en een grote eer*

In zijn laatste State of the Union hield president Obama een stevig pleidooi voor verantwoordelijkheid en degelijkheid in de politiek. De democratie loopt vast als we ervan uitgaan dat politieke opposenten uitsluitend gedreven worden door kwade bedoelingen. Obama hekelde de politiek van angst en cynisme, die Amerika verdeelt en niet tot oplossingen leidt voor de grote vraagstukken van deze tijd.

De Amerikaanse voorverkiezingen laten dezer dagen zien wat Obama bedoelde. Ik ben altijd zeer gecharmeerd geweest van het Amerikaanse systeem, waarin kandidaten de gunst van de kiezer letterlijk straat voor straat, en staat voor staat, moeten verdienen. Maar de polarisatie en chaos die zich nu in de voorverkiezingen voltrekt, is bepaald niet iets om jaloers op te zijn.

In vergelijking met Amerika lijkt het Binnenhof een oase van rust en redelijkheid. Maar ook in ons land staat het vertrouwen in de politiek onder druk. Bovendien wachten existentiële vragen op antwoord. Hoe formuleert het Westen een gebalanceerd en stevig antwoord op de toenemende Russische assertiviteit? Hoe gaan we om met het vluchtelingenvraagstuk? Voor Syrische vluchtelingen, die onder rampzalige omstandigheden haard en huis verlaten hebben? En voor Europeanen, die begrijpelijke vragen hebben over draagkracht en integratie? En wat is er nodig om het vertrouwen in de gezondheidszorg terug te krijgen, bij jong, maar vooral ook bij oud?

In de komende maanden mag ik het nieuwe verkiezingsprogramma schrijven. Het moet een programma worden met meer visie en minder details, maar zoals altijd met een herkenbaar Christen-democratische boodschap. Een grote eer, een grote verantwoordelijkheid, en, om eerlijk te zijn: geen gemakkelijke opgave. Gelukkig is er al veel voorwerk gedaan. Door de veertien visiegroepen, door het Wetenschappelijk Instituut en door de Tweede Kamerfractie.

De komende maanden houd ik u graag op de hoogte. Heeft u vragen, opmerkingen of ideeën? Bijvoorbeeld over een eerlijker economie? Die zijn meer dan welkom, via verkiezingen@cda.nl.

COLOFON

Mai 2016

Jaargang 12 | nummer 1

CDA.nl is een uitgave voor de leden van het CDA. De uitgave wordt vier keer per jaar verspreid in een oplage van vijftigduizend exemplaren. Leden ontvangen het tijdschrift gratis.

Uitgever CDA Bureau, Postbus 30453, 2500 GL Den Haag ■ 070 3424888 ✉ redactie@cda.nl www.cda.nl

Hoofdredactie Hans Janssens

Eindredactie Marjol Migo

Redactie Johanna Besteman, Hubert Beusmans, Kees Bos, Alle Dijkstra, Douwe Gerlof Heeringa, Karin Hoentjen, Klaasjan de Jong, Herbert Klinkvis, Willem Krulthof, Manoes Metaal, Frans jr. de Nerse tot Babberich, Hens Stoojer, Marjolijn van der Stel, Hans Valkenburg en Thijn van Veghel

Vormgeving Mirrele Floor, Kaylee van der Drift (stagiaire)

Fotografie ANP, Harry Breugom, Dirk Hol, Bas de Meijer, Luuk Schudde, Shutterstock, Leonard Walpot

Drukwerk Senefelder Misset B.V., Mercuriustraat 35, Postbus 68, 7000 AB Doetinchem ■ 0314 365 500

Voor informatie over het (opzeggen van uw) lidmaatschap van het CDA kunt u contact opnemen met de CDA leden-desk, Postbus 30453, 2500 GL Den Haag of per e-mail: leden@cda.nl

Niet alle artikelen in dit tijdschrift vertolken noodzakelijkerwijs de standpunten van het CDA of van de redactie. Alle bijdragen in CDA.nl zijn beschermd door het auteursrecht. Uit deze uitgave mag daarom niets op enigerlei wijze worden overgenomen zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

De redactie kan niet verantwoordelijk worden gesteld voor ongevraagd toegezonden beeldmateriaal of kopij. CDA.nl wordt gedrukt op milieuverantwoord houtvrij papier en verzonden in natuurvriendelijk, afbreikbaar p.e.-folie.

Doe mee
en win een
boekenbon van
€ 17,50!

Lentepuzzel

O	O	R	U	E	E	R	L	I	J	K
N	E	L	E	D	N	A	A	B	V	E
D	U	U	R	Z	A	A	M	R	E	F
E	I	T	A	V	O	N	N	I	L	D
R	R	E	Z	T	J	R	M	E	N	N
W	E	W	H	I	O	O	X	O	E	U
I	S	E	M	R	N	W	B	M	W	E
J	P	R	T	O	E	K	O	M	S	T
S	E	K	C	R	A	K	G	E	L	D
T	C	E	K	V	N	D	E	L	E	N
N	T	C	R	I	S	I	S	Z	Z	P

AANDELEN
BAAN
CRISIS
DELEN
DUURZAAM
ECONOMIE
EERLIJK
EURO
FLEXWERK
GELD
INKOMEN
INNOVATIE
ONDERWIJS
RESPECT
TERMIJN
TOEKOMST
VAKBOND
WERK
ZEKERHEID
ZIN
ZZP

Streep alle woorden weg. Van de letters die overblijven kunt u een woord maken.

Stuur uw oplossing voor 1 juni naar:
redactie@cda.nl

Of: **CDA Redactie**
Postbus 30453
2500 GL Den Haag

Onder de juiste inzenders verloten wij vijf boekenbonnen van € 17,50. De oplossing van de

puzzel in het vorige nummer was 'prettige kerstdagen'.

De winnaars zijn:
F. Adriaens uit Weer,
A.J. Vosjan uit Ommen,
N. Hendriks-van Kol uit

Boerdonk, D. de Best uit Oostkapelle en R. Boshuizen uit Nederhorst den Berg

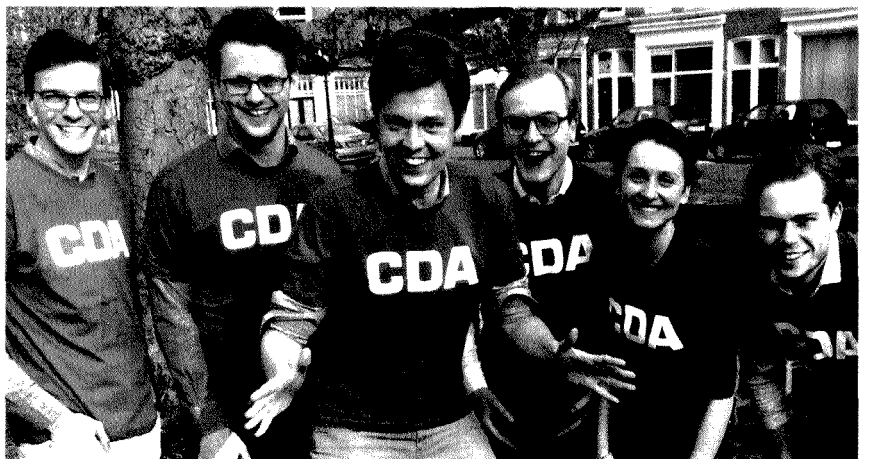
#ikdoemee, u ook?

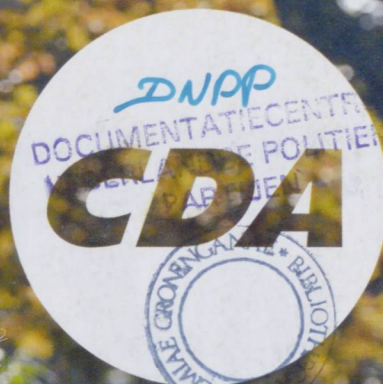
De ledenwerfcampagne gaat door! Ook in de maand mei staat het werven van nieuwe leden hoog op de agenda. Om hier een succes van te maken is uw hulp essentieel.

Ledenwerven hoeft niet moeilijk te zijn! Kijk naar familie, vrienden, collega's, buurtgenoten en bekenden waarvan u weet dat zij geïnteresseerd zijn in de politiek en ga met hen het gesprek aan over het CDA-lidmaatschap.

Werft u tijdens deze maand een nieuw CDA-lid? Dan belonen we u met één van de volgende cadeaus: het retro CDA T-shirt (zie foto!), het boek 'Gemeene Gratie', het CDA BBQ-schort of een gift aan een goed doel.

Dus doe mee en ga naar:
www.CDA.nl/ikwerfeenlid.

Nummer 2 | Juli 2016

*Interview
Sybrand Buma*

*Als u minister
van VWS zou zijn*

*Hanke Bruins Slot &
prof. dr. Erik Scherder
in gesprek over preventie*

Themanummer:

Zorg voor elkaar

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

Redactioneel

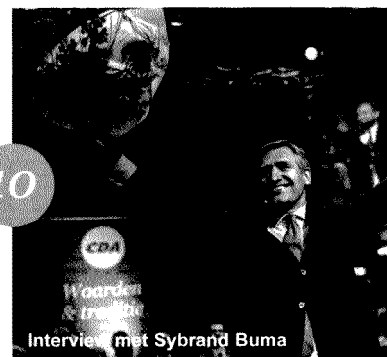
Zorg voor elkaar

Zorg staat altijd in de top van lijstjes van belangrijkste onderwerpen of zorgen van Nederlanders. Goede gezondheidszorg, toegankelijk voor iedereen, zien we als een basisvoorwaarde van een beschaafde samenleving.

In dit nummer van *cda.nl* willen we de zorg in brede zin uitlichten. We laten politici, experts en ervaringsdeskundigen aan het woord. Gemeenschappelijk in al die verhalen zijn de pogingen te benoemen hoe zaken anders en beter zouden kunnen. Het zijn daardoor stuk voor stuk positieve verhalen geworden.

De zorg in Nederland is van een uitzonderlijk hoog niveau, stelt Arjen Jooze in gesprek met Ruth Peetoom. De kunst is die waar mogelijk toch nog te verbeteren en betaalbaar te houden. Dat vergt inspanningen van ons allemaal.

Coverfoto **Nationale Beeldbank** (Richard van der Woude)

Inhoud

- 4 Samen
- 15 *Column* Elco Brinkman
- 16 Als u minister van VWS zou zijn
- 20 *Interview* huisarts Janneke van Kruistum
- 23 *Column* Sybrand Buma
- 24 Eenzaamheidsbestrijding in Rotterdam
- 26 WI-rapport over de zorg op komst!
- 30 'Terugplooiën naar vroeger is geen optie'
- 31 *Column* Esther de Lange
- 34 Beslisboom
- 40 Spoeddagboek
- 42 'Zorg verlenen alsof er geen grens is'
- 44 Nieuw lid
- 45 *Column* Ruth Peetoom
- 50 De zorg voor onze ouderen
- 52 Haastige spoed is zelden goed
- 54 Europa
- 58 CDA Vrouwen
- 61 Partijnieuws
- 66 *Column* Wopke Hoekstra
- 67 Puzzel

Ruth in gesprek met... Karsten Klein en Arjen Joesse

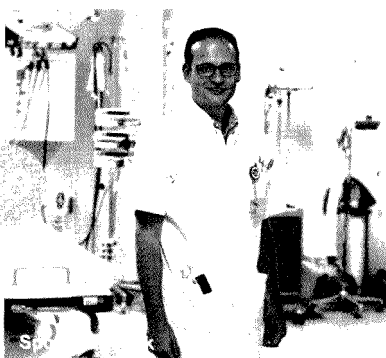
Vullen of voeden?

18 jaar CDA

Voorjaarscongres Maarsse

BROERS- EN ZUSSEN BOEK

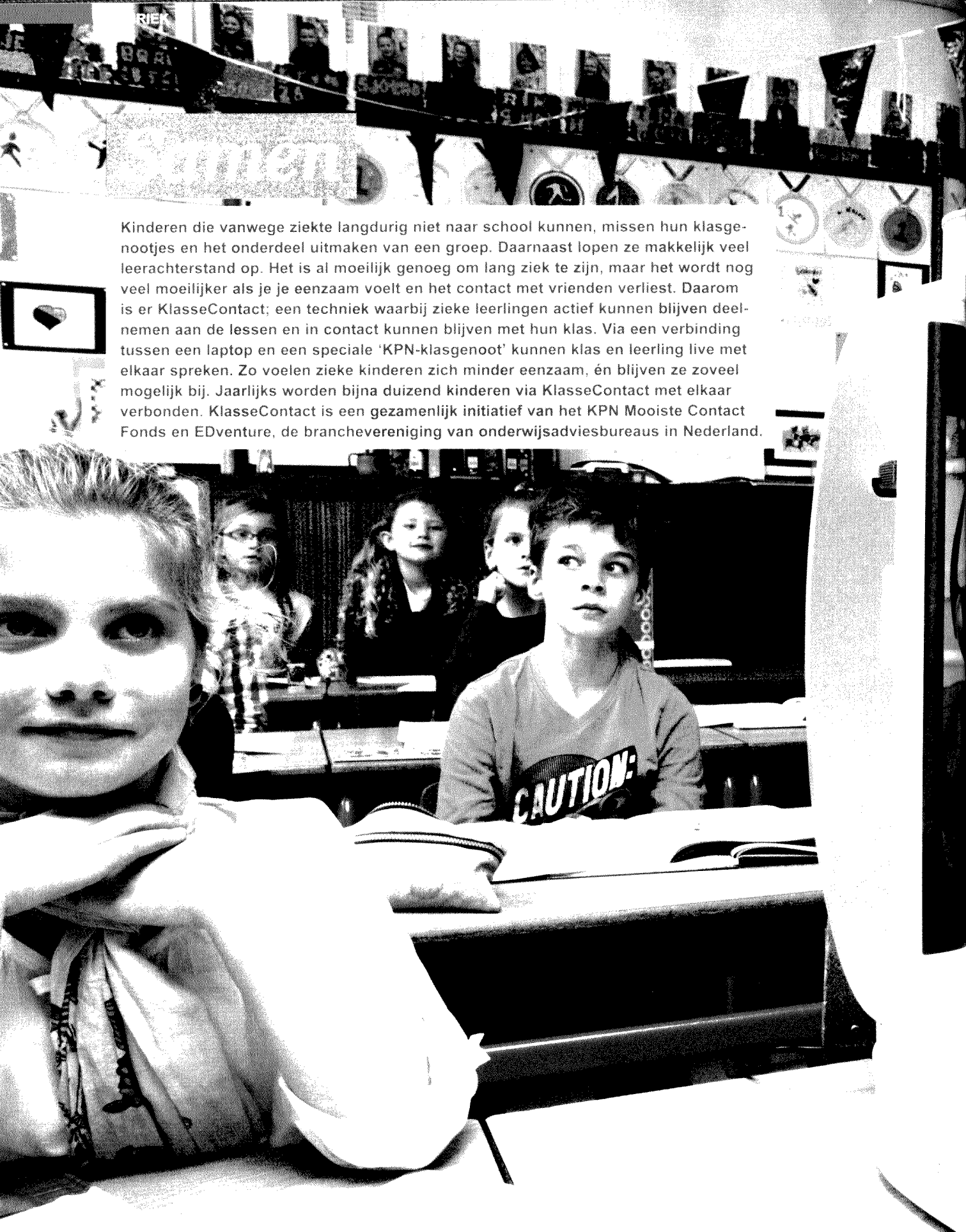
jaar & door
brussen met
een bijzondere
broer of zus

Anjet van Dijken

Team

verkiezingen

Kinderen die vanwege ziekte langdurig niet naar school kunnen, missen hun klasgenootjes en het onderdeel uitmaken van een groep. Daarnaast lopen ze makkelijk veel leerachterstand op. Het is al moeilijk genoeg om lang ziek te zijn, maar het wordt nog veel moeilijker als je je eenzaam voelt en het contact met vrienden verliest. Daarom is er KlasseContact; een techniek waarbij zieke leerlingen actief kunnen blijven deelnemen aan de lessen en in contact kunnen blijven met hun klas. Via een verbinding tussen een laptop en een speciale 'KPN-klasgenoot' kunnen klas en leerling live met elkaar spreken. Zo voelen zieke kinderen zich minder eenzaam, én blijven ze zoveel mogelijk bij. Jaarlijks worden bijna duizend kinderen via KlasseContact met elkaar verbonden. KlasseContact is een gezamenlijk initiatief van het KPN Mooiste Contact Fonds en EDventure, de branchevereniging van onderwijsadviesbureaus in Nederland.

LUCA
17 SEP

Ruth in gesprek met ...

Karsten Klein en Arjen Joosse

De zorg in Nederland is van uitzonderlijk hoog niveau. Meer bewustwording, een meer betrokken samenleving en het lef om moeilijke vragen niet uit de weg te gaan kunnen de zorg nog beter maken, stellen wethouder Karsten Klein en oncoloog Arjen Joosse. Tekst Marcel Migo | Fotografie Dirk Hol

Goede zorg is een verantwoordelijkheid van ons allemaal

Dagelijks wordt Arjen Joosse, arts in opleiding tot specialist (AIOS) in de interne geneeskunde en medische oncologie, geconfronteerd met mensen in de laatste fase van hun leven. 'Ik vind dat de vraag tot wanneer iemand doorbehandeld moet worden niet enkel in de spreekkamer thuishoort. Hierover moet veel breder - in de samenleving

en in de politiek - worden nagedacht. Als arts ben je gebonden aan de eed van Hippocrates en geneigd in te zetten op genezing - en wanneer dat niet mogelijk is - er alles aan te doen ervoor te zorgen dat iemand langer in leven blijft. Dat betekent vaak dure, intensieve behandeling voor twee, drie maanden langer leven. Hoe ver moet je daarin gaan? Wat is nog verantwoord om uit te geven aan behandeling en medicijnen wanneer iemand daarmee enkele maanden "uitstel" krijgt? Daar moeten we iets van vinden met z'n allen.'

Karsten Klein, wethouder in Den Haag met onder andere Zorg in portefeuille en voorzitter van de CDA-visiegroep Zorg ondersteunt Joosses oproep. 'Politici zijn geneigd te snel te zeggen: dat moet maar in de spreekkamers plaatsvinden. Je zadelt zo artsen op met vreselijk moeilijke ethische vraagstukken. En we weten dat artsen in principe alles zullen doen om mensen te helpen.' Peetoom: 'Moet het CDA dat debat aanzwengelen?' Karsten Klein vindt van wel. 'Realiseer je ook dat sommige overbehandeling schadelijk kan zijn.' Joosse erkent het probleem. 'Het

lastige is dat je vaak pas achteraf kunt vaststellen of de behandeling overbodig was of niet. Je staat als arts - en als patiënt voor het dilemma: misschien gaat dit helpen, maar misschien ook niet, en is het zelfs schadelijk.'

Ook wanneer mensen aan het eind van hun leven zijn, geen behandeling meer willen of wanneer dit echt geen zin meer heeft, kun je als arts van grote betekenis zijn, ervaart Joosse. 'Je bent er als mensen je het meest nodig hebben. Dat heeft ook iets moois.' Euthanasie heeft hij nooit hoeven toepassen, wel palliatieve sedatie. 'De dood kan een verlossing zijn.' Maar het actief beëindigen van een mensenleven mag nooit iets gewoons worden. 'Het is iets buitengewoons, en dat moet het blijven.' Kiezen voor actieve levensbeëindiging is iets anders dan te aanvaarden dat je gaat sterven. Soms kan er medisch gezien nog 'van alles', maar wil een patiënt zelf niet meer. Dat is voor de omgeving vaak moeilijk te aanvaarden, als iemand erin berust dat het einde aanstaande is, en dat niet ten koste van alles geprobeerd hoeft te worden het leven met een aantal maanden te verlengen.

Moelijke vragen

Joosse: 'Het is van groot belang dat mensen zelf bereid zijn na te denken over moeilijke vragen als "moet ik (nog) gereanimeerd worden?", "wil ik nog naar de intensive care?". Als je daar niet tijdig over nadenkt, is de kans groot dat je 'automatisch' in een 'behandelmolen' belandt. 'Zeventig procent van de patiënten krijgt chemo "voor niks". Pas achteraf weet je of je te lang bent doorgegaan met behandelen ...'

Kennis en bewustwording is volgens Joosse enorm belangrijk. Joosse: 'Het is goed als mensen echt weten wat het betekent om gereanimeerd te worden en wat de gevolgen ervan zijn, weten hoe betrekkelijk klein de slagingspercentages zijn - zelfs bij gezonde mensen. Dat neemt niet weg dat ik geen moment zou aarzelen een van jullie te reanimeren mocht dat gaandeweg het gesprek nodig zijn.'

Ruth Peetoom: 'Hoe is het gesteld met de zorg in Nederland?'

Arjen Joosse: 'In Nederland leveren we de beste zorg ter wereld. Ik durf echt te stellen dat alle noodzakelijke zorg in ons land toegankelijk is voor iedereen. Uiteindelijk krijgt iedereen de zorg die hij nodig heeft.'

Karsten Klein: 'De zorg is natuurlijk enorm breed. Ik denk dat we met name bezorgd moeten zijn over kwetsbare groepen, bijvoorbeeld ouderen. We hebben als samenleving de opdracht ervoor te zorgen dat zij

er meer bij gaan horen en kunnen blijven meedoen.'
Joosse: 'Dat merken wij als mensen het ziekenhuis verlaten. De ziekenhuiszorg is uitstekend, maar voor sommige mensen is de overgang naar de thuissituatie dan erg groot - en confronterend, zeker als mensen thuis geen of slechts een heel beperkt netwerk hebben. We werken daar wel aan. Gemeenschapszorg is iets wat hoog op de agenda staat.'

Ruth Peetoom: 'Wat is dat, gemeenschapszorg?' Arjen Joosse: 'We willen ervoor zorgen dat de overgang naar de thuissituatie wat soepeler verloopt, met de mensen in gesprek gaan en samen nagaan of ze het thuis redden. Zijn er kinderen? Kunnen die bijspringen?'
Ruth Peetoom: 'Maar die zijn er natuurlijk niet altijd. En soms is de sociale omgeving van mensen ook gewoon heel beperkt.' Karsten Klein: 'De problemen zijn verergerd door de forse bezuinigingen in de huishoudelijke zorg. Het is denk ik goed dat die waar mogelijk worden teruggedraaid. Het belangrijkste is dat er geen onnodig menselijk leed is.'

Het belangrijkste is dat er geen onnodig menselijk leed is.

Meer omzien naar elkaar

Veel meer mensen kunnen een rol spelen bij het zorgen voor elkaar, vindt Karsten Klein. 'Neem bijvoorbeeld een-

zaamheid, dat is een probleem waar heel veel mensen en organisaties een belangrijke - signalerende - functie kunnen hebben. De medewerkers van de Albert Heijn bijvoorbeeld, zij zien dagelijks dezelfde mensen in de *coffee corner*. We hebben heel veel extra ogen en oren waarmee we onze ouderen veel beter in de gaten kunnen houden. We kunnen veel breder naar hen omzien.'

Arjen Joosse is het hiermee eens. 'Op het gebied van eenzaamheid kun je heel veel bereiken in de preventieve sfeer. Als je tenminste bereid bent de signalen op te pakken, en mensen bereid zijn die door te geven.'

De samenleving kan ook meer doen om ervoor te zorgen dat ouderen elkaar gemakkelijk en laagdrempelig treffen. Klein: 'Dat vraagt om inlevingsvermogen. Voor veel mensen die zelf nog niet oud zijn blijkt het moeilijk zich echt te kunnen verplaatsen in ouderen. Als het om kwetsbare mensen gaat identificeren we ons makkelijker met kinderen dan met ouderen. Maar juist wij, christen-democraten, moeten er pal voor staan dat ieder mens van waarde is. Een beetje meer aandacht voor kwetsbare ouderen is dus zeer op zijn plaats. Ook mensen die aan dementie lijden zijn niet afgeschreven, maar van grote waarde. Kwetsbaarheid is een gegeven, het is een onderdeel van het leven.' Klein noemt als voorbeeld van een initiatief waardoor ouderen elkaar gemakkelijker ontmoeten de 50Plus Bios. Dat soort initiatieven voorzien in een behoefte en kunnen de netwerken van ouderen versterken.

Hij vervolgt: 'Waar het gaat om hoe we met onze ouderen omgaan kunnen we wél heel veel leren van andere landen. Daar doen ouderen langer volwaardig mee in de samenleving. Nog altijd hebben wij - verhoudingsgewijs - onze ouderen voor een groot deel weg-

gestopt in tehuizen. Dat verandert wel - mensen wonen steeds langer thuis, de drempel om te worden opgenomen is veel hoger geworden -, maar dat kan alleen wanneer de ondersteuning thuis adequaat is en blijft. Daar heeft de politiek een opdracht!

Meer preventie

Ruth Peetoom: 'Er is een ontwikkeling gaande van meer aandacht voor voorzorg, meer aandacht voor preventie. Wat is daarbij essentieel?'

Arjen Joosse: 'Het begint met kennis. Veel Nederlanders onderschatten bijvoorbeeld nog steeds de schadelijke effecten van roken. Ik kom in de praktijk nog vaak mensen tegen bij wie longkanker geconstateerd is en dat wijten aan het feit dat ze in de buurt van een snelweg wonen. Dat ze elke dag een pakje sigaretten oproken bagatelliseren ze vervolgens. Echt, als we dat beter kunnen aanpakken, het roken, dan zou dat een gigantisch effect hebben op de volksgezondheid.'

Karsten Klein: 'Vroeger gingen mensen heel vroeg naar een zorginstelling. Nu willen ze dat helemaal niet meer. Het is een belangrijke preventieve maatregel ervoor te zorgen dat je die mensen wel regelmatig blijft zien. Redden ze het nog wel? Zorgen ze goed genoeg voor zichzelf? Daar moet je oog voor houden. Een risico van thuis blijven wonen is vereenzaming - met vaak gezondheidsproblemen als gevolg.'

Beide heren juichen het toe dat Tweede Kamerlid Hanke Bruins Slot ervoor pleitte preventie meer prioriteit te geven. Klein: 'Gemeenten doen er al heel veel aan. Het lastige is dat er geen duidelijke baten tegenover staan; je kunt die niet concreet aanwijzen.' Joosse: 'Het lastige van

preventie is inderdaad dat je niet van tevoren kunt zeggen wat het oplevert. Het heeft natuurlijk enorme effecten, maar die merk je pas na een jaar of twintig, dertig ... Je kunt dus niet in een begroting zetten: die preventiemaatregel levert ons komend jaar *dit* bedrag op. Preventie moet dus niet op die manier benaderd worden, niet als een korte termijn kostenbatenanalyse, maar als een waardevolle langetermijninvestering in de gezondheid van de samenleving.'

De zorg in Nederland is over het algemeen goed geregeld, zeker als je het vergelijkt met andere landen. Het is wat Klein en Joosse betreft desalniettemin van groot belang oog te houden voor wat beter kan en de samenleving daarbij maximaal te betrekken. Zowel waar het gaat om ethische vraagstukken - daar moeten we met elkaar over spreken, niet alleen in de beslotenheid van de spreekkamer - maar ook door de onderlinge betrokkenheid in de samenleving te versterken, te stimuleren dat we een beetje beter op elkaar letten. *

Wie is wie?

Karsten Klein is wethouder voor het CDA in de gemeente Den Haag. Hij heeft onder meer zorg in zijn portefeuille. Karsten Klein is voorzitter van de CDA-visiegroep zorg.

Arjen Joosse is eveneens lid van de CDA-visiegroep zorg. Hij is arts in opleiding tot specialist (AIOS) in de interne geneeskunde en medische oncologie. Hij is twee jaar geleden gepromoveerd aan de Erasmus Universiteit met zijn proefschrift 'Geslachtsverschillen voor progressie en overleving van het melanoom'.

Vier jaar sterker

Sybrand Buma is de lijsttrekker voor het CDA bij de komende Tweede Kamerverkiezingen. Het CDA-congres bekrachtigde de enkelvoudige voordracht van Buma door het partijbestuur. Buma ziet hoe de partij in vier oppositiejaren gegroeid is, het profiel heeft versterkt en klaar is voor de verkiezingen. Tekst **Marcel Migo** | Fotografie **Rob ter Bekke**

'Vergeleken met vier jaar geleden is de situatie voor het CDA nu een heel andere. Het CDA heeft zich hersteld en dat is de afgelopen jaren steevast bij alle verkiezingen beloofd door de kiezer. Het optimisme en enthousiasme van de campagne van 2012 bleek toch terecht. Een paar maanden al na de Kamerverkiezingen scoorde het CDA opmerkelijk goed bij herindelingsverkiezingen, onder meer in Schagen.' Daarna volgden nog meer herindelingsverkiezingen, werd het CDA de grootste landelijke partij bij de gemeenteraadsverkiezingen, handhaafde het de vijf zetels bij de Europese verkiezingen en volgden prima Statenverkiezingen - met als indirect gevolg dat de partij in de Senaat een zeer belangrijke stempel kan drukken. 'De afgelopen vier jaar waren - mede door het herstel van de basis - een mooie periode.'

Meer dan cijfertjes

Wat Sybrand Buma betreft speelden de CPB-doorrekeningen bij de Tweede Kamerverkiezingen in de afgelopen decennia een te dominante rol. 'Het werd een soort competitie: welk programma kwam het beste uit de doorrekeningen van het Centraal Planbureau? De nadruk werd daardoor eenzijdig economisch. Programma's gaan niet alleen maar over cijfertjes. Een verkiezingsprogramma is ook een moreel ankerpunt; dat laat zich niet in cijfermatige modellen voeren. Het CDA onderscheidt zich door die morele kijk op onderwerpen - in plaats van alles door een economische bril te bekijken. Essentiële zaken als nationale en internationale veiligheid, de manier waarop we met elkaar omgaan in Nederland, of de tweedeling op onze arbeidsmarkt - daarover moet het gaan in de debatten. Niet over cijfertjes.'

Het CDA gaat dus niet mee met de dominantie van de cijfertjescultuur en neemt ook in de discussie over de vrijheid

van meningsuiting een ander standpunt in dan politici van andere partijen vaak innemen. Buma: 'Er is sprake van dominantie van een extreem liberale visie op die vrijheid van meningsuiting.' Vrijheid van meningsuiting is natuurlijk een grondrecht, vindt Buma, 'maar het is één van onze grondrechten. Vrijheid van meningsuiting heeft grenzen. Soms botst het ene grondrecht met het andere. Dat besef is bij velen helemaal weg. Het is goed dat we als samenleving beschermd worden tegen haat zaaien. En dat daarbij geen sprake is van willekeur.'

Buma signaleert dat er grote behoefte is aan een slagvaardige middenpartij, een partij die problemen signaleert, benoemt, aanpakt en oplost. 'PvdA en VVD hielden elkaar de afgelopen jaren te vaak in een soort houdgreep; ze slaagden er niet in tegenstellingen te overbruggen maar ruilden zaken uit. En in de debatten namen de tegenstellingen tussen links en rechts toe, groeide de polarisatie. Het is goed dat in het debat standpunten helder worden verwoord, maar wie zit er nu echt te wachten op polarisatie? Wie wordt daar uiteindelijk nu beter van? Niemand.'

Optimisme

'Een van de voordelen van niet regeren is dat je niet de hele dag kwijt bent met coalitieoverleggen. We hebben ervoor gekozen heel veel tijd in het land door te brengen - te leren van werkbezoeken en in gesprek te gaan met leden en kiezers.' De fractieleden hebben de afgelopen jaren honderden werkbezoeken afgelegd. Buma: 'Je kunt het belang daarvan bijna niet onderschatten.'

'Een paar maanden geleden bezochten we een bloembollenbedrijf in Oude Niedorp in de gemeente Hollands Kroon, in de kop van Noord-Holland, een schitterend familiebedrijf. Ze zijn enorm innovatief bezig en mede daardoor

'Een verkiezingsprogramma is een moreel ankerpunt'

een grote speler geworden, een bedrijf dat de wereld veroverd. Dat vind ik mooi, zulke optimistische ondernemers. Ze kiezen voor een route die niet vanzelfsprekend is, maar die er wel toe leidt dat het bedrijf groeit, zich echt ontwikkelt, en tegelijkertijd de gezonde bedrijfsmentaliteit die zo kenmerkend is voor familiebedrijven behoudt. Van dat soort werkbezoeken krijg ik veel energie en ik leer ervan. Het is belangrijk van ondernemers zelf te horen wat hen drijft, maar ook wat hun problemen zijn. Bij elk van dit soort bezoeken ervaar je dat ieder bedrijf uniek is, tegelijk spelen op veel plaatsen wel degelijk ook dezelfde problemen. Denk bijvoorbeeld aan de verplichting lonen twee jaar door te betalen bij ziekte. Dat is voor heel veel kleine bedrijven een hoge drempel om mensen aan te nemen, het risico is gewoon te groot - terwijl deze bedrijven juist heel betrokken zijn bij hun medewerkers.'

Programma

Op 10 september doen duizend CDA'ers mee aan de CDA1000. Duizend unieke mensen met verschillende opvattingen, maar net als bij de werkbezoeken van de fractie, zullen ook daar gedeelde inzichten en uitkomsten uitkomen.

Buma is benieuwd naar het programma en naar de uitkomsten van de CDA1000. 'De manier waarop het verkiezingsprogramma tot stand komt vind ik een heel spannende. Ik ben heel benieuwd wat eruit gaat komen.' Buma ziet het programma als een sluitstuk van veel denkwerk in de partij in de afgelopen periode. 'Met de zeven

principes, het strategisch beraad, de rapporten van het WI en het werk van de visiegroepen is een solide basis gelegd. Het grote onderscheid tussen het CDA en andere partijen zal beslist zijn dat wij in ons programma inzetten op gewone, hardwerkende Nederlanders. Juist die groep ervaart bijvoorbeeld de enorme veranderingen en groeiende tweedeling op de arbeidsmarkt aan den lijve.'

Contrast

De toegenomen vitaliteit en ambitie van het CDA staat wel in schril contrast met de laatste periode van Rutte-II. Het kabinet lijkt door zijn ideeën heen te zijn. Buma verwacht niet veel nieuwe plannen meer op Prinsjesdag. 'Het kabinet brengt weinig meer tot stand helaas en pakt een aantal echt grote kwesties niet aan. Neem de tweedeling op de arbeidsmarkt, de honderdduizenden onvrijwillige zzp'ers ... Dat laat het kabinet helemaal gebeuren. Het kabinet anticipeert onvoldoende op een aantal zeer wezenlijke ontwikkelingen. De wereld is onveilig geworden. Daar behoor je maatregelen op te nemen, een krijgsmacht die op orde is hoort daarbij.'

Buma constateert dat er in de partij in de afgelopen jaren veel denkwerk is verricht, de partij intern via nieuwe netwerken sterker en hechter is geworden en dat de verbindingen met de samenleving zijn versterkt. Kortom: het CDA is klaar voor de verkiezingen!

Verbieden werkt niet,

inspireren wel

Presentator Wilfred Genee en zijn vrouw hebben een missie: zoveel mogelijk ouders en kinderen bewust maken van beter eten, zodat je weet dat je elke dag een keuze hebt tussen vullen of voeden. Tekst Thijn van Veghel

'Door de geboorte van onze kinderen zijn mijn vrouw Lili en ik nog meer gaan beseffen hoe goede voeding echt het verschil kan maken. We vinden het belangrijk om dat niet alleen met onze eigen kinderen te delen, maar om zo veel mogelijk mensen daarvan bewust te maken en op weg te helpen.'

Wilfred en Lili schreven daarom het boek *Vullen of Voeden* en daarnaast ging Wilfred met Johan Derksen de kantineweddenschap aan. Het doel van Wilfred was om vijftig voetbalkantines in Nederland een nieuw assortiment eten en drinken aan te bieden, naast het huidige aanbod. 'Wilfred denkt voetbalkantines te kunnen bewegen af te stappen van bitterballen en frikadellen en over te gaan op appeltjes en onbespoten groenten. Ik vind het een nobel streven, maar denk niet dat het lukt', zei Johan Derksen in 2013. Inmiddels omarmen meer dan 180 sportkantines het Bewuste Kantine-concept en zijn bereid hun leden een gezonder assortiment aan te bieden.

Allerlei grote partijen en instanties sloten zich daarbij aan en als klap op de vuurpijl stelde Jamie Oliver met zijn magazine in Nederland 15.000 euro beschikbaar voor de winnaar. In een persoonlijk bezoek sprak hij bovendien zijn steun uit. 'Jamie Oliver zei het heel mooi bij mijn bezoek aan hem in Londen: *There will be massive change, the question is not if, but when*. Mensen als Jamie Oliver en Anky van Grunsven beseffen dat ze als rolmodel het verschil kunnen maken voor toekomstige generaties. We moeten het uiteindelijk toch met zijn allen doen.'

Bewustwording

'In de kantines die zich hebben aangesloten, zie je daadwerkelijk een verandering in het eetgedrag. Steeds vaker wordt er voor een bewuster alternatief gekozen. Uiteindelijk draait het allemaal om intrinsieke motivatie. De club moet het zelf echt willen. Het draait allemaal om het bieden van een gezond alternatief. Dus de drempel is eigenlijk heel laag. Wie van zijn sport houdt, biedt de jeugd een alternatief. En als volwassene kun je er zelf ook van genieten. Bovendien kan het vet en zoet gewoon blijven bestaan en zal het broodje kroket niet snel verdwijnen. Op zijn tijd kan dat ook geen kwaad.'

'Over vijf jaar hopen we dat er steeds meer mensen wakker worden en zichzelf als eerste de vraag stellen: Gaan we vandaag vullen of voeden? Dan mag je ook best een keertje vullen, maar het is al een stap in de goede richting dat je er elke dag bewust over nadenkt.

Als organisatie hopen we dat we nog meer partijen die zich hiervoor inzetten met elkaar kunnen verbinden. Dat het een heuse beweging wordt.'

'Inmiddels omarmen meer dan 180 sportkantines het Bewuste Kantine-concept'

Knipoog

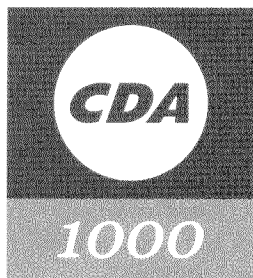
Tot Slot heeft Wilfred nog een tip voor het CDA om gezond eten te promoten: 'Als politieke partij probeer je ook een alternatief te bieden. Vaak gebeurt dat vanuit een belerende en serieuze insteek. Zo mogelijk met een bepaald venijn. Een knipoog, een bepaalde mate van lichtheid en een meer inspirerende benadering kan vaak het verschil maken. Zeker bij zaken die ertoe doen. Verbieden werkt niet denken wij. Inspireren en mensen bewuster maken wel. Vooral als dat op een losse en ludieke wijze gebeurt. Of dat nu door een weddenschap gebeurt, een groente-karaoke of een fruit-bingo.'

Ook een bewust alternatief in jullie kantine en maandelijks kans maken op leuke (geld)prijzen? Kijk voor meer informatie op www.debewustekantine.nl en meld jullie kantine vandaag nog aan! Voor meer informatie, recepten en inspiratie, ga je naar www.vullenofvoeden.nl

10 september: CDA1000

Op zaterdag 10 september is het zover: duizend CDA'ers uit het hele land zullen dan met elkaar nadenken en discussiëren over de belangrijkste vraagstukken én oplossingen van nu en de toekomst: Sterke samenleving, Eerlijke economie, Zorg voor elkaar, Familie & gezin en Waarden & traditie.

Fotografie Teuni Scholthof

De belangrijkste uitkomsten van deze discussie worden verwerkt in het nieuwe CDA-verkiezingsprogramma voor de Tweede Kamerverkiezingen van maart 2017. De deelnemers zijn afkomstig uit het hele land; ze zijn aangedragen door lokale CDA-afdelingen.

Deze opzet is nieuw en vergt de nodige organisatiekracht. Teuni Scholthof is een van de stuwende organisatorische krachten van het evenement: 'Het wordt echt een bijzondere dag. Voor mij is de dag geslaagd als de deelnemers goed in de gelegenheid zijn geweest hun mening in te brengen.' Het wordt voor alle betrokkenen interessant, maar ook intensief. De deelnemers zullen de vraagstukken steeds in groepen bespreken - zodat ze over alles mee kunnen denken en er ook werkelijk gelegenheid is hun mening te ventileren. Scholthof: 'De begeleiding van de groepen wordt gedaan door professionele moderators.'

Sabine Uitslag is een van de moderators. Wat houdt dat precies in? 'Een moderator is dienstbaar. Hij of zij heeft heel grote oren, heeft kennis van 'non-verbale communicatie' en is bovenal oprecht geïnteresseerd in wat de ander te vertellen heeft zonder zijn eigen ego en zienswijze op de situatie te drukken.' Voor Sabine Uitslag is de dag geslaagd als de leden wanneer ze naar huis gaan aangeven zich oprecht betrokken te voelen. Dat zij zich gezien en gehoord voelen. 'Voor

de vereniging zijn dit soort bijeenkomsten van wezenlijk belang, immers de leden maken de vereniging. Ik vind dat dit soort bijeenkomsten structureel zouden moeten plaatsvinden. Elk jaar opnieuw, op relevante thema's. Niet alleen in aanloop van de verkiezingen. Dit soort bijeenkomsten zijn in principe het kloppend hart van onze vereniging, van onze partij.'

Teuni Scholthof
(organisatie)

'Het wordt echt een bijzondere dag. Voor mij is de dag geslaagd als de deelnemers goed in de gelegenheid zijn geweest hun mening in te brengen.'

Andrea Oosting-Klock
(deelnemer)

'Deze dag is voor mij geslaagd als ik met een groep enthousiaste CDA'ers heb kunnen brainstormen over wat wij belangrijk vinden voor de aankomende verkiezingen en de vier jaren die daarop volgen. Dat ik mijn persoonlijke visie op de punten die besproken gaan worden met de rest van de aanwezigen kan delen.'

Sabine Uitslag
(moderator)

'Voor de vereniging zijn dit soort bijeenkomsten van wezenlijk belang, immers de leden maken de vereniging.'

Elco Brinkman

Frisse lucht

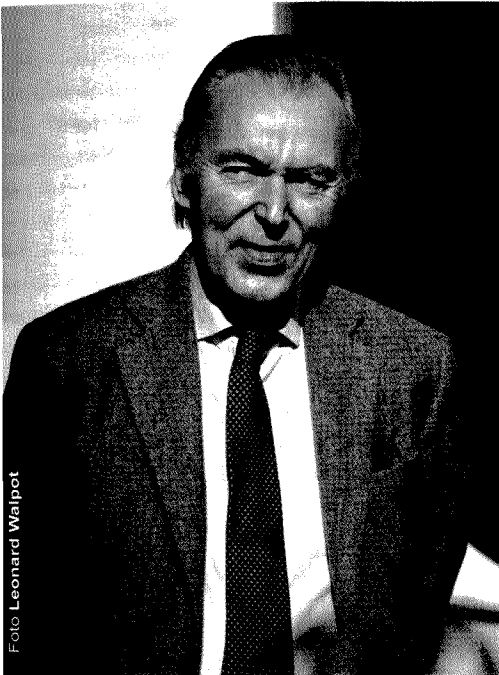

Foto: Leonard Walpot

De landelijke verkiezingen naderen alweer en daarbij hoort het geluid, dat het tijd wordt voor verandering. Ik hap op een paar vrije dagen in mei wat naar adem en voel de frisse lucht van de tijdgeest in mijn gezicht wapperen. Welke verandering zal er dit keer wel beklijven? Ik begrijp dat mensen boos zijn, verontwaardigd, verdrietig, aangeslagen en zo meer over wat 'ze' ons aandoen. 'Ze' zijn: die van het systeem, van het kapitaal, van de andere kant, van die-niet-van-ons.

Het CDA heeft vanouds zich beschikbaar gehouden om verbeteringen in ons samenleven na te streven. Ook deze jaren hebben we niet elke door het kabinet voorgestelde verandering

voor zoete koek geslikt, maar wel vaak ingestemd omdat degelijkheid en consistentie geloofwaardiger zijn, dan je handen in onschuld wassen. Nieuwe regels maken de wereld nog niet fonkelnieuw. En de overheid vinden we nog altijd niet alleen zaligmakend. Net zomin als zetelveroveraars geloofwaardig kunnen gaan prediken, dat de overheid – zodra zij aan het roer staan – onze risico's wel verder zal overnemen. Gewoon door de jaren heen in voor- en tegenspoed er zelf het beste van zien te maken, is het beste medicijn tegen het chagrijn van de tijd.

De komende maanden zullen politici getest gaan worden op hun welgemeende erkenning dat ook zij het bij veranderingen niet altijd bij het rechte eind hebben gehad. Dat ook zij nog steeds geen geld kunnen schep- pen, maar wel oplopende schulden achterlaten. Dat zij openbaarheid niet schuwen, omdat zij bij uitstek voorbeeldgedrag moeten vertonen, zonder dat daarbij hun fouten worden voorondersteld.

Slagen voor het verkiezingsexamen zullen alleen diegenen, die niets willen veranderen aan wat tijdloos vol van waarde bleef: samen voor recht staan en tegen onrecht strijden. Niet alleen een woord maar ook een daad over hebben voor wie tekort komt, zonder hem of haar als het ware voor eeuwig van bijstand afhankelijk te maken. Mensen niet voortdurend op de vingers kijken. Maar wel stevig aanpakken wat en wie onze maat-

schappij van binnen uitholt. En uiteraard de overheid laten zorgen voor veiligheid en de infrastructuur die een voller wordend land daadwerkelijk mobiel houdt. Er zal tijdens de komende kabinetsformatie heus nog wel een puntje of wat aan deze lijst worden toegevoegd, maar wee degenen die al tijdens hun verkiezingstournee door de benen zakken met een rugzak vol te kostbare beloften.

*'Nieuwe regels
maken de
wereld nog niet
fonkelnieuw'*

Laat zulke frisse lucht maar door de ether waaien de komende tijd. Een beetje minder anders en bijzonder en wat terug naar gewoon lijkt mij wel een verdedigbaar ideaal in deze onrustige tijd. De beste verandering die we dan gaan meemaken, is dat we weer meer zelf voor vol worden aangezien. Heerlijk, deze paar dagen zonder arbeid in 2016 met zo'n vooruitzicht op de jaren 2017-2020...

Wat als u minister van VWS zou zijn?

Op het ministerie van VWS en in de Tweede Kamer worden dagelijks beslissingen genomen over hoe de zorg in Nederland georganiseerd moet worden. Maar hoe werkt dat door in het land? In de zorg? Vier mensen uit de praktijk doen hun wensen uit de doeken. Tekst Marloes Metaal

'Genoeg tijd voor begeleiding in pleegzorg'

Tischa Neve is 46 jaar en kinderpsycholoog en opvoedkundige. Samen met haar man heeft ze een zoon van 7. Sinds 5 jaar verlenen zij pleegzorg, zowel weekendpleegzorg als crisispleegzorg.

'Mijn man en ik wilden graag een groot gezin, maar dat mocht helaas niet zo zijn. Op een gegeven moment hebben we de bakens verzet. Wij hebben een prachtige zoon, en gunden hem de gezelligheid en leerschool van andere kinderen in huis. Bovendien hebben we er ruimte voor in ons huis, leven en hart. Vijf jaar geleden zijn we met pleegzorg begonnen. Met mijn achtergrond in de jeugdhulpverlening was dat een droom en logische stap.'

'Ons weekendpleegkind komt één weekend in de maand, daarnaast vangen we elk jaar gemiddeld een crisispleegkind op. Die blijft zo'n vier maanden. Na zo'n crisisplaatsing willen we ook graag een paar maanden niets. Het is, ook al loopt het goed, best een aanslag op je gezin.'

Weten waar je aan begint

'De campagne van Pleegzorg Nederland heet nu 'Gewone Mensen Gezocht', maar ik vind eigenlijk dat dat voor crisispleegzorg niet opgaat. Zonder mijn achtergrond, geloof ik niet dat wij al onze pleegkinderen succesvol zouden hebben afgerond. Kinderen komen uit moeilijke situaties, zijn vaak getraumatiseerd, heel boos en verdrietig of hebben een stoornis. En hun thuissituatie is op z'n minst instabiel. Daar heb je wel mee te dealen.'

Voordat je begint met pleegzorg, doe je een instapcursus en voer je gesprekken met Pleegzorg Nederland. Vanuit Pleegzorg Nederland worden plaatsingen ook begeleid door een pleegzorgwerker.

10:00

'Je komt er pas echt achter wat pleegzorg verlenen inhoudt, als je er middenin zit. Pleegzorg is meer dan een kind een thuis bieden, crisisopvang is onvoorspelbaar en ingrijpend. Je zit in een krachtenveld met de pleegzorgwerker, een voogd, biologische ouders en andere hulpverleners. Dat kost vaak meer energie en tijd dan de kinderen zelf.'

'Pleegzorg is meer dan een thuis bieden'

'Soms lukt een plaatsing niet, dan moet een kind weer weg uit een pleeggezin. Dat is schrijnend voor zo'n kind; wéér iets dat mislukt. Bij ons is het gelukkig nog niet gebeurd. Als pleegouders zou je eigenlijk verplicht moeten zijn om aanvullende trainingen te volgen. Nu zijn ze vrijblijvend, maar ik vind ze noodzakelijk. Ook om te leren omgaan met wat een plaatsing met jezelf en met je gezin kan doen.'

Begeleiding

'Voogden en pleegzorgwerkers werken vaak onder te grote druk. Ze hebben niet altijd voldoende tijd voor een goede ondersteuning. Als hulpverleners rondom een kind door overbelasting niet de rust of empathie kunnen opbrengen om dingen goed aan te pakken, zitten de pleegouders en kinderen met de problemen. En ik vind eigenlijk dat ik me er geen zorgen over zou moeten hoeven maken of zij mijn hulpvraag er wel bij kunnen hebben. Een snel geschreven mail met een moeilijk bericht in plaats van een gesprek met biologische ouders, kan grote impact hebben, ook op het kind en het pleeggezin. Dan sta je ineens weer 0-2 achter.'

'Palliatieve zorg verplichten in zorgopleidingen'

Sander de Hosson is 38 jaar en longarts in het Wilhelmina Ziekenhuis Assen. Als algemeen longarts behandelt hij alle longproblemen, vooral COPD en astma. Maar natuurlijk krijgt hij ook veel te maken met patiënten met longkanker. Zo'n 100 tot 120 patiënten per jaar krijgen deze heftige diagnose in het WZA. De columns die De Hosson schrijft over zijn werk verschijnen in Dagblad van het Noorden.

'Palliatieve zorg is mijn passie geworden. En niet alleen omdat longkanker nog steeds zo'n dodelijke ziekte is. Ook bij andere longziektes, zoals COPD, komt er een moment dat je als arts het gesprek aan moet gaan met je patiënt over zijn of haar laatste levensfase. En dat is ook meteen mijn belangrijkste punt: Als ik minister was, zou ik palliatieve zorg verplichten in alle geneeskundige opleidingen, niet alleen in de basisopleiding tot arts, maar vooral ook in de specialistische vervolgoopleidingen.'

'Het gesprek aangaan over de laatste levensfase'

Kwaliteit toevoegen

'In geneeskunde-opleidingen gaat de aandacht begrijpelijk-kerwijs vooral uit naar mensen genezen. Maar regelmatig moet je erkennen dat beter worden er niet meer in zit. Met goede palliatieve zorg kun je dan nog veel kwaliteit toevoegen aan iemands leven. Maar aan hoe dat moet, wordt in de opleidingen niet of nauwelijks aandacht besteed.'

'Eigenlijk merk je dat pas als je in dit vak gaat werken. Ik kwam allerlei vragen tegen waar ik nauwelijks een antwoord op had. Hoe praat je met mensen die doodgaan? Hoe voer je een slechtnieuwsgesprek? Wat kan je op lichamenlijk gebied nog voor iemand betekenen? En op andere gebieden? Ik merk vaak dat het mensen al enorm oplucht als ik ze vertel, dat er manieren zijn om de benauwdheid te bestrijden, om pijn te bestrijden. Maar iemand die het leven verliest, krijgt vaak ook te maken met

angst, depressie en rouw. Als iemand niet meer te genezen is, wordt de vraag wat goed hulpverlenerschap is, des te prangender. Er is een kwetsbaar evenwicht tussen de voordelen van nog een behandeling als chemotherapie en de nadelen van een dergelijke behandeling op de kwaliteit van leven.'

'Het zou daarbij goed zijn als behandelend artsen vroegtijdig met patiënten praten over hoe de rest van hun leven eruit ziet. In de zorg noemen we dit 'Advance Care Planning'. Moet je wel weer een chemo willen? Doe je daarmee nog wel recht aan de patiënt? Iedereen heeft daar uiteraard z'n eigen motieven voor, maar de vraag wanneer kwaliteit boven kwantiteit gaat, komt een keer. Kwaliteit van leven zou het primaire doel moeten zijn, maar de wetenschap draait dat vaak om. In studies speelt kwaliteit van leven nauwelijks een rol, en levensverlenging des te meer. In de eerste paar weken van een behandeling spelen dit soort issues nog niet, maar na een paar weken voelen mensen hoe vreselijk zwaar een behandeling kan zijn. Dan zou je het gesprek moeten kunnen aangaan.'

Behoeftte aan zingeving

'Als arts merk ik ook dat heel veel mensen worstelen met zingevingvragen. Vragen waarmee ze, als ze niet of niet meer in een god geloven, moeilijk ergens terecht kunnen. Ze zijn bang en vragen zich af waarom hen dit lot treft. Dit zijn heel wezenlijke levensvragen, maar voor geestelijke verzorging wordt in de zorg nauwelijks meer budget vrijgemaakt. Dat is een ander ding dat ik aan zou willen pakken. Als arts kun je mensen wel kalmerende middelen voorschrijven, maar veel belangrijker is om met mensen te praten, reflecteren. Met iemand die dat kan begeleiden. Kerken kunnen dit niet geheel opvangen, want die hebben uitgangspunten waar toch veel mensen niets meer in zien. Ja, investeer in geestelijke verzorging in de eerstelijnszorg. Daarmee zet je kwaliteit en waardigheid van leven in de laatste levensfase voorop.'

'Samenwerking

in plaats van marktwerking'

Paul Doop is voorzitter van de Raad van Bestuur van Medisch Centrum Haaglanden en Bronovo in Den Haag. 'Voor veel mensen is de zorg een onbegrijpelijk doolhof. Dat moet anders.'

'Oorspronkelijk werkte ik in de 'geldwereld'.

Ik was leraar economie, en heb later bij Deloitte gewerkt. De zorg lijkt dan een grote stap, daar gaat het immers niet over geld, maar over mensen; patiënten en hun familie. Maar zorg moet ook gewoon goed geregeld worden, juist voor die mensen. Daarbij speelt geld een belangrijke rol. Geld, ethiek en medisch inhoudelijke vragen.

Gelukkig hebben wij in ons ziekenhuis veel actieve dokters en verpleegkundigen die meedenken over deze thema's. Het is een voorrecht om samen met de professionals

inhoud en vorm te geven aan goede zorg in en om het ziekenhuis.'

'Je kunt in deze rol voor de mensen in je eigen stad veel betekenen. Ik ben een geboren en getogen Hagenaar/Hagenees en ken de gelaagdheid van onze stad. Wij staan met ons ziekenhuis letterlijk en figuurlijk in het hart van Haaglanden; een echt binnenstad ziekenhuis. Ons ziekenhuis kent een heel diverse groep van patiënten: van leden van het Koninklijk Huis tot bewoners uit wijken waar veel mensen nauwelijks genoeg geld hebben om rond te komen. In de zorg kom je iedereen tegen.'

Door de bomen het bos niet meer zien

'Als ik minister was, zou ik een aantal dingen op de agenda willen zetten. Ten eerste de bureaucratie en onoverzichtelijkheid van de zorg. Veel van onze patiënten hebben niet alleen met het ziekenhuis te maken, maar ook met zorg thuis in vele vormen. Zorgverzekeraars, wijkteams, zorgkantoor, gemeente, WLZ, WMO... Goed dat het er allemaal is, maar vaak zien mensen door de bomen

het bos niet meer. In zekere zin geldt dat ook voor onze contacten als ziekenhuis; wij moeten met alle verschillende verzekeraars aparte contracten afsluiten. En die hebben allemaal weer net andere wensen. Waarom niet per regio één zorgverzekeraar de 'lead' geven?'

'Vaak zien mensen door de bomen het bos niet meer'

Niet alles wat kan, moet ook

'Ten tweede ben ik er in gesprekken met patiënten en medewerkers van overtuigd geraakt, dat niet alles wat kán, ook moet. En dat je in het contact met patiënten het gesprek moet durven aangaan over kwaliteit van leven. Om dit gesprek goed te kunnen voeren moet er wel aan een paar basisvoorwaarden zijn voldaan. Ten eerste heb je hiervoor meer tijd nodig in de spreekkamer. Je kan zo'n gesprek niet even in 10 minuten voeren; zorg is aandacht. Ten tweede moet palliatieve zorg goed geregeld zijn. Er zijn te weinig hospices en hun financiering blijft gedoe; regel dat nou eens!'

'Ik ben ervan overtuigd dat als 'we' in 'zorgland' iets nieuws gaan doen, dat we dan meer hebben aan samenwerking dan aan marktwerking. Dan zouden we er ook aan kunnen werken dat mensen ons weer meer vertrouwen, en bijvoorbeeld samen werken aan een landelijk elektronisch patiënten dossier (EPD). Eén landelijk en veilig EPD helpt mee te zorgen voor meer kwaliteit en minder administratie in de zorg. Mensen moeten er wel op kunnen vertrouwen dat hun gegevens in goede handen zijn; het is het dossier van de patiënt en niet van bijv. het ziekenhuis.'

Lilian Dekkers is huid- en oedeemtherapeut, met een eigen praktijk in Amsterdam. 'Als paramedicus werk je vaak individueel. Het contact met collega's en een beroepsvereniging is heel belangrijk.' Foto Lilian Dekkers

'Ik werkte als personeelsfunctionaris in de financiële wereld, maar miste daar gek genoeg het persoonlijk contact met mensen. Het ging daar toch altijd over geld, contracten en regelingen. In de *Libelle* las ik een interview met een huidtherapeut, en ik was direct enthousiast. Ik heb me aangemeld als deeltijdstudent huidtherapie, en ben na mijn afstuderen met een collega een praktijk begonnen in Amsterdam.'

Professioneel en persoonlijk

'Het mooie van huidtherapie vind ik de aanraking. Het is een intieme vorm van zorg, zonder tafel ertussen. Je werkt een-op-een met patiënten en kan zo heel ontvankelijk zijn voor signalen die iemand uitzendt. Een huidtherapeut behandelt allerlei klachten die met de huid te maken hebben, zoals acné, ongewenste haargroei, littekens, pigment- en vaatafwijkingen. We werken ook veel met oedeempatiënten, begeleiden bijvoorbeeld vrouwen in de nazorg van borstkanker en soms mensen in het laatste stukje van hun leven. Ik vind het heel bijzonder om daarin tegegelaten te worden.'

'De titel huidtherapeut is wettelijk beschermd. Er is een vierjarige hbo-opleiding voor, en het lidmaatschap van de beroepsvereniging is een kwaliteitskeurmerk. Ik vind dat ook belangrijk in zo'n individueel beroep; samenwerking en onderlinge toetsing met collega's. De beroepsvereniging ondersteunt bij de implementatie van nieuwe wetgeving, maar dat ontslaat je niet van de verantwoordelijkheid om op het puntje van je stoel te blijven zitten.'

Geen verwijzing nodig

'Ik merk dat zorgverzekeraars vaak moeite hebben met onze rol. Al in 2011 is bij wet geregeld dat paramedici zonder verwijzing toegankelijk zijn voor niet-chronische behandelingen. Maar blijkbaar mogen zorgverzekeraars zelf weten hoe ze omgaan met die toegankelijkheid. Dus veel verzekeraars willen toch een verwijzing van een arts zien. Hier hebben therapeuten én artsen veel last van; het geeft onnodig werk en extra consulten. Wij zijn opgeleid om te signaleren als klachten een diepere oorzaak hebben en behandeling van een arts behoeven, maar daarin worden wij blijkbaar toch niet vertrouwd. Huidtherapeuten hebben veel tijd en geld geïnvesteerd in omscholing voor die directe toegankelijkheid, en dat lijkt allemaal voor niets geweest te zijn.'

'Zoals patiënten van zorgverzekeraars vaak geen directe toegang tot ons krijgen, hebben therapeuten geen directe toegang tot de gegevens van zorgverzekeraars waarmee we wél geacht worden te werken. Als ik informatie nodig heb van een zorgverzekeraar, bijvoorbeeld om te achterhalen wat een patiënt vergoed kan krijgen, krijg ik vaak andere informatie dan de patiënt gekregen heeft. Ik bel altijd een paar keer en krijg soms wel drie verschillende verhalen. Daarbij komt dat aanvullende pakketten per jaar wijzigen, dat is niet bij te houden. Terwijl de vergoeding wel iets is waar wij rekening mee moeten houden, je wilt mensen niet op onvoorziene kosten jagen.'

Oog voor de patiënt

'Het draait uiteindelijk om oog hebben voor de patiënt. Informatie moet toegankelijk zijn, zodat er een goede keuze gemaakt kan worden. Specialisten, therapeuten, zorgverzekeraars: ze zouden meer moeten samenwerken in het belang van de patiënt.'

'We moeten mensen uit de zorg houden die daar niet horen'

De eerste contouren binnen het veranderende zorglandschap worden zichtbaar. Twee actieve CDA'ers en zorgprofessionals bespreken de ontwikkeling in de huisartsenzorg. Janneke van Kruistum-Belo, CDA-raadslid en huisarts in Katwijk, wordt geïnterviewd door René Claessens, zorgverlener bij Fokus Wonen en assistent-raadslid in Almere. Tekst René Claessens | Fotografie Dirk Hol

Van Kruistum schetst twee hoofdontwikkelingen die voor huisartsen en de gehele zorgsector van belang zijn.

'Langer thuis wonen is op zich prima, maar het moet wel veilig zijn', vindt Janneke van Kruistum. 'Doordat mensen langer thuis blijven wonen, komt er vanzelf meer druk bij huisartsen te liggen. Het begeleiden van eenzame ouderen is geen werk voor een huisarts. Hier kunnen zorg en welzijn beter samenwerken.'

'Ook in de complexe psychiatrische zorg zijn verschillende mensen ontslagen uit specialistische trajecten. Daar stapelen de problemen zich op: er is onvoldoende begeleiding en een relatief hoog eigen risico. Hierdoor ontstaan zorgmijders. En die geven extra druk op de huisartsen.'

De vele verplichte herindicaties zorgen daarnaast voor onnodige bureaucratie. 'Mensen die al jaren onder behandeling zijn, moeten een nieuwe indicatie aanvragen. Denk je nou echt dat iemand die met een open rug geboren is, spontaan weer gaat lopen? Dat geschuif met mensen van het ene naar het andere loket... Hierdoor haken mensen af, omdat ze steeds opnieuw aan verschillende mensen hun verhaal moeten vertellen. Dat willen ze niet.'

Vertrouwen aan professionals

'Er moet een lange termijnvisie komen, waarbij men bereid is zich voor een jaar of zes daaraan te committeren', zo betoogt Van Kruistum. 'Niet alleen bij de politiek, maar ook

bij organisaties als de NZA. Willen we echt wat veranderen, dan moeten Rijk en gemeenten op basis van een gezamenlijke visie hun doelen uitwerken. Dat kan niet onder ad hoc beleid. Dan heb je als zorgorganisatie net een investering gedaan en vervolgens veranderen de regels weer. Dat is weggegooid geld. Bouwen aan iets nieuws vraagt rust.'

Een belangrijke voorwaarde om professionals tot vernieuwing te laten komen, is hen vertrouwen geven. 'Ik zou graag zeggen dat we voldoende vertrouwen krijgen, maar er is veel overregulering. Je kunt niet zeggen: 'ga het maar doen' en dan een batterij aan regels en voorwaarden meegeven. Laat professionals zelf nieuwe oplossingen bedenken en accepteer dat het af en toe mis kan gaan.'

Mona Keijzer heeft bij de invoering van de nieuwe zorgwet gepleit voor uitstel, omdat alle nieuwe regels en werkwijzen te snel ingevoerd zouden worden. Heeft zij wat u betreft gelijk gekregen? 'Het is te snel gegaan. We hadden meer tijd moeten nemen voor de aanpassingen bij de SVB en gemeenten. In Katwijk hebben we in 2014 als gemeenteraad wekelijks bij elkaar gezeten om alles op tijd af te krijgen. Als dan ook nog eens tijdens het spel de spelregels worden veranderd, wordt er onnodig veel druk op organisaties gelegd.'

'Niet iedereen is zelfredzaam'

Zelfredzaamheid

Zelfredzaamheid is één van de pijlers onder de nieuwe wet. Is het mogelijk iedereen zelfredzaam te maken? 'Nee, bij sommige mensen maakt dat onvermogen deel uit van hun beperking. Sommigen begrijpen het eenvoudigweg niet, kunnen informatie niet (goed) lezen en overzien het hele speelveld niet. Zij moeten concrete ondersteuning hebben. Vergelijk het maar: als ik zelf mijn pensioen helemaal zou moeten regelen, moet ik me daar ook in verdiepen.'

In welke situaties zie je nog meer dat zelfredzaamheid in de knel komt? 'De vraag is of er genoeg mantelzorgers zijn. Ik zie in mijn praktijk heel veel mensen tussen de 50 en 60 jaar, die volledig klem zitten. Klem tussen de zorg die ze moeten verlenen aan hun ouders

die eind zeventig, begin tachtig zijn, terwijl ze ook deels de zorg voor de kleinkinderen hebben en ook nog eens hun eigen baan en huishouden draaiende moeten houden. Laatst verzuchtte een mevrouw tijdens het spreekuur: 'Volgens het verzorgingshuis ben ik een slechte dochter, omdat ik niet bereid ben tijd vrij te maken voor de zorg van mijn ouders. Maar waar moet ik die tijd vandaan halen?'

Opvoeden

Nog zo'n issue: Opvoeden. Scholen en kinderopvangcentra lijken hierin een steeds grotere rol te krijgen. Krijgen ouders genoeg ruimte om hun rol goed in te vullen? 'Ouders zijn de eerst verantwoordelijken voor de opvoeding van hun kinderen. Dat kunnen scholen niet overnemen. Maar je ziet dat overheden opvoeding steeds meer willen voorschrijven, terwijl we onzekere ouders juist moeten bevestigen in dat wat ze goed doen en waar ze hulp bij nodig hebben. Ik begin vaak met te zeggen: 'Je hebt het al goed gedaan. Ik kan me voorstellen dat opvoeden moeilijk is. We gaan samen kijken wat nu nodig is en hoe we verder gaan.'

Wijkgericht werken

Is het wel mogelijk in de huidige tijd een huisartsenpraktijk te runnen? 'Je moet ondernemerschap tonen, zonder echt volledig ondernemer te kunnen zijn. Daarom is wijkgericht werken een belangrijke ontwikkeling. Je moet je zorgaanbod aanpassen aan jouw doelgroep; kijken naar wat voor zorg de wijkbewoners nodig hebben. We hebben meer taken gekregen, maar minder geld om iemand aan te nemen. Dan moet je keuzes maken. Dat moet niet gedreven zijn door geld, maar door kwaliteit van de te leveren zorg.'

Over Janneke van Kruistum-Belo

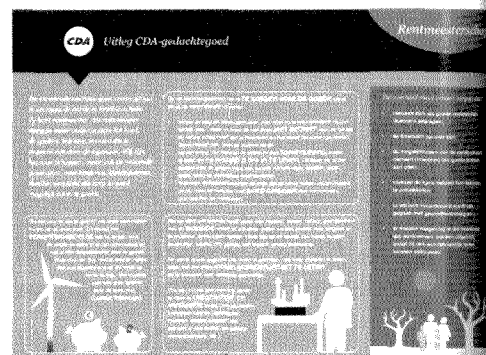
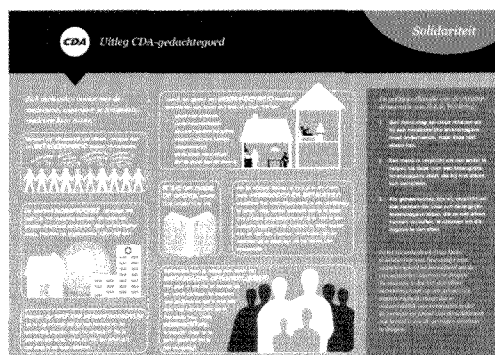
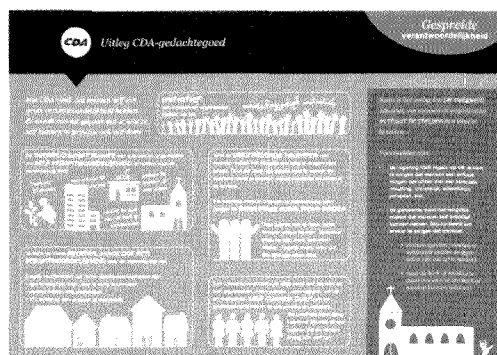
Janneke van Kruistum-Belo was acht jaar huisarts in Katwijk en Rotterdam. Ze werkt nu als waarnemend arts in Katwijk en de Duin & Bollenstreek, geeft advies en trainingen op het gebied van bestuur, beleid en management in de eerstelijns zorg en is op zoek naar een eigen huisartsenpraktijk.

Bij het Leids Universitair Medisch Centrum is zij hoofd van de post-specialistische opleiding bestuur, beleid en management voor huisartsen. Daarnaast is ze bezig eenzelfde opleiding voor specialist ouderengeneeskunde op te zetten. Ze is betrokken bij wetenschappelijke onderzoeken naar o.a. nieuwe vormen van gezondheidsbevordering in de 'nulde' en eerste lijn.

Nieuwe online gedachtegoedcursus

voor iedereen beschikbaar

Tijdens het CDA-partijcongres heeft Ruth Peetoom de nieuwe online basiscursus CDA-gedachtegoed gelanceerd. De cursus presenteert het mens- en maatschappijbeeld en de vier kernbegrippen van het CDA op een leuke en levendige manier, telkens aan de hand van een animatie, interview, uitleg en kennistest met feedback. De cursus is ontwikkeld door het Steenkampinstituut.

Tekst **Renske Burgerhout-van Turennot**

Ruth Peetoom gaf bij de lancering aan de cursus van harte aan te bevelen. 'Als partij zijn we de hoeder van het christendemocratisch gedachtegoed in de Nederlandse politiek. Dat vraagt om voortdurende doordenking, maar ook om het doorgeven van dit gedachtegoed aan volgende generaties CDA'ers. Daarvoor heeft het Steenkampinstituut met deze online cursus een prachtig nieuw middel ontwikkeld.'

De cursus is bedoeld voor alle leden die zich willen oefenen in het christendemocratisch gedachtegoed. Daarom is bewust gekozen voor duidelijke en toegankelijke taal. De tekst is ontwikkeld door Renske Burgerhout-van Turennot van het Steenkampinstituut. Dankzij

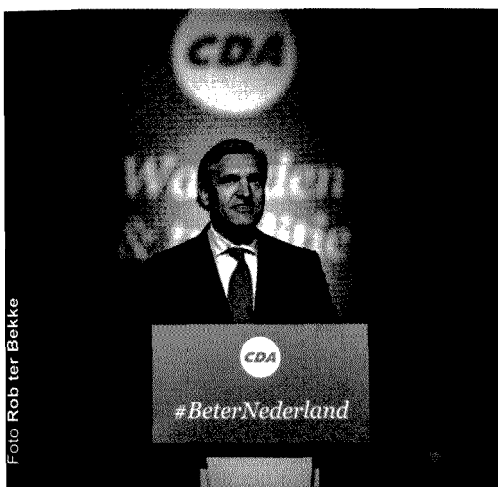
de deskundige betrokkenheid van Rien Fraanje van het Wetenschappelijk Instituut kunnen we tegelijkertijd instaan voor de inhoudelijke kwaliteit.

Eigen tempo, eigen tijd

Het voordeel van een online cursus is dat iedere deelnemer deze in zijn eigen tempo en in zijn eigen tijd kan volgen. Bovendien kun je de informatie terugzoeken als je die in de praktijk van alledag nodig hebt: in de raad, bij het opstellen van het programma of ter voorbereiding van de campagne.

U kunt zich aanmelden voor de cursus via de website van het Steenkampinstituut: www.cda.nl/si.

Ik wil een andere politiek

Op 4 juni hebben jullie mij op het CDA-congres officieel gekozen tot lijsttrekker voor de Tweede Kamerverkiezingen in 2017. Dat beschouw ik als een grote eer én als een voorrecht. Ik dank jullie voor het vertrouwen en voor jullie inzet in de afgelopen jaren. Met elkaar hebben jullie het CDA een nieuw gezicht gegeven. Met elkaar gaan we voor een klinkend verkiezingsresultaat.

De opgave waar we voor staan is niet gering. Veel mensen maken zich serieus en oprecht zorgen over de toekomst van ons land. Vertrouwd zekereheden hebben de laatste jaren plaatsgemaakt voor fundamentele onzekerheden. Of het nu gaat om de aantasting van onze pensioenen, om de steeds maar stijgende zorgkosten, de vele vluchtelingen die onze kant

opkomen, de wachtlijsten voor een betaalbare huurwoning of de onzekere positie van jongeren en ouderen op de arbeidsmarkt; de problemen in Nederland zijn groot.

‘Op die waarden mogen we trots zijn’

Het knaagt dat onze samenleving blijkbaar niet meer het vermogen heeft om bruggen te slaan. Tussen al die verschillende mensen met hun eigen zorgen. Velen gaat het nu goed. Maar mensen zijn bang dat hun kinderen het minder zullen hebben dan zijzelf. Dat gevoel kan een samenleving verlammen. En dat kunnen we ons niet permitteren.

Met elkaar kunnen we bouwen aan een beter Nederland. Maar aan dat betere Nederland zal een andere politiek vooraf moeten gaan. Het is onze opdracht om met antwoorden te komen. Om vanuit onze visie op de samenleving een nieuw perspectief te bieden. Op het congres heb ik een perspectief geschetst voor een beter Nederland. Waar jongeren zich niet diep in de schulden hoeven te

steken als zij hun talent willen ontplooiën. Waar jonge ouders niet worden uitgeput, maar ondersteund in de combinatie van werk en zorg voor hun kinderen. Waar senioren zich weer gewaardeerd voelen voor hun jarenlange werk en inzet. Een beter Nederland, waar vooruitgang en traditie geen tegenstellingen zijn, maar de basis vormen voor een samenleving die weer zelfverzekerd vooruit kan kijken.

Ons land is gebouwd op de vaste fundamenten van een in de wereld unieke waardentraditie. Waarden die ontleend zijn aan onze joods-christelijke traditie. Het zijn onze onvervreemdbare waarden, ook in een tijd waarin nog maar weinig mensen zich christelijk noemen. Het zijn juist die waarden die al jaren het uitgangspunt vormen van ons verkiezingsprogramma. Op die waarden mogen we trots zijn. We moeten ze koesteren en overdragen, ook aan mensen die nieuw in ons land komen.

Politiek is bouwen aan een beter Nederland. Ik wil een andere politiek. Een politiek van ideeën, van het midden, een politiek van waarden. Een politiek, gericht op een sterke samenleving en een eerlijke economie als antwoord op oprechte zorgen. Dat gaan u en ik doen. Wij allemaal. Samen maken wij een beter Nederland.

De brede volkspartij

Eenzaamheidsbestrijding topprioriteit in Rotterdam

De gevolgen van eenzaamheid zijn groot: eenzame mensen voelen zich minder gelukkig en hebben vaker te kampen met gezondheidsproblemen. Reden voor Rotterdam om stevig in te zetten op het bestrijden van eenzaamheid.

Tekst Marloes Metaal | Fotografie ANP (Lex van Lieshout)

Eenzaamheid is, niet alleen in de grote steden, een van de grootste problemen in Nederland. Meer dan een miljoen Nederlanders voelt zich sterk eenzaam, terwijl één op de drie mensen zich weleens eenzaam voelt. Risicogroepen voor eenzaamheid zijn ouderen, gehandicapten, mensen met autisme en mensen die gepest worden. De gevolgen van eenzaamheid zijn groot: eenzame mensen voelen zich minder gelukkig en hebben ook vaker te kampen met

gezondheidsproblemen. En er zijn schrijnende gevallen zoals de vrouw die in 2013 gevonden werd, die tien jaar dood in haar flat had gelegen. Reden voor onder andere de stad Rotterdam om stevig in te zetten op het bestrijden van eenzaamheid. Wethouder Hugo de Jonge: 'Eenderde van de Rotterdammers zegt dat ze niemand hebben om om hulp te vragen, als er iets mis is. Dat zijn schokkende cijfers. Daar mogen we ons niet bij neerleggen.'

'In "lief- en leedstraten" zorgen gangmakers ervoor dat mensen elkaar weten te vinden'

10 oktober 2015
14:30 uur
14:30 uur

Rotterdam besloot om eenzaamheidsbestrijding een toprioriteit te maken, met extra focus op ouderen zonder sociaal netwerk. Dat was ook een expliciete wens van het CDA Rotterdam tijdens de verkiezingen in 2014. Een belangrijk onderdeel van de aanpak is dat alle 75+'ers jaarlijks een huisbezoek krijgen. Dat wordt verricht door vrijwilligers en heeft tot doel om ouderen die kwetsbaar zijn of zorg nodig hebben goed in beeld te krijgen. 'Eén bezoekje van twee vrijwilligers gaat mensen natuurlijk niet uit een isolement halen. Daarom laten we de mensen die we bezoeken zien wat er allemaal gebeurt in hun wijk.'

De gespreksrondes worden goed voorbereid. In een wijk-bijeenkomst worden zoveel mogelijk partijen geïnformeerd over de aanpak en wordt in kaart gebracht wat het aanbod van activiteiten voor senioren is. Dat komt in een wijk-gidsje te staan, wat later uitgereikt kan worden. Ook wordt via dialogotafels geprobeerd om eenzaamheid meer bespreekbaar te maken. Veel mensen vinden het moeilijk om toe te geven dat zij zich eenzaam voelen. Na de bezoeken en gesprekken, moet daar natuurlijk gevolg aan gegeven worden. Als ouderen niet zelfstandig op dingen af kunnen of durven gaan, dan worden ze daarbij ondersteund door de welzijnsorganisaties.

Voor Mekaar

De huisbezoeken zijn niet het enige wat gedaan wordt. Ze zijn onderdeel van het actieprogramma 'Voor Mekaar', waarin tal van maatregelen staan om eenzaamheid samen met de stad te lijf te gaan. De Jonge: 'We zetten in op drie sporen. Ten eerste willen we de aandacht van Rotterdammers voor elkaar versterken. Ten tweede moeten we beter worden in het herkennen van zorgwekkende eenzaamheid. En ten derde moeten met die signalen ook effectieve dingen gedaan worden. Soms is het al voldoende om een nieuw netwerk rondom iemand op te bouwen, soms is er meer professionele ondersteuning nodig.'

Eenzaamheid is een groot probleem, en de oplossing ligt bij een heleboel individuele mensen. Volgens Coalitie Erbij, een landelijk samenwerkingsverband tussen orga-

nisaties in de zorg- en welzijnssector, is het belangrijk dat eenzame mensen zélf ook de stap zetten om om hulp te vragen. Dat is moeilijk, maar wel essentieel. 'Zonder eigen inzet en motivatie lukt het niet', staat letterlijk op hun site.

Lief- en leedstraten

Om de aandacht van de stedelingen voor elkaar te versterken, worden in Rotterdam verschillende acties opgezet. Met een publiekscampagne wordt het onderwerp op de agenda gezet, en worden mensen bewust gemaakt van het probleem. 'Verder proberen we echt op straatniveau contacten te laten ontstaan. In zogenaamde 'lief- en leedstraten' zorgen gangmakers dat mensen elkaar weten te vinden. Zij koppelen bureaus aan elkaar, en zorgen voor bewustzijn. Ook is er straks in elke wijk een 'huiskamer' in de vorm van een open toegankelijke publieke ruimte. Dat kan een buurthuis zijn, maar ook een sportkantine. Net wat goed bij de wijk past', aldus Hugo de Jonge.

Er wordt in de stad op veel vlakken ingezet om eenzaamheid aan te pakken. Via sportverenigingen die initiatieven voor de wijken gaan nemen, via maatjesprojecten tussen ouderen en jongeren, met taallessen voor allochtone ouderen, via toegankelijke informatie gericht op ouderen. 'Het is wel full-force ja', erkent de wethouder, 'maar de cijfers liegen er dan ook niet om. Als stad willen we nooit meer meemaken dat iemand tien jaar lang niet gemist wordt. Daarom moeten we met alle partijen in de stad; overheid, professionals, verenigingen, gemeenschappen én de 632.000 inwoners vol aan de bak. Want Rotterdam is een internationale havenstad met grootstedelijk allure. Maar ook hier moet de menselijke maat leidend zijn. In dat opzichte kan de stad soms wel een beetje dorpsheid gebruiken!'

Meer lezen?

Site van Coalitie Erbij: www.eenzaam.nl

Site van Rotterdamse eenzaamheidsaanpak:

<http://www.rotterdam.nl/iklaatjenietalleen>

Actieprogramma Voor Mekaar: <http://goo.gl/Y5OwCG>

WI-rapport over de zorg op komst

Is ons zorgstelsel houdbaar?

Het Wetenschappelijk Instituut grijpt het tien-jarig bestaan van het zorgstelsel aan om zowel terug als vooruit te kijken. Wat waren de oorspronkelijke uitgangspunten waaraan het stelsel had moeten voldoen? Zijn deze uitgangspunten voldoende overleefd? En welke voorstellen kunnen gedaan worden om de publieke randvoorwaarden van het stelsel te versterken? Het Wetenschappelijk Instituut is voornemens dit najaar zijn bijdrage aan de brede maatschappelijke discussie over de toekomst van de Nederlandse zorg te presenteren.

Tekst **Rutger Stafleu**

'De commissie concludeert dat de huidige knelpunten in de zorg veel te maken hebben met een diffuse aanbodsturing van de zijde van de overheid. Met andere woorden, een heldere verdeling van verantwoordelijkheden tussen zorgaanbieders, zorgverzekeraars en de overheid, mede in relatie tot de zorgzoekenden, ontbreekt.' Met deze woorden schetst het rapport van het Wetenschappelijk Instituut van het CDA uit 2000 de problemen waarmee de Nederlandse gezondheidszorg eind vorige eeuw te maken had. Er was een brede consensus dat de inrichting van de zorg vernieuwd moest worden. In 1987 werd door de commissie Dekker al ingezet op een herordening van de zorg, waarna de wachtlijstenproblematiek in de jaren negentig de roep om hervormingen alsmaar groter deed worden. De contouren van het nieuwe zorgstelsel die in het rapport *Nieuwe regie in de zorg* van het Wetenschappelijk Instituut geschetst werden, zouden uiteindelijk tijdens het tweede kabinet Balkenende in 2006 in praktijk gebracht worden.

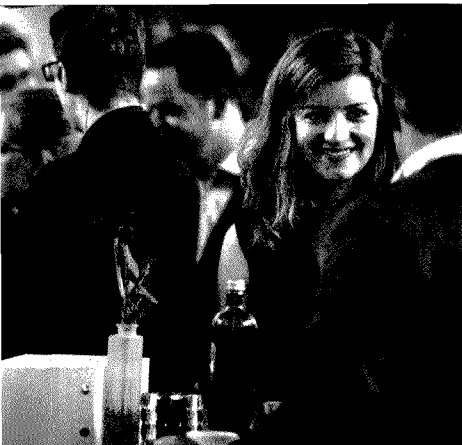
De Nederlandse gezondheidszorg is aan de ene kant doorgaans van een kwalitatief hoog niveau, waarbij een hoge mate van solidariteit ervoor zorgt dat die zorg voor een breed publiek toegankelijk is. Aan de andere kant lijkt echter een steeds grotere groep mensen niet tevreden te zijn over ontwikkelingen in en rond de zorg. Er bestaat in toenemende mate twijfel of mensen nog wel de zorg krijgen die zij echt nodig hebben. Bovendien vragen meer

en meer mensen zich af of zij later nog wel van de zorg gebruik kunnen maken waar ze nu aan meebetalen. De onzekerheid hierover wordt mede gevoeld door alle zorgvormingen in zowel de curatieve als de langdurige zorg van de afgelopen tien jaar.

'Er bestaat in toenemende mate twijfel of mensen nog wel de zorg krijgen die zij echt nodig hebben'

In alle discussies over het stelsel en het betaalbaar houden van de zorg hebben veel mensen daarnaast het gevoel dat datgene waar het in de zorg uiteindelijk om zou moeten gaan te zeer ondergesneeuwd is geraakt; namelijk warmte, toewijding en de betrokkenheid op de mens in nood. Verzekerden zien zichzelf daardoor steeds meer als consumenten die enkel en alleen rechten hebben. Patiënten hebben het gevoel niet meer dan een nummer te zijn. Chronisch zieken, gehandicapten en ouderen krijgen het gevoel dat ze vooral een kostenpost zijn. Zorgverleners zien zich tegelijkertijd geconfronteerd met een sterk toenemende bureaucrativering van hun werk waardoor de intrinsieke motivatie meer en meer onder druk komt te staan.

In dit licht staat het WI-rapport dat dit najaar zal verschijnen. Tegen die tijd wordt dat aangekondigd in de nieuwsbrief.

Fotoverslag

35 jaar CDJA

Dit voorjaar vierde het CDJA zijn 35-jarig bestaan met een reünie als sluitstuk van het CDJA-voorjaarscongres in Leiden. Alle oud-voorzitters en vele oud-bestuurders waren hierbij aanwezig. Onder andere Ruth Peetoom en Sybrand Buma feliciteerden de jongerenorganisatie van het CDA en prezen hun positief-kritische denkkraft en de kweekvijverfunctie die deze vereniging al 35 jaar heeft. Daarnaast vonden er een aantal panels plaats met oud-gedienden.

Fotografie Dirk Hol

CDA present

bij 50PlusBeurs

Van dinsdag 20 september t/m zaterdag 24 september zal het CDA weer met een stand vertegenwoordigd zijn op de 50PlusBeurs in de Jaarbeurs in Utrecht. Het thema van het CDA in de stand is dit jaar Voor elkaar. Heel normaal.

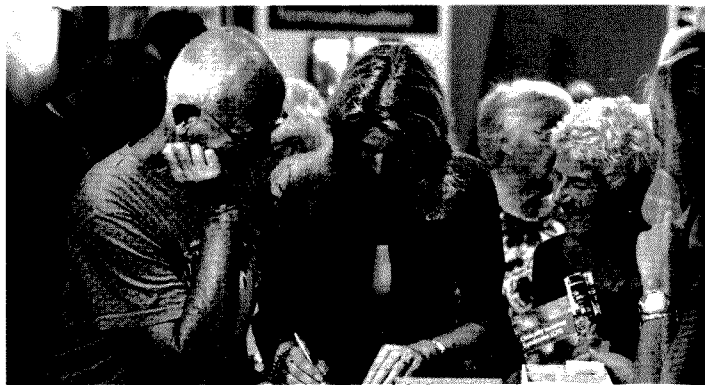
Tekst **Jacqueline Willems**

Het CDA wil een sterke samenleving. Een samenleving waar we er voor elkaar zijn. Waar mensen contact hebben met elkaar en samen aan de samenleving bouwen. Het CDA is een partij van de samenleving. Ouderen spelen een unieke en essentiële rol in die samenleving, omdat zij waardevolle kennis en ervaringen hebben, actief zijn in vrijwilligerswerk, mantelzorgers zijn en hun rol hebben richting hun kleinkinderen en anderen in hun directe omgeving.

In deze wetenschap en ook in de wetenschap dat de Nederlandse bevolking ouder wordt, legt het CDA specifieke nadruk op ouderen. De toekomstige ouderen zullen, in een grotere mate dan nu, de regie over hun eigen leven willen voeren. Tegelijkertijd raken zij meer de grip op hun leven kwijt. Voor het CDA is hierbij van zeer groot belang dat belangrijke waarden als aandacht en warmte voor de oudere voorop komen te staan, want het systeem mag nooit belangrijker worden dan de mens, want elk mens telt. Het CDA vindt het heel normaal dat we er voor elkaar zijn. Samen aan de samenleving bouwen, dat geeft kleur aan het leven. *Voor elkaar. Heel normaal.*

Leden van het CDA kunnen, samen met een introduc e, tegen een gereduceerde prijs de beurs bezoeken. Bestel via www.50plusbeurs.nl en gebruik actiecode CDA (de prijs verandert dan). 50PlusBeurs: €7,95 (excl. bestelkosten €1,50 per ticket).

U kunt ook telefonisch bestellen via 026-3779736 (geef de actiecode bij uw bestelling door).

Permanent aandacht voor nieuwe leden

Afgelopen maanden deden vele afdelingen en individuele leden mee met de #ikdoemee-ledenwerfcampagne. Betekent dit dat we nu stoppen met ledenwerven? Nee, juist niet! Om onze vereniging vitaal te houden is het van belang dat u en uw afdeling permanent aandacht hebben voor het werven van nieuwe leden.

Tekst Loek Tielemans

Bij dezen enkele tips om dit te waarborgen:

- **Maak één iemand binnen uw afdeling verantwoordelijk voor het werven van nieuwe leden!** Betekent dit dat hij of zij alles alleen moet doen? Nee, ledenwerven doe je samen. Uit ervaring weten we dat het lid-werft-lidprincipe de meest effectieve manier van campagnevoeren is. De hulp van iedereen binnen uw afdeling is dan ook essentieel! Maar door één iemand deze verantwoordelijkheid te geven, kan hij of zij de voortgang bewaken.
- **Zorg dat uw afdeling altijd voldoende materiaal in huis heeft.** Recentelijk heeft het partijbureau nieuwe ledenwerffolders beschikbaar gesteld. Op deze folders staan de verschillende verhalen van onze CDA-leden centraal. Met deze verhalen kunt u het gesprek over het CDA-lidmaatschap aangaan met iemand in uw eigen omgeving: familie, vrienden, bekenden en

collega's. De folders blijven ook de komende tijd bruikbaar en zijn kosteloos te bestellen via: www.webwinkel.cda.nl/webwinkel/ledenwerving.

- **Zet ledenwerving structureel op de agenda van uw ledenvergadering.** Gebruik dit moment bijvoorbeeld om met elkaar na te denken over toekomstige ledenwerf-acties en eerdere acties te evalueren. Dit hoeft niet veel tijd te kosten, maar hiermee zorgt u er wel voor dat ledenwerving zowel bij uzelf als uw leden op het netvlies blijft staan.

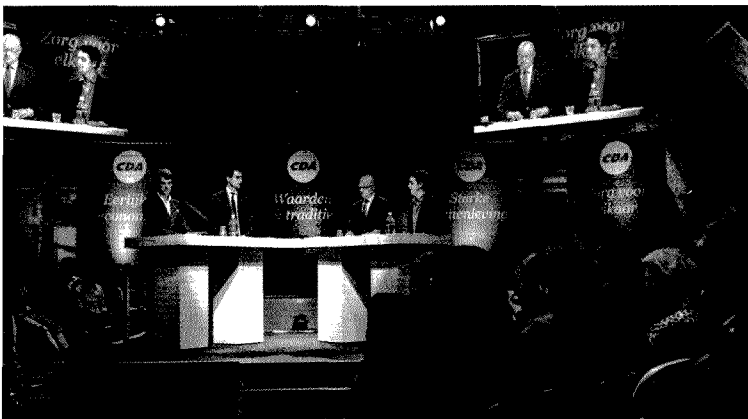
Heeft u hulp nodig bij het werven van nieuwe leden? Kijk dan op www.CDA.nl/ledenwerving of stuur een mail naar ledenwerving@cda.nl. We helpen u graag!

Gesprek met Jonathan Holslag en Wopke Hoekstra

‘Terugplooiën naar vroeger is geen optie’

Als sluitstuk van het CDA-congres interviewden Rien Fraanje (directeur van het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA) en Sywert van Lienden (onder andere bekend als de initiatiefnemer van de G500) Jonathan Holslag en Wopke Hoekstra.

Tekst Marcel Migo | Fotografie Rob ter Bekke

Jonathan Holslag is hoogleraar Internationale Politiek aan de Vrije Universiteit van Brussel en gespecialiseerd in de verhouding tussen Azië en Europa. Hij schreef een aantal belangwekkende boeken, zoals *China's coming war with Asia* en *De kracht van het paradijs*. Wopke Hoekstra is senator voor het CDA en programmamaker van het volgende CDA-verkiezingsprogramma.

Holslag bracht vorig jaar het essay *Vlaanderen 2055* uit, een essay waarin hij een toekomstperspectief voor Vlaanderen schetst. Voor Vlaanderen en voor Nederland geldt dat het enerzijds gebieden zijn die tot de welvarendste delen van de wereld behoren, maar tegelijk ervaren veel mensen een gevoel van onbehagen. Niet alleen de welvaart, maar ook het welzijn staat onder druk. Veel mensen kampen met gevoelens van vervreemding en vereenzaming. Holslag: 'Het is moeilijk uit te drukken wat mensen nog bindt in het dagelijks leven.'

Betekenisvolle vooruitgang

Hoekstra herkent de zorgen. 'Het is opvallend om te zien dat Nederlanders zich nog steeds zorgen maken over zaken als normen en waarden. Dat heeft veel meer met welzijn dan met welvaart te maken.' Holslag: 'Of mensen gelukkig zijn hangt van veel meer factoren af dan materiële welvaart. Wie uiteindelijk niet het gevoel heeft een bepaalde bestemming te hebben, is niet gelukkig. Mensen willen iets betekenen. Je maakt mensen niet gelukkig met meer geld of spullen, wat wel helpt is hen verantwoordelijkheid te schenken.' Hij pleit voor 'betekenisvolle vooruitgang'. De economische groei en technologische vooruitgang waren de afgelopen decennia wereldwijd ronduit spectaculair, maar de impact op ons welbevinden wordt relatief kleiner en kleiner. Hoekstra herkent tegelijkertijd een 'hunkering naar saamhorigheid'.

'Wie uiteindelijk niet het gevoel heeft een bepaalde bestemming te hebben, is niet gelukkig'

De vier heren waren het erover eens dat 'terugplooiën naar vroeger' geen optie is. Holslag: 'Je moet hoe dan ook verder bouwen, onder andere nadenken over hoe je de democratie opnieuw kunt laten floreren en hoe je de samenleving kunt versterken. Ik zie dat allemaal als onderdelen van een beschavingsplan.' Het is volgens Holslag van belang dat mensen meer op eigen kracht kunnen functioneren. Fraanje wijst erop dat tussen zelfredzaamheid bevorderen en mensen het gevoel geven dat ze het zelf maar moeten uitzoeken een dun lijntje loopt. Hoekstra onderkent dat, maar stelt tegelijk: 'De burger is niet gek. Hij ziet echt wel dat de ontwikkeling naar meer zzp'ers en de decentralisaties niet vanuit ideologische motieven tot stand zijn gekomen...'

Esther de Lange

Geen elite maar een thuis

Op zondag 29 mei herdacht men het 100-jarige jubileum van een van de zwartste bladzijden uit de Europese geschiedenis, de slag bij Verdun. Twee dagen later vierde de Europese Volkspartij haar 40-jarige bestaan in Luxemburg. De twee jubilea zijn van geheel andere orde en onvergelijkbaar. Maar onze Europese politieke familie is wel gebouwd op, en vooral tegen, het bloedvergieten tussen Europese naties zoals in Verdun. Het is een permanente poging om open te blijven staan voor elkaars zorgen, belangen en toekomst.

Het is pijnlijk te moeten constateren dat het draagvlak voor internationale samenwerking afbrokkelt. Ook in Nederland. Wij zijn sinds jaar en dag pleitbezorger van de Europese Unie.

Ons land profiteert volop van de voordelen van de EU, door de economische kansen die zij biedt, maar ook door de vrede en stabiliteit die ons continent al ruim 70 jaar kent. Dat die welvaart en vrede inmiddels vanzelfsprekend zijn, is wellicht de grootste verworvenheid van de EU.

Maar vanzelfsprekendheid mag nooit leiden tot zelfgenoegzaamheid of luiheid. De Europese samenwerking is kwetsbaar en vergt onze permanente aandacht. Juist in deze tijd. Het wantrouwen in de buitenlandse politiek onder de Nederlandse kiezers is enorm. Kiezers hebben het gevoel de controle te verliezen en daarmee op den duur het risico te lopen hun Nederlandse identiteit te verliezen in een kleurloze geglobaliseerde massa.

De migratiecrisis en toegenomen spanningen in de wereld zorgen ervoor dat geopolitiek terugkeert boven aan de internationale agenda. Ook (juist!) op dit terrein is een gezamenlijk optreden van Europese landen van groot belang. Willen we in deze ingewikkelde tijden onze Europese waarden overeind houden dan is een gezamenlijke, eensgezinde aanpak van levensbelang. Verdeeldheid maakt ons zwak. Onze waarden zullen daar als eerste onder lijden; onze welvaart volgt daarna.

En toch, staande op de welvaart van ons succes uit het verleden, zien we dat het Westen zich langzaam keert

tegen de broodnodige openheid en verbondenheid in de wereld. Als gevolg hiervan steken protectionisme en isolationisme weer de kop op. Dat zien we niet alleen in Europa, waar de ene na de andere stembusgang een nieuwe ruk naar (extreem) rechts laat zien, maar ook in de Amerikaanse voorverkiezingen.

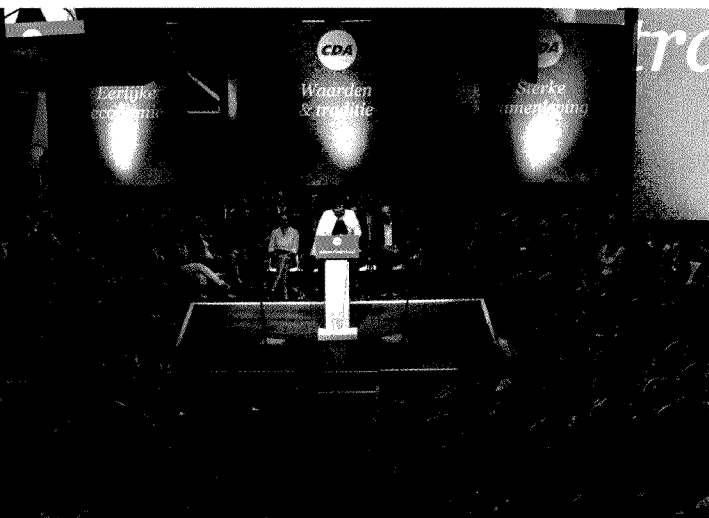
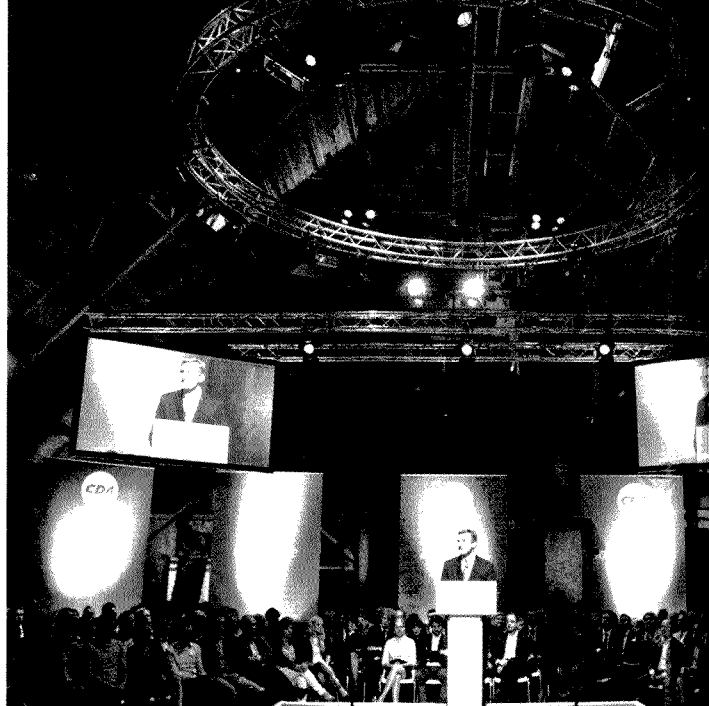
'Het Westen keert zich tegen de broodnodige openheid'

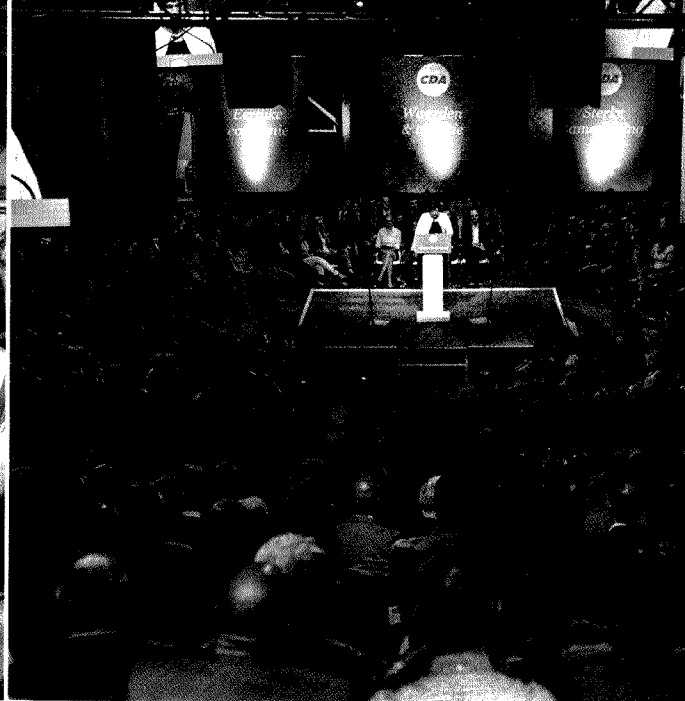
In deze polariserende tijden is het voor een volkspartij als het CDA van groot belang om verbinding te zoeken tussen de zorgen van mensen en de noodzaak over grenzen heen samen te werken. Europa mag niet alleen een springplank zijn voor mondige burgers die optimaal profiteren van de globalisering, maar moet ook een veilige haven zijn voor diegenen die niet meegaan of meekunnen in de 24-uurs economie van de meertalige wereldburger. Of, in de woorden van onze koning, die op 25 mei het Europees Parlement toesprak: 'De Europese Unie mag geen eliteproject zijn; alle burgers van de lidstaten moeten zich in de Unie thuis kunnen voelen.' En zo is het.

Fotoverslag congres

Tijdens een goedbezocht voorjaarscongres op zaterdag 4 juni in De Fabrique in Maarssen bekrachtigde het Congres de voordracht van Sybrand Buma als lijsttrekker voor de komende Tweede Kamerverkiezingen. In zijn toespraak pleitte Sybrand Buma voor een beter Nederland. 'Met elkaar kunnen we bouwen aan een beter Nederland. Maar aan dat beter Nederland, zal een andere politiek vooraf moeten gaan. Het is onze opdracht om met antwoorden te komen. Om vanuit onze visie op de samenleving een nieuw perspectief te bieden.'

Fotografie ANP, Rob ter Bekke

Wij kunnen jouw hulp erg goed gebruiken!

Campagnevoeren is topsport! Omdat er tijdens de belangrijke Tweede Kamerverkiezingen van 2017 veel werk verricht moet worden, kunnen we jouw hulp erg goed gebruiken. Samen zorgen we namelijk voor een mooi resultaat op 15 maart.

Kijk voor de klussen uit de beslisboom hiernaast, en nog meer andere vrijwilligersklussen, op www.cda.nl/vrijwilligerscampagne. Hier vind je uitgebreide informatie over wat we precies onder deze taken verstaan en wat er van jou wordt verwacht. Daarnaast kan je jezelf op de website direct aanmelden.

Alvast bedankt!

Hans Janssens

Campagneleider Tweede Kamerverkiezingen 2017

#teamCDA

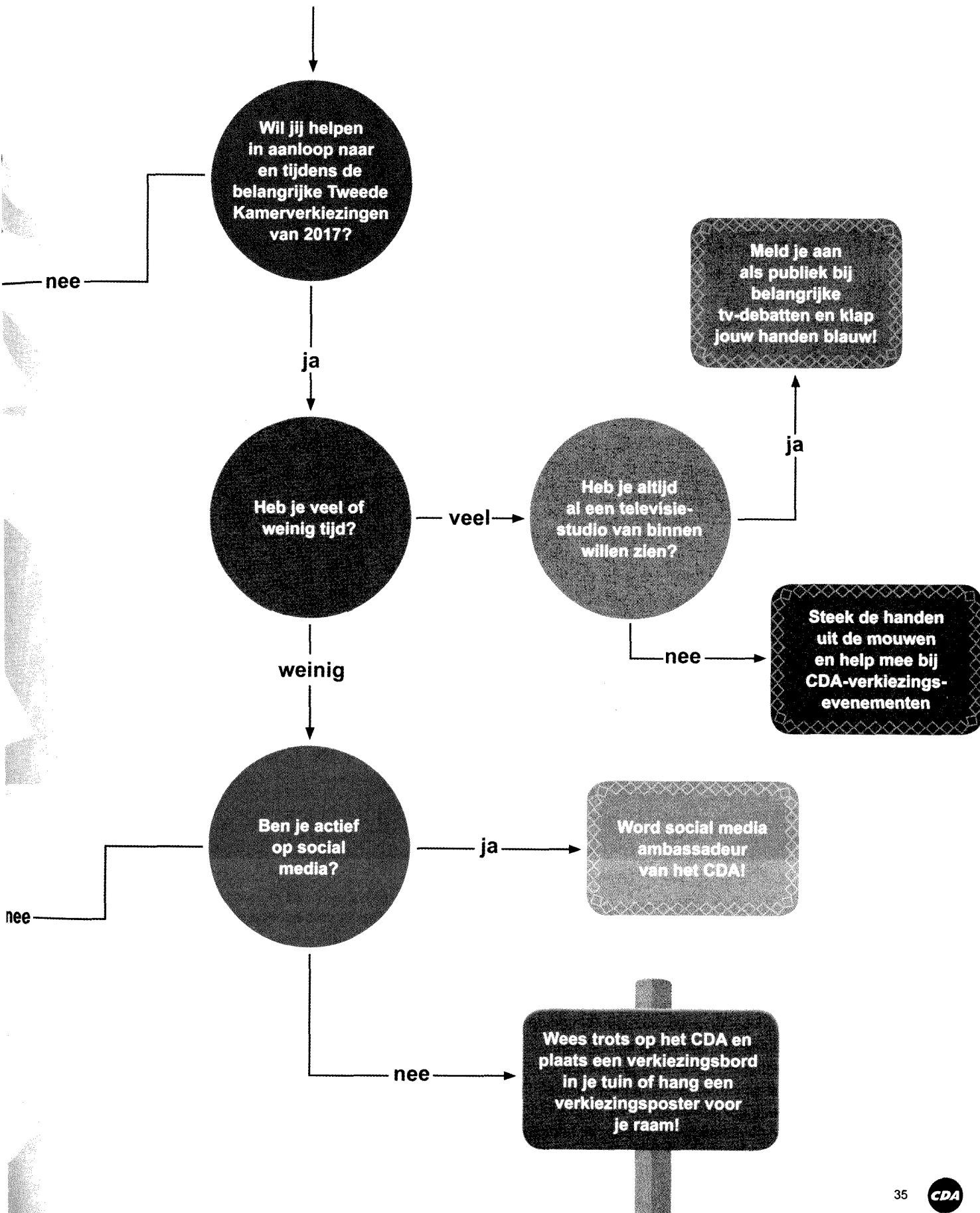

ja

Op www.cda.nl/vrijwilligerscampagne vind je meer informatie over de op deze pagina genoemde vrijwilligerstaken. Daarnaast biedt deze website jou de mogelijkheid om jezelf hiervoor aan te melden.

Start hier

Kom in beweging!

We weten steeds beter wat we moeten doen om de kans op een goede gezondheid zo groot mogelijk te maken. Maar gedragsverandering blijkt keer op keer het allermoeilijkst. Neuropsycholoog Erik Scherder en Tweede Kamerlid Hanke Bruins Slot bespreken hoe de politiek kan helpen.

Tekst Ineke van Geenen en Marcel Migo | Fotografie Dirk Hol

Hanke Bruins Slot verklaarde enkele maanden geleden in de Tweede Kamer nadrukkelijk dat preventie hoger op de politieke agenda moet: 'Ik heb gepleit voor een integrale aanpak. Preventie raakt heel veel terreinen - niet alleen de zorg. Preventie betekent ook: betere fietspaden, waardoor mensen makkelijker naar hun werk kunnen fietsen of bijvoorbeeld meer werk maken van goed muziek- en bewegingsonderwijs.' Preventie krijgt nu niet de plek die het wat Bruins Slot betreft verdient, het belang ervan wordt onvoldoende erkend, en de financiële middelen komen niet op de juiste plek terecht. 'Niemand wordt betaald om mensen gezond te houden.

We tasten nu pas in de buidel op het moment dat er zorg nodig is.'

Prof. dr. Erik Scherder, hoogleraar Klinische Neuropsychologie aan de Vrije Universiteit in Amsterdam ziet dat er enorm veel vaak kleine initiatieven worden genomen. 'Uiteindelijk gaat het erom dat je gedragsverandering realiseert. Dat is het allermoeilijkst. Soms moet je daarvoor mensen iets opleggen. Moeten betalen voor een plastic zakje bijvoorbeeld - dat heeft tot een grote gedragsverandering geleid. Zonder ingrijpen van de overheid had dat niet in die mate gerealiseerd kunnen

worden. Of neem het roken in gebouwen. Die gedragsverandering is er niet door de rokers zelf gekomen! Als je niets had gedaan, had het zeker een generatie geduurd voordat dit - misschien - alsnog gebeurd zou zijn. Nu vinden we het volkomen normaal dat je bijna nergens meer binnen kunt roken. In de jaren negentig werd je weggelachen als je nadrukkelijk pleitte voor meer beweging. Dat is wel echt veranderd en dat komt voor een groot deel doordat we nu beter weten hoe ongelooflijk schadelijk inactiviteit is. Bewegen klinkt misschien soft, maar je moet mensen tonen wat er gebeurt als ze dat niet doen!' Hanke Bruins Slot is het ermee eens, gerichte, stimulerende regelgeving en bewustwording zijn beide nodig.

'Uit de cijfers blijkt dat nog altijd één op de tien zwangere vrouwen doorrookt tijdens de zwangerschap. Ik heb daarom een initiatiefnota ingediend die beoogt vrouwen te helpen te stoppen met roken tijdens hun zwangerschap. Daarbij zie ik ook een belangrijke rol weggelegd voor de sociale omgeving.'

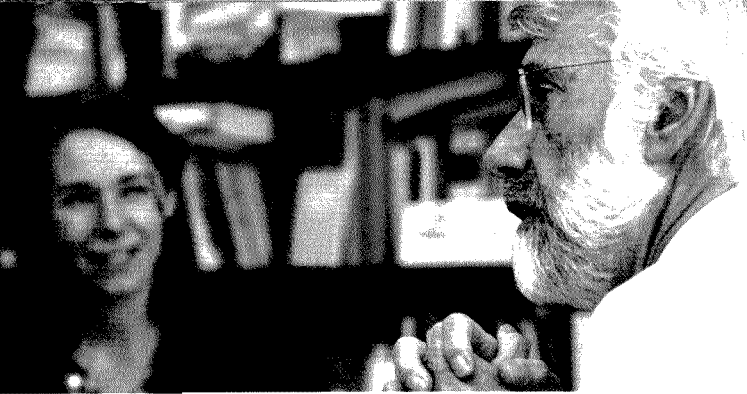
Erik Scherder: 'Alle studies zijn helder: de jeugd is massaal gaan zitten, onder andere door de opkomst van de sociale media. Ze trekken er minder op uit en bewegen niet genoeg. Dat heeft gevolgen: hun empathisch vermogen loopt daardoor terug. Suikerziekte type twee is dertig jaar naar voren geschoven. Vroeger was dat een ouderdomsziekte! Je moet proberen de periodes van zitten te onderbreken.' Daarbij kun je prima gebruikmaken van innovaties; zorgen dat een iPad alleen werkt als je maar hard genoeg trapt op een fietsje bijvoorbeeld. Bruins Slot geeft aan goed bewegingsonderwijs cruciaal te vinden. Wat is dat volgens haar? Hanke Bruins Slot: 'Kinderen zouden minstens drie uur per week moeten bewegen op school, maar dat lukt op heel veel plaatsen nog steeds niet.' Scherder: 'Terwijl er prachtig onderzoek ligt: wie op jonge leeftijd veel aan beweging doet, doet dat op hogere leeftijd vaak ook. Scholen kunnen hier enorm veel betekenen. Ondanks alle goede voornemens gebeurt dit nog onvoldoende.'

Bruins Slot: 'Scholen kunnen absoluut heel veel betekenen op dit gebied, maar ik wil graag ook de rol van ouders benoemen. Juist zij kunnen hun kinderen het goede voorbeeld geven en jongeren stimuleren meer te bewegen.' Scherder: 'Bankhangende ouders met dikke buiken overtuigen hun kinderen inderdaad niet. Ze zouden dan oproepen tot iets waar ze kennelijk zelf niet in geloven. Ik zie dat helaas vaak gebeuren: mensen die anderen vertellen dat ze meer moeten bewegen, maar zelf hun bewegingsadvies niet opvolgen.'

Bewegen cruciaal voor het oudere brein

Inactiviteit voor jonge mensen is slecht, maar ook voor ouderen geldt dat de gevolgen van niet voldoende bewegen groot zijn. Dat is een forse uitdaging: hoe stimuleer je ouderen om meer te bewegen? Hanke Bruins Slot: 'Dat vraagt denk ik bovenal om een maatschappelijke verandering. Winkels, openbare ruimte en evenementen moeten seniorvriendelijker. Die omslag moet gemaakt worden.'

Erik Scherder: 'Mensen komen verzorgingshuizen vaak lopend binnen, maar binnen een halfuur liggen

*Verpleeghuizen
krijgen momenteel
geen enkele financiële
prikkel om mensen
actief te houden*

ze in pyjama op bed. Terwijl de literatuur volstrekt helder is: als je mensen zo veel mogelijk in beweging laat blijven, als je zorgt dat ze uitgedaagd worden, zowel fysiek als mentaal, dan heeft dat een enorm effect op hun gezondheid en welbevinden.' Verpleeghuizen krijgen momenteel geen enkele financiële prikkel om mensen actief te houden. Dat is best raar eigenlijk. Alles is gericht op comfort. Scherder merkt op dat in de fase die aan opname voorafgaat ook nog veel gewonnen kan worden: 'Een gevolg van het feit dat ouderen tegenwoordig langer thuis blijven wonen, is dat ze - als ze naar een verpleeghuis gaan - vaak helemaal niets meer kunnen. Die overgang zou soepeler moeten. Als je pas inzet op meer activiteit in het verpleeghuis ben je er dus nog niet. Juist ook in de periode die daaraan voorafgaat kun je veel bereiken; ondersteun mensen om in de thuissituatie zo actief mogelijk te blijven.'

In zijn bekende boek *Laat je hersenen niet zitten* legt professor Scherder uit waarom het juist voor het oudere brein zo ontzettend belangrijk is, dat mensen nieuwe dingen blijven ondernemen, nieuwe uitdagingen blijven zoeken en vooral in beweging blijven - de enige manier om het brein 'fit' te houden.

'Voor oudere mensen geldt dat ze er baat bij hebben zo veel en vaak mogelijk dingen te doen die ze nooit eerder gedaan hebben, uitdagende zaken. Dus ook geen e-bikes - als je fysiek in staat bent gewoon te fietsen.' Dat is in de eerste plaats een aanbeveling voor mensen zelf, maar ook hier geldt dat de omgeving een enorme rol zou kunnen spelen. 'Mensen stimuleren tot bewegen. Daar gaat het om. En dat kan niet via een of ander lollig kortdurend projectje, nee, het moet echt de standaard worden. We vinden het volstrekt normaal dat we rokers waarschuwen op de pakjes, waarom dan geen bordje bij de lift: denk om uw hart, neem de trap. Laat dat soort zaken een gewoonte worden.'

Beweegt u zelf voldoende?

Het bewegingsadvies is om minstens een halfuur per dag, minimaal vijf keer per week, matig intensief te bewegen. Dagelijks iets aan beweging doen is beter dan bijvoorbeeld twee keer per week flinke inspanning.

Beleef het AVONTUUR^{NL}

Klimmen,
kanoën
...en nog veel
meer outdoor!

BELEEFHETAVONTUUR.NL

LOCATIES:

LOCATIE 1
LOCATIE 2
LOCATIE 3
LOCATIE 4
LOCATIE 5
LOCATIE 6
LOCATIE 7
LOCATIE 8
LOCATIE 9
LOCATIE 10

Spoeddagboek

Een dag op de spoedeisende hulp van het Zaans Medisch Centrum

In Nederland worden per jaar bijna twee miljoen mensen behandeld op een spoedeisende hulp (SEH). CDA-lid Jacco Veldhuyzen is SEH-arts in het Zaans Medisch Centrum.

Tekst **Marjolijn van der Stel en Jacco Veldhuyzen** | Fotografie **Dirk Hol**

8.00 uur De werkdag begin met een overdracht van de nachtdienst. Het was een rustige nacht.

8.30 uur Traumabespreking: alle ongevallen van de vorige dag worden in een multidisciplinair team besproken. Bij één patiënt is er twijfel over de stand van een botbreuk, deze patiënt wordt gebeld om terug te komen voor een extra röntgenfoto. De stand blijkt gelukkig goed.

9.00 uur Teamtraining traumaopvang. Met de traumachirurg, arts-assistenten wordt de traumaopvang bij patiënten met een letsel na een ernstig ongeval geoefend. Dit helpt om de samenwerking in het team continu op niveau te houden.

9.15 uur De eerste patiënten arriveren. Verwezen door de huisarts of zelfverwijzers. Ik superviseer een arts-assistent die een diepe wond hecht. Daarna onderzoek ik een patiënt met hoge koorts bij een ernstige blaasontsteking. We nemen bloed en urine af voor onderzoek en starten snel met vocht en antibiotica via het infuus. In afwachting op de uitslagen overleg ik met de uroloog en bereid ik de opname in het ziekenhuis voor. Ondertussen geef ik een andere arts-assistent advies over pijnstilling bij een patiënt met buikpijn. Voor een oudere man die op zijn hoofd is gevallen vraag ik een CT-scan van de hersenen aan om hersenletsel uit te sluiten.

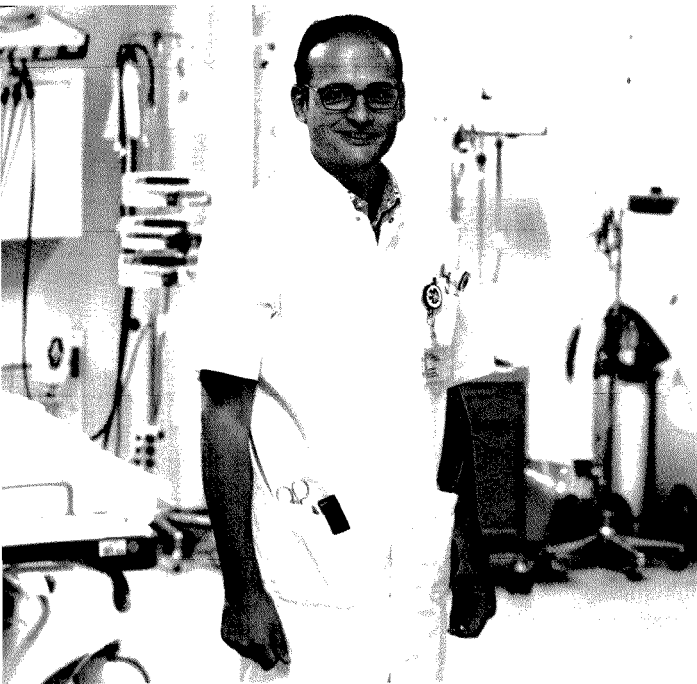
11.02 uur De ambulancedienst belt, zij komen over tien minuten een patiënt brengen met een hartstilstand. Het ambulanceteam is gestart met reanimatie. Het reanimatieteam wordt gealarmeerd en verzamelt zich op de SEH. Er wordt informatie over de patiënt opgezocht, het is een hartpatiënt. Alle apparatuur en materialen worden klaarge-

zet. De taken worden verdeeld: de arts-assistent interne geneeskunde coördineert, ik superviseer. De patiënt wordt binnengebracht, de reanimatie wordt overgenomen van het ambulanceteam. Na tien minuten is er weer een spontaan hartritme, de patiënt wordt opgenomen op de Intensive Care voor verdere behandeling. Met het team wordt de opvang kort geëvalueerd.

11.50 uur De ambulancedienst brengt kort na elkaar meerdere patiënten. Een patiënt met een mogelijk gebroken heup, een patiënt die om onduidelijke reden op straat in elkaar is gezakt en een patiënt met verdenking van pneumonie. Ik luister kort mee met de overdracht zodat ik weet welke patiënten op de SEH zijn en laat het onderzoek over aan de arts-assistenten.

12.55 uur Ik onderzoek een vrouw die is mishandeld door haar vriend. Het letsel lijkt mee te vallen, maar ik maak me wel zorgen. Ik doe een 'kindcheck' om vast te stellen of er kinderen bij betrokken zijn. De vrouw heeft twee kleine kinderen die gezien hebben dat haar vriend haar mishandelde, de kinderen zijn voor het bezoek aan de SEH bij de moeder van de patiënt gebracht. Ik bespreek mijn zorgen met de patiënt en overleg met een vertrouwensarts van Veilig Thuis. Geadviseerd wordt een zorgmelding te doen. Een tijdrovend proces volgt met invullen van meerdere formulieren, versturen van e-mails en informeren van andere zorgverleners. Ik weet dat ik hier de hele middag nog mee bezig zal zijn.

14.10 uur Er wordt een fietser die is aangereden door een auto binnengebracht door de ambulance. De patiënt is met 50 km/uur aangereden, op de motorkap terecht gekomen en op de grond gevallen. De patiënt is bij

bewustzijn maar heeft veel pijn aan haar benen. Ik beoordeel snel de ademweg en nek, de ademhaling, de circulatie, het neurologisch letsel en vorm me een algemeen oordeel over het overige letsel. Ik laat de verpleegkundige pijnstilling geven. Gezien de snelheid waarmee de patiënt is aangereden classificeer ik het ongeval als een 'Hoog Energetisch Trauma', om ernstig inwendig letsel uit te sluiten laat ik een CT-scan maken van hoofd en nek, een echo van de buik en röntgenfoto's van de borst, bekken en het pijnlijke onderbeen. Ook laat ik bloed en urine afnemen. De patiënt heeft twee ribben en haar onderbeen gebroken, het onderbeen krijgt een gipsspalk.

15.05 uur Even een krentenbol eten, geen tijd gehad voor lunch.

De coördinerend verpleegkundige benadert me omdat alle behandelplekken op de SEH vol zijn en er nog nieuwe patiënten worden verwacht. Samen overleggen we met de arts-assistenten en specialisten op de SEH hoe we de doorstroom kunnen bevorderen en een presentatiestop kunnen voorkomen. De internist komt naar de afdeling om op de SEH de behandeling van patiënten te bespreken met de arts-assistenten om zo tijd te winnen en twee patiënten die op opname wachten worden versneld opgehaald. Er is weer wat ruimte.

16.00 uur Overdracht: drie patiënten worden overgedragen aan de arts-assistent van de avonddienst. De arts-assistent van de dagdienst gaat alle administratie afmaken.

16.20 uur Ik help de arts-assistent bij een patiënt waarbij de schouder uit de kom is. Ondanks meerdere

pogingen is het haar niet gelukt de schouder weer op zijn plek te krijgen. Na overleg met de patiënt breng ik de patiënt kortdurend in slaap waarna de arts-assistent door aan de arm van de patiënt te trekken de schouder weer in de kom zet. Vijf minuten later is de patiënt weer wakker en pijnvrij. Ik blijf de patiënt nog een uur in de gaten houden.

17.30 uur Mijn werkdag op de SEH zit erop, nu volgt nog een vergadering samen met het team van de huisartsenpost. Om 18:30 uur ga ik naar huis.

Prof. dr. Alex W. Friedrich van het Universitair Medisch Centrum Groningen:

'Zorg verlenen alsof er geen grens is'

In de grensregio's zijn buitenlandse ziekenhuizen soms dichterbij en beter. Maar hoe weet je dat? En hoe overwin je alle administratieve hobbels? Het UMC Groningen biedt een oplossing voor Nederlandse en Duitse patiënten met een veelbelovende samenwerking met Duitse ziekenhuizen vlak over de grens.

Tekst **Kees Bos**

Patiënten uit de regio Groningen, Drenthe en Twente krijgen soms een behandeling in het Duitse Oldenburg, Nordhorn of Münster, 20 tot 130 kilometer verderop. En patiënten uit het noordwesten van Duitsland gaan soms onder het mes in Groningen. Veel dichterbij dan helemaal naar Hannover te reizen, het dichtstbijzijnde Duitse universitair medisch centrum.

Een unieke samenwerking, die een hele verbetering is voor patiënten. Alex Friedrich, hoogleraar medische microbiologie en infectiepreventie in Groningen vertelt dat er veel werk is gedaan en nog te doen is: 'We hadden grote verschillen in kwaliteit van zorg tussen Nederlandse en Duitse ziekenhuizen. In Duitsland zijn tien keer meer ziekenhuisinfecties dan aan onze kant van de grens. Duitse verzekeraars vergoeden niet de kosten in een Nederlands ziekenhuis, dus je hebt feitelijk behoorlijke grenzen.'

Het Groningse ziekenhuis wilde daar iets aan doen. 'We willen patiënten de kans geven om met een blik van 360 graden rondom te zoeken naar hun optimale behandeling, niet alleen aan de eigen kant van de grens.' Belangrijk is dat de kwaliteit van zorg dezelfde is. 'We hebben een keurmerk voor preventie van ziekenhuis-infecties ontwikkeld, met tien criteria. Inmiddels houden meer dan honderd Duitse ziekenhuizen zich al aan deze gezamenlijke kwaliteitscriteria.'

Baby's

Dat opende ook de weg naar verdere grensoverschrijdende zorg. Voor baby's bijvoorbeeld die een bepaalde aangeboren afwijking hebben aan hun hart. 'Noordwest-Duitsland heeft daarvoor geen faciliteiten, maar wij in Groningen wel. Wij hadden juist niet genoeg patiënten om dit specialisme op peil te houden en het dreigde naar Utrecht te verhuizen. Wat is er logischer dan om gericht samen te werken met Oldenburg?' De oplossing is dat Oldenburg de voorbehandeling doet van de kinderen, Groningen de operatie en Oldenburg weer de nabehandeling. 'We werken dan alsof er geen grens is.'

Maar hoe regel je zoiets met zorgverzekeraars? 'Normaal is dat vrij lastig. Europa is in theorie één markt, maar in de praktijk zijn de zorgsystemen erg verschillend. Ziekenhuizen moeten contracten afsluiten met allerlei zorgverzekeraars: die willen alleen voor ongevallen van toeristen contracten afsluiten en niet voor geplande en complexe zorg. Heel moeilijk allemaal. Wij doen het anders. Wij regelen onze werkzaamheden direct met het ziekenhuis Oldenburg, en die regelt het met de Duitse zorgverzekeraar. Nou goed, dan krijgen we soms wat minder betaald, maar in elk geval kunnen wij alle kinderen behandelen en onze faciliteiten hier goed openhouden.'

En de patiënten? 'De patiënten zijn zeker tevreden. Wij bouwen hier in Groningen nu een centrum voor protonenbehandeling, het eerste in Nederland. Zo kunnen we volgend jaar hersentumoren en borstkanker veel gerichter aanpakken, zonder de nadelen van de klassieke bestralingen. Dat is natuurlijk goed voor Nederlandse patiënten, maar mogelijk ook voor patiënten in Noordwest-Duitsland: die moeten daarvoor anders helemaal naar Essen of Heidelberg. Duitse zorgverzekeraars zouden dan aan de kosten van zo'n centrum bij kunnen dragen. Zo is het voor

iedereen voordelig. Je krijgt de verzorging die je anders nooit had gekregen. Er is meer te kiezen.'

Maar is het lastig dat er een andere taal wordt gesproken? 'Absoluut! Patiënten vinden het veel prettiger om in de eigen taal met een arts of verpleegster te spreken. Zeker voor kinderen is dat een punt. Daarom behandelen wij Duitse patiënten hier met Duitstalig personeel. Dat hebben we genoeg in Groningen. En over de grens zijn er ook medewerkers die Nederlands spreken. Het is gewoon een kwestie van plannen. En we bieden ook taalcursussen aan.'

Hoe kunnen mensen weten van hulp over de grens? 'De EU heeft in elk land nationale contactpunten opgericht. Maar die zijn vrij onbekend en bestaan uit postbussen en websites. Beter is als er een echt mens bij een loket te bereiken is. Dat willen we opzetten in het UMCG in Groningen en de ziekenhuizen in Oldenburg, Münster, Enschede, Winterswijk, Gronau, Nordhorn en Leer. We hebben daarvoor een projectaanvraag ingediend bij de EU. Patiënten moeten een behandeling kunnen krijgen waar dat het beste is. Wie weet dat beter dan de ziekenhuizen in de grensregio?'

'Wij bouwen hier in Groningen nu een centrum voor protonenbehandeling, het eerste in Nederland'

Europa in

De samenwerking in Groningen is een voorbeeld, ook voor andere regio's in de Europese Unie, vindt Friedrich. Na Nederland en Duitsland willen de initiatiefnemers ook België erbij betrekken. 'Dan combineer je drie heel verschillende zorgsystemen in Europa: een blauwdruk voor samenwerking in de hele EU.' Maar eerst moet dan de kwaliteit van veel ziekenhuizen in de EU nog op hetzelfde peil worden gebracht. En de 'jungle van zorg' veranderen in doelmatige trajecten.

'De grensregio's bieden volop kansen voor verbetering', concludeert hij. 'Hier zijn we erg enthousiast. We hebben

Prof. dr. Alex W. Friedrich.

zelfs plastische chirurgen en gynaecologen die al over de grens samenwerken, nog voordat het project formeel is begonnen. Zo vergroten we de zorg en de service voor patiënten. Dit is de toekomst.'

Annie Schreijer-Pierik steunt infoloket

Annie Schreijer-Pierik steunt het plan voor informatieloketten voor gezamenlijke zorgtrajecten over de grens. Ze heeft voorgesteld om hiervoor 2,4 miljoen euro uit te trekken in de EU-begroting. Dit najaar valt een besluit. 'Nu is het erg lastig om informatie te vinden over zorg in het buitenland. De voordelen liggen soms voor het oprapen: kortere wachttijd, een betere behandeling of gewoon dichterbij', zegt Annie Schreijer-Pierik, vast lid van de Europarlementscommissie voor Gezondheid. 'Een info-loket in een ziekenhuis kan je op weg helpen, zeker in een grensregio.'

Nieuw lid

Naam Anne-mer Verrips

Leeftijd 27 jaar

Woonplaats Naaldwijk

In het dagelijks leven Samenwonend.

Beschrijf jezelf in vijf woorden?

Ondernemend, enthousiast, sociaal, impulsief, open.

Wat doe je in het dagelijkse leven?

Ik maak als camera-journalist (camjo) reportages in opdracht. Veel voor overheden. Verder ben ik mama van Lauren (2) en in verwachting van ons tweede kindje. De tijd die ik over houd, besteed ik graag aan gezelligheid en als vrijwilliger voor Make-a-Wish en de VolksUniversiteit.

Ik las in de krant dat de ledenaantallen van de grote, gevestigde partijen al jaren achteruit gaan en dat populistische partijen juist groeien. Dat vind ik een slechte ontwikkeling. Het CDA is naar mijn mening een betrouwbare partij die verantwoordelijkheid neemt. Een partij die vooruit wil en niet alleen maar bezig is met schoppen. Met een partijprogramma waarin niet alleen de economie belangrijk is, maar ook het naar elkaar omkijken en opkomen voor zwakkeren. Gebaseerd op de christelijke normen en waarden. Dat is ook mijn eigen fundament. Mijn vader is dominee, dus bij die uitgangspunten voel ik me thuis.

Welke politicus vind je inspirerend en waarom?

Barack Obama, een natuurlijk leider met ontzettend veel rust en charisma.

Ruth Peetoom

Later is allang begonnen

Is er nog een later voor politieke partijen? Ze hebben het flink te verduren, zoveel is zeker. Afnemende ledenaantallen, dalende inkomsten en teruglopend vertrouwen... Eén en al treurigheid lijkt het. In het kielzog daarvan discussies over hoe legitiem de politieke partijen zijn en of ze nog wel representatief zijn voor de samenleving. Natuurlijk zijn dat zaken waar een partijvoorzitter zich het hoofd over breekt. Aan de andere kant is er ook de nuchtere constatering dat er niets nieuws onder de zon is. Twintig jaar geleden al bediscussieerden politicologen ongerust het bestaansrecht van politieke partijen. Er zijn talloze studies, debatten en disputen geweest, maar met alle tekortkomingen die politieke partijen hebben, is er nog steeds geen beter alternatief bedacht.

Reden tot zorg is er natuurlijk genoeg. Ons hele politieke systeem is gebaseerd op de vooronderstelling dat als je de politieke idealen van een partij deelt of je in de standpunten kunt vinden, je lid van die partij wordt. Dat is zwaar achterhaald. In deze Facebooktijd 'liken' mensen initiatieven, je wordt niet gauw meer ergens lid van. Ja, van de ANWB, want daar krijg je de Wegenwacht bij cadeau. Maar van talloze andere ledenorganisaties, vakbonden, omroepen, kerken, lopen de ledentallen terug. Minder leden betekent minder contributieinkomsten, maar ook minder subsidie. Op die subsidie is ondertussen ook nog eens 'gewoon' bezuinigd, terwijl door de frequentie waarmee we de afgelopen jaren verkiezingen hebben gehad er telkens ook campagnebudget moest worden opgehoest. Ondertussen moeten politieke partijen wel hun kerntaken vervullen. Kieslijsten opstellen, verkiezingsprogramma's maken, belangrijke onderwerpen agenderen, voelhorens uitzetten in de samenleving enz. enz.

Blijft de vraag of voor al die activiteiten leden nodig zijn. Voor elk onderwerp zijn er massa's mensen die willen meedenken en meedoen, en dat is mooi. Maar wat essentieel is voor het CDA, is dat in die discussies het christendemocratisch denken herkenbaar is. Wij zijn een partij van waarden. Wij staan als volkspartij voor het algemeen belang, niet voor deelbelangen. Dat moet geborgd zijn in hoe wij partij zijn, in hoe we ons-

zelf organiseren. Herkenbare politiek vraagt commitment. En verder: een partij heeft meer nodig dan losse netwerken: mensen die het regelen en geld om het te kunnen doen. Er moet denkwerk verricht worden dat studies van anderen beziet en eigen visies daaraan spiegelt.

'Een partij heeft meer nodig dan losse netwerken'

Incidentenpolitiek is er al genoeg – wij zijn van de lange adem en de echte oplossingen.

Of er nog een later is voor politieke partijen? Het partijbestuur heeft een Taskforce ingesteld die zich buigt over de politieke partij nieuwe stijl. Het komend jaar bereiden we in het CDA mooie verkiezingen voor, maar we voeren ook een breed debat hierover, binnen en buiten de partij. Wat is nodig om onze christendemocratische idealen verder te dragen? Later is allang begonnen. Aan ons om onze toekomstbestendigheid te laten zien.

Opgroeien als 'brus'

Het VN-verdrag voor de Rechten van het kind stelt dat elk kind recht heeft op informatie en om gehoord te worden. Dat geldt voor kinderen met een ziekte of handicap, maar ook hun broertjes en zusjes hebben ondersteuning nodig. Het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) bracht hierover vorig jaar een rapport naar buiten. Daaruit blijkt dat 60 procent van de 'brussen' niet weet bij wie en waar ze voor steun en informatie terecht kunnen. Tekst Marloes Metaal

Waar brussen behoefte aan hebben, verschilt van persoon tot persoon, maar de jongeren en kinderen uit het onderzoek geven aan dat ze graag zouden willen dat hun ouders meer weten over 'hoe' het voor hen is. Ze groeien als het ware op in twee werelden: de gewone en de 'andere'. Zij maken dingen mee, die ze niet met 'gewone' leeftijdsgenootjes kunnen delen. Daarom is contact met andere brusjes voor veel brussen fijn. Zo leren ze hun vaak tegenstrijdige gevoelens te begrijpen en vragen te stellen. Ouders kunnen hen ook boekjes of een goede website laten zien over wat hun broer of zus heeft.

Op zesjarige leeftijd hebben brusjes al vragen over de toekomst: ze beginnen te bedenken wat er met hun broer of zus zou gebeuren als hun ouders er niet meer zouden zijn. Maar omdat brussen hun gevoelens snel onderdrukken, en het onderwerp voor ouders gepaard gaat met angst- en schuldgevoelens, blijft die vraag vaak jarenlang onbesproken. Brussen geven in het rapport juist aan, dat ze daar hulp bij willen hebben.

Brussenboek

Anjet van Dijken is journalist en co-acteur van het NJI-rapport. Zij groeide op met een oudere broer die blind is en een verstandelijke handicap heeft. Door het overlijden van hun ouders werd zij op 19-jarige leeftijd verantwoordelijk voor haar broer. Een taak waar zij zich op dat moment niet voor toegerust voelde. 'Ik had net het gevoel "nu begint mijn leven" toen het gebeurde. Ik was student, net het huis uit. Ik heb geluk gehad dat mijn ouders hadden gekozen voor een wooninstelling voor mijn broer. Hij kende het daar, had zijn leven, zijn vrienden. Ook al hoefde ik

hem zelf niet in huis te nemen, er waren nog veel dingen die ik zelf moest uitzoeken. Mijn advies aan ouders en professionals is: betrek brussen liever te vaak, dan niet. Geef ze altijd de kans om iets te zeggen!'

Van Dijken schreef het 'Broers- en Zussenboek, voor en door brussen met een bijzondere broer of zus'. In het boek komen brussen tussen de 6 en 70 jaar aan het woord. Achterin staan tips voor ouders en hulpverleners, vol verwijzingen naar boeken, films, en websites. 'Preventie begint bij weten dat je niet alleen bent met je vragen. Dat hoor ik het vaakst terug van brusjes: ik ben niet de enige!'

Psychische problemen

Het hebben van een zorgintensieve broer of zus kan een grote impact hebben op het leven van andere kinderen in het gezin. Van Dijken: 'Brussen zitten vaak met tegenstrijdige emoties: ze houden van hun broer of zus, maar kunnen boos zijn dat papa of mama alweer geen tijd heeft, waardoor ze verdrietig worden, omdat ze weten dat hun broer of zus er ook niets aan kan doen. Dit is heel verwarrend voor kinderen.' Uit recent grootschalig onderzoek blijkt dat een brus drie keer zo veel risico loopt op het ontwikkelen van eigen psychische problemen.

Kantelpunt

Als ouders ouder worden, komt er vaak een moment dat zij de zorg voor hun zorgintensieve kind niet meer kunnen opbrengen. Dat is een kantelpunt in het leven van een brus. Al in de puberteit worden brussen zich bewuster

Betrek brussen liever te vaak, dan niet

van de situatie met hun broer of zus en willen ze antwoorden op vragen als: wat is er praktisch en financieel geregeld voor mijn broer of zus? Welke verwachtingen zijn er rondom mijn inzet? Wat wil en kan ik hiervan waarmaken?

Van Dijken: 'Wacht liever niet met het gesprek tot je als ouder de zorg moet overdragen. Praat er telkens in beetjes over, of vraag een vertrouwenspersoon om dit te doen. Want als je het als ouder niet meer kunt opbrengen, is dat

Ondersteuning

Wat kunnen ouders doen en wat kan de overheid doen in de ondersteuning van brussen? Allereerst is het van belang dat ouders én professionals de positie en rol van brussen erkennen.

Ouders:

- Regel 1, 2 en 3: open communicatie.
- Zorg dat de zorg formeel goed geregeld is, mocht er iets met jullie gebeuren. Deel dit met je andere kind(eren), en vraag of zij nog ideeën hebben.
- Voldoende 'quality time' met de brus betekent soms respijtzorg regelen.
- Weet dat brussen alles zien en horen. Praat niet alleen over het kind dat ziek is of een handicap heeft - ook niet over de telefoon.

Nationale en lokale overheid:

- Maak kennis over brussen en jonge mantelzorgers onderdeel van elke hulpverleningsopleiding, bijvoorbeeld tot psycholoog, (ortho)pedagoog, huisarts, sociaal werker, verpleegkundige, etc.
- Lees het rapport naar de ondersteuningsbehoefte van brussen van het NJi, vol aanknopingspunten en 'best practices'.
- Zorg dat informatie voor jonge mantelzorgers - inclusief brussen - makkelijk vindbaar is en centraal wordt aangeboden, zoals op de Engelse website www.sibs.org.uk.
- Veranker in contracten met zorgaanbieders rondom ziekte en handicap expliciet dat er aandacht aan het hele gezin, inclusief brussen, wordt gegeven.

VN-verdrag

Dit voorjaar heeft Nederland het VN-verdrag voor personen met een handicap geratificeerd. Daarmee verplicht Nederland zich om gezinnen, inclusief broers en zussen, beter te ondersteunen. Het verdrag zegt zelfs dat brussen recht hebben op geregelde counseling en medische screening, juist met het oog om de zorg vol te houden.

vaak op een moment dat brussen zelf ook een baan, huishouden en gezin te organiseren hebben. Brussen willen openheid, willen zich realiseren wat er op hen afkomt, en wat hun rol daarin kan zijn.' »

Leestips

Boek: Het broers- en zussenboek, Anjet van Dijken, 2013. ISBN 9789401408844, €19.99 Site: <http://brussenboek.nl/> en zie 'Brussenboek' op Facebook. Link naar het NJi-rapport: <http://goo.gl/LAkiZn> Gratis downloadbaar boekje voor leraren en ouders: 'Zorgen over, zorgen voor... de leerling met een zieke broer of zus': <http://goo.gl/oybhvy>.

BROERS- EN ZUSSEN BOEK

Voor & door
→ brussen met
een → bijzondere
broer of zus →

Anjet van Dijken

- Leuke verhalen
- interessante interviews
- fijne tips

LANNOO
CAMPUS

Team 1718 staat

klaar voor de campagne!

Het CDA moet in de campagne rust en degelijkheid zetten tegenover de luidruchtigheid en polarisatie van andere partijen. Dat advies gaf oud-minister Hans Hillen in zijn masterclass aan de deelnemers van het CDA Campagneseminar 2016. Tijdens dit driedaagse seminar werden veertig CDA'ers uit het hele land opgeleid tot campagnespecialist. Samen vormen zij het nieuwe team 1718.

Tekst Herman de Vries | Fotografie Leonard Walpot, Rob ter Bekke, Jos de Boer

De naam van het team 1718 verwijst naar de Tweede Kamerverkiezingen in 2017 en de gemeenteraadsverkiezingen van 2018. Het team vormt de cruciale schakel tussen de landelijke en lokale campagnes in de komende twee jaar. De campagnespecialisten kunnen de opgedane kennis en vaardigheden lokaal en provinciaal toepassen.

Het team 1718 is samen met de voorzitters van de provinciale en de grootstedelijke afdelingen samengesteld. Elke provincie en de vijf grote steden hebben eigen vertegenwoordigers in het team 1718.

De deelnemers aan het campagneseminar kregen drie dagen lang presentaties en workshops van ervaren CDA-campainers als Hans Hillen, Jack de Vries en landelijk campagneleider Hans Janssens. Ook waren er trainingen

en inleidingen van experts van buiten de partij. Op vrijdagavond hield Amerika-kenner Willem Post een boeiende presentatie over de Amerikaanse verkiezingen.

De deelnemers van Team1718 werden geschoold in de grondbeginselen van het campagnevoeren. Waar begin je een verkiezingscampagne? Hoe motiveer én bedank je vrijwilligers? Welk verhaal vertel je waarmee je de zorgen van de kiezers verwoordt? Hoe communiceer je dit met de kiezers?

Het resultaat van dit intensieve weekend: het CDA beschikt over veertig enthousiaste, opgeleide campagnespecialisten, verspreid over alle provincies en de grote steden in het land. Samen vormen zij het nieuwe campagneteam dat klaar staat voor de komende verkiezingen.

Hans Hillen en Pieter Heerma leren de deelnemers slimme campagnestrategieën. Foto Jos de Boer

Hubert Mackus over de Limburgse aanpak van campagnevoeren. Foto Jos de Boer

Amerika-deskundige Willem Post over Amerikaanse verkiezingen. Foto Jos de Boer

... van 1718 met de Tweede Kamerfractie en Elco Brinkman. Foto Leonard Walpot

Brand Bunnik met Team 1245... present het Seminar Foto Leonard Walpot

Teamleden luisteren aandachtig tijdens de... Foto Rob van Bekke

Wyske Postma vertelt over de succesvolle Staten-
campagne in Zuid-Holland. Foto Jos de Boer

Jack de Vries leest de declaratie van de... Foto Rob van Bekke

De zorg voor onze ouderen

Nederland vergrijst en de solidariteit tussen generaties staat onder druk. Daarom moet ouderenzorg m.i. hoog op de agenda van het CDA blijven staan. Tekst Ria de Korte

De cijfers over de vergrijzing liegen er niet om. In 2016 bestaat het aantal 65-plussers uit ruim 3 miljoen mensen. Over twintig jaar zal dit aantal zijn opgelopen tot ruim 4,6 miljoen mensen. Dat is een stijging van 50 procent. Het aantal 80+'ers zal in twintig jaar verdubbelen van 750.000 nu naar bijna 1,5 miljoen mensen in 2035. Dat betekent bijvoorbeeld dat het aantal dementerenden in de komende 25 jaar bijna verdubbelt: van 270.000 naar 500.000.

Gewonnen generatie

Een groot deel van de ouderen verkeert in een goede gezondheid. Tweederde van de 65+'ers noemt zichzelf 'gezond' en bij de 80+'ers is dat de helft. Vanwege het grote aantal ouderen dat zich tot op hoge leeftijd gezond voelt, kunnen we zeggen dat we er een extra generatie bij hebben: een gewonnen generatie. Deze gewonnen generatie neemt een groot deel van de mantelzorg en vrijwilligerszorg op zich voor kwetsbare generatiegenoten.

Ze zijn vanwege hun emotionele band verbonden aan de kwetsbare, het overkomt hen om voor hun directe naaste te zorgen. Vaak zijn het partners of kinderen die voor de kwetsbare oudere zorgen. Bij thuiswonende kwetsbare ouderen wordt er steeds meer gevraagd van de mantelzorg en met name degene die het dichtst bij staat, de centrale mantelzorg.

Het is de vraag of het terecht is dat we alles van die centrale mantelzorg verwachten of dat er meer mogelijkheden zijn om de kring daarbuiten in te schakelen. Op dit moment zijn er buurten waar mensen met elkaar in contact worden gebracht. Omdat zij in dezelfde straat wonen blijkt af en toe hulp bieden niet zo moeilijk. Initiatieven zoals een dementie- of ouderenvriendelijke gemeente spelen hierop in. De rek voor de inzet van mantelzorg en vrijwilligers zit vooral in de kring buiten de directe familieleden. We zien dat dit voor alle betrokkenen energie en

plezier oplevert om vanuit de buurten de leefbaarheid en barmhartigheid te bevorderen door er voor elkaar te zijn.

Kwetsbare ouderen

Ondanks de vele gezonde ouderen en de gezondheidsmaatregelen, zoals meer bewegen, is het voor de meeste mensen onontkoombaar dat er kwetsbaarheid ontstaat in de laatste levensjaren. Deze kwetsbaarheid kan ontstaan door ziektes zoals dementie, MS, Parkinson of een beroerte. Ziektes die tot nu toe niet te genezen zijn en met het toenemen van de ouderdom vaker voorkomen. Daarnaast versterken sociale en psychische factoren de kwetsbaarheid. Gezien de groei van het aantal kwetsbare ouderen ligt er een opdracht voor de samenleving en de overheid.

Langer thuis wonen

Er ontstaan steeds meer vernieuwende initiatieven waarin familie en ouderen onderling voor elkaar zorgen. Het is wel van belang dat financiële drempels voor het bij elkaar wonen, zoals de mantelzorgboete, weggenomen worden. Ook zou het helpen om fiscale regelingen te treffen voor mantelzorgers en vrijwilligerswerk.

Langer thuis wonen heeft ook een keerzijde. Via de media vernemen we de eerste geluiden dat steeds meer ouderen in het ziekenhuis wachten op een plek in het verpleeghuis. De 'verkeerde-beddenproblematiek' lijkt op te duiken en werkt kostenverhogend voor de curatieve zorg. De cure (ziekenhuiszorg) en de care (verzorging) zijn daarmee communicerende vaten waar niet altijd rekening mee wordt gehouden.

Zorg in verpleeghuizen

Het past een overheid om goed voor de kwetsbaren te zorgen en soms is dat een verpleeghuis. De grote veranderingen in de langdurige zorg doen vermoeden dat de kosten van de verpleeghuizen de pan uitrijzen. Laten we dat in perspectief zien. In 2012 woonde slechts 4 procent van de 65+'ers in een verpleeg- of verzorgingshuis. Daarnaast komen er regelmatig berichten in de media dat de zorg in verpleeghuizen onder de maat is. Om die kwaliteit van zorg te verbeteren, komen er beperkte subsidies om lapwerk te verrichten. Het zou goed zijn als we deze complexe ouderenzorg vanuit CDA-perspectief benaderen. Allereerst is van belang dat de lokale instellingen weer gaan wortelen in de wijk of het dorp. In elk geval zullen de deuren open moeten staan om bijvoorbeeld koor, kaartclub of leeskring uit de wijk naar binnen te halen. Of dat de ouderen uit de instelling naar de lokale clubs of verenigingen kunnen

gaan. Daarbij zal bij het CDA als familiepartij specifiek aandacht moeten zijn voor partners. Als één van de partners opgenomen moet worden vanwege een grote zorgbehoefte dan mag de andere partner daar niet van gescheiden worden.

Kwaliteit van zorg lijkt vooral extern georganiseerd te zijn waar professionals de bewijsvoering moeten leveren voor de kwaliteit op patiëntniveau. Deze sturing van buitenaf wekt bij professionals in de zorg wrevel op, het lijkt een bureaucratische moloch waar zij zelf geen invloed op hebben. Continu werken aan kwaliteit zal een intrinsieke motivatie van alle professionals moeten zijn. Daarbij moet erkend worden dat zorg aan kwetsbare ouderen vaak complex is. Dat is al gebeurd in de wijkverpleging waarin de HBO-wijkverpleegkundige de spil is van de zorgverlening. In de verpleeghuizen is deze complexiteit nog te weinig onderkend. Terwijl in verpleeghuizen de zeer kwetsbare ouderen vaak meerdere ziektes (multimorbiditeit), psychosociale problemen en cognitieve problemen hebben. Ook daar zijn meer hoger opgeleide verpleegkundigen nodig om proactief in te spelen op problemen en om met complexe ziektes en gedrag om te gaan.

Kansen door inzet ICT en e-Health

De ontwikkelingen van ICT en e-Health gaan in rap tempo door. Zo zijn er apps die waarschuwen op het tijdstip van de inname van medicatie. Robots bieden medicatie aan en registreren het als medicatie niet wordt ingenomen. Er is beeldschermtechnologie voor digitaal contact met de arts of wijkverpleegkundige. Zo komen er steeds meer hulpmiddelen voor monitoring, diagnostiek en behandeling, wat de eigen regie verhoogt en de kwetsbare minder afhankelijk maakt van de ander.

Ten slotte

De overheid blijft m.i. verantwoordelijkheid houden om de kwetsbare en zijn omgeving niet aan hun lot over te laten. Kwalitatief goed opgeleide professionals en moderne ICT-middelen zullen ruimschoots voorhanden moeten zijn. Knellende regelgeving zal verminderd moeten worden.

Dr. Ria de Korte-Verhoef RN

Is docent verpleegkunde en onderzoeker aan de Hogeschool van Amsterdam. Zij heeft gewerkt als verpleegkundige in de wijk en in het verpleeghuis. Daarnaast heeft zij landelijk beleid ontwikkeld voor ouderenzorg en palliatieve zorg. In 2012 is zij gepromoveerd op palliatieve zorg. Sinds 2014 is zij gemeenteraadslid in De Ronde Venen.

Haastige spoed is zelden goed

Sinds de nieuwe Wet Maatschappelijke Ondersteuning 2015 in is gegaan, zijn gemeenten verantwoordelijk geworden voor het uitgebreide palet van maatschappelijke ondersteuning inclusief dagbesteding en begeleiding. Het idee daarachter is, dat gemeenten dichterbij mensen staan en dus meer zorg op maat kunnen leveren dan de landelijke overheid.

Tekst Mona Keijzer

Het afgelopen jaar hebben we gezien, dat gemeenten die plicht op allerlei manieren invulden. Met name is er veel discussie geweest over huishoudelijke hulp. Sommige gemeenten schaften de eenvoudige hulp bij het huishouden helemaal af. Andere werkten met een sobere collectieve basismodule die alleen in ernstige gevallen iets uitgebreid kon worden. In een stad als Utrecht maakten ruim 800 mensen bezwaar tegen de beslissing en ook elders in het land regende het bezwaarschriften. De nieuwe verantwoordelijkheden zijn met ongelooflijke haast naar de gemeenten overgezet met gelijk een behoorlijke korting op het budget. Dit heeft geleid tot grote onduidelijkheid, en daar zijn kwetsbare mensen de dupe van geworden.

Wat is er gebeurd?

Op de huishoudelijke hulp zou eerst 75% gekort worden. Later is dit teruggebracht naar 40%. Toen bleek dat daardoor natuurlijk ook duizenden ontslagen zouden vallen, werd er een tijdelijke Huishoudelijke Hulp Toelage bedacht. Deze werkte echter niet, want de eigen bijdrage van €10,- per uur was voor mensen te hoog. Immers, het gros van de mensen die hulp bij het huishouden via de WMO krijgt, heeft een minimuminkomen. Toen werd de eigen bijdrage weer lager. Voor gemeenten is dit niet werkbaar. Regelingen moeten uitgewerkt worden, door de raad geleid en naar cliënten gecommuniceerd. Dat vergt maanden. Honderden mensen maakten de gang naar de rechter omdat ze het oneens waren over het hun toegekende aantal uren. Enkele hoogbejaarde mensen bijvoorbeeld, die de was niet meer door de hulp konden laten doen, omdat die alweer weg moest voordat de machine klaar was.

Uitspraak van de rechter

Na diverse rechtszaken sprak de Centrale Raad van Beroep (CRvB) in mei definitief uit dat huishoudelijke hulp onder de WMO valt, inclusief schoon beddengoed en schone kleding. De wet is blijkbaar in de haast zo vaag opgesteld, dat hier discussie over mogelijk was. Wat de afgelopen anderhalf jaar niet heeft geholpen, is dat de staatssecretaris bij alle discussies hierover onvoldoende stelling heeft genomen. Na de uitspraak van de CRvB was hij er snel bij om gemeenten te veroordelen, maar hij voerde te snel zorg hervormingen door en in gemeenten moesten wethouders het maar voor hem oplossen. Ik ben opgelucht dat de rechter een einde heeft gemaakt aan de onduidelijkheid, maar wat een verloren tijd. Voor al die burgers die verstoken zijn geweest van voldoende huishoudelijke hulp en voor medewerkers die hun baan zijn kwijtgeraakt.

Schoon huis

Veel gemeenten werken met het principe van 'schoon huis'. Ze indiceren dus niet een aantal uur hulp, maar gaan ervan uit dat mensen in een schoon huis moeten kunnen leven. Uit de rechterlijke uitspraken blijkt dat gemeenten zélf helder moeten omschrijven wat een schoon huis precies inhoudt, ook in specifieke gevallen. Er zijn nu gemeenten waar aan zorginstellingen die financieel belang hebben bij de uitkomst, gevraagd wordt om te bepalen waar iemand recht op heeft. Dergelijke perverse prikkels passen in ieder geval niet bij een zorgvuldige uitvoering van de WMO. De staatssecretaris heeft nu, mede op mijn verzoek, wel toegezegd om gemeenten dit keer nauwkeurig te gaan informeren over de consequenties. Te laat, maar hopelijk voorkomt het nieuwe ellende.

De staatssecretaris heeft onvoldoende stelling genomen

Fatsoenlijk loon voor je werk

De decentralisatie van de WMO is niet alleen voor mensen die afhankelijk zijn van thuishulpen stressvol geweest, ook juist voor veel thuishulpen waren het moeilijke tijden. Omdat ze het gevoel hadden niet goed voor hun cliënten te kunnen zorgen, maar ook omdat veel bedrijven failliet gegaan zijn. Dat laatste heeft te maken met de tarieven die in de thuiszorg betaald worden. Bij een eerlijke economie hoort voor het CDA dat mensen een fatsoenlijk loon krijgen voor het werk dat zij doen.

En nu?

Gemeenten moeten aan de slag met de uitspraak van de CRvB. Dat betekent in veel gemeenten dat de WMO-verordening aangepast moet worden. Ook moet gekeken worden naar de aanbestedingsvorm. Deze past niet altijd bij een onafhankelijke indicering. Dat vergt tijd, en wellicht nog een lobby richting het Rijk voor aanvullend budget. Uiteindelijk moet straks iedereen die voor hulp afhankelijk is van de gemeente kunnen rekenen op een schoon huis met schone kleren. Haastige spoed is zelden goed. En dat was het óók niet in dit geval. *

Annie Schreijer-Pierik:

Meer doen voor

vervolgde christenen

Europa moet meer doen voor christenen in landen als Irak en Syrië. De Aramese christenen worden momenteel verdreven, vermoord en vervolgd. 'Dat mag Europa niet zomaar laten gebeuren, Christus en Maria zelf zijn in dit gebied geboren en spraken Aramees. Hier liggen de wortels van ons geloof. Zonder deze basis zijn we als los zand', vindt Annie Schreijer-Pierik.

Jarenlang deed elk land zijn eigen Onlangs organiseerde ze een conferentie in het Europees Parlement over de alarmerende situatie van de laatste Aramese christenen in het gebied. Na een gesprek in Twente, had Schreijer de Aramese Beweging voor Mensenrechten Nederland uitgenodigd in het Europees Parlement: 'Nu kunnen mijn collega's uit de eerste hand de persoonlijke verhalen horen over de moorden, ontvoeringen en vernietigingen.'

Minister Bert Koenders (Buitenlandse Zaken), vicevoorzitter Antonio Tajani van het Europees Parlement en vele anderen luisterden geboeid. Hoofdgast was een aartsbisschop die door ISIS was verdreven uit de Iraakse stad Mosul, de Syrisch-orthodoxe Mor Nicodemus Daoud Sharaf. Het aantal christenen in Irak is gedaald van 1,6 miljoen naar amper 300.000, vertelde hij. 'Mijn vraag in grote letters is: waarom? Waarom overkomt ons dit leed, deze genocide? Help ons volk, voor het te laat is.'

Annie-Schreijer-Pierik en Mor Nicodemus Daoud Sharaf, de uit Mosul (Irak) verdreven Syrisch-orthodoxe aartsbisschop. Foto Martin Lahousse (EVP-fractie)

Oorlogsverslaggever Arnold Karskens was somber. 'Zonder ingrijpen zijn er over een halve eeuw geen christenen meer in dit gebied.' Karskens vreest dat het Westen liever zaken doet met de machtige soennieten en sjieten dan de kleine minderheid aan christenen. 'U bent niet de eerste groep die door Europa aan zijn lot wordt overgelaten.'

Het aantal christenen in Irak is gedaald van 1,6 miljoen naar amper 300.000

De Poolse Europarlementariër Jan Olbrycht erkende dat 'Europa niet duidelijk reageert. Hebben we één

standpunt of 28 verschillende standpunten?', zei hij. 'Deze conferentie is daarom goed: Wij werken er zo aan om de mentaliteit te veranderen.'

Annie Schreijer-Pierik concludeert dat het hoog tijd is voor actie. 'Europa is gebouwd op christelijke waarden - niet voor niets is de Europese vlag (blauw met gele sterren) - gebaseerd op de zogeheten Maria-vlag. Europa moet actiever opkomen voor de christelijke minderheden in het Midden-Oosten!'

Volg CDA Europa online!

Twitter:
[@CDAEuropa](https://twitter.com/CDAEuropa)

Facebook:
www.facebook.com/CDAEuropa

Instagram:
[cda_eu](https://www.instagram.com/cda_eu)

Website:
www.cda.nl/europa

Esther de Lange:

Zorg voor klein

en kwetsbaar

Klein en kwetsbaar zijn wellicht geen woorden die u associeert met de grote EU. Toch is het onze taak om bij de vele wetten die de EU maakt voor 28 lidstaten en ruim 500 miljoen burgers oog te hebben voor wat klein en kwetsbaar is. In de soms (te) harde wereld van lobbyisten en grote financiële belangen dreigt dat wel eens over het hoofd te worden gezien. Juist voor ons als christen-democratische politici mag dat nooit acceptabel zijn.

Het transparant en eerlijk maken van de belangenbehartiging bij de Europese besluitvorming is een moeizame discussie die op het ogenblik speelt. De Europese Commissie beloofde nog voor haar definitieve aantreden een herziening van de regels voor lobbyisten, waaronder een aanscherping van het transparantieregister, waarin lobbyisten vermeld staan. Dit (goede) voornemen is geen realiteit geworden, maar dit voorjaar is wel eindelijk de eerste formele consultatieronde gestart.

De nieuwe transparantiemaatregelen moeten duidelijker inzichtelijk maken wie Europees beleid probeert te beïnvloeden. Lobbyisten en beleidsmakers worden verplicht om openbaar te maken met wie ze spreken. Esther de Lange is een groot voorstander van een beter functionerend transparantieregister. Dit houdt in dat het helder moet maken wie lobbyisten financieren, dat lobbyisten en belangenbehar-

tigers geregistreerd moeten staan, maar ook dat de regels geen partijen mogen buitensluiten. Want hoewel velen al snel aan grote multinationals zullen denken wanneer zij lezen over lobbypartijen, zijn er ook veel kleine organisaties die lobbyen op verschillende terreinen zoals sport, hobby's maar ook op het gebied van zorg.

Zo heeft Esther de Lange een tijd geleden een bijeenkomst verzorgd voor de Nederlandse Phenylketonurie (PKU) Vereniging. Deze vereniging bestaat niet uit professionele lobbyisten die tijd en geld hebben om aan allerlei strenge eisen te voldoen om zich te kwalificeren voor een dichtgetimmerd transparantieregister. Het bestaat namelijk voornamelijk uit bezorgde ouders en vrijwilligers. Ouders die door deze ongeneeslijke, erfelijke stofwisselingsziekte bij hun kind ineens met deze aandoening te maken kregen en zich nu naast hun werk en de zorg voor hun kind belangeloos

inzetten voor deze vereniging. Het zou verschrikkelijk zijn als zij door een transparantieregister geen toegang meer zouden krijgen tot de Europese instellingen.

Voor kleinere verenigingen dienen wij meer op te komen!

Aan ons dus de taak om tijdens het toewerken naar een adequaat transparantiesysteem, ook voor dergelijke kleinschalige lobby op te komen. De grote farmacieconcerns met hun enorme budgetten worden wel gehoord, maar voor de stem van deze kleinere verenigingen dienen wij meer op te komen en de CDA-delegatie doet dit van ganser harte en uit volle overtuiging.

Jeroen Lenaers:

Zorg voor werknemers

Gezondheid en veiligheid op het werk zijn van het grootste belang, voor zowel werknemer als werkgever. Werkgevers moeten zorgdragen voor een veilige en gezonde werkomgeving. Voor werkgevers zijn gezonde

werknemers immers een goede investering, géén kostenpost. Een blakende gezondheid van de werknemers heeft een rechtstreeks en meetbaar effect op de productiviteit en draagt zo ook bij aan economische groei.

Als lid van de Commissie Sociale Zaken en Werkgelegenheid in het Europees Parlement ligt een goede gezondheid van werknemers mij na aan het hart. Ook mensen die minder gezond zijn, moeten aan het werk kunnen komen of blijven. Mensen met een neurologische- of spieraandoening, zoals MS of fibromyalgie, ondervinden in vele gevallen chronische pijn waardoor ze vaak grote moeilijkheden hebben bij het vinden of uitoefenen van hun baan.

Dit zijn namelijk mensen die - voor zover ze aan het werk zijn - vaak met een dubbele last zitten, niet alleen vanwege de chronische pijn, maar ook omdat ze te maken krijgen met stigmatisering en problemen op de werkplek, terwijl juist die problemen op de arbeidsvloer vaak met simpele aanpassingen te voorkomen zijn. De landen in Europa moeten,

Lambert van Nistelrooij: Actief en gezond ouder worden

Europa is de kampioen vergrijzing. Tot 2050 komt er voor elke twee mensen die met pensioen gaan, één jongere terug. Daarnaast laten de statistieken zien dat de jeugd wegtrekt uit bepaalde delen van Europa, vaak

op weg naar de stad waar meer kansen liggen. Steden groeien, terwijl de inwonersaantallen in omliggende plattelandsgebieden snel naar beneden zakken. Europa gaat hier beter op inspelen.

Lambert van Nistelrooij: 'We moeten de demografische veranderingen niet als een last en kostenpost zien, maar als een kans. Een kans voor innovatie in de zorg. Stimulering van e-Health kan ervoor zorgen dat de kwaliteit van leven in het bijzonder op het platteland, beter kan worden gegarandeerd. Een kans voor meer banen voor jonge mensen in de IT, de dienstensector en de zorg.'

Begin juni stond Groningen drie dagen in het teken van deze aanpak. Rutte nam de moeite het congres op het UMCG te openen. Nieuw is het 'Covenant on Demographic Change', waarin alle lidstaten in de EU gaan samenwerken. De EU zoekt voortrekkers, die hiervoor gelden ontvangen uit de EU fondsen. Voorwaarde is wél, dat zij ook

met behulp van een 'potje' als het Europees Sociaal Fonds, werk maken van het beter laten integreren van deze mensen op de arbeidsmarkt en hen, waar nodig, ondersteuning bieden bij de aanpassing van hun werkplekken. Zo kan een geschikte werkplek mensen met een chronische aandoening helpen om zelfstandiger en productiever te zijn. Het is immers slechts een kleine investering om flexibele arbeidsuren, een werkomgeving op maat of een ontspanningsruimte aan te bieden.

Maar liefst meer dan 40 miljoen mensen in de EU hebben neurologische- of spieraandoeningen die door hun werk veroorzaakt zijn. Neurologische aandoeningen kosten jaarlijks alleen al 800 miljard euro. Bijna de helft van de werknemers die zich voor meerdere dagen ziek meldt, lijdt aan een spieraandoe-

andere regio's en steden in de EU vooruit helpen. Nederland heeft veel kennis en kunde waar men vooral in Oost- en Zuid Europa zeer naar uit kijkt.

De Europese Regiofondsen en het onderzoeksfonds, Horizon 2020, spelen hierbij een centrale rol. 'We gaan bij de verdeling van deze fondsen rekening houden met demografische kwetsbaarheid van een stad of regio', aldus Lambert van Nistelrooij. 'In Nederland heeft Noord-Nederland ervoor gekozen om "active ageing" als specialisatie te kiezen. De focus hierop heeft daar al gezorgd voor 18,1 procent meer banen in de sector. Wie volgt?'

ning. Van de mensen die permanent arbeidsongeschikt zijn, heeft 60 procent een dergelijke ziekte. Als dit zo ongehinderd door blijft gaan, heeft de helft van de Europese werknemers in 2030 een bepaalde vorm van een spieraandoening. Aanpassingen op de werkplek zijn

ook nodig om juist dit soort chronische ziektes te voorkomen. Het is wellicht een cliché, maar zeker niet onwaar: voorkomen is beter dan genezen!

Wim van de Camp

NOx en het Volkswagen Schandaal: Enquête-commissie van het Europees Parlement

Op vrijdag 18 september 2015 kondigde de Amerikaanse Environmental Protection Agency (EPA) aan dat Volkswagen had geknoeid met de dieselmotoren aldaar. Er zou 'sjoemelsoftware' zijn gebruikt om tijdens de tests van de EPA, de uitstoot van stikstofoxiden (NOx) veel lager te laten voorkomen dan als de auto op de weg reed. Inmiddels lopen er ook al onderzoeken naar autofabrikanten zoals Opel, Renault en Fiat.

NOx komt voornamelijk vrij bij het verbranden van brandstof voor transport. Dieselauto's stoten meer stikstofoxiden uit dan benzineauto's, omdat dieselmotoren op een hogere temperatuur draaien. Het inademen van NOx leidt tot ademhalingsproblemen, astma, bronchitis, longemfyseem en verdere schade aan de longen met levensgevaarlijke gevolgen.

Gezien de gezondheidsimplicaties heeft het Europees Parlement een zogeheten enquêtecommissie opgezet om te achterhalen hoe in Europa dit soort praktijken langs de controles hebben kunnen glijpen. De enquêtecommissie, waar Wim van de Camp lid van is, loopt nu af een aantal

maanden. 'Volgens de getuigen die wij hebben gehoord, hebben dieselmotoren de potentie om schoner te zijn. Helaas is dit nu niet het geval. Nationale testcentra, in Nederland de RDW, houden er allemaal hun eigen testregimes op na en er is geen algemene standaard. Fabrikanten maken hier gebruik van en zo kan een slecht geteste auto alsnog op de Europese markt komen', zegt Van de Camp.

'Het is duidelijk dat er in Europa toezicht nodig is om te zorgen dat nationale testcentra goed opletten en doortastend testen. Zij zijn immers medeverantwoordelijk voor het beschermen van onze gezondheid en het milieu.'

Waar we (voor) staan

Benutten van vrouwelijk talent binnen de partij, vernieuwende thema's agenderen en van het CDAV een club maken waar je bij wilt horen. Dat zijn de drie doelen uit het *CDAV beleidsplan 2014-2017 Midden in de samenleving*.

Wat is er gerealiseerd en waar wordt nog aan gewerkt? CDAV-voorzitter Josine Westerbeek-Huitink maakt de balans op.

Tekst Sandra van den Nieuwenhof | Fotografie Dirk Hol

Voor het benutten van vrouwelijk talent binnen de partij is een gedegen HRM-beleid nodig. Josine Westerbeek-Huitink geeft aan dat er al flink wat stappen in de goede richting zijn gezet. 'Scouting en begeleiding zijn belangrijke aandachtspunten. Hiervoor is het nodig om goede gegevens te hebben over de stand van zaken. We zijn gestart met een inventarisatie van de vertegenwoordiging van vrouwen op landelijk, provinciaal en lokaal niveau. Dat viel niet mee; gemiddeld minder dan 30 procent.'

'Op het partijbureau is een nieuwe HRM-manager aangetrokken. Bij hem hebben we onze wensen neergelegd. Met name de eisen waaraan het nieuwe CRM-systeem moet voldoen zijn belangrijk. Met één druk op de knop moeten we vrouwen kunnen selecteren op ervaring, deskundigheid en wensen. Op die manier hebben we inzicht in ons bestand en kunnen we gericht scouten en begeleiden.'

'Onlangs hebben we een loopbaandag georganiseerd om vrouwen te interesseren voor politieke functies en ze te ondersteunen op de weg naar zo'n functie. Voor de kandidatenlijst voor de Tweede Kamerverkiezingen hebben we in de provincies

de vraag uitgezet naar potentieel. Dit resulteerde in een lijst van zo'n vijftig kandidaten. Helaas heeft niet iedereen uiteindelijk gesolliciteerd en is niet iedereen al klaar voor een Tweede Kamerlidmaatschap.'

Ook ten aanzien van het tweede doel, het agenderen van vernieuwende thema's heeft het CDAV bepaald niet stil gezeten. 'De evenredige vertegenwoordiging van vrouwen in de partij en onze samenleving staat continu op de agenda. Daarnaast hebben we elk jaar een jaarthema waar we samen met het NPV (Netwerk Provinciale Vertegenwoordigers) aan werken. Enkele thema's van de afgelopen jaren zijn: 'Solidariteit tussen generaties', 'De Foodbattle' over voedselverspilling en 'De balans tussen zorg, werk en invloed'.'

'In de nieuwjaarsbijeenkomsten in samenwerking met de EVP kaarten we thema's aan zoals Vrede en Veiligheid aan de hand van de biografie van Marga Klompé: 'In liefde en rechtvaardigheid'. Maar ook het vluchtelingenvraagstuk en de gevolgen voor vrouwen kwam aan bod.'

Bij het derde doel - het CDAV is een club waar je bij wilt horen - geeft de voorzitter aan dat het lastig is om

jonge vrouwen aan te trekken. 'Veel jonge vrouwen zeggen het CDAV niet nodig te hebben. Zij zitten aan het eind van hun studie of in het begin van hun carrière en zijn van mening dat zij zelf wel op kunnen komen voor hun belangen. Door het agenderen van thema's en andere werkvormen toe te passen bij vergaderingen en bijeenkomsten lukt het wel nieuwe (jonge) leden te interesseren maar dat kan nog veel beter. Tijdens de loopbaandag waren er relatief veel nieuwe jonge vrouwen. Dat geeft hoop voor de toekomst.'

Komend jaar ligt de prioriteit bij het creëren van een netwerkorganisatie. 'We zijn langzaam het imago van het CDAV aan het veranderen in een organisatie van zelfbewuste vrouwen die zich in willen zetten voor de partij en bereid zijn hun steentje bij te dragen. Dit is een langzaam proces maar aan de horizon schijnt de zon. De prioriteit zal liggen op de omzetting naar een netwerkorganisatie waarin vrouwen elkaar kunnen ontmoeten, stimuleren en enthousiasmeren en waar thema's worden voorbereid, bediscussieerd en uitgevoerd. Het resultaat moet zijn dat we een netwerkorganisatie zijn die midden in de partij staat en die wordt gerespecteerd en ondersteund.'

Vrouwen in de politiek

Het jaarthema van het CDAV is 'De balans tussen werk, zorg en invloed'. Eerder was er aandacht voor werk en zorg. Nu ligt het accent op invloed van vrouwen in de politiek. Tekst Sandra van den Nieuwenhof

Tijdens de Leden- en Loopbaandag op 28 mei in Ede, spraken verschillende vrouwen over het thema 'Vrouwen in de politiek'. Zo benadrukte partijvoorzitter Ruth Peetoom dat diversiteit binnen het CDA nu nog hard nodig is. 'In 2018 zijn er weer gemeenteraadsverkiezingen. Honderd jaar na de invoering van het vrouwenkiesrecht moet het toch mogelijk zijn om meer vrouwen in de gemeenteraden te krijgen dan de nog geen 30 procent nu?' Volgens Ellen Verkoelen, vicefractievoorzitter van het CDA Zuid-Holland, is 'vrouwenemancipatie een mannenzaak'. Zij stelde o.a. dat meer invloed van vrouwen in de politiek om inzet en betrokkenheid vraagt van mannen die zich sterk maken voor dit thema. Zij kunnen door meer vrouwen te benoemen hun bijdrage leveren aan een representatieve democratie.

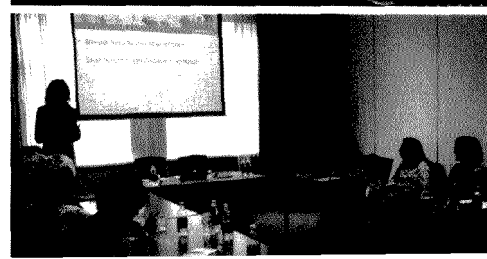
Anne-Marie Vreman, voormalig wethouder in Buren: 'Als je op lokaal niveau mee wilt doen, moet je jezelf afvragen: wat ga jij dan doen, hoe ga je dat doen, hoe verbind je je en hoe ziet jouw netwerk eruit?'

Elma Drayer, schrijfster en columnist, nam het publiek mee in een prachtig verhaal over haar moeder. Zij schetste hoe haar moeder ambities had voor de lokale politiek (ARP) maar deze door de komst van een drieling, na de vier kinderen die ze

al had, niet kon waarmaken. Dromen over een bestaan naast haar gezin vervlogen. Het niet ten volle kunnen ontplooiën van haar talenten - al dan niet in de politiek - bleef volgens de schrijfster een leven lang aan haar nu 90-jarige moeder knagen. Hoe anders ontvouwde zich haar eigen leven en dat van haar zussen waarin zij naast het stichten van een gezin ook een bestaan buitenshuis kon opbouwen. 'Deze dubbele rijkdom - ik heb de term "dubbele belasting" nooit zo goed begrepen - kan mij tot op de dag van vandaag met diepe dankbaarheid vervullen.'

Laten we doen wat we niet durven

Nederlandse vrouwen zijn volgens Elma Drayer niet erg ambitieus. 'Het klopt dat de Nederlandse vrouw, althans grosso modo, niet bepaald brandt van ambitie. Betaald werk vindt ze doorgaans al van ondergeschikt belang, laat staan dat ze zich zal inspannen om hogerop te klimmen. U kent ze wel, die madidovrouwen. Hun e-mails ondertekenen ze met de mededeling dat ze uitsluitend bereikbaar zijn op maandag, dinsdag en donderdag. De rest van de week hebben zij namelijk wel wat beters te doen.' Ze sloot haar lezing af met de woorden: 'De wereld ligt aan onze voeten. Laten we dat vooral beseffen. Laten we daar vooral heel dankbaar gebruik van maken. Laten we doen wat we niet durven.'

Vele (ver-)gezichten in Praag!

Praag, een stad die prikkelt, leeft en die je moet beleven. Een stad met vele gezichten, die ondanks de vele toeristen (nog) weinig aan eigenheid heeft ingebonden. Diezelfde eigenheid vind ik terug bij de vertegenwoordigsters van onze EVP-zusterpartijen met wie ik van 8 tot en met 10 april in Praag verbleef voor de Algemene Ledenvergadering en het Colloquium 'Vrouwen in Besturen'.

Tekst Mireille de Jonge, CDAV
Internationaal | **Fotografie** Dirk Hol

Er stonden twee spraakmakende en actuele thema's op de agenda: 'Vrouwen en Migratie' en 'Vrouwen in besturen'. Het zal u niet verbazen dat de meningen over beide onderwerpen uiteen liepen.

Huidige en toekomstige migratiestromen leveren veel discussie en ook onzekerheid op. Er is een roep om een nieuwe vorm van solidariteit. Niet alleen tussen landen en volkeren, maar óók tussen generaties. Met

name ouderen hebben moeite met het begrijpen van de ontwikkelingen, aldus een van de spreeksters. Hoe kan de politiek hierop inspelen? Belangrijk is een meer open houding ten opzichte van migratie, zodat vluchtelingen (in Europa) zich weer volledig mens, burger kunnen voelen en kunnen deelnemen aan de maatschappij. In welk land dan ook. Hier horen, wat mij betreft, flexibele(-re) (overheids-) systemen bij die deze mensen helpen sneller hun weg te vinden.

'Wel of géén vrouwenquota?'

Van een heel andere orde was de onderliggende vraag van het colloquium: 'Wel of géén vrouwenquota?' Nederland, samen met nog negen EU-lidstaten, houdt momenteel verdere wetgeving tegen om beursgenoteerde bedrijven te verplichten in 2020 40 procent van de bestuursfuncties door vrouwen te laten bekleden. Sommige landen lopen hierin voorop. In Frankrijk en Italië is bijvoorbeeld wel al regelgeving rond

quota ingevoerd, met positieve resultaten. Wel of geen quota, de meningen zijn verdeeld. Maar met het agenderen van het onderwerp tijdens het colloquium in Praag, hebben de EVP-Vrouwen in elk geval nogmaals aandacht gevraagd voor de ondersteuning van deze richtlijn, die sinds 2013 'hangende' is. We kunnen niet genoeg aandacht vragen voor het benutten van kwaliteiten van mannen én vrouwen in evenredigheid. Het is nog steeds realiteit dat vrouwen zeer ondervertegenwoordigd zijn in topfuncties.

Ondanks de verschillen wordt er in Praag ook weer respectvol naar elkaar geluisterd en met elkaar gesproken. Dit alles gebaseerd op goede contacten onderling! Door de jaren heen bouwt zich een netwerk van Europese vrouwen die elkaar steeds beter leren kennen en weten te vinden als dat nodig is. Een fundament voor meer wederzijds begrip. Dat is wat Europa hard nodig heeft, in een Unie die onder druk staat.

Zo sprak ik tijdens een lunch met een van de bestuursleden, een Hongaarse wonend in Roemenië, over het hoe en het waarom van het handelen van Orban. Leerzaam en verhelderend voor mij, gewaardeerd door haar. Doris Pack, sinds jaar en dag de voorzitter van de EVP-Vrouwen, eindigde de tweedaagse meeting met het benadrukken van het belang van netwerken.

Netwerken, het ontmoeten van gelijkgestemden, samenwerken waar kan; dat is de Europese Unie (ook) voor mij. Dichterbij dan wel wordt gedacht!

Het CDA biedt u graag de mogelijkheid aanwezig te zijn met uw bedrijf!

Sponsor het CDA-congres op 12 november

Graag willen we de goede ervaringen van het afgelopen congres voortzetten en ondernemers de mogelijkheid bieden aanwezig te zijn op het CDA-congres. Voor meer informatie of een persoonlijke afspraak kunt u contact opnemen met Friso Douwstra via fondswerving@cda.nl.

Personalialia

BURGEMEESTERS

A.J. Huisman is na 11 jaar burgemeesterschap te Reimerswaal afgetreden wegens pensionering.

OVERLEDEN

Op 24 mei overleed oud-minister en oud-CHU-fractievoorzitter *Bé Udink*. Bé Udink was tussen 1967 en 1973 achtereenvolgens minister van Ontwikkelingssamenwerking, Volkshuisvesting en Verkeer en Waterstaat. Ook was hij korte tijd fractievoorzitter van de CHU in de Tweede Kamer. Gedurende zijn ministerschappen wist Udink onder andere de 1%-norm voor ontwikkelingsamenwerking vast te stellen. Hij kreeg de huurharmonisatie door het parlement, en lanceerde het Rijksspreidingsbeleid, waardoor instanties van het Rijk naar Provincies werden verplaatst. Bé Udink is 90 jaar geworden.

Op 7 juni overleed burgemeester *Kor Dijkstra* van de gemeente Grootegast. Kor Dijkstra was liefst 31 jaar burgemeester, waarvan de laatste 26 jaar als burgemeester

van Grootegast. Daarmee was hij de langstzittende burgemeester van Nederland. Kor Dijkstra is slechts 62 jaar geworden.

Op 9 juni overleed oud-Eerste Kamerlid en vicevoorzitter *Madeleen Leyten-de Wijkerslooth de Weerdesteijn*. Madeleen Leyten was van onschatbare betekenis voor de totstandkoming van het CDA. Madeleen Leyten was binnen de KVP en het CDA decennialang een bestuurder en denker van grote betekenis. Er was bijna geen commissie voor zeer zware onderwerpen - van het beginselprogramma van de partij tot de verkiezing van de partijvoorzitter - waarin zij geen prominente rol speelde. Als Eerste Kamerlid had zij bovendien vele jaren een groot parlementair en politiek gezag. Met haar scherpzinnig juridisch en staatsrechtelijk inzicht was zij een sieraad voor de Senaat, een vrouw bovendien die kabinetten en bewindslieden scherp hield en in haar rol als Eerste Kamerlid de kwaliteit van wetgeving steeds voorop bleef stellen. Madeleen Leyten is 80 jaar geworden.

Vacature Auditcommissie

De Financiële Commissie van de partij wordt op dit moment omgevormd naar een Auditcommissie. Voor deze Auditcommissie zoeken wij deskundige versterking.

Kijk voor de vacaturetekst op onze website www.cda.nl/vacatures

Adverteren in CDA-bladen

Ben u ondernemer en wilt u adverteren in het ledenblad van het CDA of in Bestuursforum?

Dat kan. We sturen u graag vrijblijvend meer informatie toe. Uiteraard is maatwerk altijd mogelijk. Voor meer informatie of een persoonlijke afspraak kunt u contact opnemen met Marcel Migo via marcel.migo@cda.nl.

In memoriam: Piet Steenkamp

Een bijzonder moment op het CDA-partijcongres op zaterdag 4 juni in De Fabrique in Maarsse: Gonneke Bennes opende à capella zingend het congres, een eerbetoon aan onze erevoorzitter Piet Steenkamp die op 8 januari dit jaar overleed.

Basicursus CDA-gedachtegoed nu online!

Kun jij de vier kernwaarden van het CDA al in begrijpelijke taal aan je buurman uitleggen? Lukt jou dat altijd, dan hoeft je de nieuwe online basicursus CDA-gedachtegoed niet meer te volgen. Of toch wel? Test nu online je kennis en leer op een leuke en aansprekende manier meer over de vier kernbegrippen en hoe je deze met actuele voorbeelden naar de dagelijkse praktijk kunt vertalen. Ben je ook benieuwd naar de animaties, interviews, uitleg in woord en beeld en de kennistests? Meld je dan nu aan via de website van het Steenkampinstituut: www.cda.nl/si.

Nieuw WI-rapport:

'Gezag, vrijheid en burgerschap'

Tijdens het CDA-congres heeft het WI zijn nieuwste rapport gepresenteerd voor actieve CDA'ers. WI-directeur Rien Fraanje overhandigde ten overstaan van ruim 150 CDA-leden het rapport *Gezag, vrijheid en burgerschap* aan Eerste Kamerlid Wopke Hoekstra. Na een reactie van Wopke Hoekstra, die tevens programmamaker van het CDA-verkiezingsprogramma is, volgde een gesprek tussen de secretaris van de klankbordgroep van het rapport, Maarten Neuteboom met burgemeester van Apeldoorn John Berends en raadslid Mark den Boer. Rien Fraanje interviewde vervolgens Tweede Kamerlid Mustafa Amhaouch en wethouder van Giessenlanden Elisabeth van Leeuwen.

Wat is de rol van de overheid in een samenleving waarin enerzijds mensen voor hun eigentijdse maatschappelijke

Quick Scan lokale afdelingen

Vanaf juni is de Quick Scan voor lokale afdelingen beschikbaar. Deze scan bouwt voort op de eerdere onderzoeken 'Staat van de Afdelingen' en is bedoeld om als lokale afdeling meer inzicht te krijgen in de sterke en ontwikkelpunten. Verschillende onderwerpen komen aan bod zoals de zichtbaarheid van de afdeling, de sfeer, de organisatie en de samenwerking met anderen. De scan wordt digitaal aangeboden (via internet) en kan door de afdeling zelf worden uitgezet bij verschillende

V.l.n.r. Rien Fraanje, Maarten Neuteboom en Wopke Hoekstra.

Foto Dirk Hol

initiatieven ruimte claimen en anderzijds de politiek verantwoordelijkheden wil terugleggen bij burgers? De huidige trend is immers een terugtrekkende overheid, die niet langer de pretentie heeft de samenleving vanuit een bepaald ideaalbeeld te vormen, maar aansluiting zoekt bij de initiatieven die uit die samenleving komen. Het is precies deze ontwikkeling die vanuit de vertrouwde christendemocratische waarden vraagt om een actuele overheidsvisie. De uitdaging bestaat erin dat de overheid de samenwerking met samenleving en markt zoekt bij het creëren van publieke waarde, zonder dat zij daarbij haar eigenstandige positie als dienaar van het recht en de mensen uit het oog verliest.

Het rapport is beschikbaar via de website van het WI: cda.nl/wi. Via deze site kunt u ook een papieren exemplaren bestellen voor € 12,- (inclusief verzendkosten).

doelgroepen als lokale bestuursleden, politici, vrijwilligers en overige leden. Inmiddels is er bij een aantal afdelingen een pilot uitgevoerd en is de Quick Scan gereed. Als uitkomst van de Quick Scan ontvangt u een rapportage met daarbij een algemene handreiking over hoe u zich als afdeling (verder) kunt versterken. Indien u de scan wilt uitvoeren binnen uw afdeling, mail dan naar hmr@cda.nl. Ook kunt u hier terecht voor vragen of meer informatie.

Wolven op de CDA-4daagseborrel

Dinsdag 19 juli 2016 - Hoort zegt het voort!

Ook dit jaar organiseert de Gelderse CDA-senator Maria Martens weer de CDA-4daagseborrel op de eerste dag van de Nijmeegse vierdaagse.

De locatie ligt op ongeveer 20 meter van de route die dag. *Let wel: deze is erg moeilijk bereikbaar vanuit het noorden via de Waalbrug.*

Alle CDA'ers die dan in Nijmegen zijn, lopers en niet-lopers, Nijmegenaren en niet-Nijmegenaren zijn van harte uitgenodigd.

Datum dinsdag 19 juli 2016
14.00 – 16.30 uur

Plaats Café Royal (voorheen 't Hoofdkantoor),
Hertogstraat 127 te Nijmegen
Telefoon: 024-3222690

Zaterdag 12 november CDA-partijcongres

Noteer alvast in uw agenda: Het volgende CDA-partijcongres zal plaatsvinden in CHV Noordkade in Veghel. Bij dit congres zal o.m. de kandidatenlijst voor de Tweede Kamerverkiezingen worden vastgesteld.

Wij waarderen

uw lidmaatschap!

Het CDA waardeert het zeer dat u lid bent van onze partij. Als blijk van dank willen we u graag wijzen op een aantal acties die we speciaal voor onze leden hebben kunnen realiseren.

Om de band tussen lid en partij aan te halen, organiseert het CDA op geregelde tijdstippen een laagdrempelige, exclusieve en informele ontmoeting tussen een politicus/-a en een beperkt aantal CDA-leden. Deze ontmoetingen zijn enkel toegankelijk voor CDA-leden. Zo kunnen onze leden van dichtbij onze politici ontmoeten en kennismaken met zijn/haar interesses, drijfveren en werkterreinen.

Inmiddels zijn er acties geweest met Michel Rog (naar American Dreamers), Mustafa Amhaouch (handbalderby) en Martijn van Helvert (Sittard Run Experience).

Deze acties zullen met regelmaat georganiseerd blijven worden. Via de wekelijkse ledennieuwsbrieven houden wij op u op de hoogte.

*Ledenvoordeel:
speciaal voor u gratis
naar Klimpark Streekbos*

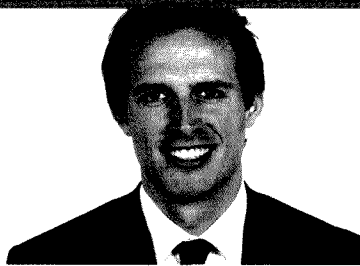
*Wij verloten entreekaarten voor
dit spectaculaire klimpark*

Houdt u van spanning, actief bezig zijn en natuur? Dan is Klimpark Streekbos in Bovenkarspel echt iets voor u. In dit ecologische klimpark klimt u samen met uw (klein)kinderen veilig tussen de bomen en gaat u uitdagende hindernissen aan. Een natuurbeleving op en top. Er zijn vier spectaculaire klimparcoursen die variëren in moeilijkheidsgraad en hoogte. De minimale lichaamslengte is 1,20 meter, onder begeleiding van ouders.

Per lid maakt u kans op maximaal vier gratis kaarten van dit ecologische klimpark. Het enige wat u hoeft te doen is een bericht sturen dat u mee wilt doen aan de verloting voor 14 juli aanstaande via de mail naar Harmke Hulsman, harmke.hulsman@cda.nl of via een kaartje naar CDA, Antwoordnummer 1700, 2501 WB in Den Haag. Alleen de winnaars krijgen bericht.

Wopke Hoekstra

Kiezen of delen

Wat ga ik eigenlijk doen op het moment dat het verkiezingsprogramma is vastgesteld? Nog nooit ben ik zo vaak aangesproken, opgebeld, even aan de praat gehouden of benaderd via sms, social media of mail als vanaf het moment dat bekend werd dat ik het CDA-programma ga schrijven. Iedereen heeft nog een goed idee dat er zeker in moet. Kosten: typisch ergens tussen de € 100 miljoen en € 1 miljard. Dekking? Meestal wordt er dan hard gelachen, en gewezen naar een ander onderwerp op de begroting.

De compositie van het programma is in zekere zin te vergelijken met de vraag die we allemaal thuis wel eens stellen: wat zullen we vanavond eten? De een wil pannenkoeken, de ander macaroni, een derde aardappels met vlees en groente. Behalve dat iedereen goed weet wat hij of zij wil, weet iedereen ook altijd goed wat hij *niet* wil – en meestal zijn dat precies de dingen die de anderen al hebben genoemd. Al is dat misschien iets wat vooral bij de familie Hoekstra voorkomt.

Hoe dan ook, als u thuis de boodschappen doet, weet u ook wat de grootste fout is die u kunt maken: de ingrediënten voor *alle* gerechten inslaan, en proberen daar een compromisgerecht van te bereiden. Het resultaat zal geen van uw gezinsleden bevallen. U ziet de beteuterde gezichten al voor u.

Het samenstellen van een programma vraagt ook om keuzes. Niet de keuze van de kok, maar keuzes die rekening houden met de zorgen van de kiezers, herkenbaar CDA zijn en Nederland daadwerkelijk vooruit helpen. O ja, en met smaak kunnen worden opgediend tijdens de campagne.

Overigens wil ik een ieder die zich heeft gemeld met een idee, een plan of een concept, vooral aanmoedigen om daarmee door te gaan. In veel opzichten is het verkiezingsprogramma een competitie van ideeën. Ik zou mijn werk niet kunnen doen zonder die vele tientallen nuttige suggesties en originele voorstellen. En daar valt zeker een mooi menu van samen te stellen!

COLOFON

Julij 2010

Jaargang 12 | nummer 2

CDA.nl is een uitgave voor de leden van het CDA. De uitgave wordt vier keer per jaar verspreid in een oplage van ruim vijftigduizend exemplaren. Leden ontvangen het tijdschrift gratis.

Uitgever CDA Bureau, Postbus 30453, 2500 GL Den Haag ☎ 070 3424860 info@cda.nl
www.cda.nl

Hoofdredactie Hans Jansz

Elindredactie Mariol Misp

Redactie: Johanna Beetsman, Hubert Beetsman, Kees Bos, Ale Dijkzing, Doreen Gerdt Hoeninga, Karin Roentjen, Klaasjan de Jong, Herbert Koksma, Willem Koolhof, Marjolijn Meester, Pieter van der Meulen, Kees van der Meer, Hildebrandt Marcello van der Stoep, Mark Veltrop, en Thijs van Veen

Wetgeving: Minke Ruy, Kaylee van der Drift (aansprakelijk voor de inhoud)

Fotografie: AMP, Rob ter Borch, Joë de Boer, Dirk Hof, Leonard Walpot, Shutterstock

Drukwerk: Saneflex Media B.V., Middelweg 35, Postbus 68, 7000 AB Driebergen ☎ 0514 339 500

Voor informatie over het bezorgen van uw kopie van het CDA kunt u contact opnemen met de CDA leden-desk: Postbus 30453, 2500 GL Den Haag of per e-mail ES@den@cda.nl

Niet alle artikelen in dit tijdschrift vertegenwoordigen het standpunt van het CDA of van de redactie. Artikelen in CDA.nl zijn beschermd door het auteursrecht. Uit deze uitgave mag daarom niet op andere wijze worden overgenomen zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

De redactie aan het verantwoordelijk worden gesteld voor ingezonden foto's kan niet aansprakelijk of het CDA.nl wordt gesteld op inhoudelijk verantwoordelijkheid en verzonden in Nederland en België, afwachtbaar op 0514

De weg
 en met een
 boekje van
 €17,50!

Zomerpuzzel

W	G	K	P	T	S	J	I	L	T	H	C	A	W
M	N	E	S	Z	P	E	I	T	C	E	J	N	I
O	I	U	Y	A	Z	D	N	A	B	R	E	V	R
G	L	K	C	M	A	N	T	E	L	Z	O	R	G
R	E	E	H	M	W	U	I	R	E	T	K	O	D
O	D	N	I	E	B	K	O	M	E	D	I	C	I
Z	N	T	A	L	Z	G	R	U	R	I	H	C	R
N	A	A	T	I	J	E	U	G	D	Z	O	R	G
E	H	F	R	D	I	E	H	D	N	O	Z	E	G
R	E	E	I	G	O	L	O	H	C	Y	S	P	I
E	B	L	E	T	S	P	I	G	N	O	J	A	W
D	T	I	E	T	I	R	A	D	I	L	O	S	E
U	I	Z	I	E	K	E	N	W	A	G	E	N	T
O	E	I	T	N	E	V	E	R	P	Z	I	E	K

- AWBZ
- BEHANDELING
- CHIRURG
- DILEMMA
- DOKTER
- GEZONDHEID
- GIPS
- INJECTIE
- JEUGDZORG
- KEUKENTAFEL
- MANTELZORG
- MEDICI
- OUDERENZORG
- PREVENTIE
- PSYCHIATRIE
- PSYCHOLOGIE
- SOLIDARITEIT
- VERBAND
- VERPLEEGKUNDE
- WACHTLIJST
- WAJONG
- WMO
- ZIEK
- ZIEKENWAGEN
- ZZP

Streep alle woorden weg. Van de letters die overblijven kunt u een woord maken.

Stuur uw oplossing voor 15 augustus naar: redactie@cda.nl.

Of: CDA Redactie
 Postbus 30453
 2500 GL Den Haag

Onder de juiste inzenders verloten wij 5 boekenbonnen van €17,50.

De oplossing van de puzzel in het vorige nummer was 'vertrouwen'.

De winnaars zijn:
 M. Agterhuis uit Wezep,
 F. Visser uit Den Haag,

Ph. van Dok uit Utrecht,
 M.H. van der Kramer uit Groningen en
 Y. Veenje-Algra uit Garijp

In zijn toespraak op het afgelopen CDA-partijcongres heeft Sybrand Buma gepleit voor een beter Nederland. Een land dat leeft en bouwt aan zijn toekomst. Juist in deze tijd, waarin veel mensen zich zorgen maken over de toekomst. Door de vluchtelingenstroom, of door de situatie op de arbeidsmarkt, in het onderwijs en in de zorg. "Met elkaar kunnen we bouwen aan een beter Nederland. Maar aan dat beter Nederland, zal een andere politiek vooraf moeten gaan. Het is onze opdracht om met antwoorden te komen. Om vanuit onze visie op de samenleving een nieuw perspectief te bieden."

In het beter Nederland dat Buma voor ogen staat, hoeven jongeren zich niet diep in de schulden te steken als zij hun talent willen ontplooiën. Jonge ouders worden niet uitgeput, maar ondersteund in de combinatie van werk en zorg voor hun kinderen. Onze senioren voelen zich weer gewaardeerd voor hun jarenlange werk en inzet. En in dat beter Nederland zijn vooruitgang en traditie geen tegenstellingen, maar de basis voor een samenleving die weer zelfverzekerd vooruit kan kijken.

CDA #BeterNederland

www.cda.nl

Nummer 3
Oktober 2016

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIE
PARTIJEN
CDA

DNPP

*Oud-volleyballer
Bas van de Goor:
Ik merk dat we
levens veranderen*

*Vijfvoudig wereldkampioen
kickboksen Faldir Chahbari:
'Straatjongens moet je
gewoon aanpakken'*

Themanummer:

Sterke samenleving

Redactioneel

Sterke samenleving

Het listige van vrijwilligerswerk is misschien wel dat het pas echt opvalt als het niet meer gebeurt. Als de bar van de sportkantine sluit, als de gemeenschappelijke tuin van een wooncomplex overwoekerd raakt, of als het buurthuis de deuren moet sluiten. Of, als regeltjes van de overheid initiatieven in de weg gaan staan.

Mensen die aan vrijwilligerswerk doen, en dat zijn er in Nederland gelukkig nog altijd spectaculair veel, vinden dat vaak iets wat erbij hoort, iets vanzelfsprekends. Maar dat is het niet. Het is belangrijk dat hun werk gezien wordt en dat we er waardering voor uitspreken. En het de ruimte geven.

Het CDA is de partij die durft los te laten, die durft vertrouwen te geven aan de samenleving. In dit nummer willen we door een aantal voorbeelden laten zien met welke rijkdom onze samenleving gezegend is, hoe vol passie en bezieling mensen bereid zijn zich voor hun medemens in te spannen. Als dat geen vertrouwen geeft!

Coverfoto **Leonard Walpot**

Inhoud

- 4 Samen
- 14 Faldir Chahbari
- 19 Partijnieuws: DigiAccept
- 20 Interview met Maarten Neutenboom
- 23 *Column* Sybrand Buma
- 24 De Brede Volkspartij
- 26 Maatschappelijke ondernemingen
- 31 *Column* Esther de Lange
- 34 Op stap met de vrijwillige brandweer
- 36 *Column* Elco Brinkman
- 38 TEAR; bouwen aan sterke gemeenschappen
- 41 Talent Academie over hun afstudeerpapers
- 44 Nieuw lid
- 45 *Column* Ruth Peetoom
- 50 Kandidatenlijst Tweede Kamerverkiezingen
- 52 Buurtbemiddeling
- 54 Europa
- 58 CDA Vrouwen
- 61 Partijnieuws
- 66 *Column* Wopke Hoekstra
- 67 Puzzel

Samen

Vluchtelingen een mogelijkheid bieden om zich in Nederland te ontwikkelen en te aarden, en daarnaast een band tussen bevolkingsgroepen smeden. Dat is het idee achter Restaurant Syr in Utrecht. Het restaurant werd begin dit jaar binnen 3 weken met crowdfunding mogelijk gemaakt door meer dan 500 investeerders. In het restaurant werken verblijfsgerechtigde Syrische vluchtelingen die zodoende de taal goed leren en zich thuis gaan voelen in Utrecht. De gasten aan de andere kant, leren er de Syrische keuken kennen, met een Europese twist.

De winst die Syr maakt in haar eerste jaar wordt gedoneerd aan het startende ondernemingstraject van de Stichting voor Vluchteling-studenten UAF. Het restaurant presenteert naast lekkere maaltijden ook een cultureel programma met workshops, muziekavonden, storytelling en debatten. Hiermee probeert Syr de banden tussen verschillende culturen te versterken.

Ruth in gesprek met ...

Harry van der Molen

en Marianne van Hall

Sinds twee jaar heeft de gemeente Leeuwarden een Mienskipfonds, een gereserveerd deel van de begroting (400.000,-) waaruit initiatieven uit en voor de samenleving bekostigd worden. Wethouder Harry van der Molen stond aan de wieg van dit idee, Marianne van Hall is voorzitter van een commissie die de aanvragen beoordeelt. Tekst Marcel Migo | Fotografie Martin Rijpstra

Ruth Peetoom: 'Hoe is het Mienskipfonds er gekomen?'
 Harry van der Molen: 'Dat heeft een paar redenen. In het CDA-verkiezingsprogramma voor de raadsverkiezingen van 2014 speelde burgerinitiatief een grote rol. Als partij van de samenleving moet je een visie hebben op hoe die samenleving ook werkelijk verantwoordelijkheid kan dragen, vonden we. Er was al een fonds voor de dorpen, dat wilden we uitbouwen.' Rond diezelfde tijd speelde de succesvolle bid van Leeuwarden als Culturele Hoofdstad van Europa in 2018. Leeuwarden won van steden als

Den Haag en Maastricht. 'Een belangrijke reden daarvoor was dat veel van de plannen in de bid echt van onderop kwamen, het waren grotendeels initiatieven van de mensen zelf. Als de trein dan eenmaal gaat rijden, dan moet je mensen ook de gelegenheid bieden om in te stappen.' In het Collegeprogramma zijn die twee zaken bij elkaar gekomen. Laten we nu niet alleen centraal stellen wat we als College vinden, maar ook ruimte vrij houden voor initiatieven die uit de samenleving komen, was de gedachte. 'Ruimte maken voor allerlei pareltjes uit de samenleving.'

Marianne van Hall leidt de zogenoemde Tafel van Acht, een groep mensen uit de Leeuwarder samenleving die de aanvragen voor het Mienskipfonds beoordeelt. Een heel bewuste keuze dus om dat niet door het college of de Raad te laten doen, iets waar veel discussie over ontstond in de Leeuwarder raad. Van der Molen: 'Je zag daar echt scherpe ideologische verschillen terugkomen. Je merkt dat met name de linkse partijen enorm huiverig zijn om echt

los te laten. Ze zagen overal beren op de weg en vonden het moeilijk aan iets te beginnen waarvan je inderdaad niet precies weet hoe het zal uitpakken. Ze vonden het lastig om controle los te laten ten gunste van burgers.' Een meerderheid in de Raad deelde echter de opvatting dat als je ervoor kiest ruimte te bieden aan ideeën uit en van de samenleving je ook de beoordeling daarvan bij de samenleving moet laten en daar als gemeentebestuur van af moet blijven. Zij zien het als een deel van het succes dat je als Raad de verantwoordelijkheid gunt aan de Tafel van Acht.

Er zijn verscheidene criteria waar de aanvragen aan moeten voldoen, het is aan de Tafel van Acht daarop toe te zien. Ruth Peetoom: 'Het klinkt zo logisch. Je zou verwachten dat iedereen hier achter zou staan, maar het is dus wel degelijk iets waar je vanuit verschillende politieke overwegingen toch verschillend tegenaan kunt kijken.' In de discussie in de Raad ging het er volgens Van der Molen ten diepste om wat voor soort regisseur je als gemeente wilt zijn. 'Ben je een regisseur die van zijn acteurs verwacht dat ze alles, tot in het kleinste detail precies zo uitvoeren als jij van tevoren bedacht hebt, of ben je bereid deelnemers te laten improviseren?' De Leeuwarder wethouder gelooft niet in volledig loslaten. 'Je hebt ook een actieve rol te vervullen om zaken mede mogelijk te maken. Soms is een kleine bijdrage al voldoende.'

Wat zijn precies die criteria om een bijdrage uit het Mienskipfonds te kunnen krijgen? Marianne van Hall: 'Wat mij betreft is het belangrijkste criterium dat een indiener aan moet tonen dat er draagvlak is voor zijn of haar idee. Het is een aantal keer voorgekomen dat iemand op zich een leuk idee had, en oprecht van mening was dat anderen dat vast ook geweldig zouden vinden, maar dat niet kon staven. Dan hoeft zo'n idee echt niet de prullenbak in, maar het moet wel worden aangepast. En soms hoor je dan jammer genoeg niets meer.' De Tafel van Acht vindt het niet voldoende als iemand een lijstje handtekeningen kan laten zien van mensen die het bijvoorbeeld 'leuk' vinden als er een kruidentuin

Initiatieven met draagvlak

Ruth Peetoom: 'Wat zijn precies die criteria om een bijdrage uit het Mienskipfonds te kunnen krijgen?' Marianne van Hall: 'Wat mij betreft is het belangrijkste criterium dat een indiener aan moet tonen dat er draagvlak is voor zijn of haar idee. Het is een aantal keer voorgekomen dat iemand op zich een leuk idee had, en oprecht van mening was dat anderen dat vast ook geweldig zouden vinden, maar dat niet kon staven. Dan hoeft zo'n idee echt niet de prullenbak in, maar het moet wel worden aangepast. En soms hoor je dan jammer genoeg niets meer.' De Tafel van Acht vindt het niet voldoende als iemand een lijstje handtekeningen kan laten zien van mensen die het bijvoorbeeld 'leuk' vinden als er een kruidentuin

wordt aangelegd. 'Nee, mensen moeten dan bijvoorbeeld ook bereid zijn de kruidentuin zelf aan te leggen en zelf te onderhouden.' Ruth Peetoom: 'Het moet dus echt gemeenschapsvormend zijn.' Van Hall: 'Exact. Ze moeten laten zien dat ze het echt heel graag willen. Maar dat snappen mensen nog niet altijd. We hebben ook wel eens een verzoek gehad om een financiële bijdrage om draagvlak te creëren. Dat is natuurlijk niet de bedoeling.' Een ander criterium voor toewijzing is dat het om een incidentele bijdrage gaat. Dat heeft twee redenen. Op die manier is er ruimte voor meer initiatieven, en is de vorton ook werkelijk elk jaar beschikbaar, maar het is ook bedoeld om de creativiteit te stimuleren. De bijdrage uit het fonds kan helpen als een steuntje in de rug, als een aanmoediging om daarna op zoek te gaan naar andere bronnen van inkomsten wanneer dat nodig is.

Speeltuin

Van Hall: 'De aanleg van een speeltuin is een mooi voorbeeld. Wij hebben bijgedragen aan de aanschaf van een aantal speeltoestellen en het onderhoud van het veldje gebeurt door omwonenden, de ouders. Dat was een mooie deal, en het werkt echt. De speeltuin voelt voor deze mensen als iets wat van hen samen is. Dan wordt het onderhouden en schoonmaken iets wat als vanzelfsprekend aanvoelt.'

Harry van der Molen: 'We wilden aan de ene kant duidelijke kaders stellen, ervoor zorgen dat het geld echt terecht komt bij initiatieven uit de samenleving zelf, met

draagvlak, maar je wilt ook dat positieve initiatieven niet stranden in bureaucratie. Het moet dus heel eenvoudig zijn om een bijdrage aan te vragen.'

*Het Mienskipfonds is een
belangrijke steun in de rug
in het financieel gebied van
gemeenten. Het is een
grote succesfactor.*

Marianne is door Harry gevraagd als voorzitter 'Marianne's profiel en ervaring zijn voor deze functie van enorme waarde.' Hij zocht iemand met politiek-bestuurlijk gevoel, iemand die met een sociaal-zakelijke invalshoek naar initiatieven kan kijken. De groep bestaat verder uit een representatieve vertegenwoordiging van inwoners uit de gemeente. Het is belangrijk dat iedereen zich in iemand herkent. Marianne van Hall: 'Het leek wel een beetje op het samenstellen van een CDA-kandidatenlijst! Oud jong, man vrouw, stad dorp. Dat wilden we allemaal mee laten tellen, en dat is ook gelukt.' Na een voorbereidingsperiode van een halfjaar kon het fonds in 2015 daadwerkelijk van start.

In navolging van de gemeente Leeuwarden is er ook een provinciaal Mienskipfonds opgericht. Van der Molen en Van Hall hebben het idee dat het animo qua aanvragen daarvoor nog iets groter is. Ruth Peetoom: 'Hoe kan dat?' Mogelijk heeft dat volgens Van der Molen te maken met het feit dat er in de provincie al enigszins vergelijkbare fondsen bestonden, bijvoorbeeld een fonds voor plattelandsontwikkeling. Wie eenmaal enigszins bekend is met het aanvragen van overheidsbijdragen weet de weg ook een volgende keer gemakkelijker te vinden.

Mensen hebben volgens Van der Molen bij gemeenten vaak nog de indruk dat er 'niks kan', dat het weinig zin heeft de gemeente te vragen bij te dragen aan een maatschappelijk initiatief. 'Het is mede daarom ongelooflijk belangrijk dat we doorgaan om actief uit te dragen dat er een Mienskipfonds is. Gelukkig mogen we vele aanvragen verwelkomen, alleen dit jaar alweer 42, maar er is voldoende ruimte voor nog meer initiatieven. Cruciaal is dat je als gemeente laat zien dat je een houding hebt van 'alles kan, tenzij ...'.

Beiden vinden het spannend wat een volgend college met het Mienskipsfonds zal doen. 'Doordat we in het eerste jaar geld over hadden, loop je natuurlijk altijd het risico dat partijen het budget willen verlagen. Dat zou doodzonde zijn en een totaal verkeerde reactie.'

Van Hall ervoer dat het Mienskipsfonds iets is waar ook de ambtenaren aan moesten wennen. In het begin waren sommigen bang dat we veel te gemakkelijk veel te veel geld zouden weggeven. Nu we – op dit moment – geld overhouden, vinden ze dat juist weer vreemd. Ik krijg soms zelfs verbaasde reacties als we een aanvraag afwijzen terwijl er nog voldoende middelen beschikbaar zijn. Dat er geld is, wil natuurlijk niet zeggen dat je dan ook maar om die reden iets moet gaan steunen! Van sommige ambtenaren hoor ik dat zij veel eerder als volgt zouden redeneren: als het geld er is, en er komt een aanvraag, dan zijn zij eerder geneigd dat toe te kennen.'

Van der Molen: 'Het is niet goed als een zak geld het vertrekpunt is. Het gaat om de initiatieven, het gaat om de redenen waarom mensen zich sterk willen maken voor een gemeenschap. Het Mienskipsfonds is ook een manier om activiteit te stimuleren en een passieve houding tegen te gaan.'

Niet alles dichttimmeren

Ruth Peetoom: 'Wat is jullie rol als een project slaagt?' Harry van der Molen: 'Dat zijn echt hoogtepunten. Dankzij een van de projecten heb ik voor het eerst van mijn leven met een geit in de krant gestaan. Marianne van Hall: 'We zorgen dat er altijd iemand van de Tafel van Acht naar

zo'n opening of aftrap heen gaat.'

Ruth Peetoom: 'Zou er ook een landelijk Mienskipsfonds moeten komen?' Marianne van Hall: 'Dat weet ik niet, ik geloof dat dit toch het best lokaal en provinciaal werkt. De kracht van de projecten is deels de nabijheid, het komt de gemeenschappen ten goede. Dat kun je het best zo dichtbij mogelijk organiseren. Zo'n concept als een Tafel van Acht lijkt me op landelijk niveau geen doen.' Van der Molen: 'Maar de landelijke overheid kan wel wetgeving maken die voldoende ruimte laat aan initiatieven die op lokaal niveau genomen worden. Heel veel lokale initiatieven lopen nu stuk op landelijke wetgeving. Vaak onbegrijpelijke landelijke wetgeving waarin absoluut geen aandacht is voor lokaal maatwerk. Het Rijk wil alles monitoren, en is geneigd alles dicht te timmeren met regeltjes. Dat zou het juist niet moeten doen.'

Wie is wie?

Harry van der Molen is sinds maart 2014 wethouder in Leeuwarden. Daarvoor was hij van 2006 tot 2014 gemeenteraadslid van het CDA (sinds 2010 fractievoorzitter). Van 2006 tot 2009 was Harry voorzitter van het CDJA. Harry staat op de 8e plaats van de kandidatenlijst voor de Tweede Kamerverkiezingen.

Marianne van Hall is voorzitter van het Mienskipsfonds. Ze was onder meer directeur van een kinderopvangorganisatie en was Statenlid voor het CDA in Friesland. Daarnaast is en was ze actief als bestuurslid van vele maatschappelijke organisaties.

Raadslid Jeroen Bruijns organiseerde eigen zomerstages

Deze zomer trok CDA-gemeenteraadslid Jeroen Bruijns uit Bavel (Breda) erop uit in zijn gemeente om mee te werken in de buitendienst, op allerlei plekken. 'Het heeft mij nog veel meer gebracht dan ik van tevoren had ingeschat.'

Tekst **Marcel Migo** | Fotografie **Dirk Hol**

Bruijns: 'Werkbezoeken zijn belangrijk. Het is goed dat we die als raad en als fractie regelmatig afleggen. Daar moeten we vooral ook mee doorgaan. Maar wil je werkelijk een goed beeld krijgen van hoe het er echt aan toe gaat op de werkvloer dan is een individueel bezoek beter.' Bruijns koos ervoor echt mee te draaien, zelf de handen uit de mouwen te steken. 'Ik wilde een realistisch beeld

vormen van de werkzaamheden, samen met de buitendienst de handen uit de mouwen steken voor onze stad.'

Bruijns kwam om mee te werken, om een goed beeld te krijgen van de gemeentelijke organisatie 'buiten het gemeentehuis' en, vooral, om te luisteren. 'Ik heb er veel van opgestoken, dingen gehoord waar ik als raadslid mijn

voordeel mee kan doen, eyeopeners waardoor ik anders naar mijn raadsstukken ga kijken.'

Luister!

Het jonge Bredase raadslid liep deze zomer met tal van diensten mee. Van de bomenploeg ('ik weet nu een soort van hoe je bomen moet snoeien') tot de vuilnisophaal-dienst, tot de plantsoendienst. Hij liep mee met boa's en de reinigingsploeg. En dat is nog maar een deel van zijn totale programma. Soms besteedde hij er aandacht aan via zijn social mediakanaal, vaak ook heel bewust niet. 'Je moet dit doen als je wilt luisteren, als je oprecht wilt weten wat het werk in de buitendienst inhoudt.' Tegen collega-raadsleden die volgend jaar iets soortgelijks overwegen: 'Doe het vooral niet als pr-stunt. Dat werkt niet - mensen prikken erdoorheen.'

Het CDA is op dit moment oppositiepartij in Breda. Dat heeft wat Bruijns betreft geen rol gespeeld bij zijn acties. 'Ik organiseer deze bezoeken niet om het college af te vallen, maar ik kom om te luisteren. Sterker nog: ik nodig de posten uit om samen met het college ons deel van het werk in het stadhuis te laten zien.'

Ik heb er veel van opgestoken, dingen gehoord waar ik als raadslid mijn voordeel mee kan doen

Wat heeft hij geleerd? Bruijns: 'Het heeft mij veel meer gebracht dan ik had gedacht. Realiseer je dat veel mensen in de buitendienst dat al tientallen jaren doen. Hun kennis en expertise is van onschatbare waarde, voor de jongere garde, hun toekomstige opvolgers dus, maar ook voor ons, de politiek. Door meer te luisteren naar deze zeer kundige en ervaren mensen, meer voeling met hen te houden kun je als raad betere beslissingen nemen, daar ben ik van overtuigd.' Cameratoezicht bijvoorbeeld, dat is iets waar boa's in hun werk direct mee te maken hebben. 'Geef ons die camera's!' stellen zij. Boa's hebben er ontzettend veel profijt van, kunnen hun werk

beter doen wanneer ze daarvan gebruik kunnen maken. Camera's kunnen beschermen tegen fraudeurs en laten zien of klachten terecht of onterecht zijn. Het is volgens Bruijns van belang dit soort signalen mee te nemen bij besluitvorming. Denk bijvoorbeeld ook aan heel concrete zaken als het soort beplanting waarvoor in de openbare ruimte wordt gekozen. 'Betrek bij besluitvorming daarover de mensen die er al jaren, in weer en wind, elk jaargetijde zorg voor dragen.'

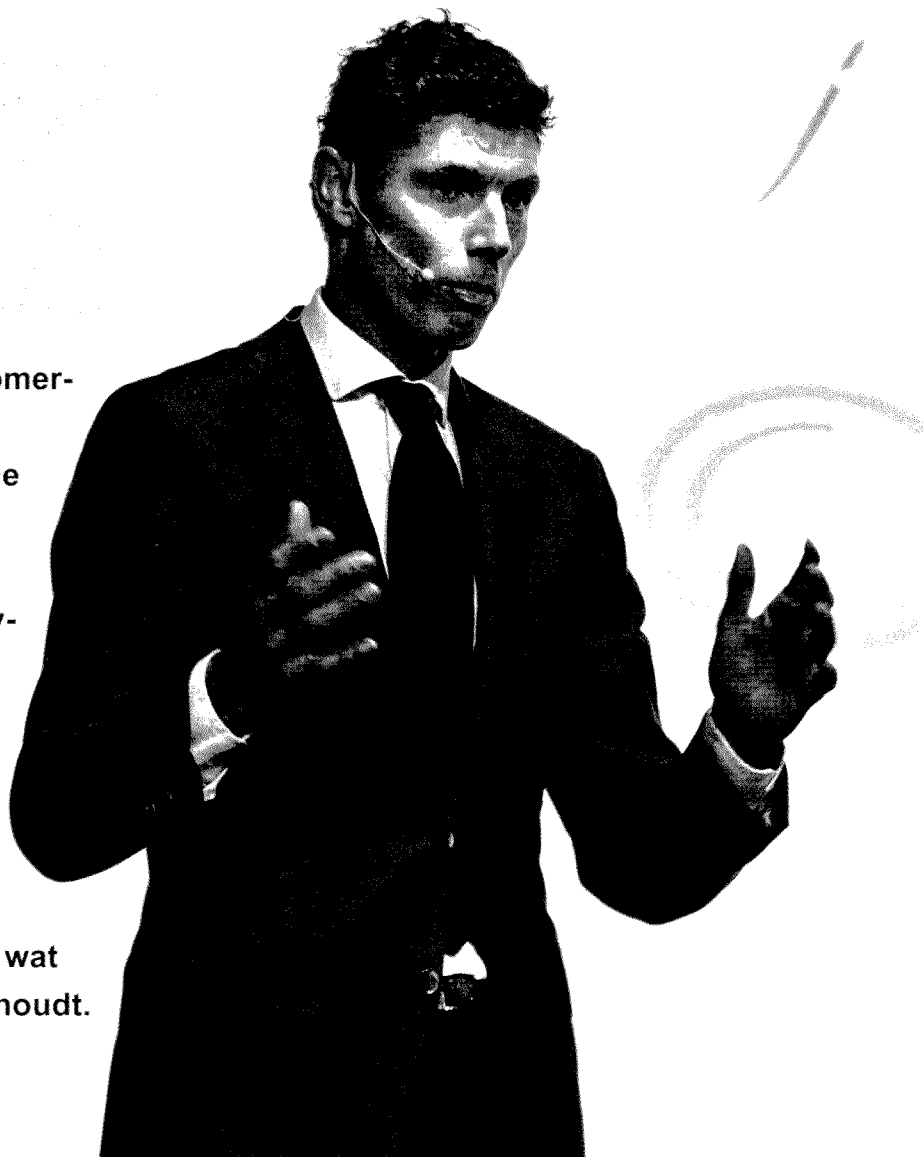
Tips als u zelf zomerstages wilt organiseren:

1. Wees oprecht bereid te luisteren.
2. Steek zelf de handen uit de mouwen. Doe echt mee.
3. Maak er geen pr-stunt van.

De kinderen op het zomerkamp weten niet hoe Bas van de Goor op de Olympische Spelen in 1996 goud won in de zenuwslopende volleybalfinale. Zij zien een lange slungel van twee meter waarbij ook een pompje aan de broek hangt. De ex-topsporter begrijpt net zoals de kinderen wat leven met diabetes inhoudt.

Tekst Thijn van Veghel

Fotografie ANP Vincent Jannink

In 2003 hoort Van de Goor dat hij Diabetes type 1 heeft. Toch blijft hij nog twee jaar sporten op het hoogste niveau. Dit is de periode waarin hij ervaart hoe belangrijk sport is. Als je diabetes hebt kan het lichaam de bloedsuiker niet meer in evenwicht houden doordat het lichaam te weinig insuline aanmaakt. Dit betekent dat patiënten zelf insuline spuiten of een insulinepompje dragen. Om de dag een uur sporten kan volgens Van de Goor het verschil maken. 'Doordat de insuline veel efficiënter gaat werken als je meer sport en beweegt, heb je er minder van nodig en kun je beter voorspellen hoe je bloedsuiker er over een uur uit gaat zien. Dat geeft rust en een gevoel van controle. Te lage bloedsuiker betekent dat je een hypo

kunt krijgen. Langdurig hoge bloedsuikers betekenen op de lange termijn vervelende complicaties.

Het doel van de Bas van de Goor Foundation is om mensen door middel van sport te laten ervaren wat het met je lichaam doet als je een paar dagen intensief sport en minder insuline spuit. Via zomerkampen wil hij met zijn team met medische experts kinderen laten zien dat het om een balans gaat tussen een gezond en een leuk leven en dat sport daarin een belangrijke rol speelt. 'Het helpt bij deze kinderen dat je zelf diabetes hebt, want daardoor weten ze dat ik ze begrijp. Ik geloof niet in foldertjes waarin staat wat je precies moet doen. Dat gaat er bij een kind het

sporten, maar het grootste gedeelte van de mensen staat neutraal tegenover sport en het is de kunst om die mensen actief te krijgen.'

Van de Goor benadrukt dat hij andere mensen nodig heeft bij het bereiken van zijn missie. Een ex-topsporter die mensen enthousiasmeert voor sport kan klinken als 'wij van wc-eend adviseren wc-eend'. Het doel van de foundation is daarom om zo veel mogelijk ambassadeurs te creëren die het verhaal verder kunnen vertellen. Dit zijn mensen die zelf diabetes hebben en waarvan het niet vanzelfsprekend is dat ze sporten, maar die door het sporten ervaren hoe belangrijk lichaamsbeweging voor hun gezondheid is en daardoor anderen kunnen inspireren.

'Ik geloof niet in foldertjes waarin staat wat je precies moet doen'

Politiek

Ook de politiek kan en moet wat Van de Goor betreft een rol spelen bij het organiseren van de diabeteszorg. 'Leefstijl bevorderen is een cruciaal punt. Maar wie is daar nou voor verantwoordelijk? Ik krijg bij elke partij een ander antwoord. Is het de zorgverzekeraar? Het ministerie van Volksgezondheid? De gemeente?' Van de Goor gelooft vooral in de kracht van de eerstelijnszorg. Deze groep heeft een steeds belangrijker rol in de behandeling van diabetes, maar moet ook de ruimte krijgen om te doen wat voor de patiënt goed is. Die ruimte is voor Van de Goor op dit moment te beperkt vanwege tijd die de zorgverlener bezig is met administratie. En dus niet met aandacht voor de patiënt. Het lichtpunt is dat er langzaam een beweging op gang komt waar het belang van de patiënt weer voorop staat.

Stilzitten was voor Van de Goor zowel tijdens als na zijn carrière geen optie. De foundation bestaat inmiddels tien jaar, maar aan alles is te merken dat de ex-topsporter nog lang de strijd met diabetes aangaat. *

Kijk voor meer informatie over de Bas van de Goor Foundation op <https://www.bvdgf.org/>

ene oor in en het andere weer uit. Er is ook niet een boek waarin staat wat je precies moet doen om een goed evenwicht te vinden.'

Meer sporten

Maar de missie van Van de Goor gaat verder. Het aantal patiënten met diabetes type 2 neemt de laatste jaren toe door een slechte levensstijl en de voorspelling is dat diabetes in 2025 bij 1,3 miljoen Nederlanders voorkomt. Daarom wil de foundation de Nederlander weer aan het sporten krijgen. 'Sommige mensen hoef je niet te motiveren om te sporten en er zijn ook mensen die nooit zullen

Straatjongens moet je gewoon aanpakken

Faldir Chahbari was 4 toen hij vanuit Marokko met zijn ouders naar Nederland verhuisde en in Brummen (Ov.) kwam wonen. Als zoon van het enige 'vreemdelingengezin' in het dorp, en ook nog blind aan een oog, werd Faldir vroeger veel gepest. Nu begeleidt de inmiddels vijfvoudig wereldkampioen kickboksen kinderen die niet weerbaar zijn, en brengt en passant wat straatschoffies in het gareel.

Tekst **Marloes Metaal** | Fotografie **Bert Spiertz**

'Mensen die niets weten van vechtsport hebben vaak veel vooroordelen. Dat het alleen maar agressief hakken is. Maar kickboksen is heel hard werken, veel discipline, respect voor je tegenstander en een beetje show', zegt Chahbari in de Zutphense vestiging van zijn sportschool Rockyfit. Zojuist heeft hij een groep van twintig mensen, mannen en vrouwen, jong en oud, door een uitputtende 'boksak training' geloodst. Na afloop groetten alle deelnemers elkaar respectvol. 'Iedereen mag er zijn hier, we zijn echt een familie-sportschool.'

Weerbaarheid

In 2013, na zijn vijfde gewonnen wereldtitel Muay Thai en zijn honderdste gewonnen grote wedstrijd, besluit Faldir dat hij ophoudt met wedstrijden vechten, en gaat voor honderd procent voor het runnen van zijn sportschool. 'We hebben veel ondernemers die hier komen voor personal training om fit te blijven, maar ook speciale lessen voor vrouwen en weerbaarheidstrainingen voor kinderen.' Er worden niet alleen vechtrainingen gegeven, maar juist ook veel conditie- en krachtrainingen. 'Zo'n ondernemer kan natuurlijk niet met een blauw oog naar z'n werk.'

Er traint een grote groep kinderen, vanaf 6 jaar, bij Rockyfit. 'De meeste van die kinderen zijn niet weerbaar. Ze worden bijvoorbeeld gepest, hebben overgewicht, durven niet voor zichzelf op te komen. We hebben een speciale cursus voor hen. Kinderen leren daar om hun stem te verheffen, om grenzen te stellen, om een andere lichaamshouding aan te nemen. Pesters blijven pesters, maar je kan er zelf wel iets aan doen', dat is wat ik die kinderen vertel.' Chahbari deed z'n ervaring in weerbaarheidstrainingen tijdens zijn opleiding bij het CIOS en op de politieacademie. 'Ik geef inmiddels al 19 jaar les.'

Schoffies

Natuurlijk komen er ook straatschoffies naar de sportschool, met als enige doel om beter te leren vechten op straat. 'Daar kan ik goed mee omgaan. Als ze er hier bij willen horen, zullen ze moeten leren om respect te hebben voor anderen en om door te zetten. Respect en discipline, en pas dan wordt er gebokst. Het mooiste is als je die jongens doordat ze hier hebben geleerd om door te zetten, ook dingen ziet bereiken in hun leven buiten de sportschool.'

Chahbari is een groot voorstander van het invoeren van de dienstplicht, zoals Sybrand Buma heeft voorgesteld. 'Je moet die jongens gewoon aanpakken. Sommigen van hen hebben zelfs geen respect voor hun ouders, waarom zouden ze het dan wel hebben voor ouderen, leraren en

dergelijke? Laat ze maar zweten en hun plek kennen, dat werkt. Maar laat ze dan ook iets leren waar ze later trots op kunnen zijn. Timmeren, schilderen, zoiets.'

Praktijkschool

Binnenkort start Chahbari met een project samen met de praktijkschool in Zutphen. Dat bestaat uit twee onderdelen: een weerbaarheidstraining voor de kinderen die het moeilijk hebben op school, en een serie lessen voor de wat moeilijkere jongeren die een leiderspositie innemen in de school. 'Die jongeren wil ik in een serie van tien à vijftien lessen iets leren over discipline, en daarnaast kijken of ze hulp nodig hebben. Vaak hebben dit soort jongens geen stabiele thuissituatie. Daarvoor werk ik samen met een zorgorganisatie. Na die trainingen wil ik de twee groepen laten samenwerken. Zodat de ene groep erwaart dat ook zij best de leiding kunnen nemen, en de andere groep erwaart dat je pas stoer bent als je durft op te komen voor iemand die minder weerbaar is. Dan zijn het echte leiders, en dat wil ik ze laten ervaren.'

In Wemmerlam

Piet de Jong (1915-2016)

Piet de Jong is altijd een marineman in hart en nieren gebleven. Dat blijkt ondermeer uit het door hem veelvuldig gebruikte marinejargon. Zo herinnerde de huidige premier Mark Rutte eraan dat De Jong, klein van stuk, een keer in de Tweede Kamer vroeg of hij de periscoop wat lager mocht zetten. De lange Joseph Luns, Minister van Buitenlandse Zaken, was namelijk de vorige spreker. Tekst Ed Koster | Fotografie Nationaal Archief

Petrus Jozef Sietse (Piet) de Jong was van katholieken huize. Hij werd geboren in Apeldoorn, waar hij naar school ging. Na het behalen van het HBS-B diploma werd hij adelborst (deelnemer aan de officiersopleiding) van het KIM (Koninklijk Instituut voor de Marine) in Den Helder en

na het afsluiten van zijn opleiding werd hij in 1934 luitenant-ter-zee derde klasse bij de onderzeedienst van de Koninklijke Marine. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd hij commandant van de onderzeeboot waarop hij diende en waarmee hij aan diverse gevechten tegen

zowel de Italianen als de Japanners deelnam. Hij kon later smakelijk vertellen hoe hij ooit Koningin Wilhelmina aan boord kreeg, die zich tijdens het naar boven klimmen niets aantrok van het mogelijk pikante uitzicht van De Jong die achter haar aan kwam. Hij werd niet alleen door zijn eigen land, maar ook door de Britten onderscheiden voor zijn dappere gedrag tijdens de oorlog.

Na de oorlog was De Jong onder meer commandant van een fregat en stafofficier bij de *Allied Commander-in-Chief* in Portsmouth. Nadat hij van 1955 tot 1958 adjudant van koningin Juliana was geweest werd hij in 1958 als kapitein-ter-zee commandant van de onderzeebootjager Hr.Ms. Gelderland. Tijdens een oefening op zee werd De Jong plotseling per helikopter van zijn schip afgehaald en naar Den Haag gebracht, waar KVP-fractievoorzitter Romme op hem wachtte.

Staatssecretaris

In juni 1959 zocht men een KVP'er als staatssecretaris van Marine voor het pasgevormde kabinet-De Quay. De Jong was weliswaar katholiek, maar geen lid van een politieke partij. Hij had zelfs nog nooit gestemd. Hij liet zich overhalen, werd lid van de KVP en staatssecretaris. De overstap uit actieve militaire dienst naar de landspolitiek is voor De Jong nooit helemaal *con amore* geweest. Tijdens een ontmoeting die ik met hem had, vertrouwde hij me eens toe: *'mijn hele carrière naar de knoppen, ik had admiraal willen worden.'* Bij zijn beëdiging tot staatssecretaris zou hij tegen Koningin Juliana gezegd hebben: *'Majesteit, zo ziet u maar hoe een mens aan lager wal kan raken.'*

Minister van Defensie

Na het kabinet-De Quay werd De Jong minister van defensie in achtereenvolgens de kabinetten-Marijnen (1963-1965), -Cals (1965-1966) en -Zijlstra (1966-1967). Gedurende het kabinet-Marijnen ergerde hij zich aan het 'eindeloze gepalaver' over de landbouwsubsidies. Tijdens de Irene-kwestie (1964) verdacht hij Barend Biesheuvel ervan er antikatholieke gevoelens op na te houden.

De Jong zorgde ervoor dat Defensie zich specialiseerde in het uitvoeren van specifieke NAVO-taken. Ook verkortte hij de militaire dienstplicht en verruimde hij de vrijstelling voor 'broederdienst'. Hij bracht in 1964 een Defensienota uit, waarin bezuinigd werd.

Tijdens de formatie van het kabinet-Cals (1965) kwam hij al even in beeld als kandidaat-premier, maar wees dit af omdat hij zichzelf geen allrounder vond. Hij bleef minister.

In het kabinet-Cals kreeg hij Joop den Uijl als collega en ergerde zich aan diens langdurige monologen: *'Sommigen vonden hem bevlogen. Ik vond het meer een drammer.'* Na de val van Cals zocht formateur Schmelzer De Jong aan als mogelijke premier van een minderheidskabinet, vooral bestaande uit KVP'ers. Minister Veldkamp barstte in woede uit: Hij had geen behoefte 'onder een halfgekke schout bij nacht te dienen.' De Jong: 'het valt mij nog mee, want ik ken mensen die mij helemaal gek vinden en bovendien ben ik slechts kapitein ter zee en geen schout bij nacht, helaas.'

Formateur

Na de verkiezingen van 1967 kreeg de ambitieuze Barend Biesheuvel de opdracht een kabinet te vormen van KVP, VVD, ARP en CHU. Biesheuvel faalde, maar kreeg een tweede kans. Volgens Louis Beel, vicepresident van de Raad van State, zou De Jong nog grotere weerstanden oproepen. Maar Biesheuvel had de formatie definitief verknoeid, waarna De Jong het stokje overnam. Volgens velen een 'noodsprong'.

Er was niet veel vertrouwen dat hij zou slagen. Men zegt dat hij, met klassieke muziek op de achtergrond, kaartjes met de namen van ministerskandidaten en hun partij op tafel legde totdat alles paste. Hij zou zich daarbij afgevraagd hebben of hij de beoogde kandidaten aan boord van een duikboot zou willen hebben onder oorlogstijd.

De Jong kreeg weinig steun van Biesheuvel, want hij weigerde inzicht te geven in de zetelverdeling en de aangezochte personen. Wat Biesheuvel betreft mocht de formatie-De Jong mislukken zonder dat de ARP de schuld zou krijgen, maar deze liet dit niet gebeuren. De verhouding tussen beide heren was zeer koel. Ondanks de weigering van Aantjes 'om medische redenen' minister te worden slaagde de formatie, een huzarenstukje, en op 5 april 1967 stond het kabinet op het bordes van Huis ten Bosch. Tussen De Jong en Biesheuvel is het nooit meer goed gekomen.

Premier

De media waren het kabinet-De Jong niet welgezind, ondanks het feit dat de premier in 1970 de wekelijkse persconferentie instelde, die nu nog steeds bestaat. Dat had overigens een praktische reden, want de Jong en zijn vrouw stoorde zich eraan als het journaal tijdens het avondeten aan de lijn hing. In contacten met de pers was hij een 'gentleman die bij kritische vragen meegaander >>

>> was, een beetje meegaf als er tegen hem werd geduwd, waardoor hij zonder veel terrein te verliezen toch nooit omviel en zich ook nooit bezeerde' (Nico Scheepmaker). Men reageerde sceptisch op het kabinet en sprak van politiek onervaren ministers en zwakke plekken. Het zou de eindstreep wel niet halen. De Jong zelf legde zijn gebrek aan financieel-economische kennis bijna als een voordeel uit. De ministers deden gewoon op hun vakgebied hun werk en het kabinet regeerde onverstaanbaar. Er werd meestal niet langer dan tot vijf uur 's middags vergaderd. Als men er dan nog niet uit was kwam er morgen weer een dag. De Jong leidde de vergaderingen vrij strak.

Direct na zijn aantreden als premier kreeg De Jong te maken met een gezagscrisis in Amsterdam. Hij liet dit niet over aan zijn minister van Binnenlandse Zaken Beernink, maar handelde dit zelf af en stelde burgemeester Van Hall voor de keuze: zelf aftreden of gedwongen eervol ontslag. Na de inval van de Sovjet-Unie en zijn bondgenoten in Tsjechoslowakije in 1968, die een eind maakte aan de *Praagse Lente*, 'vorderde' premier De Jong zendtijd op televisie om een verhoging van het defensiebudget uit te leggen.

Het kabinet kreeg te maken met veel maatschappelijke onrust. In 1969 vond de bezetting van het Maagdenhuis, het administratief centrum van de Universiteit van Amsterdam, plaats. In 1970 veegde een aantal mariniers de Amsterdamse Dam schoon, waar velen zich hadden geërgerd aan het optreden van hippies en andere Damslapers bij het Nationaal Monument. In de kunstwereld vond de *Actie Tوماat* plaats, Dolle Mina wilde 'baas in eigen buik' en de Vereniging voor Dienstplichtige Militairen werd opgericht.

De Jong was de eerste premier die te maken kreeg met een actie door Zuid-Molukse jongeren. Zij bezetten in 1970 de Indonesische ambassade in Den Haag. De premier leidde zelf het crisisberaad dat uiteindelijk leidde tot beëindiging van de actie.

Passen op de Winkel?

De Jong zelf kenmerkte zijn regeerperiode als 'passen op de winkel', waarmee hij volgens eigen zeggen bedoelde dat de fractievoorzitters van de drie confessionele partijen zich met partijpolitiek konden bezighouden, terwijl hij het land regeerde. Hij deed daarmee zichzelf tekort. Het negatieve beeld moest uiteindelijk worden bijgesteld. Zo was het eindoordeel van oud-premier De Quay dat De

Jong weliswaar voorzichtig in zijn beleid was, maar vooral rustig, wijs en rechtvaardig. Omdat De Jong een bijzonder hoge leeftijd mocht bereiken heeft hij daar gelukkig de voldoening van mogen smaken. Misschien hebben zich tijdens het kabinet-De Jong wel de meest verstrekkende naoorlogse veranderingen voltrokken. Het was in ieder geval het eerste Nederlandse kabinet na de Tweede Wereldoorlog dat de gehele parlementaire periode zonder tussentijdse crises regeerde. Het is onbegrijpelijk dat de populaire De Jong in 1971 door zijn partij gepasseerd werd als lijsttrekker, waardoor in feite een einde kwam aan diens politieke loopbaan, hoewel hij daarna nog enkele jaren fungeerde als fractievoorzitter van de KVP in de Eerste Kamer. Hij was nog kandidaat voor het vicevoorzitterschap van de Raad van State, maar uiteindelijk droeg het kabinet-Biesheuvel Marinus Ruppert (ARP) voor.

'Misschien hebben zich tijdens het kabinet-De Jong wel de meest verstrekkende naoorlogse veranderingen voltrokken'

Tot op hoge leeftijd kon De Jong bij bepaalde gelegenheden worden signaleerd. Zo ontmoette ik hem een aantal keren tijdens de uitreiking van het Jaarboek Parlementaire Geschiedenis in Den Haag. Hij bleef nuchter: *'Ze hebben me uitgenodigd voor de herdenking van De Nacht van Schmelzer, maar dat doe ik niet. Het is midden in de nacht. Dan slaap ik.'*

Met heeft het wel eens over 'amateurs' in de politiek. Net zoals zijn voorganger De Quay en zijn opvolger Van Agt wilde De Jong een harmonieuze teamleider zijn, met een zekere bescheidenheid en geen overdreven geldingsdrang. Hij heeft zijn land met grote inzet en plichtsbetrachting gediend. ●

Nieuw: digitaal uw contributie betalen!

In december gaan we u digitaal vragen uw contributie te betalen. Het bespaart het CDA veel onkosten en daarmee houden we meer over om te besteden aan bijvoorbeeld campagnes. Daarnaast wordt digitaal betalen steeds meer de standaard en verdwijnt de papieren acceptgirokaart over een paar jaar.

Hoe gaat dit?

U krijgt in december een digitale acceptgirokaart in plaats van een papieren acceptgirokaart. U ontvangt een e-mail van 'CDA Partijbureau' met daarin een digitale brief. In de brief staat een link naar DigiAccept. U vult daar het bedrag in dat u aan ons wilt overmaken. Voor de betaling maakt u gebruik van iDEAL.

Is dat wel veilig?

Ja, het is 100 procent veilig. De Nederlandsche Bank en creditcardmaatschappijen toetsen DigiAccept jaarlijks op veiligheid. Voor de daadwerkelijke betaling maakt u gebruik van iDEAL in de vertrouwde betaalomgeving van uw eigen bank.

Wat gebeurt er met mijn iDEAL-identificatie?

Nee. U bepaalt zelf wanneer u betaalt, net als bij een papieren acceptgirokaart. De link in de e-mail blijft heel 2017 geldig.

Hoe weet ik zeker dat de mail van het CDA is?

U mag ons altijd bellen of mailen met de vraag of de mail inderdaad van het CDA afkomstig is. In het ledenblad van december publiceren wij het rekeningnummer waarnaar u de iDEAL-betaling overmaakt, de afzender en een voorbeeld van de mail en de digitale acceptgirokaart. Deze informatie plaatsen we ook in de Weeknieuwsbrieven rond december.

Wie krijgen er een DigiAccept?

Alle leden waarvan wij het e-mailadres weten, krijgen een DigiAccept. Als u wekelijks van ons een Weeknieuwsbrief krijgt, krijgt u een DigiAccept. Ook als u zich ooit heeft afgemeld voor de Weeknieuwsbrief krijgt u een DigiAccept.

Weet u niet zeker of uw juiste e-mailadres bij ons bekend is? Stuur dan een e-mail met uw adresgegevens naar leden@cda.nl o.v.v. 'doorgeven e-mailadres'.

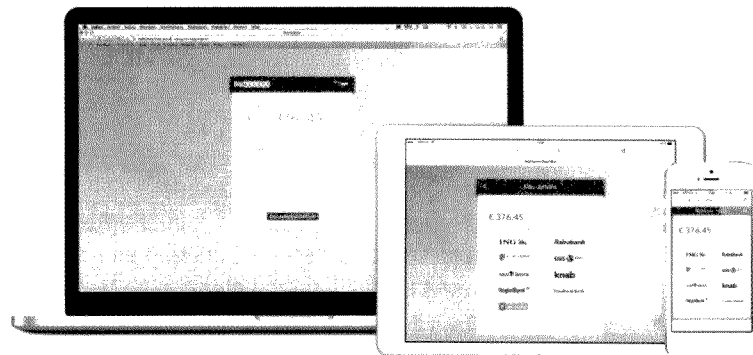
U krijgt dan ook onze digitale Weeknieuwsbrief met het laatste nieuws. Zo bent u in deze verkiezingsmaanden ook nog eens op de hoogte van het laatste campagnenieuws.

Wat als ik geen e-mailadres heb?

... Dat kan natuurlijk. Heeft u geen e-mailadres aan ons doorgegeven, dan krijgt u een papieren acceptgirokaart. Is uw e-mailadres wel bekend bij ons, maar wilt u toch een papieren acceptgirokaart, dan kunt u dit tot uiterlijk 15 november a.s. aan ons doorgeven via leden@cda.nl o.v.v. uw adresgegevens en 'papieren acceptgirokaart'.

Vragen?

Voor vragen kunt u terecht bij de Ledendesk, leden@cda.nl, (070) 342 48 20.

'Wat betekent 'meer samenleving' voor de overheid?'

Gezag, vrijheid en burgerschap. Onder die titel verscheen deze zomer een rapport van het Wetenschappelijk Instituut. In het rapport staat de vraag centraal: 'Wat is de rol van de overheid in een samenleving waarin enerzijds mensen voor hun eigentijdse maatschappelijke initiatieven ruimte claimen en anderzijds de politiek verantwoordelijkheden wil terugleggen bij burgers?'

Tekst **Marcel Migo**

In ons land lijkt het vertrouwen af te nemen. Burgers vertrouwen de overheid steeds minder en andersom heeft de overheid moeite taken los te laten en over te dragen aan lokale overheden of maatschappelijke initiatieven werkelijk ruimte te geven. Vooral Tweede Kamerleden schieten steevast in 'regelreflexen'. Als er iets misgaat, moeten regels afdwingen dat het de volgende keer beter gaat. Het rapport *Gezag, vrijheid en burgerschap* is in feite een zoektocht naar hoe de overheid zich tot een 'grotere samenleving' heeft te verhouden.

Maarten Neuteboom: 'Het is denk ik goed enige nuanceering vooraf aan te brengen. De afname van vertrouwen bij een deel van de bevolking kan niet los gezien worden van een andere belangrijke ontwikkeling: een groeiende tweedeling. Er lijken steeds scherpere scheidslijnen te ontstaan tussen diverse groepen in ons land en ook de mate waarin mensen vertrouwen hebben in de rechtsstaat, de democratie en de overheid verschillen aanzienlijk per groep. Er is kortom een groep burgers die zich uit onbehagen afkeert van politiek en samenleving en een groep die het heft in eigen handen neemt. De eigentijdse maatschappelijke initiatieven die hieruit voortvloeien, zou

je kunnen bestempelen als het nieuwe midden.' Het gaat in het rapport dus over hoe de overheid zijn rol kan verbeteren: gezag kan herwinnen en tegelijk waar mogelijk ruimte durft te laten aan (initiatieven uit) de samenleving, taken en verantwoordelijkheden daadwerkelijk durft neer te leggen bij lokale overheden en vertrouwen wil hebben in het probleemoplossende vermogen van burgers zelf.

'De overheid is geen verlengstuk van de samenleving, maar heeft wel de eigenstandige taak en specifieke verantwoordelijkheid naar die samenleving om zorg te dragen voor publieke gerechtigheid.'

Daadwerkelijk decentraliseren

Het subsidiariteitsbeginsel zou volgens auteur Maarten Neuteboom veel consequenter gevolgd moeten worden. Hij pleit in het rapport voor deregulering waar mogelijk. 'Regelgeving is immers veelal een vorm van centralisering.' Wanneer decentralisatie gepaard gaat met te strenge beleidsmatige en financiële kaders dan is eerder sprake van deconcentratie dan decentralisatie.

'Als je werkelijk als rijksoverheid durft los te laten dan betekent dit dat lokale overheden meer financiële en beleidsmatige ruimte gegund moet worden – en dus een verschuiving van een deel van de belastinginning van rijk naar gemeente. *No taxation without representation* is een gevleugeld adagium, maar het geldt ook andersom: geef de lokale representatieve democratie meer armslag.' Verantwoordelijkheden terugleggen bij mensen zelf, vertrouwen hebben in hun vermogen problemen zelf op te kunnen lossen kan echter alleen wanneer ook de burgers bereid en in staat zijn verantwoordelijkheid te dragen en niet vervallen tot een ieder-voor-zichmentaliteit. Dan gebeurt onvermijdelijk het omgekeerde: 'Waar de (burgers) Moraal vervaagt, krijg je steeds meer wetgeving.'

*'Waar de
(burgers) Moraal
vervaagt, krijg je
steeds meer wetgeving'*

Gezag, vrijheid en burgerschap

Neuteboom pleit in het rapport daarom voor een herwaardering van burgerschap. Een werkelijk goede samenleving kan volgens hem niet zonder burgerschap. 'Het is als een humuslaag waardoor mensen tot hun recht en hun bestemming kunnen komen. Zonder burgerschap verbreekt een samenleving, kijkt men steeds minder naar elkaar om en wordt het ieder voor zich. Het is wezenlijk dat we in onze samenleving een fundamentele betrokkenheid op elkaar blijven houden. Kunnen wij als mens gelukkig zijn als anderen ongelukkig zijn, vroeg Aristoteles al? In de woorden van de Bijbel: ben ik mijn broeders hoeder? Die laatste vraag stelde Barack Obama in zijn beroemde speech in 2004 tijdens de Democratische conventie. Het zijn oude vragen over de aard van de samenleving en over de wederzijdse afhankelijkheid die ons mens-zijn ten diepste tekent.'

Burgerschap is niet iets wat kort geleden plots is opgekomen, integendeel: het heeft een eeuwenoude oorsprong. 'Modern burgerschap kwam in onze streken voor het eerst op in de middeleeuwen, onder meer zichtbaar in de vorming van gilden. Centraal stond daarbij de notie uit te willen gaan van de samenleving, niet van de heersers.' Men oefende zich in het samen leven, in het delen van

verantwoordelijkheden, en in het ontwikkelen van tolerantie. 'Vaardigheden als bedachtzaamheid bij het oordelen, het kunnen inschikken, tolerantie en bestuurlijke wijsheid, inzicht in de balans tussen rechten en plichten: zij zijn wezenlijk in een democratie', citeert Neuteboom Ab Klink uit een WI-rapport uit 2003.

De waarde van burgerschap

In het rapport beschrijft Neuteboom een aantal fundamentele ontwikkelingen in maatschappelijke initiatieven. Die zijn steeds meer ad hoc, lossen en meer tijdelijk van aard. 'Mensen engageren zich anders dan in het recente verleden. "Een beter milieu begint bij jezelf" is een typische jarentachtigslogan, een appel op verantwoordelijkheid dat nu minder aanslaat. Nu speelt "what's in it for me?" een veel grotere rol.' Mensen zijn minder trouw aan verenigingen, maar zijn tegelijk wel degelijk bereid zich in te spannen voor bijvoorbeeld een deugdelijke speeltuin op het pleintje voor hun woning.

Het is wat Neuteboom betreft van groot belang dat de overheid de samenleving de vrijheid gunt om zo veel mogelijk zelf verantwoordelijkheid te nemen, geen sta-in-de-weg te zijn en dus ook de ruimte laat om fouten te maken. 'De overheid zal voortdurend vanuit de inhe-

rente waarde van de samenleving moeten denken en daar haar beleid op baseren. Daarbij past geen overheid die zich in allerijl terugtrekt uit de samenleving, maar een overheid die goed in kaart brengt welke taken en verantwoordelijkheden burgers en hun organisaties aankunnen en hen daar waar nodig voor probeert toe te rusten.'

U kunt het rapport *Gezag, vrijheid en burgerschap* bestellen door een e-mail te sturen naar wi@cda.nl o.v.v. de titel van het rapport en uw adresgegevens of door te bellen met 070 342 48 74. U krijgt dan de publicatie en een factuur toegestuurd. Het rapport kost dan € 10,-. Het is ook gratis te downloaden via www.cda.nl/wi

Werkplek

'Onze PKN-gemeente in Noordwijk heeft twee heel verschillende gebouwen. In Noordwijk-binnen staat de oude monumentale Jeroenskerk, in Noordwijk-zee staat op een paar minuten afstand van het strand de Buurkerk. Beide hebben een betrokken groep mensen eromheen. Het leuke van gemeente zijn in zo'n toeristische plaats, is dat er veel aanloop van anderen is. Toeristen komen binnenlopen of zijn tijdens hun vakantie al meerdere jaren bij ons te gast. Noordwijk is nu een mondaine, sjieke badplaats, maar dat was het vroeger niet. De oudere gemeenteleden kunnen nog vertellen van het zware vissersleven van vroeger: grote gezinnen, diepe armoede en heel, heel hard werken voor brood op de plank en kleren aan het lijf. Aan hun verhalen kun je horen hoe snel de wereld veranderd is.'

'De gemeente in Noordwijk heeft heel goed geleerd om een netwerk te zijn. Niet meer 'komt u toch vooral naar ons toe', maar 'wij zijn waar jullie zijn'. Zo werken we in de 40-dagentijd samen met de scholen in het dorp, zijn er culturele samenwerkingsprojecten met kunstenaars en musici, hebben we veel diaconale projecten waar gelukkig ook jongeren voor te porren zijn, en worden er wandelactiviteiten georganiseerd. Altijd op het snijvlak van samenleving, cultuur en kerk. Binnenkort opent er een diaconaal inloophuis. Je moet je niet vergissen in hoeveel mensen materieel het hoofd wel boven water houden, maar op zoek zijn naar verbinding met anderen, naar dagbesteding. Een sterke samenleving bestaat niet alleen uit het materieel goed hebben, en goed met elkaar overweg kunnen. Mensen willen zich 'heel' voelen, willen betekenisvol leven, soms ondanks de verwondingen van het leven. Mijn werk is, dat te bevorderen.'

De dienstplicht als verbinder

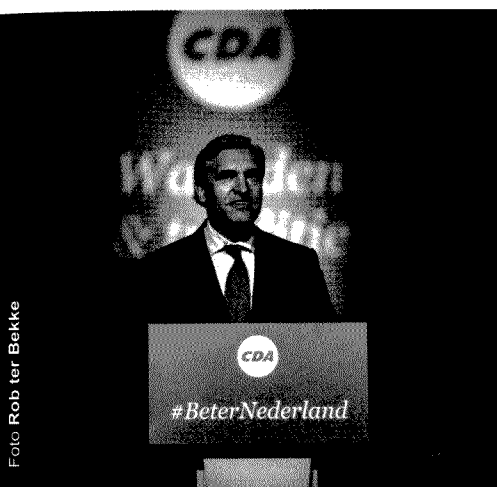

Foto Rob ter Bekke

Begin september verscheen er een bericht in *Trouw* dat Zweden overweegt om de militaire dienstplicht weer in te voeren. Deze werd in 2010 afgeschaft, maar de Zweedse regering overweegt herinvoering vanwege de Russische dreiging. Litouwen heeft dat vorig jaar al gedaan, en ook in Duitsland, Polen en Frankrijk staat het onderwerp weer op de agenda. De motieven daarvoor verschillen echter per land. In het noorden en oosten van Europa is de aanleiding vooral de Russische dreiging. In Duitsland wordt gesproken over een tijdelijke dienstplicht in het geval van een nationale noodtoestand. En in Frankrijk is een belangrijke reden, dat sinds de aanslagen het beroepsleger overbelast is door de inzet voor bewakingstaken.

Rechten én plichten

Dat er ook in andere landen weer over gediscussieerd wordt, vind ik een belangrijk signaal, omdat ik zelf enkele maanden geleden nog voor herinvoering van de dienstplicht in Nederland heb gepleit. Formeel is bij ons de dienstplicht nooit echt afgeschaft, hij is alleen in 1997 opgeschort. Mijn motivatie voor herinvoering is echter wel anders dan in de genoemde landen. Ik zie het vooral als een middel om de samenleving te versterken, om mensen al op jonge leeftijd meer met elkaar te verbinden. We moeten af van het idee van een samenleving die alleen rechten kent, en geen plichten. In Nederland zou de dienstplicht niet exclusief in het leger maar vooral ook maatschappelijk moeten worden ingevuld.

*De dienstplicht
zou ook
maatschappelijk
moeten worden
ingevuld*

Ons land kent een grote mate van individuele vrijheid, op heel veel terreinen, maar we moeten wel samen

zorgen dat die vrijheid niet ontaardt in vrijblijvendheid. Dat vraagt om betrokkenheid op elkaar en betrokkenheid bij de samenleving. Nederland lijkt steeds vaker een land van 17 miljoen individuen. De samenhang die vroeger zo vanzelfsprekend was, brokkelt af. Daarnaast is er veel boosheid en onvrede in de samenleving. Dat uit zich bijvoorbeeld in geweld tegen politieagenten, ambulancepersoneel, buschauffeurs en journalisten. Of in scheldpartijen en beledigingen op social media. Maar ook in de politiek is sprake van taalverruwing en polarisatie. Dat is niet normaal en dat mag het ook nooit worden.

Af van de vrijblijvendheid

Voor grote groepen jongeren is het helaas geen vanzelfsprekendheid dat ze de betrokkenheid bij de samenleving vanuit de opvoeding meekrijgen. Ik zie de dienstplicht dan ook als een middel om jongeren uit verschillende groepen en verschillende maatschappelijke klassen met elkaar te verbinden, zowel jongens als meisjes. Met als doel om hen samen verantwoordelijk te maken voor dat wat ons bindt, bijvoorbeeld het verdedigen van ons land. Daar wil ik graag een maatschappelijk debat over voeren, want we moeten af van de vrijblijvendheid. Het is fruikend als een samenleving haar onderlinge binding verliest.

De brede volkspartij

*Prima als je het bent,
maar we hebben het er nooit over*

Pride Amsterdam is een jaarlijks terugkerend evenement dat aandacht vraagt voor acceptatie en gelijke rechten van LHBT'ers: lesbi's, homo's, biseksuelen en transgenders. Eigenlijk is het een verzameling van ruim tweehonderd kleinere evenementen waarvan de Canal Parade veruit de bekendste is. Denk daarbij aan debatten, lezingen, fototentoonstellingen, concerten en ontmoetingen met internationale voorvechters van mensenrechten. Tekst Marcel Migo

Marc Haverkamp, duoraadslid voor het CDA in Amsterdam en Ellen Verkoelen, Statenlid voor het CDA in Zuid-Holland, zijn trouwe bezoekers van Pride Amsterdam. Afgelopen editie was extra bijzonder, omdat het ditmaal een internationaal tintje had: Europride. Ook was er dit jaar een combinatie met Roze Zaterdag.

Haverkamp mocht op Roze Zaterdag de sportdag openen. Haverkamp: 'Je kunt de sportdag vergelijken met een soort uitmarkt: allerlei sportorganisaties presenteren zich en je kunt ter plekke aan allerlei sporten meedoen. Dit zijn uiteraard allemaal sportverenigingen die het belangrijk vinden er voor iedereen te zijn en die diversiteit hoog in het vaandel hebben.' Het is belangrijk dat iedereen veilig en fijn kan sporten. Zonder dat iemand moet nadenken over zijn of haar seksuele geaardheid. Dat je niet bang hoeft te zijn om te worden uitgelachen, gepest, buitengesloten of zelfs uit je team te worden gezet. Die angst beperkt mensen in het dagelijks leven en op de sportclub nu nog steeds wel.

Ongemak

Het CDA heeft onder veel LHBT'ers niet zo'n goede naam. Bij de laatste Tweede Kamerverkiezingen stemde 97 procent van hen niet op het CDA. Hoe komt dat? Ellen Verkoelen: 'Wij zijn een partij die LHBT volledig accepteert, zolang we het er maar niet over hebben. Onze partij kent ontzettend veel homoseksuelen maar echt actief stelling nemen in zijn of haar geaardheid doet bijna geen enkele CDA'er.' Ze vindt dat jammer. 'We zouden ons juist geweldig kunnen profileren! Het past bij ons! Wij zijn de partij van de samenleving, wij vinden dat ieder mens tot zijn recht moet kunnen komen, zijn talenten voluit moet kunnen ontwikkelen. Wie niet zichzelf kan of durft te zijn komt niet tot zijn recht.'

Verkoelen noemt de groep 'roze ouderen' als voorbeeld. 'Ik vind het geweldig dat het CDA zich sterk maakt om eenzaamheid aan te pakken. Maar als er een groep is die daar relatief veel last van heeft, dan zijn het wel oudere LHBT'ers. Zij hebben vaak geen kinderen en dus een

minder groot familienetwerk. Bovendien hebben hun generatiegenoten vaak nog meer moeite met hun geaardheid.' Haverkamp: 'Zorginstellingen zijn totaal niet ingesteld op deze ouderen, met als gevolg dat veel ouderen weer terug 'de kast' ingaan als ze hulpbehoevend worden.'

'Het is toch gek dat een generatie die gevochten heeft voor verdraagzaamheid, bij het ouder worden weer de kast in moet omdat ze bang is voor intolerante medebewoners of verzorgers. In Amsterdam - en overigens ook in een aantal andere steden - wordt al jaren de Roze Loper gebruikt om verzorgingstehuizen een diversiteitskeurmerk te geven. Daarnaast is in september de "Roze Poort" geopend, een ontmoetingsplek voor roze 50-plussers in Amsterdam. Voor het CDA begint politiek met de erkenning van zulke maatschappelijk initiatieven.'

Dubbel

Waarom hebben we het er in de partij nooit over? Waarom zie je vrijwel nooit een discussieavond over dit thema? Wanneer het moeilijk of gevoelig ligt komt dat volgens Verkoelen vanwege twee redenen. Verkoelen: 'Het begint met kennis. Veel mensen kennen de groepen en de problematiek gewoon onvoldoende. En een tweede reden is dat een (klein) deel van onze achterban alles op het gebied van LHBT afwijst. De C in onze basis maakt dat het CDA zich terughoudend opstelt. Gevolg is dat wij soms nogal dubbel reageren in de ogen van veel kiezers.'

Verkoelen: Hoewel het al een hele tijd geleden is dat het CDA tegen invoering van het homohuwelijk heeft gestemd, bepaalt dat wel degelijk nog altijd in belangrijke mate het beeld dat van het CDA bestaat op dit gebied.' Ze vervolgt: 'Als het gaat om homoseksuelen voor de klas, dan kunnen kiezers ook een bepaalde mate van 'dubbelheid' ervaren, daar botsen twee grondrechten met elkaar: het antidiscriminatiebeginsel en de vrijheid van onderwijs. Het CDA accepteert homoseksuelen maar accepteert het ook als christelijke scholen homoseksuelen voor de klas weren.'

Het is volgens Haverkamp onterecht dat andere partijen zich als 'homovriendelijker' presenteren dan het CDA. 'Sybrand Buma verwoordde het geweldig tijdens de Algemene Beschouwingen: In de loop der tijden worden vrijheden anders beleefd in de samenleving. Dat is altijd zo, in deze tijd ook. Die verandering, die het CDA steunt, net als een groot deel van de samenleving, is een verandering in de tijd. Iemand die daarin voorop heeft gelopen is Boris Dittrich van D66. Ik moet erbij zeggen — dat vergeten mensen weleens — dat we daarvoor minister

Hirsch Ballin hadden, die als eerste in de hele wereld, het geregistreerde partnerschap heeft ingevoerd. Dus wat nou "het CDA liep niet voorop"? De volgende stap naar het burgerlijk huwelijk voor homo's is dankzij Boris Dittrich gezet, maar laten we niet vergeten dat minister Hirsch Ballin — het CDA kwam eerder met een eigen rapport — daarvoor al zei: paren van gelijk geslacht verdienen het om met elkaar te trouwen. Dat is een verandering. Ik denk dat geen enkele partij hier dat 80 jaar geleden had gedaan.'

'Als je het er niet over hebt, groeit je kennis erover ook niet'

Het CDA zet in op betrokken burgers om de onderlinge verbondenheid in de samenleving te versterken. Juist die betrokkenheid zie je terug in de LHBT-gemeenschap. Die gemeenschap, en hun familie, zouden dat meer herkennen in het CDA als we ook meer rolmodellen zouden hebben. Diversiteit uitstralen in al zijn facetten. Ook moeten we net zoals in de jaren tachtig onze nek durven uitsteken en pijnlijke maatschappelijk problemen benoemen. 'Feit is bijvoorbeeld dat relatief vier tot vijf keer zoveel jeugdige homoseksuelen suïcidaal gedrag vertonen. Hier kun je vanuit de politiek echt meer aandacht voor vragen.' Ook als het gaat om een veilig klimaat op school valt nog een wereld te winnen. Marc Haverkamp: 'Het pestgedrag van heterojongeren naar homoseksuele jongeren is nog steeds een groot probleem op scholen. Veel LHBT-jongeren (circa 60 procent!) durven nog steeds niet 'uit de kast' te komen, met onder andere depressie en dat suïcidale gedrag als gevolg. 'Beiden vinden het zeer van belang dat we het in de partij meer gaan hebben over LHBT-gerelateerde onderwerpen. Als je het er niet over hebt, groeit ook je kennis erover niet en bestaat het risico dat stereotype beelden blijven bestaan - denk aan Pride Amsterdam, waarvan velen nog steeds denken dat dat alleen bestaat uit de Canal Parade - en je onvoldoende snapt waar deze groep, 10 procent van de bevolking, tegenaan loopt, ook anno 2016. *

Toekomst van de maatschappelijke onderneming

De term maatschappelijke onderneming leidde de afgelopen dertig jaar tot een discours of deze 'semipublieke' organisatie primair wordt aangestuurd vanuit de markt of vanuit de overheid. Wie is nog van mening dat de woningcorporatie aangestuurd wordt vanuit de samenleving?

Tekst **Willem van Leeuwen**

Wie anderhalve eeuw maatschappelijke ondernemingen overziet kan niet anders dan concluderen dat deze instellingen voortdurend de balans moeten vinden in het krachtenveld van markt, staat en samenleving. Voortgekomen uit initiatieven van burgers, was de samenleving tot ver in de vorige eeuw de belangrijkste actor. Tot en met de verzulde samenleving werd nooit de vraag gesteld 'van wie is de woningcorporatie?' of 'van wie is het verpleeghuis?'. Dat was namelijk 'van ons' en werd bestuurd door onze notabelen. Vanaf de jaren zeventig veranderde dat drastisch. De maatschappelijke ondernemingen werden eerst, als onderdeel van de verzorgingsstaat, 'van de overheid' (oneigenlijke verstatelijking). Daarna nam in de neoliberale periode de invloed van de markt sterk toe.

Onthecht van hun roots en verweesd, leek alles erop te wijzen dat de samenleving het nakijken had¹. Daar komen dan nog de bekende affaires (zoals de haast iconische voorbeelden Meavita, Vestia en Amarantis) overheen. Steven de Waal beschrijft het gevolg: 'Niemand houdt meer van de maatschappelijke onderneming'².

Geef mensen hun organisaties terug

In 2007 spraken CDA, PvdA en CU in het regeerakkoord *Samen werken, samen leven* af om een aparte rechtsvorm voor de maatschappelijke onderneming in het Burgerlijk Wetboek op te nemen. Om die rechtsvorm te voeren, moesten scholen, verpleeghuizen en woningcorporaties zich opnieuw verankeren in de samenleving. Als senior fellow van het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA heb ik geanalyseerd waarom dat initiatief is mislukt³. In het WI-rapport zijn tevens suggesties gedaan hoe

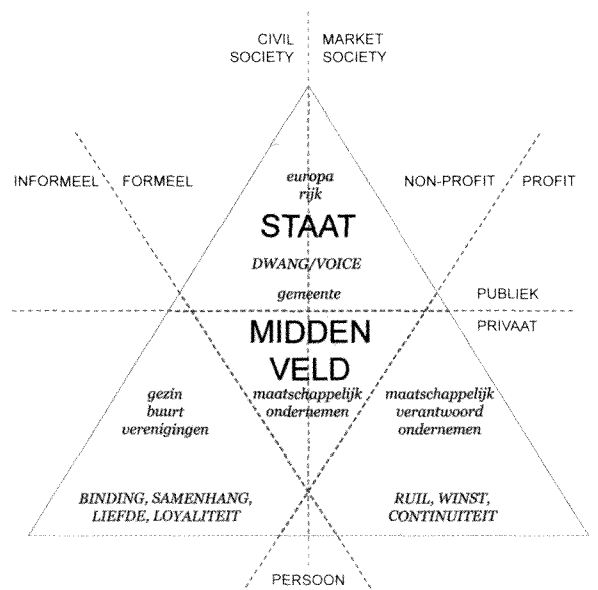
het verder zou moeten met de maatschappelijke onderneming. Partijleider Buma nam het rapport in ontvangst en omarmde de aanbevelingen. *Trouw* kopte de dag erna: 'Geef mensen hun organisaties terug'.

Nieuwe toetreders

Het krachtenveld rond de maatschappelijke onderneming is opnieuw volop in beweging. De grenzen tussen de domeinen staat, markt, samenleving, raken diffuus. Vanuit de samenleving treden burgerinitiatieven, buurtbeheerbedrijven, zorg- en wooncoöperaties toe tot het domein dat tot dan door de maatschappelijke ondernemingen werd bestierd. Vanuit de markt komen sociale ondernemingen op. Hun drijfveer is *Social Impact First*⁴. De grote decentralisaties genereren vanuit de overheid de derde beweging. Nieuwe vormen van betrokkenheid en samenwerking tussen gemeenten en maatschappelijke ondernemingen doen hun intrede.

Nieuwe verstatelijking bedreigt de toekomst

De toekomst van de maatschappelijke ondernemingen is niet vanzelfsprekend. Er is een nieuwe verstatelijking in de sectoren wonen, zorg en onderwijs gaande. Ging de

vorige (oneigenlijke) verstatelijking nog over geld ('wie betaalt, bepaalt'), de huidige verstatelijking is fundamenteel van aard omdat deze de grenzen van de rechtsstaat raakt. Er wordt door de overheid vergaand ingegrepen in de bevoegdheden van private rechtspersonen.

De overheid heeft een vinger in de pap bij de benoeming (en het ontslag) van bestuurders en commissarissen. Voor steeds meer bestuursbesluiten is voorafgaande goedkeuring van de overheid vereist. Daarnaast wordt politiek gestuurd op de verkleining van het middenveld. Een sombere waarnemer ziet het middenveld uiteenvallen. Een deel wordt verkocht aan de markt, waarbij de opbrengst wordt afgeroomd door de staat, het andere deel wordt volledig geannexeerd door de overheid. Einde maatschappelijke onderneming.

Nieuwe vermaatschappelijking biedt perspectief

Het CDA neemt de kracht van burgers en de vitaliteit van de samenleving als uitgangspunt. Voor de toekomst van de maatschappelijke ondernemingen is het noodzakelijk nieuwe verbindingen met de samenleving tot stand te brengen. Maatschappelijke ondernemingen moeten zich van maatschappelijk eigenaarschap voorzien.

De gevestigde maatschappelijke ondernemingen hebben geen geweldig trackrecord als het om dergelijke ontwikkelingen gaat. De voor hun toekomst noodzakelijke

ontwikkelingen zullen niet vanzelf en zeker niet in het door de samenleving gewenste tempo gaan. Daar zijn een paar acties voor nodig. Ze liggen in het verlengde van de aanbevelingen uit het eerdergenoemde WI-rapport.

Deze vier punten passen bij het CDA-gedachtegoed. Tijd voor actieve politiek! Hopelijk is dat ook de sfeer van het verkiezingsprogramma en het gesprek erover in de partij. *

¹ Leeuwen, W.D. van (2013) Het CDA en de maatschappelijke ondernemingen zijn van elkaar vervreemd geraakt, in: P.J. Dijkman, W. v.d. Donk en R. Fraanje, Het appel op de vitale samenleving. Christen Democratische Verkenningen, Jaargang 33, Lente 2013, pag. 96-103

² De Waal, S.P.M. (2015), Burgerkracht met Burgermacht, Het einde van de maatschappelijke onderneming en het polderpaternalisme, Den Haag. Boom|Lemma

³ Leeuwen, W.D. van (2013), Het CDA en de maatschappelijke onderneming, Den Haag, Wetenschappelijk Instituut CDA

⁴ Hillen, M., W. verloop en S. Panhuijsen (2014), Iedereen Winst. Samen met de overheid naar een bloeiende social enterprise sector, Amsterdam, Social Enterprise NL

⁵ Metagroep maatschappelijk initiatief (2014), De samenleving baant nieuwe wegen, in: Waarden, democratie en maatschappelijk initiatief, Den Haag, CDA

Aanbevelingen

1. De burgers en hun maatschappelijke verbanden moeten in positie worden gebracht. Introduceer daartoe een *right to challenge* dat is toegesneden op de maatschappelijke ondernemingen: als de mensen delen van het werk van de onderneming zelf willen beheren, regie willen nemen, moeten ze dat onder voorwaarden kunnen afdwingen.

2. De CDA-metagroep 'Maatschappelijk initiatief nu' kreeg de vraag hoe de politiek beter aangehaakt kan worden bij maatschappelijke initiatieven⁵. Een van de handreikingen luidt: 'Het CDA verlangt van maatschappelijke instellingen dat ze kunnen samenwerken met burgerinitiatieven of bewonersinitiatieven en het werk (gedeeltelijk) aan hen overlaten. Niet het werk zelf doen maar begeleiden. Het CDA vraagt maatschappelijke organisaties waarmee CDA-bestuurders zakendoen, dat ze ruimte geven voor zelforganisatie en zelfbeheer.' Daarbij kunnen lokale CDA-bestuurders hun inkoopmacht gebruiken.

3. Het moet voor burgers makkelijker worden om een coöperatie op te richten die zich bezighoudt met maatschappelijke diensten. De wooncoöperatie van Adri Duivesteijn was een begin. Intussen hebben de fractievoorzitters van CU en PvdA een nota uitgebracht waarin ze pleiten voor meer ruimte voor burgers bij de overheid en bij de gevestigde maatschappelijke ondernemingen. Maarten Neuteboom stelt in *Trouw* terecht dat het CDA de initiatiefnota goeddeels kan omarmen.

4. Kijk met andere ogen naar een rechtsvorm voor de maatschappelijke onderneming. Nu ook social enterprises daarvoor opteren, kunnen de sectoren zorg, wonen en onderwijs niet achterblijven. Het is een wettelijk geborgd 'keurmerk'. Scholen, woningcorporaties en zorginstellingen die in de samenleving verankerd zijn, mogen het predicaat maatschappelijke onderneming voeren.

A black and white portrait of Ab Klink, a man with glasses, smiling slightly. He is wearing a dark jacket over a light-colored shirt. The background is dark and out of focus.

Ab Klink

Ab Klink heeft, na werkzaam geweest te zijn als directeur van het Wetenschappelijk Instituut, diverse politieke posities namens het CDA bekleed (lid van de Eerste Kamer, minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport in het kabinet-Balkenende IV en lid van de Tweede Kamer). Tekst Frans de Nerée jr. | Fotografie Dirk Hol

Sinds 2011 is Ab Klink als hoogleraar 'Zorg, arbeid en politieke sturing' (in deeltijd) verbonden aan de Vrije Universiteit Amsterdam. Op 1 januari 2014 trad hij toe tot de Raad van Bestuur van zorgverzekeraar VGZ, waar hij verantwoordelijk is voor de portefeuille Zorg. Dit is zijn visie op onze uitgangspunten.

Publieke gerechtigheid

Het CDA staat pal voor de rechtsstaat als onmisbare voorwaarde voor menselijke waardigheid.

Gerechtigheid in het publieke domein is altijd zo begrepen dat de overheid randvoorwaarden moet proberen te realiseren die mensen in staat stellen om verantwoordelijkheid te kunnen dragen en daarmee zich als mens te kunnen verwerkelijken. Dat is nogal een hoog, maar ook kwetsbaar ideaal. Sterke nadruk heeft de christendemocratie er altijd op gelegd dat mensen daarom vrij moeten zijn van dwang, zeker als het over overtuigingen en leefstijlen gaat. De overheid heeft op het domein van de religie en moraal de handen op de rug te houden. Wel moet ze in voorwaardelijke sfeer veel doen: werken aan een sociale bodem in het bestaan. Niet door daarbij alles over te nemen van private instellingen als scholen, zorgaanbieders en welzijnsinstellingen. Integendeel, juist door het private initiatief in de maatschappij een impuls te geven en te ondersteunen waar dat nodig is. Overheidsbeleid en onderlinge betrokkenheid versterken elkaar dan. Daarnaast moet de overheid werken aan veiligheid en stabiliteit.

'Proberen we van Nederland of de EU een paradijs te maken met achter de muren een inferno? Zou het lukken?'

Actueel is de vraag op welk niveau dat nodig is en tot hoever de verantwoordelijkheid strekt. Als het om mensen en hun waardigheid gaat, houdt het dan op aan de landsgrenzen? Ieder zijn sores? Als Griekenland of Italië het

voor de kiezen krijgen met vluchtelingen, kijken we dan weg? Proberen we van Nederland of de EU een paradijs te maken met achter de muren een inferno? Zou het lukken? Of is de niet populaire route van Merkel de meest eerlijke: solidariteit binnen Europa aan de dag leggen en je bekommeren om de ellende om de hoek? Zij lijkt meer dan wie ook te beseffen dat alleen een sterk Europa ons en de ander vooruit helpen. Met goede buitengrenzen maar ook met hart voor de wereld. Het is een immense opgave, maar als wij bijvoorbeeld Afrika en de cocktail van bevolkingsgroei, milieurampen, terreur van milities etc. links laten liggen, zullen IS, Boko Haram en wellicht Rusland het vuurtje oppoken. Dan houden die grenzen het ook niet meer. Gerechtigheid is niet eenkennig: zij is realistisch, niet blind voor de menselijke tekorten en voor het soms zelfs angstaanjagende kwaad. Maar zij overbiedt de kortzichtigheid van het comfortabel even weg kijken. Freud wist dat natuurlijk al: wie de situatie ontkent, komt zijn omgeving later des te harder tegen.

Rentmeesterschap

Vanuit het besef van verbondenheid tussen generaties voelt het CDA zich geroepen tot zorg voor natuur en cultuur.

Onlangs kon ik de presentatie van een jonge man over duurzame innovaties bijwonen. Hij wees op de exponentiële ontwikkeling van onder andere de prijs van zonne-energie. Die is waanzinnig snel gedaald, het afgelopen decennium. Renewables zijn voor een groot deel al concurrerend voor de traditionele energiebronnen. Eén plaatje trof me in het bijzonder. Bouw slechts een fractie van de Sahara om tot een veld met panelen en de hele energiebehoefte van de wereld zou erop kunnen leunen. Natuurlijk, ik begrijp de complexiteiten: de energie moet worden opgeslagen en vervoerd. Bovendien zou de kwetsbaarheid voor terrorisme etc. enorm zijn, alhoewel dat ook voor olieraffinaderijen geldt. Maar het geeft wel aan hoeveel er in beginsel mogelijk is.

Een partij die naar rentmeesterschap streeft zou die mogelijkheden tot innovatie maximaal moeten benutten. Ook om de markten van de toekomst niet te missen. Nederland heeft daar al veel kansen laten liggen. Het CDA ook. Meer drive tot innovatie zou geen kwaad kunnen. Ook als dat gevestigde belangen tart omdat disruptive innovations een kans krijgen en er markten voor hen worden gecreëerd. Omdat de aarde, omdat de toekomstige generaties, omdat kwetsbare regio's - ik noemde Noord-Afrika - dat van ons mogen eisen. >>

Gespreide verantwoordelijkheid

Voor het CDA begint politiek met de erkenning van maatschappelijk initiatief.

Vrijheid van overheidsinmenging is een centraal begrip in de christendemocratie. Ik wees al op de vrijheid van godsdienst. Juist omdat het geloof een zaak is van het innerlijk en omdat een afgedwongen geloof of ethiek in de joodse en christelijke cultuur de kern missen en niets waard zijn, horen ze buiten het domein van macht en overheid te blijven. 'Geef de keizer wat van de keizer is', maar niet meer. Die centrale gedachte kenmerkte het vroege christendom. Zij werd rond 1200/1300 'herontdekt' (o.a. Marsiglio van Padua) en na veel erbarmelijke strijd en de nodige godsdienstoorlogen gaandeweg weer dominant. Gecombineerd met de talloze initiatieven die ontstonden om arme mensen, ouderen, zieken en dergelijke op te vangen (diakonie, hofjes etc.) werd een basis gelegd voor particulier initiatief en maatschappelijke betrokkenheid.

'Een partij die naar rentmeesterschap streeft zou die mogelijkheden tot innovatie maximaal moeten benutten'

De christendemocratie doet er goed aan de vrijheid hoog te houden, ook voor mensen met een islamitische levensovertuiging. Zij doet er goed aan maatschappelijk initiatief te blijven waarderen en daarvoor ruimte te scheppen, maar tegelijkertijd heel scherp te zijn op die private instellingen die misbruik maken van onze vrijheid door haat te zaaien en er systematisch op uit te zijn het draagvlak onder democratie en rechtsstaat te ondermijnen. Het was de reden waarom we als WI voor het CDA in 2002 al pleitten voor het toetsen van bijvoorbeeld scholen: dragen ze de kernwaarden van de rechtsstaat uit. Het was toen al de reden om maatschappelijke instellingen te verbieden met donaties te werken van landen die de radicale islam willen verbreiden etc. Het was reden om te pleiten voor een veel veeleisender inburgering. Op dit soort punten heeft de overheid een verantwoordelijkheid voor het behoud van het maatschappelijke draagvlak van de rechtsstaat.

De pleidooien leidden binnen het CDA tot de nodige spanningen. Maar die moet je niet uit de weg willen gaan.

Solidariteit

Het CDA zet in op betrokken burgers om de onderlinge verbondenheid te versterken.

De kracht van een politieke partij schuilt vooral in het vermogen in de huid van de ander te kruipen. Dan scherp je het oog voor de vragen waar mensen tegenaan lopen in hun dagelijkse leven. Als directeur van het WI hield ik mezelf en de collega's voor dat de politiek in elk geval drie belangrijke taken heeft: de intuïtieve angsten van mensen voor de toekomst benoemen; deze op zo'n manier vertalen dat zij deel worden van het maatschappelijke en politieke debat en perspectief bieden op oplossingen. Die intuïtieve angsten hadden in die tijd (rond 2000) al te maken met rechtsstaat en islam, met de demografische ontwikkelingen en daarmee instabiliteit in het Midden-Oosten en Noord-Afrika, met het milieu (met stip op nummer 1 van de zorgen van de millennium generatie), maar ook met de toenemende flexibiliteit op de arbeidsmarkt en de enorme druk die op mensen ligt om werk, opvoeding, scholing en zorg voor ouderen te combineren. Die druk wordt nog verhoogd door de baanonzekerheid en de voortdurende noodzaak je te kwalificeren voor een (nieuwe) functie. Van die onzekerheid heeft ook het middensegment in de samenleving last: de befaamde *fear of falling* (Ehrenhardt). Daarom pleitte het CDA in 2006 (de commissie-Van der Tak) voor een toerustingsagenda. Mensen in staat stellen de genoemde druk op te vangen via een levensloopbestendig aanbod van sociale zekerheid, onderwijs (bijscholing/herscholing), woningbouw etc. Zo'n agenda uitwerken is naar mijn stellige overtuiging nu nog noodzakelijker dan in die tijd. Door die agenda op te pakken, te doordenken en praktisch in te vullen zou het CDA een enorme bijdrage leveren aan de solidariteit in een moderne samenleving. *

Esther de Lange

Sterke taal of samenbinden?

Eind juli mocht ik de Nationale Conventie van de Amerikaanse Democratic Party bijwonen in Philadelphia. Samen met een Spaanse en Italiaanse collega, beiden ook vice-voorzitter van de EVP-fractie, namen we deel aan het international leadership-programma voor buitenlandse gasten van de conventie. Een historische conventie trouwens, waar met Hillary Clinton voor het eerst een vrouw werd gekozen tot presidentskandidaat namens haar partij.

Het blijft opvallend hoe je je in Amerika altijd wat meer Europeaan voelt dan wanneer je thuis bent, waar juist de onderlinge verschillen tussen Europese landen (te) vaak de boventoon voeren. Toch waren er veel overeenkomsten tussen de Amerikaanse en Europese politici. Niet alleen de traditioneel sterke relatie tussen onze beide continenten en waarden die we delen. Maar ook overeenkomsten als het gaat om ontwikkelingen in onze samenleving,

zoals een toegenomen individualisme. In gewoon Nederlands: 'ieder voor zich'.

Hoe begrijpelijk ook in deze onzekere tijden, je terugtrekken achter de dijken is niet in het belang van Nederland of van Europa. Europeanen vormen nog maar tien procent van de wereldbevolking en dat zal de komende decennia alleen maar minder worden. Wij zijn niet langer de norm en maken niet langer automatisch de dienst uit. Betrouwbare partners in de wereld en slimme samenwerking in Europa zijn daarom juist nu van groot belang.

Uitgerekend nu staat die samenwerking onder druk. De Britten stemden (helaas) voor het verlaten van de EU, mede gebaseerd op de sterke taal van Nigel Farage, die the morning after moest toegeven dat veel van zijn beloftes niet klopten. En in Amerika krijgt Donald Trump veel bijval wanneer hij de onderlinge solidariteit binnen de NAVO in twijfel trekt. Hij is niet de enige trouwens. Ook Labour-leider Jeremy Corbyn liet zich in vergelijkbare termen uit. Stoere taal, die overduidelijk aanspreekt, maar die ons niet dichter bij elkaar brengt.

Ook de verkiezingsstrijd in Nederland zal weer veel stoere taal en een verhard debat laten zien.

Sterke taal in plaats van solide oplossingen. Het uit elkaar spelen van mensen, bevolkingsgroepen en leeftijdscategorieën om een politiek punt te kunnen maken. Dat is niet onze stijl! Wij zijn de partij van de uitgestrekte hand, naar mensen toe om samen een sterke samenleving te vormen. En over grenzen heen, wanneer uitdagingen grensoverschrijdend zijn en om een gezamenlijke aanpak vragen.

Meer dan ooit is er behoefte aan christendemoraten die samenbinden en met degelijke oplossingen komen. Onze politiek leider heeft hierop een groot voordeel; betrouwbaarheid en geloofwaardigheid. Volgens CNN begon Clinton aan haar conventieweek met een schokkend percentage van 68% van de Amerikanen die haar niet geloofwaardig en betrouwbaar vindt. In ons land maken we ons ook op voor een ingewikkelde en ongetwijfeld harde verkiezingsstrijd. Maar onze lijsttrekker en politiek leider kwam de afgelopen maanden bij enquêtes juist als het meest betrouwbaar uit de bus. Dat wil niet zeggen dat het een easy ride wordt richting maart 2017, wel dat we op de goede weg zijn. De weg van degelijkheid in plaats van dagkoersen. En van echt samenbinden in plaats van enkel stoere taal.

Vijftigplusbeurs

Het CDA was ook dit jaar weer present bij de Vijftigplusbeurs. Lenny Geluk-Poortvliet, nummer 20 op de kandidatenlijst voor de Tweede Kamerverkiezingen was de hele week te vinden in de stand van het CDA. Geluk-Poortvliet is 73 jaar oud en vindt het belangrijk om van senioren en ouderen te horen wat voor hun belangrijk is.

Tekst Thijn van Veghel | Fotografie Leonard Walpot

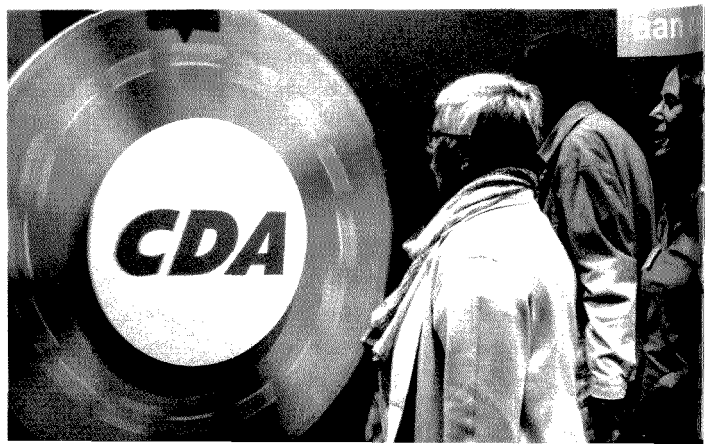
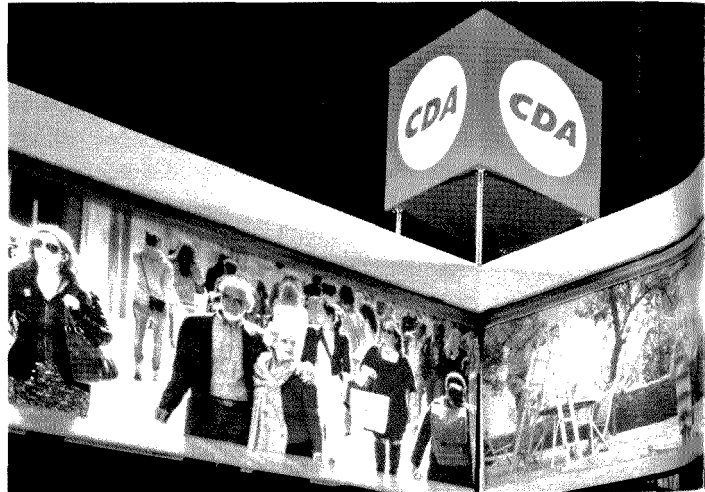
Waarom is het CDA aanwezig op de Vijftigplusbeurs? 'Er zijn veel ouderen in Nederland, dus zo raar is dat niet. Als CDA Senioren doen we veel voor ouderen en hier horen we wat voor ouderen belangrijk is. We zijn hier niet om te zenden, maar om te ontvangen.'

Wat konden de senioren in de stand van het CDA doen? 'Wat erg leuk was, was het rad van avontuur. Met een draai aan het rad konden mensen leuke kleine prijsjes winnen. Ook konden mensen in onze stand een bezoek aan de Tweede Kamer winnen. Het zijn manieren om met iemand in gesprek te komen. Ik zeg altijd, ik sta op nummer 20, ik ben 73 jaar oud en wil weten wat ik voor u kan betekenen. Ik heb veel tips gekregen.'

Wat is de meest bijzondere tip die u heeft gehad? 'Alle tips zijn bijzonder! Wat wel veel terugkwam is het eigen risico in de zorg. Iedereen heeft ingeleverd in de crisis, maar de mensen op de beurs maakten zich vooral zorgen om ouderen die alleen met een AOW moeten rondkomen en vervolgens met zorgkosten te maken krijgen. Dat is een heel groot item.'

Win een bezoek

aan de Tweede Kamer!

Vrijwilligers in vuur en vlam

Peter is 42 jaar. Hij werkt fulltime en zijn vrouw werkt parttime. Samen hebben ze twee kinderen in de basisschoolleeftijd. Dan weet je: het is druk, aanpoten geblazen! Stilzitten is er niet bij, zeker niet als je ook nog brandweervrijwilliger bent. 'Het is mijn passie. Ik wíl dit doen voor ons dorp.' De brandweervrijwilligers zijn hét voorbeeld van en voor een sterke samenleving.

Tekst Tinet de Jonge

Vrijwilligerswerk, dat is toch vrijwillig?

'Zeker niet', zegt vrijwilligerscoördinator Gert-Jan Stuivenberg, 'het enige wat brandweervrijwilligers vrijwillig doen, is zich aanmelden. Vanaf dat moment ga je een belangrijke verantwoordelijkheid aan.'

Neem het voorbeeld van Peter. Hij werkt bij de vrijwillige brandweer in Zevenhuizen. Hier moeten dertien vrijwilligers zorgen dat er 365 dagen per jaar, 24 uur per dag voldoende mensen beschikbaar zijn om een tankautospuiter te bemannen. Wat beweegt hen en ruim 25.000 andere mannen en vrouwen om gezinsuitjes, verjaardagen, vakanties en zelfs betaald werk te plannen rond de uren dat de maatschappij mogelijk een beroep op hen zal doen?

Stuivenberg: 'Voor sommigen is het een jongensdroom. Kinderen vinden onze open dagen vaak geweldig. Hierdoor ontstaat al op jonge leeftijd een positief beeld van de brandweer. Het is natuurlijk een spannend beroep. Bovendien geeft zeker een lokale brandweerpost de mogelijkheid om je voor je eigen gemeente in te zetten. Tot slot zien we vooral bij mensen die langer in dienst zijn dat het clubgevoel belangrijk is. De saamhorigheid.' Vrijwilliger zijn bij de brandweer is niet vrijblijvend. Dat blijkt ook wel uit hun werkzaamheden. Ze krijgen dezelfde taken toebedeeld als beroepsbrandweermensen. Blussen, reanimeren, hoogwerkers besturen, etc. Stuivenberg vertelt dat er slechts een aantal expertises is waar bijna

alleen 'beroeps' voor ingezet worden. 'Zo moeten brandweerdikers bijvoorbeeld heel veel oefenen. Je kunt bijna niet van een vrijwilliger verlangen dat ze deze oefentijd, naast alle trainingen en uitrukken ook nog investeren!'

Veel lokale brandweerposten draaien op vrijwilligers'

Al jaren terugloop vrijwilligers

Veel lokale brandweerposten draaien op vrijwilligers, 80% van het brandweerkorps bestaat uit vrijwilligers. De afgelopen jaren kampt de brandweer met een terugloop van die vrijwilligers. 'Het is een probleem waar niet alleen wij last van hebben', stelt Arjen Littoij, directeur van de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond, 'maatschappijbreed gaan mensen minder vaak langdurige verplichtingen aan.'

'In kleine dorpen merken we wel dat de politieke en economische ontwikkelingen van invloed zijn op het verloop onder brandweermensen.' Het beleid waarbij lokale posten overgeheveld worden naar regionale

korpsen is niet altijd aantrekkelijk voor vrijwilligers. 'Zeker voor vrijwilligers die als drijfveer hebben dat zij iets voor hun gemeenschap willen doen, wordt het een ver-van-hun-bedshow. Het samenvoegen van lokale posten gaat soms ook ten koste van de cultuur waartoe mensen zich aangetrokken voelden. Het clubgevoel. Dit is een uitdaging voor bestuur en management van Veiligheidsregio's: voorkomen van (onnodige) standaardisaties als die de lokale postcultuur bedreigen.' Hoewel de economische recessie op het eerste gezicht geen relatie heeft met de brandweervrijwilliger is de praktijk anders. Brandweervrijwilligers moeten binnen enkele minuten bij de kazerne kunnen zijn om uit te rukken. Dit houdt in dat zij een baan moeten hebben nabij de kazerne. De werkgever moet bereid zijn om de werknemer ieder moment te laten gaan zonder dat hij daar een financiële vergoeding voor krijgt. 'Vooral lokale bedrijven voelen deze verantwoordelijkheid', stelt de coördinator. 'maar de recessie heeft ervoor gezorgd dat sommige lokale bedrijven de deuren hebben moeten sluiten, of dat ze het financieel niet op kunnen brengen om zo flexibel om te gaan met werknemers. Een groot knelpunt is dan ook dat de beschikbaarheid van vrijwilligers overdag afneemt.'

Politiek

Daar komt de rol van de politiek om de hoek. Arjen Littooi en Gert-Jan Stuivenberg zijn het erover eens. In de wet op veiligheidsregio's zijn veel te veel kaders vastgelegd. 'Brandweermensen zijn vakmensen. Ze weten wat er waar nodig is. Als er een brand is, en wij de afweging maken om er met drie man en een kleine auto naartoe te rijden waardoor we de brand in de kiem kunnen smoren en erger voorkomen, moeten we niet vervolgens afgerekend worden op het feit dat we niet gewacht hebben tot we met zes man in een auto konden stappen.' Lokaal bestuur kan maatwerk bieden in dit soort regels. Veiligheidsregio's en/of gemeentes kunnen er ook voor kiezen om werkgevers financieel te compenseren of om bepaalde taken over te nemen van de brandweer zodat de werknemers niet nodeloos van de werkvloer gehaald worden voor taken die prima door een andere overheidsdienst uitgevoerd kunnen worden. Het schoonspuiten van wegen bijvoorbeeld.

Ook andere vormen van flexibiliteit zijn belangrijk. In de wet- en regelgeving is opgenomen welke oefeningen iedereen moet doen. 'Onpraktisch', aldus Stuivenberg, 'er wordt gedacht vanuit cijfers. We bouwen een veel sterkere brandweer als we naar de individuen kijken. Als iemand voor de tigste keer een discipline moet oefenen die hij of zij al beheerst, dan motiveert dat niet. Die tijd kan die

persoon gebruiken om op een ander vlak verdieping te zoeken. Lokaal bestuur heeft de bevoegdheid om deze flexibiliteit aan te brengen.' Arjen Littooi is het hiermee eens. Hij pleit al jaren voor een burgernabije brandweer. 'Het vasthouden en faciliteren van een burgernabije brandweer zou een CDA-standpunt pur sang zou moeten zijn.'

Preventie

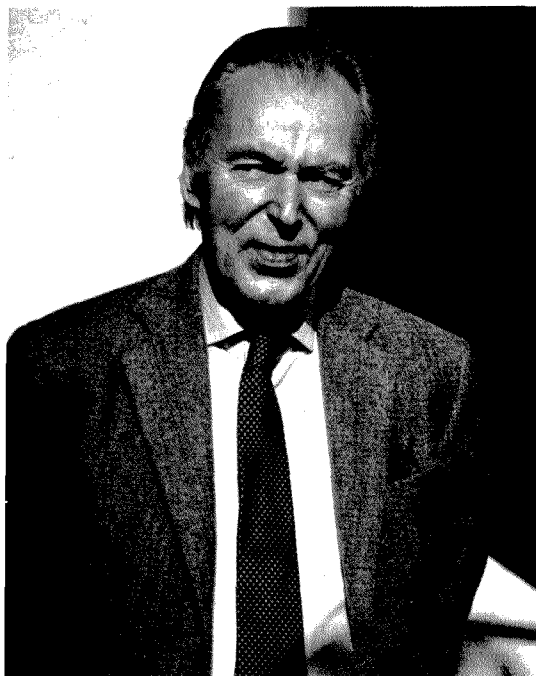
Kan de politiek nog meer betekenen? 'Altijd', lachen de mannen. Dan serieus: 'Preventie is in Nederland een ondergeschoven kindje. In Groot-Brittannië is het verplicht dat meubelverkopers voor verkoop brandwerende maatregelen nemen. De kosten zijn slechts een paar euro. Veel van de huishoudelijke branden in Nederland breiden snel uit via meubels. Dergelijke preventiemaatregelen maar ook bewustheidscampagnes leveren enorme tijdswinst op voor de brandweer. 'Zelfs als het brandweerbudget verdubbeld wordt, levert dat minder veiligheidswinst op dan investeren in goede preventieve regelgeving. En dan hebben we het over gebouwen maar vooral ook over mensenlevens!' sluit Gert Jan Stuivenberg zijn betoog.

Het is duidelijk. Brandweervrijwilligers zorgen vanuit de bevolking, voor de bevolking en samen met (lokale) werkgevers, voor een sterke samenleving. Daar mag en moet de politiek een positieve steen aan bijdragen.

¹ Er zijn wel vrijwillige duikers, maar de overgrote meerderheid van de brandweerdikers is beroeps

Elco Brinkman

Vuurwerk

Toen na het vuurwerk op Quatorze Juillet 2016 in Nice meer dan 85 onschuldige kijkers meedogenloos werden doodgereden, werd ik op de terugweg van het magnifieke vuurwerk in Cannes gebeld door mijn kinderen. 'Zaten jullie ertussen? Hoe is het met jullie?' Onverstoorbaar wurmde mijn zwager ons in zijn eenvoudige karretje tussen de Porsches, Ferrari's en Bentleys door naar zijn vakantieadres. We waren opgelucht dat we onze ongeruste kinderen uit hun boze droom konden helpen. Geluk gehad?

Het CDA gaat komende tijd op voor een ander en beter Nederland. Veiliger vooral, met meer zekerheid thuis en op het werk over de 'gewone,

alledaagse dingen' waarop 'gewone mensen' toch recht hebben?! Ergens op een rotsblok aan het strand net over de grens tussen Frankrijk en Italië maakte ik aantekeningen voor deze column, daags na de aanslag. In stilte, ver weg van de mondaine drukte en overdaad. Aan de grens hielden douaniers aan de Franse kant boeven tegen en aan de Italiaanse kant immigranten. Ik liep ongestoord over de grens. Kennelijk leek ik niks kwaads van plan te zijn.

Je kunt met een verkiezingsprogramma of met een vrachtauto of bomgordel in opstand komen tegen de geest van de tijd. Maar vrede en veiligheid zijn en blijven wel basisvoorwaarden voor elke levensblijve en voortvarende samenleving. Je kunt je als de Britten terugtrekken op je eigen eiland (door mijn trouwe levensgezel tot op de punt nauwkeurig voorspeld), maar de wereld draait door.

Ik las ter ontspanning en lering (maar met weinig vermaak) de geschiedenis van Philips II en zijn Spaanse rijk. Miljarden draaide hij er tijdens zijn leven doorheen om de protestanten van die tijd mores te leren. Nu ben ik aan 'Tsaar Poetin' toe... In mijn hoofd klinkt nog de gezamenlijk op het strand gezongen Marseillaise door, waarin het volk van 1789 in opstand kwam tegen de toenmalige elite en die een andere, betere wereld toevoegde. In mijn jonge jaren werd ik opgevoed in anti-revolutionaire traditie, onder meer omdat geweld niet loont voor een andere en betere wereld.

Intussen weten we wel dat we niet alleen met woorden maar zeker ook met daden de wereld moeten verbeteren. Op het kleine strandje waar ik me voor even alleen waande, streken jongelui neer die luid in mijn moedertaal begonnen te klagen over ons huidige Kabinet: 'De politiek zou eens wat meer ruimte moeten geven aan respectvolle, creatieve en begaafde mensen.'

'Geweld loont niet voor een betere wereld'

Sybrand en je keurkorps, aan de slag voor een betere en andere wereld. Ik doe nog graag mee. Het CDA is er immers nog altijd voor elkaar en wil, met respect en volharding maar niet met loos geschreeuw, noch te wapen, de problemen van deze tijd te lijf. Veel succes en steun voor deze degelijke en ervaren boodschap toegewenst!

**natuur
.....
museum
.....
brabant**

**met
je neus
op de
natuur!**

**Spoorlaan 434 Tilburg
t.o. Tilburg CS
Open: di t/m zo 10 -17 uur
natuurmuseumbrabant.nl**

Tear; bouwen aan sterke gemeenschappen

Ontwikkelingsorganisatie Tear wil Gods Koninkrijk zichtbaar maken door onrecht en armoede uit te bannen. Dat doet zij door het bouwen aan sterke samenlevingen en sterke kerkgemeenschappen in die samenleving. Waarom die focus? Een interview met Marco van der Graaf, directeur van Tear.

Tekst **Marloes Metaal**

'Hoewel wij natuurlijk dagelijks werken in projecten en met mensen die in armoede leven, is Tear een optimistische organisatie. We willen niet focussen op de ellende, omdat we ervan overtuigd zijn dat God mooie dingen doet, en dat dat uiteindelijk de wereld zal redden. Natuurlijk is er wel spanning tussen wat er al is en wat niet. Maar door de barsten schijnt het licht soms het felst.'

Gemeenschapsopbouw

Tear werkt bewust aan 'Church&Community Mobilization'; gemeenschapsopbouw via plaatselijke kerken. 'Daarmee bouwen we aan gemeenschappen van mensen die zelf het heft in handen nemen. Je ziet dat door armoede de eigenwaarde van mensen daalt en de verbondenheid met anderen verdwijnt. Herstel van relaties is de route naar verbetering', stelt Van der Graaf.

'Neem nou onze projecten in Ethiopië; daar zijn 1,5 miljoen mensen aangesloten bij een van onze spaargroepen. We faciliteren een proces waarbij groepen vrouwen bij elkaar komen die absoluut niets hebben. Ze moeten rondkomen van minder dan een dollar per dag. Als je helemaal niets hebt, dan is je wereld als vanzelf heel klein, en kom je niet zelf op gang. Je bent een nobody. Maar als je mensen bij elkaar brengt en traint, dan wakkeren ze in elkaar ondernemerszin los. Dan blijken mensen van hun inkomen van niks tóch wat geld apart te kunnen zetten om te sparen.

Dat begint al heel eenvoudig met gezamenlijk eten inkopen. De prijs gaat omlaag, je koopt wat meer in en er ontstaat winst. Er ontstaat visie en een toekomstperspectief, bedrijvigheid. Als je zo'n spaargroep vijf jaar later opnieuw bezoekt, dan ken je die mensen niet meer terug.'

Volgens Tear zijn kerken bij uitstek de organisaties die de mensen kunnen bereiken. De allerarmsten worden vaak alleen door hun burens gekend. Omdat kerken in de haarvaten van een gemeenschap zitten kunnen ze ook die mensen goed bereiken. 'Als christenen geloven we dat God de kerken in de wereld heeft geplaatst om Zijn werk te doen. Kerken kunnen dat; in veel landen vormen ze enorme netwerken waardoor kennis en inspiratie snel gedeeld kunnen worden. Kerken gaan ook niet weg als het spannend wordt. Zelfs in Syrië zie je dat een van onze noodhulpprogramma's nog honderden gezinnen van noodhulp voorziet via de kerk.'

Relaties herstellen

'Zodra je ziet dat mensen weer een toekomst krijgen, zie je ook dat hun zelfbeeld verbetert. Een van de belangrijkste pijlers in ons werk is herstel van relaties. De relatie van mensen met zichzelf, en de relatie tussen hen en hun familieleden, instanties, de kerk, met burens; alles groeit als relaties kunnen groeien. Mensen met goede relaties zijn minder kwetsbaar voor uitbuiting en armoede.'

TEAR LEREN AAN STERKE GEMEENSCHAPPEN

Veel van de structurele programma's van Tear richten zich op vrouwen. Enerzijds omdat zij vaak in de meest erbarmelijke omstandigheden zitten, anderzijds omdat zij vaak makkelijker voor een collectief durven gaan. Van der Graaf: 'De mannen volgen meestal na een poos, als ze zien dat het werkt. Later volgen dan bijvoorbeeld lokale overheden, die vaak in het begin nog wel argwanend staan tegenover zichzelf organiserende groepen. Maar als ze zien dat de hele groep daar weerbaarder van wordt, sluiten ze toch vaak aan.'

Tegenslag

Een van de gevolgen van armoede is dat mensen veel kwetsbaarder zijn voor factoren van buitenaf. Rampen bijvoorbeeld. Zonder bureaucratie, zonder sociale zekerheid, is bijvoorbeeld een aardbeving een gebeurtenis waarbij de getroffensten terug bij af kunnen raken. Huis weg, werk weg, vanuit niks weer beginnen. 'Door dit soort gebeurtenissen lijkt het soms alsof we nooit klaar zijn in een gebied. Gemeenschappen die meer zelfredzaam zijn geworden, zijn veel weerbaarder in zo'n situatie. Zo'n gemeenschap hoeft veel minder een beroep te doen op kostbare noodhulp.'

Ook in Nederland

De aanpak van Tear is niet alleen maar eenrichtingsverkeer. 'In Oeganda is het programma zo doorontwikkeld dat wij nu van hén leren. Er loopt in Nederland een pilot met diverse kerken waar we elementen uit de Oegandese aanpak vertalen naar ons land. In Nederland dreigen veel kerken de connectie met de samenleving te verliezen. Ze vragen zich af hoe ze weer een relevante rol kunnen uitoefenen in de samenleving.'

'Je ziet dat kerken in Nederland veel organiseren en dan beginnen met een doel. Met dat doel als vertrekpunt gaan ze ploeteren om het voor elkaar te krijgen. Vaak zonder

al te veel voldoening. In de Oegandese aanpak leren wij hen om eerst te kijken naar wat ze aan 'resources' hebben; een gebouw, tijd, connecties. En onderzoek te doen naar wat er werkelijk speelt in de directe omgeving. Vanuit daar kun je als kerkgemeenschap beter inschatten of je ook kan bereiken wat je wilt. Of kun je je focus gaan leggen op iets wat nodig is en beter binnen je mogelijkheden ligt. Dan levert het veel meer voldoening op, en ben je relevant bezig.'

'Een sterke samenleving is een samenleving met goede relaties. Van daaruit kun je bouwen'

'In Nederland zie je een groeiende ontevredenheid, en een groeiende groep van mensen aan de onderkant van de samenleving die wel een inkomen, maar geen buffer hebben. Het is logisch dat die mensen bang zijn voor wat er op hen afkomt, en negatief reageren op bijvoorbeeld de vluchtelingstromen naar ons land. Een sterke politiek leider durft naar hen toe de boodschap uit te dragen: wat er ook gebeurt; jij valt er niet buiten. Die durft naast hen te gaan staan en te zeggen; je hoort erbij. Vanuit die positie zijn mensen weer in staat relaties met anderen aan te gaan en bruggen te bouwen. Dan bouw je aan een sterke samenleving.'

Inspirerende CDA Europaconferentie Goes

Vrijdag 10 juni jl. vond in het Zeeuwse Goes de CDA Europaconferentie plaats. Het thema was 'Energie voor morgen'. Uitdagingen op het gebied van energievoorziening stonden centraal.

De aanwezigen werden welkom geheten door Jo-Annes de Bat, CDA-gedeputeerde voor de Provincie Zeeland. Hoofdspreker Kris Peeters, vicepremier van België, nam in de sfeervolle Grote Kerk vervolgens het woord. Hij besprak onder meer de toekomst van kernenergie, een gevoelig onderwerp. Peeters wees meermaals op het belang van internationale samenwerking en inspecties wat betreft de veiligheid van kernenergie. De Europese Energie-unie kan volgens de politicus enkel slagen als er tussen lidstaten wordt samengewerkt. Bovendien benadrukte hij het belang van de EU. 'Als het ons menens is om een betrouwbare, betaalbare en duurzame energievoorziening te bewerkstelligen, moet dit project dicht bij de mensen staan. In tijd van groeiende eurosceptis moeten we de mensen overtuigen dat als we betaalbare energie willen hebben, we niet minder, maar meer Europa moeten hebben.'

Naast Peeters sprak ook hoogleraar Duurzaamheid en Maatschappelijke Verandering Herman Wijffels. In een paneldiscussie zei hij dat we toe moeten naar een langetermijnperspectief dat langer reikt dan 4 of 8 jaar. Volgens Wijffels moeten we in de komende twee à drie decennia de transitie maken van de oude lineaire, op fossiele brandstoffen gebaseerde economie naar een circulaire economie waarin we energie halen uit duurzame bronnen. 'Als je blijft hangen in doelstellinkjes op termijnen van 3 of 4 jaar, dan krijg je de mobiliserende kracht niet.' Wat betreft

het gevoerde Nederlandse energie-transitiebeleid weet Wijffels wel welke belangen primeren. Hij zegt dat er in Nederland veel fossiele belangen zijn en dat de positie van de staatskas belangrijker is geweest dan transitie. 'We hebben gewoon op de rem gestaan.'

Aan het paneldebat namen ook Esther de Lange, die het belang van het denken door overheden vanuit de burger benadrukte, en Jan Molema (Benelux Unie) deel. De middag werd afgesloten met een conclusie door Lambert van Nistelrooij.

Geslaagd voor de Talent Academie 2015-2016!

Ruim dertig actieve CDA'ers hebben in juni succesvol de Talent Academie 2015-2016 afgerond. Tijdens een feestelijke afsluitende bijeenkomst op 24 juni hebben zij een certificaat ontvangen uit handen van Frank Kerckhaert, vicevoorzitter van het partijbestuur met HRM & ontwikkeling in portefeuille.

Kerckhaert sprak vol lof over de toewijding en ambitie die de deelnemers aan de dag hebben gelegd. 'Ze hebben veel tijd en energie gestoken in het volgen van deze intensieve opleiding, een waardevolle investering in zichzelf én in de partij. Het CDA mag trots op jullie zijn! Van harte gefeliciteerd!'

De volgende deelnemers zijn geslaagd:

Vanita Attema (Landsmeer), Kees Bazen (Julianadorp), Rick Brink (Hardenberg), Sophie Brinkel (Leiden), Roy van der Broek (Schinnen), Frank Buijs (Berkel en Rodenrijs), Herbertine Buiting-Klerk (St. Michielsgestel), Livia Hendriks (Tilburg), Peter Henssen (Geleen), Karin Hoogteijling (Wijchen), Bram Jeurissen (IJsselstein), Tinet de Jonge-Ruitenbeek (Zevenhuizen), John Kampkuiper (Ugchelen), Wendy Kits (Borne), Moniek Kleinsman (Albergen), Gea Klercq-Glas (Heerhugowaard), Theo Kloet (Breda),

Ria de Korte (Baambrugge), Edwin Krijns (Julianadorp), Linda Krijnzen-Koekoek (Zwaag), Ramon Lucassen (Schimmert), Jeroen Niederer (Geleen), Robert Pelleboer (Houten), Roy Slort (Den Helder), Hans Stam (Duiven), Hanneke Steen-Klok (Hengelo), Arjen Veerman (Den Haag), Tom Verhaegh (Velden), Vincent van Voorden (Zeist), Mireille Zuiverloon-Schumans (Sittard), Iris Zeijlemaker (Alkmaar).

Hieronder geven drie deelnemers aan waar hun paper over ging. Alledrie onderwerpen die passen bij het thema van dit nummer.

Meer lezen?

Bent u benieuwd naar de afstudeerpapers? Bekijk ze op de website van het Steenkampinstituut www.cda.nl/si en klik daar in het groene blok rechts op Talent Academie.

Vluchtelingenopvang: lokaal, kleinschalig en betrokken

Wanneer je de gemiddelde Nederlander vraagt naar de beelden die hij heeft bij het thema vluchtelingenopvang en asielzoekers, dan zullen het vaak de negatieve verhalen zijn die je te horen krijgt. Keulen, Geldermalsen, angst voor overlast en criminaliteit en de grootschaligheid van veel opvanglocaties.

Tekst **Robert Pelleboer**

Dat is jammer, want er zijn ook zoveel positieve verhalen te vertellen, waarbij de opvang van vluchtelingen juist geleid heeft tot wederzijds respect en vertrouwen en waarbij er een beweging ontstond waar autochtone inwoners ook tot bloei kwamen. Dat was de aanleiding voor het schrijven van een paper rondom dit thema voor de CDA Talent Academie.

Bonum commune

Houten, de gemeente waar ik raads-lid ben, werd ook geconfronteerd met een vraag van het COA voor crisisonoodopvang. 175 vluchtelingen hebben twee weken mogen verblijven in een noodopvanglocatie. Op meerdere punten is dit een succesvolle en bijzondere ervaring

geweest voor de vluchtelingen, maar zeker ook voor veel inwoners van Houten. Met hulp van maatschappelijke organisaties, kerken en de coördinerende rol van de gemeente hebben veel inwoners van Houten kunnen bijdragen aan een geslaagde opvang, waarbij er veel ruimte was voor inwoners om mee te mogen doen. Een laagdrempelige omgeving is hierin essentieel. Wil je dat inwoners kunnen participeren in de opvang, daarbij betrokken raken en de professionele krachten ontlasten, dan heb je opvang nodig die lokaal is, kleinschalig.

Juist op dat punt ontstaat ook het raakvlak met een 'krachtige samenleving'. Er ontstond in Houten een beweging van inwoners die EHBO-hulpverlening boden, taallessen

De ontrafeling van de decentralisatieparadox

Als raadslid en wethouder ben ik in de afgelopen zes jaar bekend geworden met een vreemde, schijnbare tegenstelling in het openbaar bestuur. In mijn paper voor de Talentacademie heb ik deze 'decentralisatieparadox' ontrafeld, omdat deze veel wethouders en raadsleden laat verzanden.

Tekst **Ramon Lucassen**

Door de paradox komt de taak dichtbij, maar de verantwoordelijkheid op

afstand. Noodgedwongen komen veel CDA-volksvertegenwoordigers voor de keuze te staan: moeten ze het gedecentraliseerde beleid lokaal uitvoeren met het risico van overbelasting of moeten ze het weg van de 'lokale politiek' regelen via 'intergemeentelijke samenwerkingsverbanden'?

Door dit geschuif met taken en verantwoordelijkheden is het de vraag of gemeenteraden nog wel voldoende zeggenschap hebben over het eigen vastgestelde beleid. Kunnen zij nog wel voldoende controle en sturing uitoefenen als democratisch gekozen volksvertegenwoordiger? Of: wat betekenen de decentralisaties voor de democratische legitimiteit van gemeenteraden?

Ik heb moeten vaststellen dat de rijksoverheid weliswaar predikt dat er

meer ruimte is voor gemeenten en burgers, maar tegelijkertijd monitors, controle-instrumenten en formats optuigt. Zo wil zij er zeker van zijn dat bestuurders en burgers gaan handelen zoals de rijksoverheid dat graag ziet. Het devies 'loslaten in vertrouwen' is dan niet langer de leidraad. In plaats van gespreide verantwoordelijkheid treedt de 'risico-regel-reflex' in werking.

Een tweede conclusie is dat we in een situatie terecht zijn gekomen van voortmodderen. De bestuurlijke wirwar en bezuinigingsdoelstellingen zijn van de Haagse verschoven naar die van de lokale vergadertafels. Indien de rijksoverheid de gemeenten optimaal in staat had willen stellen, was er in de afgelopen tijd voldoende geld vrijgemaakt. Dan hadden de raden het bezuinigde geld lokaal in kunnen zetten op preventief

gaven of gewoon gezellig een potje kwamen voetballen. Naast dat het mensen van verschillende achtergronden uit de samenleving verenigt, komen inwoners en vrijwilligers ook zelf tot ontwikkeling en ontdekten ze kwaliteiten van zichzelf waarvan ze niet wisten dat ze die hadden. En zo zijn er naast Houten veel andere gemeenten in Nederland, waarbij de opvang van vluchtelingen ook een kans is geweest voor nieuwe maatschappelijke initiatieven en ontplooiing.

Als CDA staan we voor een samenleving waar een grote rol is weggelegd voor het maatschappelijk initiatief. Waar mensen zich samen inzetten voor het bonum commune, daar ontstaat een christendemocratische samenleving. Laten we daarom

gezondheidsbeleid of zelf investeringen kunnen doen in onderlinge solidariteit. Helaas werd de speelruimte te zeer beperkt door een forse budgetkorting.

Als decentraliseren, zonder middelen of democratische sturing alleen maar leidt tot meer gemeenschappelijke regelingen of bestuurlijke mist, dan wordt de gemeenteraad praktisch het zicht ontnomen om haar verantwoordelijkheid te nemen. De paradox mag er niet toe leiden dat we op lokaal niveau solidariteit, gespreide verantwoordelijkheid en publieke gerechtigheid niet kunnen organiseren. Juist bij het lokale bestuur is het altijd een kwestie van de juiste maat: dat van mensenwerk.

vooral oppassen voorstander te zijn van 'hoe soberder, hoe beter'.

Juist dat 'plusje' in de vorm van vrijwilligers die extra ondersteuning bieden, maakt het verblijf van vluchtelingen hier een stuk aangenamer,

zorgt voor begrip tussen inwoners en vluchtelingen en maakt samenlevingen sterker.

Integreren: vrijwilligerswerk verbindt

Sinds enige tijd neem ik deel aan de dialoogconferenties van de Praktische Politieke Filosofie, van het CDA-Brabant, en schrijf de verslagen. Mia Sol, de coördinator, attendeerde me op de Talent Academie, dacht dat dat wel iets voor mij zou zijn. Ik heb me aangemeld en er geen moment spijt van gehad.

Tekst **Herbertine Buiting**

Ik mocht weer naar college! Staatsinrichting, de politieke geschiedenis van Nederland, het gedachtegoed van het CDA maar ook dat van de andere partijen kwamen langs. Boeken lezen, tentamens doen en huiswerk maken. Maar ook praktische vaardigheden oefenen: debatteren, presenteren en omgaan met de pers. Door o.a. congresbezoeken en excursies kreeg ik een kijkje in de keuken van het CDA. Ook bofte ik met mijn klasgenoten: actieve CDA-leden en -bestuurders van Den Helder tot Geleen. Samen hebben we veel geleerd, maar ook veel pret gehad.

De laatste opdracht was een eindschrijftje, om te laten zien dat je het CDA-gedachtegoed kunt toepassen op een actueel, relevant probleem. Ik heb gekozen voor het onderwerp Integratie. Het bevorderen daarvan moet m.i. voortkomen uit de CDA-kernwaarden Solidariteit en Gespreide Verantwoordelijkheid, die bij uitstek zichtbaar worden in het vrijwilligerswerk. Juist door middel van vrijwilligerswerk kunnen bruggen worden gebouwd, tussen gezinnen in een buurt, tussen familie en samenleving, tussen school en gezin, tussen Nederlanders en nieuwkomers.

Vanzelfsprekend blijkt die deelname niet te zijn: bij Nederlanders loopt die terug, maar vooral nieuwkomers doen nauwelijks aan vrijwilligerswerk. De vraag is hoe we die deelname kunnen stimuleren. Voorlichting en maatwerk zijn daarbij van groot belang: zorg dat mensen in aanraking komen met werk dat bij ze past. Ik pleit er in mijn scriptie voor dat we als CDA een speerpunt maken van het motiveren van vooral nieuwkomers tot deelname aan vrijwilligerswerk ten behoeve van een betere integratie, omdat vrijwilligerswerk verbindt en bij Nederland hoort. Ons land heeft juist in deze tijd het CDA nodig: bij uitstek de partij die door zijn geschiedenis in het verleden heeft laten zien verschillende bevolkingsgroepen met elkaar te kunnen verbinden.

Nieuw lid

Naam Christiaan van Bueren

Leeftijd 44 jaar

Woonplaats Utrecht

Thuisituatie Samenwonend, 2 kinderen

Beschrijf jezelf in vijf woorden?

Ondernemend, positief, betrokken, innovatief, vooruitkijkend

Wat doe je in het dagelijks leven?

Internetondernemer in learning & talentdevelopment van organisaties. Daarnaast betrokken bij online initiatieven om de gemeenschap te versterken.

Ik ben ervan overtuigd dat ons geluk, onze gezondheid en onze welvaart het beste gewaarborgd zijn in een samenleving die niet om mij draait maar om ons.

En dat we de opdracht hebben die samenleving beter achter te laten dan dat we het gevonden hebben.

Wat verwacht je van het lidmaatschap?

Ik ben proeflid geworden om te ervaren of het CDA de plek is om aan bovenstaande bij te dragen. Of dat dat buiten de politiek ligt.

Welke politicus vind je inspirerend en waarom?

Het zijn er twee: Trudeau en Soros. De premier van Canada rekt af met oude schulden, investeert in de ontwikkeling van een nieuwe generatie en reduceert de economische afhankelijkheid van fossiele brandstoffen. Radicaal maar op een financieel slim moment. De belegger Soros investeert zijn vermogen effectief in de opbouw van open, democratische samenlevingen op een manier die bijdraagt aan vrede, voorspoed en verscheidenheid.

Ruth Peetoom

De stukken op het bord

lijst - al zijn er bijvoorbeeld tot mijn frustratie nog steeds te weinig vrouwen die solliciteren.

Er zijn ingewikkelde momenten in het bestaan van een partijvoorzitter. Het maken van een lijst samen met het Partijbestuur is er een van. Wie moet er wel en wie kan er niet op? Kamerlid is het mooiste en belangrijkste ambt in de parlementaire democratie en daarvoor hebben zich vanuit het CDA veel mensen graag gekandideerd. Een 25-koppige adviescommissie onder voorzitterschap van Liesbeth Spies heeft alle geïnteresseerden beoordeeld in een proces waarvoor door veel kandidaten complimenten zijn uitgedeeld voor de zorgvuldigheid.

dan geschikte mensen. Er zijn de afgelopen weken dan ook behoorlijk wat mensen teleurgesteld omdat ze niet op de lijst voorkomen. Maar er is veel te doen in de partij en we hebben iedereen nodig, op allerlei verschillende fronten - is het niet als Kamerlid, dan wel elders.

De kop is eraf. De lijst ligt bij de leden (zie pagina 50 en 51 van dit blad). Hij wordt definitief op 12 november als het congres hem vaststelt. Met kandidaten waar de energie van af spat. Met een verkiezingsprogramma waar we een geweldige CDA-1000 voor hebben gehad en dat deze maand de partij ingaat. Onze stukken op het bord staan er bijna. Nog een halfjaar!

Nog een halfjaar tot de Tweede Kamerverkiezingen. Bij alle partijen komen in rap tempo de stukken op het bord: verkiezingsprogramma's, lijsttrekkers en natuurlijk de kandidaten. Het CDA heeft in juni op het congres al lijsttrekker Sybrand Buma gekozen. En nu is ook de kandidatenlijst gepresenteerd.

Vijftig namen van mensen die het CDA letterlijk smooel gaan geven. Zittend en nieuw talent. Jongeren en senioren. Vrouwen en mannen. Uit alle windstreken, met allerlei opleidingsniveaus. Ondernemers, wethouders, juristen, maar ook een boerin en een politieagent. Mensen met een bi-culturele achtergrond. De brede volkspartij die het CDA is, weerspiegelt zich kortom in de

*Deze lijst is
opgesteld door
Ruth Peetoom*

Hoeveel verkiesbare plekken we precies te vergeven hebben is koffiedik kijken. In ieder geval mogen er van de kiesraad gezien het huidige zetelaantal maximaal 50 namen op de CDA-lijst. Naast de 45 kandidaten van de landelijke lijst zal het CDA deze keer ook weer staartlijsten maken: alles voor de herkenbaarheid in de verschillende regio's en steden. Dat levert nog vijf namen per kieskring op. Hoe de uitslag ook is, we hebben altijd minder plekken

Interview met prof. Lucas Meijs

De overheid verwacht steeds meer van haar burgers. In de zorg zijn burgers tegenwoordig meer en meer aangewezen op hun eigen netwerk voor hulp en ondersteuning, maar ook initiatieven als buurtpreventie nemen een vlucht.

Tekst Johanna Besteman | Fotografie Lucas Meijs

Maar wie is de vrijwilliger eigenlijk precies, doet hij zijn werk wel net zo goed als de professional? En is die vrijwilliger wel het antwoord op alle problemen en maatschappelijke vraagstukken? We vragen het Lucas Meijs, hoogleraar Strategic Philanthropy and volunteering aan de Rotterdam School of Management.

Verplicht of niet-verplicht

Het gesprek met Lucas Meijs start met een kort college over de vrijwilliger. Allereerst helpt Meijs het onderscheid tussen 'de vrijwilliger' en 'de professional' uit de wereld: 'Je bent professioneel als je doet waartoe je competent bent, niet als je iets doet omdat je ervoor betaald wordt.'

Als je voldoet aan vier criteria ben je vrijwilliger, licht de hoogleraar toe. Het werk dat je doet is onbetaald, het is niet verplicht, het werk is voor buiten de eigen huishouding en is in meer of mindere mate georganiseerd. Mantel-

zorgers vallen dus niet onder die definitie van vrijwilliger. Mantelzorg is zelden niet-verplicht en in ieder geval niet georganiseerd. Maar onbetaalde werkzaamheden van ouders bij de sportvereniging als barmedewerkers of voorzitter van de technische commissie vallen wel onder deze definitie. Ook werkzaamheden in de kerk of op school (voorleesouder) zijn vrijwilligerswerk.

Rek is eruit

'Vijftig procent van de mensen heeft in het afgelopen jaar aan vrijwilligerswerk gedaan, en waarschijnlijk is de rek er wel uit. Misschien dat sommige vrijwilligers nog wel wat meer tijd aan het werk kunnen en willen besteden.' De verantwoordelijk van het werk zou in die zin nog toe kunnen nemen, legt Meijs uit. 'Maar we zien wel dat mensen vooral vrijwilligerswerk doen en/of uitbreiden in hun eigen kring oftewel in de eigen gemeenschap. Dus bijvoorbeeld ouders van de sportclub van de kinderen die eerst af en

toe een bardienst draaiden, worden met wat aandrang ook voorzitter van de materiaalcommissie. Of in de wijkgemeenschap waar burensamen een buurtwhatsappgroep opzetten om de buurt veiliger te maken en de cohesie te verstevigen. In de *civil society* zien we meer en meer dat de gemeenschappen voor zichzelf zorgen. Er is wel samenwerking tussen de gemeenschappen, maar de basis is en blijft de eigen club.'

Verskil mag er zijn

De gemeenschappen bepalen zelf wat ze belangrijk vinden en met welke standaard zij genoegen nemen. Daarin heeft de politiek nauwelijks een rol. Zo ontstaan er wel verschillen tussen de gemeenschappen. Maar of dat erg is? 'Nee', zegt Meijs, 'diversiteit is oké, alleen we accepteren dat niet meer. Bestuurders weten ook niet altijd goed om te gaan met die verschillen.' De politiek moet nagaan wanneer de diversiteit van de ene gemeenschap de andere raakt. Daar moet je afspraken over maken.

Maar hoe ga je als gemeentebestuurder nu in de praktijk om met deze verschillende gemeenschappen? Welke rol neem je? Meijs: 'Het begint met het toestaan van keuzes die de diversiteit van de gemeenschappen ondersteunen. Wat in de ene gemeenschap werkt, hoeft helemaal niet in de andere te werken. De gemeenschappen hebben hun eigen behoeften en wensen. Wel zijn er randvoorwaarden waar je als gemeente voor dient te zorgen. Ook zal de overheid het niveau van het vangnet moeten bepalen. Wat is het minimumniveau van bijvoorbeeld zorg dat er voor iedere inwoner moet zijn.'

'We zien wel dat mensen vooral vrijwilligerswerk doen in de eigen gemeenschap'

Bruggen slaan

Een andere belangrijke rol die bestuurders hebben is het slaan van bruggen tussen de gemeenschappen. De gemeente zou als een soort oliemannetje barrières tussen gemeenschappen weg moeten nemen, zodat het makkelijk

ker wordt voor de gemeenschappen om elkaar te helpen. Zo kan het zijn dat de voetbalclub en de hockeyclub allebei hun clubhuis willen verbouwen maar vrijwilligers tekort komen. 'De gemeente kan dan helpen hen bij elkaar te brengen waardoor de klussen samen opgepakt worden. Zodat het wél mogelijk wordt.'

'Een gemeenschap zonder vrijwilligers kan niet', aldus Meijs. In de huidige samenleving leeft het brede besef dat 'we het zelf moeten doen'. De samenhang tussen al die gemeenschappen die 'het zelf doen', zou dan ook de zorg moeten zijn van lokale politici. Neem buurthuizen. Die zijn nu veelal (emotioneel) van de gemeente. Maar waarom kunnen al die verschillende groepen die er gebruik van maken niet samen eigenaar zijn. Dat geeft veel meer verbinding tussen de verschillende groepen dan een buurthuis waarvan de gemeente eigenaar is. Een ander mooi voorbeeld is de bibliotheek. Iedereen kan er boeken lenen en krijgt een boete als de boeken niet op tijd terug worden gebracht. Maar tegenwoordig zie je steeds meer van wat ik de *civil society*-bibliotheek noem. Kleine kastjes met boeken die bij mensen in de tuin staan. Iedereen kan er een boek uithalen, desgewenst een boek terugzetten. Die collectie is natuurlijk niet te bewaken zoals bij een reguliere bibliotheek. Maar in de praktijk blijkt dat toch geen probleem.'

Tip

Of Lucas Meijs nog een laatste tip heeft voor lokale bestuurders? Hij begint te lachen: 'Jazeker, ze zouden allemaal uit de gemeenteraad moeten stappen en voorzitter moeten worden van de lokale voetbalvereniging.' Dan serieus: 'De rol van de lokale politiek is wat mij betreft om kundig vorm te geven aan alle gemeenschappen in de samenleving en de diversiteit van die gemeenschappen te ondersteunen en te faciliteren. Dat vergt een omslag in het denken en handelen, maar het is de enige weg terug naar de *civil society*.' *

Lucas Meijs

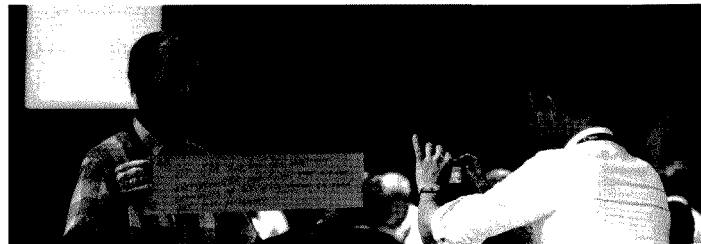
Lucas Meijs (1963) is bijzonder hoogleraar Strategic Philanthropy aan de vakgroep business-society Management van de Rotterdam School of Management. In 1997 promoveerde hij op management van vrijwilligersorganisaties. Hij is lid geweest van de Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling (RMO). Meijs is een veelgevraagd gastspreker en publiceert over thema's als het organiseren van vrijwilligerswerk, vrijwilligers in de jeugdzorg en de verhouding tussen vrijwilligers en beroepskrachten.

CDA1000 doet vijftien voorstellen voor CDA verkiezingsprogramma

Zaterdag 10 september kwamen duizend CDA-leden uit het hele land in de Kromhouthal in Amsterdam bijeen voor de grootste brainstormsessie uit de CDA-geschiedenis. De dag was een groot succes, zowel wat betreft de opkomst als de uitkomst. Tekst Hans Janssens | Fotografie Leonard Walpot

Tijdens de CDA1000 gingen de leden met elkaar in gesprek over de belangrijkste vraagstukken en oplossingen voor het nieuwe CDA-verkiezingsprogramma. De dag bestond uit twee rondes, waarin de leden op vijf themapleinen in kleine groepjes hun eigen voorstellen bespraken. Per groepje kon één voorstel worden ingediend. Aan het eind van de dag brachten de deelnemers via een app hun stem uit op de ingediende voorstellen.

De uitslag van de stemming heeft een top drie per thema opgeleverd. In veel gevallen is dit een samenvatting van meerdere gelijksoortige voorstellen op hetzelfde onderwerp. Deze vijftien voorstellen worden een-op-een overgenomen in het nieuwe CDA-verkiezingsprogramma, dat deze maand verschijnt.

Uitkomsten CDA1000

Eerlijke economie

- Om de toenemende onzekerheid van veel werknemers tegen te gaan, moeten werkgevers worden gestimuleerd om meer mensen in (vaste) dienst te nemen; de verschillen tussen ZZP'ers en vaste krachten moeten worden verkleind.
- Een eerlijke economie is gericht op de lange termijn, op kwaliteit en op een eerlijke prijs. Dat is een keuze voor maatschappelijk verantwoord ondernemen, duurzaamheid en innovatie.
- Voor een leven lang leren kiezen wij voor een individueel scholingsbudget voor elke werknemer, meer ruimte voor de combinatie werk en scholing en voor de overdracht van vakmanschap tussen jong en oud.

Familie en gezin

- Om (jonge) gezinnen in het spitsuur van het leven te helpen moeten er meer mogelijkheden komen voor flexibel verlof en flexibele werktijden. Zo wordt werk, zorg en gezin beter te combineren.
- De financiële ondersteuning van gezinnen met kinderen is onnodig ingewikkeld en versnipperd. De regelingen moeten worden vereenvoudigd.
- Voor meer aandacht en betere ondersteuning van gezinnen en families - van jong tot oud en in elke samenstelling - moet er één minister voor Familie en Gezin komen.

Sterke samenleving

- Om de verbinding, het normbesef en burgerschap in de samenleving te versterken wordt een maatschappelijke dienstplicht voor alle jongeren ingevoerd.
- Groeiende tweedelingen bedreigen de samenhang in onze samenleving. Om jongeren

- gelijke opleidingskansen te bieden moet er een alternatief voor het leenstelsel komen.
- Een sterke samenleving wordt niet vanuit Den Haag opgebouwd, maar in de regio, in de stad en in de eigen buurt.

Waarden en traditie

- Onze waarden en normen zijn niet vrijblijvend. Verworven vrijheden worden begrensd door verantwoordelijkheid en respect voor elkaar.
- Een samenleving van ieder voor zich valt langzaam uit elkaar. Burgers, bedrijven, verenigingen en de politiek hebben een gezamenlijke verantwoordelijkheid om polarisatie tegen te gaan en mensen te verbinden.
- Waarden en normen geven we door via de opvoeding thuis en het onderwijs op school. Op alle onderwijsniveaus is aandacht voor burgerschap, geschiedenis en filosofie van groot belangrijk.

Zorg voor elkaar

- Zieken en ouderen willen zorg in de buurt, maatwerk en kleinschaligheid. Dat vraagt om een beperking van schaalvergroting, bureaucratie en marktwerking in de zorg.
- Meer ruimte en verantwoordelijkheid voor verpleegkundigen en artsen voorkomen dat de zorg teveel wordt bepaald door regels en geld. De zorg kan beter worden georganiseerd op basis van vertrouwen, vakmanschap en verantwoording achteraf.
- Gezondheidspreventie is de slimste manier om de kosten in de zorg in de hand te houden.

Kandidatenlijst Tweede Kamer

CDA kiest voor vernieuwing en ervaring

Het landelijk CDA partijbestuur heeft de concept-kandidatenlijst voor de Tweede Kamerverkiezingen van 15 maart 2017 vastgesteld. De lijst wordt aangevoerd door Sybrand Buma; Mona Keijzer staat opnieuw op de tweede plaats. Ook alle overige leden van de huidige fractie keren terug op de nieuwe lijst. Zij worden aangevuld met sterke, nieuwe kandidaten uit alle delen van het land.

Partijvoorzitter Ruth Peetoom is trots op de concept-lijst: 'Dit is een mooie lijst voor héél Nederland. We versterken de huidige fractie met nieuwe gezichten, met herkenbare CDA'ers uit het Zuiden van het land, uit de Noordelijke provincies, uit de grote stad en uit de regio.'

De hoogste nieuwe binnenkomer is René Peters, CDA-wethouder uit Oss. De tweede nieuwkomer in de top 10 is Harry van der Molen, CDA-wethouder te Leeuwarden. Anne Kuik, gemeenteraadslid uit Groningen is de derde nieuwkomer, op plaats elf.

Complete lijst:

1. *Sybrand Buma (Zuid-Holland)*
2. *Mona Keijzer (Noord-Holland)*
3. *René Peters (Noord-Brabant)*
4. *Pieter Omtzigt (Overijssel)*
5. *Madeleine van Toorenburg
(Noord-Brabant)*
6. *Raymond Knops (Limburg)*
7. *Pieter Heerma (Noord-Holland)*
8. *Harry van der Molen (Friesland)*
9. *Hanke Bruins Slot (Utrecht)*
10. *Jaco Geurts (Gelderland)*
11. *Anne Kuik (Groningen)*
12. *Chris van Dam (Zuid-Holland)*
13. *Agnes Mulder (Drenthe)*
14. *Michel Rog (Noord-Holland)*
15. *Mustafa Amhaouch (Limburg)*
16. *Martijn van Helvert (Limburg)*
17. *Erik Ronnes (Noord-Brabant)*
18. *Joba van den Berg-Jansen (Zeeland)*
19. *Evert-Jan Slootweg (Gelderland)*
20. *Lenny Geluk-Poortvliet (Utrecht)*
21. *Wytske de Pater-Postma
(Zuid-Holland)*
22. *Hilde Palland (Overijssel)*
23. *Julius Terpstra (Zuid-Holland)*
24. *Stijn Steenbakkers (Noord-Brabant)*
25. *Gerard van den Anker (Gelderland)*
26. *Vivianne Heijnen (Limburg)*
27. *Sebastiaan den Bak (Utrecht)*
28. *Chris Schotman (Flevoland)*
29. *Arjan Erkel (Zuid-Holland)*
30. *Karin Zwinkels (Zuid-Holland)*
31. *Esther Halbersma (Friesland)*
32. *Marischa Kip (Zuid-Holland)*
33. *Jan Hutten (Gelderland)*
34. *Eugène van Mierlo (Overijssel)*
35. *Ria de Korte-Verhoef (Utrecht)*
36. *Bob Bergkamp (Noord-Brabant)*
37. *Jan-Jaap de Haan (Zuid-Holland)*
38. *Jochgem van Opstal*
39. *Barbara Gardeniers (Noord-Holland)*
40. *Mustafa Bal (Zuid-Holland)*
41. *René Vrugt (Zuid-Holland)*
42. *Bart van Dekken (Drenthe)*
43. *Wiljan Vloet (Zuid-Holland)*
44. *Roy van der Broek (Limburg)*
45. *Maurits von Martels (Overijssel)*

Buurtbemiddeling door vrijwilligers:

Oplossing bij burenruzies

Ruzie met de burens. Het kan iedereen overkomen. Het begint vaak klein: overlast van de muziek van bewoners uit de bovengeslagen flat. De rook van de houtoven uit de tuin van de burens. Een kleine ergernis kan steeds hoger oplopen en uitmonden in een burenruzie. Hoe wordt zo'n ruzie opgelost als burens helemaal niet meer met elkaar praten?

Tekst **Marieke Born** | Fotografie **Nationale Beeldbank**

Eén op de vier Nederlanders ervaart overlast van de burens: 6 procent ervaart vaak overlast, bij 17 procent gaat het om regelmatige overlast. Geluidsoverlast is de meest voorkomende klacht (51 procent van de gevallen)¹.

Buurtbemiddeling is een doeltreffende manier om uit de hand gelopen burenruzies op te lossen. Het is een goed voorbeeld van burgerparticipatie. Getrainde vrijwilligers helpen ruziënde burens om het contact te herstellen en oplossingen te bedenken voor hun conflict. De methode werkt het best in een vroeg stadium en bij niet al te ernstige problemen.

Het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV) vervult een coördinerende rol bij buurtbemiddelingsprojecten. Zo biedt het CCV hulp bij het opstarten van projecten. Ook certificeert het CCV projecten en trainingen voor bemiddelaars. Gemeenten die buurtbemiddeling willen organiseren, kunnen bij het CCV terecht voor advies en ondersteuning.

De rol van vrijwilligers

Buurtbemiddeling kan dus worden ingeschakeld als burens er onderling niet meer uit komen. De bemiddelaars die proberen te helpen het conflict op te lossen, zijn allemaal vrijwilligers. CCV-adviseur Frannie Herder legt uit: 'Vrijwilligers zijn de essentie van buurtbemiddeling. Dit maakt de bemiddeling een stuk laagdrempeliger. Mensen schrikken nu eenmaal als de politie voor de deur staat.'

Het komt vaak voor dat de wijkagent of woningcorporatie op de hoogte zijn van de overlast en dat langs deze weg de buurtbemiddeling wordt aangevraagd. Herder geeft aan dat mensen het lastig vinden om bij overlast zelf actie te ondernemen. Het inschakelen van officiële instanties, zoals de politie, wijkagent of woningcorporatie, is vaak een (te) hoge drempel. Daarnaast kunnen mensen met een koopwoning zich niet wenden tot een woningcorporatie. Daarom kunnen burgers ook zelf buurtbemiddeling aanvragen. Herder: 'Bij buurtbemiddeling is er niet direct een organisatie betrokken die sancties kan opleggen. Het doel is om mensen met elkaar te laten praten. Bewoners uit de eigen woonplaats komen over de vloer. Dit werkt erg goed.'

Gerty Jenneskens is vrijwilliger bij Buurtbemiddeling Nijmegen. Zij herkent de huivering voor mogelijke sancties. 'In eerste instantie kunnen mensen huiverig zijn, denken dat de bemiddelaars een soort "rijdende rechter" zijn. Maar: de bemiddelaars doen geen uitspraken. Wij laten burens zélf met een oplossing komen. Wij zijn echt procesbegeleiders, we stellen mensen vooral in staat weer met elkaar te praten.'

Henk Baltussen, ook vrijwilliger bij Buurtbemiddeling Nijmegen, wordt ongeveer acht keer per jaar ingeschakeld voor een bemiddelingstraject. Een traject duurt gemiddeld zes weken. Samen met een andere vrijwilliger gaat hij eerst op bezoek bij de partij door of voor wie de

bemiddeling is aangevraagd. Daarna volgt een gesprek met de partij waarop de klacht betrekking heeft, als die wil

'Vrijwilligers zijn de essentie van buurtbemiddeling'

meewerken. Dat is niet vanzelfsprekend en gebeurt altijd op vrijwillige basis. Het daaropvolgende bemiddelingsgesprek vindt plaats op neutraal terrein.

Baltussen benadrukt de procesmatige rol van de bemiddelaars: 'Tijdens het bemiddelingsgesprek is de rol van de bemiddelaars vooral faciliterend. Wij zijn niet degene die een oplossing aandragen. Het is effectiever als de partijen dit zelf doen. De bemiddelaars zorgen er vooral voor dat het gesprek goed verloopt. Het grootste probleem is vaak dat mensen niet meer met elkaar communiceren, terwijl de oorzaak van de ruzie best oplosbaar is.'

Jenneskens: 'Tijdens het bemiddelingsgesprek komen vaak verrassende dingen boven tafel, die bijdragen aan een oplossing. Ook worden concrete afspraken gemaakt. Na zes weken nemen we nog een keer contact op met beide partijen om te horen hoe het dan gaat. Vaak is de situatie echt verbeterd.' Buurtbemiddeling heeft een grote kans op succes: ruim twee derde van de behandelde zaken wordt positief afgerond.

Zowel Jenneskens als Baltussen hebben een training gevolgd voordat ze als bemiddelaar aan de slag gingen. Jenneskens: 'Iedere vrijwilliger die zich aanmeldt bij Buurtbemiddeling volgt een tweedaagse training. Tijdens de training wordt ingegaan op de theorie achter bemiddeling. Daarnaast wordt er vooral veel geoefend.' Baltussen beaamt dat oefenen een belangrijk deel uitmaakt van de training: 'Tijdens de training worden veel rollenspellen gedaan, waarbij acteurs de ruziënde partijen spelen. Vrijwilligers leren zo omgaan met verschillende situaties.'

Wat kan de politiek doen?

Herder, Jenneskens en Baltussen benadrukken alle drie dat burenruzies overal voorkomen. De aanvragen voor buurtbemiddeling zijn niet wijk-afhankelijk; ze komen uit alle hoeken van de samenleving. 'Het kan iedereen over-

komen!' is een belangrijke boodschap. Daarom is het zo mooi dat buurtbemiddeling in steeds meer gemeenten aangevraagd kan worden.

Vrijwilligers spelen een steeds belangrijker rol in de samenleving. Politieke keuzes in de afgelopen jaren, zoals de decentralisaties, hebben invloed op wat er van vrijwilligers verwacht wordt. Wat kan de politiek doen, of moet ze juist laten? Baltussen: 'De afgelopen jaren is er in het zorglandschap veel veranderd. Er wordt verwacht dat mensen langer zelfredzaam zijn. Niet iedereen krijgt dit voor elkaar. Het vangnet voor veel mensen is kleiner geworden. Vanuit de economie ligt de nadruk op individualisering. Ik zou liever zien dat de politiek erop aandringt dat we ook verantwoordelijkheid hebben voor elkaar. De politiek moet zich realiseren dat een vangnet voor sommige groepen in de samenleving noodzakelijk is en blijft.' Jenneskens: 'Buurtbemiddeling is een laagdrempelig project. Het zou mooi zijn als dit zo blijft. Buurtbemiddeling is een gratis voorziening, waar iedereen gebruik van kan maken. De politiek kan ervoor zorgen dat buurtbemiddeling op deze manier kan blijven bestaan.'

Herder heeft een wens voor de toekomst. 'Buurtbemiddeling wordt nu in 231 gemeenten aangeboden. Eigenlijk zou het de norm moeten zijn dat buurtbemiddeling een voorziening wordt in alle gemeenten in Nederland. De politiek kan dit stimuleren, zodat er overal neutrale buurtbemiddeling mogelijk is. Het CCV kan hierbij ondersteunen.'

Meer informatie over buurtbemiddeling kunt u vinden op de website van het CCV. Hier kunt u ook vinden of er in uw gemeente al buurtbemiddeling wordt aangeboden. Op www.problemenmetjeburen.nl kunt u tips lezen: wat kunt u zelf doen en hoe kunt u buurtbemiddeling in uw gemeente benaderen. ▾

Bron: <https://hetccv.nl/onderwerpen/buurtbemiddeling>

Annie Schreijer-Pierik:

Sterker met streektaal!

Onze mooie streektalen zoals het Twents, Drents en plat-Duits dreigen te verdwijnen. Weinig jongeren krijgen de talen nog aangeleerd, terwijl het zo belangrijk is voor onderling begrip en cultuur.

Annie Schreijer-Pierik uit Twente organiseerde daarom vorige maand een bijeenkomst, de eerste conferentie over het Nedersaksisch in het Europees Parlement. Met experts, politici en topambtenaren zocht ze naar oplossingen. 'Scholen, internet en de regionale media kunnen de streektalen aanleren. Er zijn zoveel kansen en prachtige voorbeelden!' Veel aandacht was er voor een prachtig project in Drenthe. Daar krijgen kinderen enkele lessen in het Drents. 'Een nuttig voorbeeld voor andere provincies!' Kinderen hebben zelfs baat bij een tweede taal. In hun jonge hersenen ontstaan dan meer verbindingen: dat maakt ze slimmer. Taalwetenschapper Sterre Leufkens uit Utrecht adviseert ouders hun kleintjes zelfs eerst de streektaal te leren. 'Het Nederlands komt later wel.'

Een eigen taal creëert onderlinge verbondenheid, geborgenheid en warmte, benadrukt Annie Schreijer. Minstens 4 miljoen Nederlanders en Duitsers spreken de Nedersaksische streektalen. Dat zijn er meer dan alle sprekers van het Iers (Gealic) of Maltees bij elkaar. 'Op vakantie in Duitsland sprak ik Twents met een vriendin. Bleek dat de verkoopster in de winkel ons gewoon kon verstaan!'

'Een eigen taal creëert onderlinge verbondenheid, geborgenheid en warmte'

Ook tv-series, Facebook-pagina's en regionale kranten helpen de taal levend te houden. De gezaghebbende dominee Anne van der Meijden vertaalde de Bijbel naar het Twents. 'Voor dit soort initiatieven blijft verrassend veel animo.'

Christendemocratisch

Nedersaksisch staat voor geneuglijkheid en naoberschap, de aandacht voor de medemens. 'Typisch christendemocratische waarden, die we moeten koesteren. Dit hoort bij ons', zegt Annie Schreijer-Pierik.

De Europese Commissie en de Raad van Europa boden de helpende hand bij de conferentie. 'Maar om te beginnen zou de Nederlandse regering het Nedersaksisch een officiële status geven, net als het Fries. Dat is ook de aanbeveling van de Raad van Europa', zegt Annie. Met zo'n status is meer mogelijk. De organisatie voor streektalen SONT en EBLT werkt al jaren aan die officiële status. 'Het Nedersaksisch is een slapende reus, we moeten zorgen dat het geen stervende reus wordt.'

Volg CDA Europa online!

Twitter:
[@CDAEuropa](https://twitter.com/CDAEuropa)

Facebook:
www.facebook.com/CDAEuropa

Instagram:
[cda_eu](https://www.instagram.com/cda_eu)

Website:
www.cda.nl/europa

Esther de Lange:

Een Appletje te

schillen ...

Op 30 augustus creëerde Margrethe Vestager, de Deense Eurocommissaris voor Mededinging, een kleine schokgolf in de financiële wereld en op belastinggebied. Vestager droeg de Ierse overheid op om een naheffing van liefst €13 miljard te innen bij Apple vanwege het jarenlang heffen van een minimale hoeveelheid belasting ten opzichte van de winst: Apple betaalde op een gegeven moment slechts 0,005% van de winst als belasting.

De reactie van Tim Cook, CEO van Apple, was tekenend, maar ook eerlijk. Hij beweerde dat deze zaak niet ging om de hoeveelheid belasting die Apple betaalde, maar om welke overheid het geld op kan eisen. En daar wringt inderdaad de schoen. Via allerlei grensoverschrijdende constructies blijven belastingopbrengsten uit de handen van vrijwel alle overheden. Een volledig legale, maar absoluut niet wenselijke situatie.

Esther de Lange, lid van verschillende tijdelijke commissies die belastingontwijking onderzoeken, vindt het dan ook terecht dat de Commissie deze situatie wil veranderen. De vraag is wel of de EU dat moet blijven doen via ingrepen achteraf, soms jaren later, door de Commissaris voor Mededinging (haar voorganger Kroes deed trouwens niets in deze zaak). Het lijkt ons beter om ook te werken

aan een duidelijk wetgevend kader en internationale afspraken, zodat de regels waar bedrijven zich aan hebben te houden vooraf en voor iedereen strenger en duidelijker worden.

Terecht vragen burgers hierom een oplossing

Belastingssystemen en tarieven zijn terecht een nationale aange-

legenheid en wat ons betreft geen Europese bevoegdheid. Toch is er als het gaat om belastingontwijking sprake van een grensoverschrijdend probleem. Terecht vragen burgers hier om een oplossing. De burger en het MKB betalen braaf hun belastingen, grote internationale bedrijven ontwijken ze op een slimme manier. Dat is verre van eerlijk en vraagt om een grensoverschrijdende oplossing. Daar moet Europa antwoorden bieden, zonder internationaal dusdanig uit de pas te lopen dat het onze Nederlandse en Europese concurrentiekracht schaadt. Een moeilijk staaltje balanceerkunst, maar wel een appeltje dat we moeten schillen!

Jeroen Lenaers:

**Verantwoordelijkheid
nemen**

We werden er in het begin van deze zomer wederom aan herinnerd dat terrorisme dichtbij is en dat de dreiging

heel reëel blijft. Voor het eerst werd nu ook Duitsland opgeschrikt door verschillende aanslagen. Dit wijst er eens te meer op dat veiligheid en terrorismebestrijding dé topprioriteit moet zijn voor Europa de komende tijd.

Het is een goed signaal dat Commissievoorzitter Juncker ervoor gekozen heeft om de nieuwe Britse euro-commissaris specifiek en alleen op het onderwerp Europese veiligheid te plaatsen, vindt CDA-Europarlementariër Jeroen Lenaers. In de hoorzitting die plaatsvond in het Europees Parlement werd hij onderzocht door de Europarlementariërs en heeft hij moeten bewijzen dat hij de juiste man op de juiste plaats is.

Ook migratie blijft een belangrijk onderwerp de komende tijd. Vóór de

zomer werd een akkoord gesloten over de Europese grens- en kustwacht. Nu dat achterstallig onderhoud is afgerond, wordt het hoog tijd om het Europees Asielstelsel onder de loep te nemen. De Europese Commissie heeft op nagenoeg alle onderdelen van het stelsel nieuwe voorstellen gepresenteerd waarover het Europees Parlement en de Europese Raad zich de komende tijd gaan buigen. Volgens Jeroen Lenaers heeft de EU de morele opdracht om een bijdrage te leveren aan de opvang van vluchtelingen die bescherming zoeken tegen oorlog en geweld. Bescherming die in alle EU-lidstaten gevonden kan worden. Het is daarom cruciaal om duidelijk te maken dat de Europese Unie geen à-la-carte menu is waaruit vluchtelingen naar believen kunnen kiezen. Daarnaast dient het systeem eerlijk te zijn en geldt dus ook dat vluchtelingen die geen recht hebben

Lambert van Nistelrooij: Weer samen vaart maken

Europarlementariër Lambert van Nistelrooij wil dicht bij zijn kiezers blijven. Elke maandag houdt hij daarom koffiegesprekken in Brabant. Burgers maken zelf afspraken en dragen relevante thema's aan.

'We hebben al meer dan zeshonderd koffiegesprekken gehad. Ik sta versteld van de creatieve en inhoudelijke bijdragen die mensen leveren. Het is zeker niet zo dat Europa minder belangrijk voor deze burgers is geworden. Zij willen juist dat de politici weer samen vaart maken.'

De sympathie voor het Europese project neemt af. Tegelijkertijd verdient veel Nederlanders hun boterham met samenwerking over onze landsgrenzen heen. Veel innovatie in onderzoek en industrie worden met Europese partners ontwikkeld. De EU staat borg voor een open interne markt met een uitstekende naam voor Nederlandse producten en diensten. We laten echter onvoldoende zien wat deze bijdrage inhoudt. 'Laat de sterren fonkelen', zo stelt Van Nistelrooij. 'Het gaat daarbij niet om Europa als geheel, maar om burgers en bedrijven die zelf met samenwerking in de Europese Unie verder komen.'

Van Nistelrooij faciliteert studenten, midden- en kleinbedrijf en gemeente-

op asiel, ook daadwerkelijk teruggestuurd worden naar het land van herkomst. Tot slot zullen alle lidstaten hun verantwoordelijkheid moeten nemen. Als die solidariteit niet goedschiks tot stand komt, dan zal die afgedwongen moeten worden.

Het kan niet zo zijn dat sommige lidstaten weigeren een bijdrage te leveren, maar wel vooraan in de rij staan als de Europese gelden verdeeld worden. Op twee onderdelen van het stelsel, de asielprocedure en het EURODAC-informatiesysteem voor de opslag van vingerafdrukken, is Jeroen Lenaers benoemd tot woordvoerder namens de Europese Volkspartij. Hij zal de wetsvoorstellen op deze twee onderwerpen dus mede vorm gaan geven en de onderhandelingen namens de Europese christen-democratische fractie voeren.

bestuurders die hun prestaties willen tonen. Hij spreekt hierbij ook CDA'ers in de steden aan. Het Pact van Amsterdam van mei 2016 vormt een goed voorbeeld. De steden kunnen voor het eerst met EU-gelden aan de slag bij innovatieve projecten. Zo kiest Utrecht voor het thema luchtkwaliteit. Hierin lopen zij voorop; andere Europese steden volgen. Op andere terreinen trekken juist Helsinki, Barcelona of Brussel de kar. 'Een sterke samenleving kent partners die de handen uit de mouwen steken. Die zijn er genoeg. Zo staat Europa niet gelijk met Brussel, maar raakt het ons allemaal. Het is onze opdracht als CDA'ers om deze Europese sterren te laten fonkelen.' Doet u mee.

Wim van de Camp

Nederland en Canada bestendigen handelsrelaties voor de toekomst

De betrekkingen tussen Canada en Nederland gaan eeuwen terug, maar werden vooral hecht door en na het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog: Prinses Juliana en haar kinderen woonden er tijdens de oorlog en in 1945 speelde het Canadese leger een grote rol bij de bevrijding van Nederland.

Nu staat de EU aan de vooravond van de ondertekening van een handelsverdrag (CETA) met Canada, dat gerust een mijlpaal genoemd mag worden in de Europese - en daarmee Nederlandse - en Canadese handelsbetrekkingen.

CETA is de eerste handelsovereenkomst tussen de EU en een grote economie. De EU is na de VS de grootste handelspartner van Canada en Canada is de twaalfde belangrijkste handelspartner van de EU. De EU voert vooral machines, vervoersmiddelen, apparatuur en chemische producten uit naar Canada. Door het groeipotentieel van Canada kan de handel in goederen en diensten tussen de EU en Canada met ongeveer 25 procent toenemen en valt de totale jaarlijkse EU-productie naar verwachting 12 miljard euro hoger uit. Een enorme kans dus!

Door CETA vervallen bijna alle invoerrechten, waardoor de Europese exporteurs ongeveer 500 miljoen euro per jaar zullen uitsparen. Europese bedrijven kunnen door het verdrag voor het eerst deelnemen aan openbare aanbestedingen en toegang krijgen tot de Canadese markten voor investeringen en diensten. Regelgeving wordt op elkaar afgestemd en uitwisseling

van diensten en personeel wordt vergemakkelijkt. Maar het verdrag is veel meer dan alleen een economisch handelsverdrag: het is ook een onderstreping van onze gemeenschappelijke westerse normen en standaarden in een wereld die steeds meer onder druk komt te staan door economieën uit Azië, die het een stuk minder nauw nemen met bijvoorbeeld het milieu, dierenwelzijn en voedselveiligheid. De ondertekening van CETA komt op een moment dat de internationale handel sterk onder druk staat. Met name TTIP (het verdrag met de VS) heeft in Europe veel stof doen opwaaien, maar ook in de VS zien we dat de kritiek op handelsverdragen (zie bijvoorbeeld TTP) onderdeel is geworden van de verkiezingscampagne. In Brussel zit Wim van de Camp er bovenop.

Van de Camp vindt het van groot belang het CDA zich blijft inzetten voor een sterke internationale samenleving. 'Daarbij moeten we onze eigen economie voorop stellen, maar moeten we ons ook realiseren dat we onderdeel zijn van een belangrijke internationale waarden-gemeenschap. Als wij met Canada geen handelsverdrag meer kunnen sluiten, met wie dan wel?'

*'We zullen
samenwerking
zoeken met het
campagneteam
om tot een
maximaal
resultaat te
komen'*

Proficiat!

Proficiat aan alle kandidaten op de lijst! Het CDAV wenst jullie allen heel veel succes. Als CDAV zijn we beretrots op de kanjers van vrouwen die op de kandidatenlijst staan. Chapeau! Met de vrouwen die nu op de lijst staan, zijn we zeer content.

*Tekst Josine Westerbeek-Huitink
(voorzitter CDAV)*

Natuurlijk hadden we graag nog meer vrouwen op die lijst gehad. Ons streven is altijd een evenredige verdeling van mannen en vrouwen en dat is niet gelukt. Dat is een teleurstelling. Zeker gezien al onze inspanningen om vrouwen enthousiast te maken voor het Kamerlidmaatschap en ze aan te sporen om toch vooral te solliciteren. We moeten echter ook bedenken dat van de ruim 200 sollicitanten 42 procent vrouw was en op de lijst nu ca. 40 procent vrouwen staan.

Dat is voorwaar geen slecht resultaat.

Op de lijst staan de sterke vrouwen uit de huidige fractie en het is goed dat daar sterke nieuwe vrouwen aan zijn toegevoegd. Vrouwen afkomstig uit de diverse regio's, uit de stad en van het platteland, jong en oud(er), gepokt en gemazeld in de partij of juist nog onbevangen.

Het potentieel is er. Onze verwachtingen zijn hoog. Met de mix van ervaring, deskundigheid, inzet, enthousiasme, betrokkenheid en bevoegenheid van de hele fractie kunnen we een prachtig team met een goed CDA-profiel neerzetten. Een CDA-profiel dat stemmen trekt en dat na de verkiezingen aan de slag gaat om de inhoud van de partij te laten klinken in de Tweede Kamer en wellicht het Kabinet.

Natuurlijk moeten we met inzet van vele CDA'ers eerst een goede succesvolle campagne voeren met een klinkend resultaat in maart. Pas daarna weten we wie uiteindelijk in de fractie gekozen zijn en of

er mogelijkheden zijn om mee te regeren in het Kabinet. Dat laatste is geen must. De basis zijn onze eigen uitgangspunten, het eigen verkiezingsprogramma en niet het pluche van het Kabinet.

Het CDAV steunt alle vrouwen op de lijst en zal zich de komende maanden inzetten om vrouwen te ondersteunen en inzetten op hun zichtbaarheid. Niet alleen bij de huidige CDA-stemmers maar breed in de samenleving. Gebruik van sociale media zal ons daarbij helpen. We zullen samenwerking zoeken met het campagneteam om tot een maximaal resultaat te komen.

Er is werk aan de winkel. Niet alleen voor de vrouwen binnen het CDA maar voor allen. Als ik de sfeer proef bij bijeenkomsten en vergaderingen dan kan ik daar alleen maar uit opmaken dat CDA'ers bereid zijn zich met volle overgave in te zetten voor de partij. Dat is goed. Dat is mooi.

Dus op naar 15 maart! We gaan voor een mooie uitslag.

Jonge vrouwen bij het CDAV

Van het CDAV een club maken waar je bij wilt horen, is één van de doelen uit het CDAV-beleidsplan 2014-2017 'Midden in de samenleving'. Eerder bleek het vaak lastig om jonge vrouwen aan te trekken, maar de laatste tijd weten steeds meer jonge vrouwen de weg naar het CDAV te vinden. Wat spreekt hen aan, waarom zijn zij lid? Drie jonge vrouwen geven aan waarom zij zich thuisvoelen bij het CDAV. Tekst Sandra van den Nieuwenhof

Lianne Spanbroek (29)
Studeert Business Administration / Human Resource Management (Jongste) raadslid in Olst-Wijhe Lid Dagelijks Bestuur CDJA, ledenwerving & ledenbinding Trainer Nieuwe Media bij het Steenkampinstituut, CDAV-lid sinds juni 2016

'Wat mij aanspreekt bij het CDAV is de drive, de nuchtere houding en de ervaring die aanwezig is. Deze vaak zelfstandige vrouwen weten hoe de hazen lopen binnen de partij en zien de kracht van samenwerking. Het CDAV zie ik als een netwerk voor vrouwen, een plek waar je kunt aanhaken op onderwerpen die jou

boeien en waar je op een laagdrempelige manier in contact kunt komen met andere vrouwen. De politiek is generaliserend gezegd toch vaak nog een mannenbolwerk wat drempelverhogend is voor toetreding van vrouwen en remmend werkt op actief lidmaatschap. Diversiteit is winst, voor iedere afdeling, bestuur, werkgroep en fractie. De CDA-vrouwen zetten zich met oog voor elkaar in voor een sterker CDA. Er zijn genoeg onderwerpen waar het CDAV aandacht voor kan vragen: emancipatie op het werk (o.a. gelijke salarissen), carrière, scheiding, leiderschap, het christendemocratische gezin anno 2016 (opvoeding, geloof, taakverdeling etc), duurzaamheid in de praktijk.'

Roosmarijn Lindner (20)
Studeert Scheikunde/Bestuurskunde, Bijlesdocente, Secretaris CDJA Rijk van Nijmegen, CDAV-lid sinds juni 2016

'Alle mensen zijn gelijkwaardig en dienen ook zo behandeld te worden. Zelf ben ik opgegroeid zonder het idee dat ik meer of minder kan bereiken dan wie dan ook in Nederland, zolang ik er maar hard voor werk. Voor mij staat het CDAV voor deze gelijkwaardigheid. Het CDAV wil de positie van de vrouw in de samenleving verbeteren. In de huidige samenleving worden ook andere groepen bewust of onbewust gediscrimineerd, zoals allochtonen, ouderen en de LHBT-gemeenschap. Iedereen verdient het gelijk behandeld te worden, het CDAV zou misschien juist zijn expertise kunnen gebruiken om ook de positie van andere groepen te verbeteren.'

Rosanne Bevers (24)
Studeerde Bestuurskunde en Politicologie, Steunfractielid CDA Nijmegen, Bestuurslid CDJA Rijk van Nijmegen, Junior projectmanager bij Alliander, CDAV-lid sinds juni 2016

'Ik ben lid geworden bij het laatste partijcongres in juni. Ik denk dat het realiteit is dat mannen en vrouwen nog steeds niet volledig gelijk behandeld worden, maar dat is niet de reden waarom ik me heb aangesloten bij het CDAV. Ik ben ook lid van het CDJA, omdat ik het leuk vind om jongeren binnen het CDA zo nu en dan te spreken. De vraag of een vrouwenorganisatie zoals CDAV al dan niet per se nodig is, is voor mij niet zo interessant. Het kan gewoon fijn zijn om met andere mensen met wie je iets gemeenschappelijks hebt, ervaringen uit te wisselen.'

Verlag van een discussie over 'Opvang in de regio'

Op 21 juni organiseerde het CDAV Internationaal een expertbijeenkomst over opvang van vluchtelingen in de regio. Wat houdt dat in en wanneer is sprake van goede opvang? Dit bespraken we met Dick Loendersloot, noodhulpcoördinator bij ICCO & Kerk in Actie, Rajin Alquallih, Syrische student aan het Haagse Internationale Instituut voor Sociale Studies, Vanessa Lambrecht, lid van het Grote Midden Oosten Platform en Lambrecht Wessels, conflictanalist Midden-Oosten.

Tekst **Femmy Bakker** (*secretaris CDAV Internationaal*)

Meer dan tachtig procent van de vluchtelingen wordt in de buurlanden van Syrië opgevangen. Binnen Syrië zijn zeven miljoen mensen ontheemd. Ondanks dat in opvangkampen hun basisbehoeften worden vervuld, zoals voedsel, water, tenten, medische zorg, basisonderwijs en bescherming voelen mensen zich er gevangen. Er is vaak beperkte bewegingsvrijheid en het ontbreekt aan perspectief. In Turkije voelen Syriërs zich tweederangs burgers. Men is er veilig, men mag werken en sommigen verdienen een redelijk salaris, toch willen de meesten door naar Europa. Het beeld bestaat hier beter af te zijn.

Perspectief en zingeving

Volgens een expert is onze kijk op 'opvang' in de regio erg traditioneel, namelijk het vervullen van de basisbehoeften. Binnen de Arabische cultuur spreekt men liever van

'ontvangst van gasten'. Van goede opvang ofwel ontvangst is sprake als men ook kan werken. Syriërs willen dit graag, ze staan bekend als hardwerkende mensen en hechten aan onafhankelijkheid. Door zingeving en perspectief te bevorderen vermindert de drang om naar Europa te trekken. Het toestaan van werk door de Syriërs ligt voor veel ontvangende landen gevoelig. Belangrijk is rekening te houden met de eigen inwoners.

Kerk

De experts benadrukken het belang van investeren in kleinere projecten van lokale organisaties. Zij weten wat nodig is, staan in direct contact met de mensen en komen in de moeilijk bereikbare gebieden. Zo is in Syrië de Orthodoxe kerk naast het Rode Kruis de grootste organisatie die noodhulp verstrekt. De kerk als neutrale organisatie heeft hier meer vrijheid dan officiële organisaties waaronder de Verenigde Naties.

Rol vrouwen bij oplossing conflict

Er moet een politieke oplossing komen voor Syrië. Overleggen hierover vorderen niet. Via een alternatieve weg probeert de Syrische activiste Raffif Jouejati via het Freedom Charter de Syriërs te betrekken bij de toekomst van hun land. Het Charter roept op tot gelijkheid tussen vrouwen en mannen, van belang in een omgeving waar vrouwen zijn uitgesloten van invloedrijke posities.

Tot slot krijgen we de boodschap mee vooral naar de vluchtelingen zelf te luisteren en niet (alleen) naar de media. Naast voldoende voedsel en bescherming gaat het juist om toekomstperspectief en het kunnen participeren. De meerderheid van de vluchtelingen kiest ervoor om in de regio of zelfs in Syrië te blijven. Veel vluchtelingen zien hun situatie als tijdelijk en willen zo snel mogelijk bijdragen aan de wederopbouw van hun land.

12 november: CDA-partijcongres

Op zaterdag 12 november vindt in CHV Noordkade in Veghel het CDA-Partijcongres plaats. Tijdens dit feestelijke congres wordt onder meer de kandidatenlijst voor de Tweede Kamerverkiezingen vastgesteld. Daarnaast kunt u deelnemen aan deelsessies en workshops en zullen Ruth Peetoom en Sybrand Buma spreken tijdens het politiek middagdeel. Op woensdag 23 november zijn er in Veghel, Schijndel en Sint-Oedenrode herindelingsverkiezingen. Deze drie Brabantse gemeenten gaan per 1 januari 2017 op in de nieuwe gemeente Meierijstad. Vanuit het partijcongres ondersteunen we de lokale campagnes met een voorprogramma op 11 november en acties op 12 november. Voor meer informatie over en aanmelden voor dit feestelijke congres van 12 november verwijzen we u naar www.cda.nl/partijcongres.

Personalia

BURGEMEESTERS

F.L.J. van der Meyden is burgemeester geworden van Laarbeek. Daarvoor was hij wethouder in Bergeijk.

Mw. P. Doornenbal-van der Vlist is de nieuwe burgemeester van Renswoude. Ze volgt W.J. Dekker op. Doornenbal-Vlist was voorheen Statenlid in Utrecht.

Mw. J.M. van Bijsterveldt-Vliegenthart is de nieuwe burgemeester van Delft. Zij was voorheen o.m. minister en staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen.

J. Wienen is de nieuwe burgemeester van Haarlem. Hij was hiervoor burgemeester van Katwijk.

Mw. W.A.M. van Stappershoef is de nieuwe burgemeester van Goirle. Hiervoor was hij kabinetschef van de Commissaris van de Koning in Brabant.

C.J.G.M. de Vet is benoemd tot waarnemend burgemeester van Culemborg.

OVERLEDEN

Op 23 augustus overleed *Ria Vedder-Wubben*. Ze was Eerste Kamerlid voor het CDA van 2003 tot 2011. Ria Vedder-Wubben hield zich als Eerste Kamerlid vooral bezig met de pensioen- en belastingwetgeving, een terrein waarop ze met gezag sprak. Dat kwam zeer van pas in een tijd dat het pensioenstelsel ter discussie stond.

Vedder was opgeleid als actuaaris en werkte bij diverse verzekeringsmaatschappijen in leidinggevende en adviserende functies, onder meer bij de verzekeringsmaatschappijen ENNIA en Equity & Law, alsmede bij Deloitte & Touche. Daar was ze in 2002-2006 serviceline leader actuaariaat en pensioen consultancy corporate markt. Naast haar Kamerlidmaatschap was zij daarnaast onder meer actief voor International Child Support.

Voordat ze in 2003 tot de Eerste Kamerfractie toetrad was ze actief voor het CDA in Den Haag. Daar was ze bestuurslid voor de CDA Vrouwen, van 1995 tot 2003. Vanaf 2000 bekleedde ze de functie van penningmeester. Ze werd slechts 65 jaar.

CDA-gedachtegoed workshop

Als vervolg op de online basis cursus CDA-gedachtegoed ga je in deze workshop actief aan de slag met de online verworven kennis. Hoe kun je die kennis in de praktijk toepassen? Hoe kun je de kernwaarden in eigen woorden uitleggen? Aan de hand van verschillende activerende werkvormen ga je zelf aan de slag met het uitdragen van het gedachtegoed. Kortom: samen met andere CDA'ers erover nadenken, maar vooral ook doen!

Waar & wanneer?

26 oktober 2016	<i>Maarn (UT)</i>
31 oktober 2016	<i>Den Haag (ZH)</i>
8 november 2016	<i>Bodegraven (ZH)</i>
19 november 2016	<i>Westervoort (Gld)</i>

Voor actuele data van de workshops CDA-gedachtegoed bij jou in de buurt en om je aan te melden ga naar www.cda.nl/si/waar en klik op de provincie van je keuze.

LET OPI! Wil je meedoen aan een CDA-gedachtegoed-workshop? Volg dan eerst de online basis cursus. Ga naar www.cda.nl/si en klik in het groene blok rechts op *Online basis cursus CDA-gedachtegoed* om je aan te melden.

Regionaal opleidingsaanbod

15-10-2016
*Training werving-
en selectiegesprekken*
Delft, Zuid-Holland

oktober
Training
Snellezen
Friesland

19-11-2016
*CDA-gedachtegoed
workshop*
Westervoort, Gelderland

28-01-2017
*Debattraining
basis*
Putten, Gelderland

28-10-2016
*Cursus Oriëntatie
Raadslidmaatschap*
Westerbork, Drenthe

5-11-2016
*Cursus
Gemeentefinanciën*
Westervoort, Gelderland

26-11-2016
*Debattraining
Sta sterker in het
raadsdebat*
Delft, Zuid-Holland

*Ga voor het actuele
opleidingsaanbod naar
www.cda.nl/si/waar
en klik op de provincie
van je keuze voor meer
informatie en om je
aan te melden.*

29-10-2016
*Cursus Oriëntatie
Raadslidmaatschap*
Friesland

5-11-2016
*Training Optreden
voor de camera II*
Nunspeet, Gelderland

november
*CDA-gedachtegoed
workshop*
Friesland

29-10-2016
*Training Optreden
in het openbaar*
**Geldermalsen,
Gelderland**

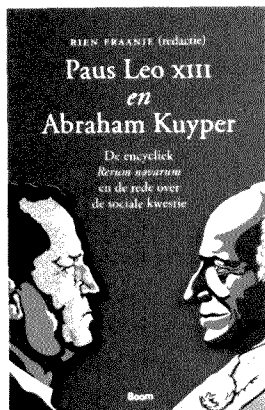
8-11-2016
*CDA-gedachtegoed
workshop*
**Bodegraven,
Zuid-Holland**

3-12-2016
*Training Werving-
en selectiegesprekken*
Putten, Gelderland

31-10-2016
*CDA-gedachtegoed
workshop*
Den Haag, Zuid-Holland

12-11-2016
*Training werving-
en selectiegesprekken*
Heinkenszand, Zeeland

14-01-2017
*Cursus Oriëntatie
Raadslidmaatschap*
Putten, Gelderland

Uitgeverij Boom bracht deze zomer de encyclick 'Rerum Novarum' van Paus Leo XIII en de openingsrede die Abraham Kuyper tijdens het eerste Christelijk Sociaal Congres hield opnieuw uit, dit keer in één bundel. Dit jaar is het namelijk 125 jaar geleden dat Paus Leo XIII en de gereformeerde voorman de erbarmelijke omstandigheden waaronder veel arbeiders in die tijd

door de snel voortschrijdende industrialisatie moesten werken en leven met hun encyclick en rede sterk bekritiseerden. De fractievoorzitters Buma, Segers en Klaver van de Tweede Kamerfracties van CDA, ChristenUnie en

GroenLinks kregen op 1 september de eerste exemplaren uitgereikt tijdens de jubileumeditie van het Christelijk-Sociaal Congres in Doorn.

Het idee voor een gezamenlijke heruitgave van de encyclick en de rede van Kuyper komt van directeur Rien Fraanje van het Wetenschappelijk Instituut. 'De Encyclick en de rede vormen het officiële begin van de christelijk-sociale leer', vertelt Fraanje. 'Daarmee viert de christelijk-sociale leer dit jaar zijn 125ste verjaardag. Dat is een goede gelegenheid om die indertijd baanbrekende teksten van Paus Leo XIII en Kuyper opnieuw onder de aandacht te brengen.'

Rien Fraanje (redactie), Paus Leo XIII en Abraham Kuyper. De encyclick Rerum Novarum en de rede over de sociale kwestie, Amsterdam: Boom. 144 pagina's, 19,90.

Sponsor het CDA-congres

Het CDA biedt u graag de mogelijkheid aanwezig te zijn met uw bedrijf op 12 november!

Graag willen we de goede ervaringen van het afgelopen congres voortzetten en ondernemers de mogelijkheid bieden aanwezig te zijn op het CDA-congres. Voor meer informatie of een persoonlijke afspraak kunt u contact opnemen met Friso Douwstra via fondswerving@cda.nl.

Wijzigingen procedure amendering verkiezingsprogramma en samenstelling kandidatenlijst voor de Tweede Kamerverkiezingen van maart 2017

Op het voorjaarscongres van 4 juni jl. zijn de nieuwe statuten en reglementen van het CDA vastgesteld. Dit zorgt voor verandering in de procedure die het amendementen op het verkiezingsprogramma regelt. Gemeentelijke afdelingen kunnen via hun provincie amendementen op het verkiezingsprogramma indienen. Om te zorgen dat de totale hoeveelheid amendementen op het partijcongres werkbaar is, is er een maximum van 50 amendementen per provincie ingesteld. De provinciale algemene vergaderingen hebben daardoor een extra rol: er zal tijdens deze vergaderingen bij meer dan 50 amendementen een selectie worden gemaakt van de amendementen die uiteindelijk worden ingediend bij het partijbureau. Door de statutenwijziging is het niet meer mogelijk om als gemeentelijke afdeling amendementen rechtstreeks bij het partijbureau in te dienen. Het is nu wel mogelijk om met een groep van 100 leden tezamen amendementen in te dienen, met een maximum van tien amendementen per groep. Deze amendementen kunnen wél rechtstreeks bij het partijbureau worden ingediend.

Naast veranderingen in de procedure zal ook het verkiezingsprogramma anders zijn dan de vorige programma's. Het concept-verkiezingsprogramma, dat rond 10 oktober 2016 openbaar wordt, zal compact en visionair zijn met de intentie dat het voor een hele kabinetsperiode als leidraad kan worden gebruikt. Het is een programma op hoofdlijnen, een programma van waarden en beginselen. De amendementen dienen te passen binnen deze nieuwe vorm. De leden en afdelingen kunnen hierbij helpen door op de provinciale algemene vergadering die amendementen in te dienen en te kiezen die aansluiten bij dit compacte verkiezingsprogramma. Op het congres van 14 januari 2017 zal het definitieve verkiezingsprogramma worden vastgesteld.

Ook wat betreft de kandidatenlijst gaat het deze verkiezing anders dan bij de voorgaande. Het CDA werkt met een algemene (kop)lijst van 45 namen - die landelijk overal hetzelfde zal zijn - en met verschillende regionale lijsten voor de plekken 46 t/m 50. Nederland kent namelijk twintig kieskringen, waarbij sommige provincies bestaan uit meerdere kieskringen. Per kieskring kan de staart van de kandidatenlijst er verschillend uitzien.

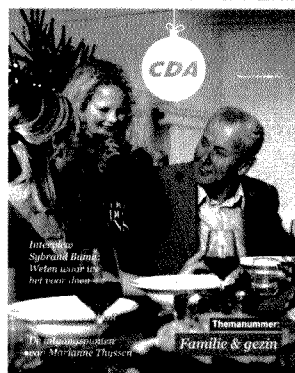
De 'staartlijsten' zullen per provincie in de provinciale algemene vergadering worden vastgesteld na een voordracht van het provinciaal afdelingsbestuur. Tijdens het congres van 12 november 2016 worden de definitieve koplijst en de verschillende regionale staartlijsten bekend gemaakt.

Gezamenlijk zorgen we zo voor een herkenbaar CDA zowel wat betreft de inhoud als de volksvertegenwoordigers.

Adverteren in CDA-bladen

Bent u ondernemer en wilt u adverteren in het ledenblad van het CDA of in Bestuursforum?

Dat kan. We sturen u graag vrijblijvend meer informatie toe. Uiteraard is maatwerk altijd mogelijk. Voor meer informatie of een persoonlijke afspraak kunt u contact opnemen met Marcel Migo via marcel.migo@cda.nl.

van nieuwe leden een succes!

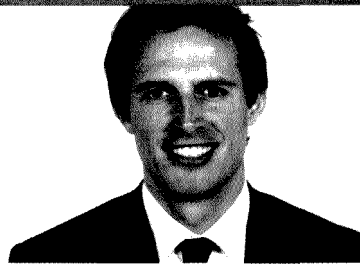
Op 26 en 27 augustus organiseerde het Steenkampinstituut in Den Haag de jaarlijkse Zomerschool voor nieuwe leden. En zomers was het! Ook al lonkte het mooie weer buiten, door het interessante en afwisselende programma wilde niemand iets missen. Het bezoek aan de Tweede Kamer; de verschillende sprekers zoals Tweede Kamerleden Sybrand Buma en Michel Rog. Franck Kerckhaert (DB/HRM), Maarten Neuteboom (WI), het diner met tafelgasten waaronder Mirjam Sterk en Marlies Veldhuijzen-van Zanten, of de debat-training en het Lagerhuisdebat; alles was even interessant voor onze deelnemers. We hebben er weer een aantal enthousiaste CDA'ers bij, en daar zijn we blij om! Meer informatie of aanmelden voor de Zomerschool 2017? www.cda.nl/si

Ledenvoordeel speciaal voor u: Gratis naar Natuurmuseum Brabant

Wij verloten entreekaarten van dit famillemuseum

Natuurmuseum Brabant is een prachtige beleving voor het hele gezin. In dit famillemuseum ziet u van alles over het leven van plant en dier. Zo kunt u er mammoet-jagen en 'vuur maken' in de IJstijd! Voor kinderen is er de tentoonstelling 'Kikker is hier', waar zij een kikkershuldeje kunnen bekijken en verschillende spelletjes kunnen doen. Ook zijn er geregeld tijdelijke exposities over allerlei natuuronderwerpen.

Per lid maakt u kans op maximaal vier gratis kaarten voor dit mooie museum. Het enige wat u hoeft te doen is een bericht sturen dat u mee wilt doen aan de verloting voor 21 oktober aanstaande via de mail naar Carina Hoff, carina.hoff@cda.nl of via een kaartje naar CDA, Antwoordnummer 1700, 2501 WB in Den Haag. Alleen de winnaars krijgen bericht.

Wopke Hoekstra
Ideeën

Nederland heeft weer vaste grond aan de voeten gekregen. Met die positieve vaststelling opende de Koning in zijn troonrede het nieuwe politieke seizoen, het laatste jaar Rutte-2. De troonrede ademt positivisme, 'er is heel veel om trots op te zijn', maar terecht wordt ook benoemd dat onrust en onbehagen kenmerken zijn van deze tijd.

De verbeterde economische omstandigheden vormen een rode draad. Tevreden constateert deze kabinetsploeg dat het, dankzij de economische groei, op tal van terreinen de goede kant opgaat. Ik waardeer het zeer dat premier Piet de Jong tijdens de troonrede werd aangehaald. Het is mooi om te zien hoe De Jong zovelen tot inspiratie en voorbeeld is.

Natuurlijk mogen we blij zijn dat het beter gaat, niemand wil immers bezuinigingen. Maar je zou wensen dat het kabinet de huidige positieve economische omstandigheden zou aangrijpen om ook werkelijk ambities na te jagen. Wat voor land willen we zijn? Wat vinden we de moeite waard om door te geven aan onze kinderen? Hoe willen we met elkaar omgaan? Voor die vragen is geen aandacht gevraagd, en dat betreurt ik zeer. Ook al is dit het laatste jaar Rutte-2, ook al hebben we in maart verkiezingen, de ideeënarmoede waar het kabinet op dit moment blij van geeft is absoluut onnodig. Vorige kabinetten hebben aangetoond dat ook in de laatste maanden, zelfs wanneer verkiezingen naderen, krachtig doorregeren wel degelijk mogelijk is. Maar dan moet je wel ideeën hebben ...

Onwillekeurig moet ik dan terugdenken aan onze CDA1000, want wat vormt dat een contrast met de nadagen van Rutte-2! Wat een ideeënrijkdom hebben al die CDA'ers daar in Amsterdam ten toon gespreid! Dankzij onze leden, dankzij het denkwerk van onze visiegroepen en het Wetenschappelijk Instituut en dankzij talloze betrokken maatschappelijke organisaties hebben wij straks een verkiezingsprogramma waar we trots op mogen zijn. Ik heb het een eer gevonden al die bouwstenen te mogen verwerken en gebruiken in het programma. Ik hoop dat u - en alle kiezers - er net zo enthousiast van worden als ik ben!

COLOFON

Oktober 2018
Jaargang 12 | nummer 3

CDA.nl is een uitgave voor de leden van het CDA. De uitgave wordt vier keer per jaar verspreid in een reeks van ruim veertig verschillende exemplaren. Leden ontvangen het tijdschrift gratis.

Uitgever CDA Bureau, Postbus 30453, 2500 GL Den Haag
Telefoon 070 3434865 | **E-mail** redactie@cda.nl
© 2018 CDA.nl

Redactioneel Hans Janssens
Administratief Marcel Mijp

Redactie Johannes Bontjes, Hans Bob, Corine Gekke Hoetinge, Marnix de Jong, Herbert Kuisen, Willem Kluitbos, Michiel Meuw, Frank de Noor, Joël Bekker, Hans Bolder, Margriet van der Stoep, Hans Verbeug, Top van Tol, en Ben Zwanen

Ontwerp Marco Ploeg, Erik van der Wal
Ontwerp CDA (Makers)

Ontwerp CDA (Makers) | **Ontwerp** CDA (Makers)
Ontwerp CDA (Makers) | **Ontwerp** CDA (Makers)

Ontwerp CDA (Makers) | **Ontwerp** CDA (Makers)
Ontwerp CDA (Makers) | **Ontwerp** CDA (Makers)

Ontwerp CDA (Makers) | **Ontwerp** CDA (Makers)
Ontwerp CDA (Makers) | **Ontwerp** CDA (Makers)

Ontwerp CDA (Makers) | **Ontwerp** CDA (Makers)
Ontwerp CDA (Makers) | **Ontwerp** CDA (Makers)

Ontwerp CDA (Makers) | **Ontwerp** CDA (Makers)
Ontwerp CDA (Makers) | **Ontwerp** CDA (Makers)

DOE MEE
 met een
 boekje van
 € 12,50!

Herfstpuzzel

S	R	E	T	S	E	E	M	T	N	E	R	E	S
N	E	V	E	I	T	A	I	T	I	N	I	R	D
S	U	B	S	I	D	I	A	R	I	T	E	I	T
O	V	E	G	H	E	L	A	N	A	G	E	G	G
L	I	E	F	D	E	A	S	P	I	N	R	N	N
I	O	C	A	N	B	P	I	L	S	O	I	A	M
D	D	A	T	R	I	C	L	T	Z	V	A	Z	I
A	R	E	E	R	I	I	P	T	E	S	R	E	P
R	N	E	A	T	W	L	R	L	T	R	O	P	S
I	W	T	R	J	I	U	N	E	D	R	A	A	W
T	I	A	I	C	U	E	I	T	N	E	T	O	P
E	P	R	H	B	M	E	N	S	B	E	E	L	D
I	V	T	P	A	H	C	S	N	E	E	M	E	G
T	E	N	S	A	M	E	N	W	E	R	K	E	N

- BUURTZORG
- CDA
- DIENSTPLICHT
- GEMEENSCHAP
- INITIATIEVEN
- INSPIRATIE
- LIEFDE
- MENSBEELD
- NAASTE
- PARTICIPATIE
- PERS
- POTENTIE
- RAAD
- RENTMEESTERS
- SAMENLEVING
- SAMENWERKEN
- SOLIDARITEIT
- SPORT
- SUBSIDIARITEIT
- TALENTEN
- VEGHEL
- VRIJWILLIGERS
- WAARDEN
- WEERBAAR

Streep alle woorden weg. Van de letters die overblijven kunt u een woord maken.

Stuur uw oplossing voor 15 augustus naar: redactie@cda.nl

Of: **CDA Redactie**
Postbus 30453
2500 GL Den Haag

Onder de juiste inzenders verloten wij 5 boeken-bonnen van €17,50.

De oplossing van de puzzel in het vorige nummer was 'prioriteit'

De winnaars zijn:
 H. Westrik-Hollebeek uit Zaandam, A. Verhoeven

uit Oud-Alblas, W. Fledderus uit Giethoorn, T. Hoekstra uit Sumar, C. Koops uit Leusden

Eervolle vermelding: Ayden de Jong (7), eerste inzender

Foto: J. van der Wal

Foto Leonard Walpot

*Respect overdragen
via het onderwijs*

*De waarde van
vrijwilligerswerk*

*Politiek gebaseerd
op waarden*

Themanummer:

Waarden

& traditie

Nummer 4 | December 2016

Waarden en traditie

Als we zeker en trots zijn over onze afkomst, kijken we met meer vertrouwen naar de toekomst. Het CDA staat voor de gedeelde waarden die ons verbinden, voor de traditie van tolerantie en verantwoordelijkheid en voor de Joods-Christelijke wortels die ons land hebben gevormd tot een van de mooiste plekken op aarde.

In een onrustige wereld vormen juist deze gedeelde waarden en tradities de identiteit van onze samenleving. Wij zijn een open, democratische rechtsstaat, waar ieder mens meedoet, rechten en plichten kent en oog heeft voor de ander. Dat is wie we zijn en dat is waar we voor staan. Die traditie moeten we koesteren en verdedigen.

De waarde van vrijwilligerswerk

Partijcongres 12 november

Coverfoto ANP (Bas Czerwinski)

Inhoud

- 4 Samen
- 10 Themabijeenkomsten en partijcongres
- 15 *Column* Elco Brinkman
- 16 Kerstverhaal
- 23 *Column* Sybrand Buma
- 26 1917-2017 Honderd jaar Kiesrecht
- 28 Pleidooi voor een coöperatieve samenleving
- 31 *Column* Esther de Lange
- 41 DigiAccept
- 44 Nieuw lid...
- 45 *Column* Ruth Peetoom
- 50 Politiek gebaseerd op waarden
- 52 De uitgangspunten van...
- 54 CDA Europa
- 58 CDA Vrouwen
- 61 Partijnieuws
- 66 *Column* Wopke Hoekstra
- 67 Puzzel

Ruth in gesprek met...

De vreedzame

De werkplek van...

Tegen het cynisme

Bivak defensie

Naoberschap

Staartlijsten

Samen

Op de foto Dorcas-medewerker John uit Kenia met een man uit een voedselzekerheidsproject in Kenia. In de wereld waarin wij leven, zien wij armoede, uitsluiting en crisis. Stichting Dorcas gelooft dat God het anders wil. Dorcas gelooft dat positieve verandering mogelijk is. 'Als Dorcas doorbreken wij de cirkel van armoede, uitsluiting en crisis. Wij ondersteunen mensen en gemeenschappen in Oost-Europa, Oost-Afrika en het Midden-Oosten om hun potentieel te ontwikkelen. En wij helpen mensen die slachtoffer zijn van natuurgeweld of oorlog. Altijd hebben wij speciaal oog voor de meest kwetsbaren. Wij zijn een christelijke organisatie. Dus helpen wij mensen zonder aanzien des persoons. Op jaarbasis ondersteunen wij ongeveer 700.000 mensen. Daarbij inspireert deze belofte van Jezus ons bijzonder: "Alles wat je gedaan hebt voor een van de onaanzienlijksten van mijn broeders of zusters, dat heb je voor mij gedaan." Laat je inspireren op www.dorcas.nl

Ruth in gesprek met ...

Mgr. Gerard de Korte
en Erik Dannenberg

In dit Kerstnummer staan waarden en tradities centraal. Het gaat daarbij ten diepste om mensen die zich om hun medemens bekommeren, die het van belang vinden anderen te betrekken en dingen die van waarde zijn door te geven. Tekst Marcel Migo | Fotografie Dirk Hol

Ruth Peetoom: 'Ondanks de individualisering zijn er in Nederland gelukkig nog steeds heel veel mensen die zich belangeloos in willen zetten voor anderen. Dat is diepgeworteld in onze samenleving. Kerken, politieke partijen, voedselbanken, het zijn voorbeelden van organisaties die drijven op vrijwilligers. Waar komt het verlangen van mensen vandaan om zich in te zetten voor de ander?'

Gerard de Korte: 'Dat verlangen zit diep in de mens, de mens is een sociaal wezen. In het katholieke denken spreken we van personalisme, niet van individualisme. We zijn allemaal unieke personen, maar we komen pas tot uitbloei in contact met de ander, in contact met God. Personalisme is gekoppeld aan solidariteit, het impliceert een wezenlijke verbondenheid met mensen in de marge.'

Ruth Peetoom: 'Mensen maken van oudsher deel uit van gemeenschappen. Neemt die behoefte niet af?'

Gerard de Korte: 'Dat weet ik niet, ik denk dat de behoefte deel uit te maken van een groep of een gemeenschap niet afneemt, maar vooral verandert. Mijn indruk is, maar ik heb daar geen wetenschappelijke onderbouwing voor, dat die behoeften ook enigszins per streek verschillen.'

In Brabant bijvoorbeeld, een streek die eeuwenlang gestempeld is door het katholicisme, is het gemeenschapsdenken volgens mij nog altijd zeer sterk aanwezig. Dat zie je heel mooi terug in de taal. In "ons moeder" en "ons vader" zit iets van dat gemeenschapsdenken. Maar ik denk dat je het in veel plattelandsgemeenten wat makkelijker kunt zien, waarmee ik niet zeg dat het in de stad niet bestaat.'

Ruth Peetoom: 'Hoe belangrijk zijn vrijwilligers in de kerk?'

Gerard de Korte: 'Ik heb het in dit verband graag over de verantwoordelijkheid van de gedoopten, de opdracht die zij hebben om de geloofsgemeenschap gestalte te geven. Elke geloofsgemeenschap heeft herders nodig, mensen die "de kudde" inspireren, maar zonder gedoopten is dat niet mogelijk. In Nederland hebben we heel assertieve, hoog opgeleide "schapen".'

Erik Dannenberg was ooit mede-oprichter van Stichting Present in Zwolle. De Stichting begon dus lokaal. Nu zijn er vele tientallen lokale Stichtingen Present, allemaal drijven ze op vrijwilligers. Inmiddels is Dannenberg voorzitter van Stichting Present Nederland. Dannenberg: 'Present is in relatief korte tijd enorm gegroeid. Toen we in 2003 in Zwolle begonnen, merkten we hoe goed het paste in die tijd. Men begon in te zien hoe waardevol het is als de samenleving zelf zijn verantwoordelijkheid neemt, dat niet alle problemen opgelost kunnen worden door professionals en instanties. De samenleving zelf heeft ook taken te vervullen. En veel mensen zijn van harte bereid hun verantwoordelijkheid te nemen.'

Sociale taken

Er ontstaat een nieuwe balans tussen formele zorg en informele zorg. Dannenberg is ervan overtuigd dat we in Nederland veel te veel dingen 'zorg' noemen. Veel ervan zijn eigenlijk 'sociale taken'. Het past bij deze tijd om vrijwilligers te koppelen aan mensen die hulp nodig

hebben. Dannenberg: 'Dat was destijds een uniek uitgangspunt: te beginnen met het aanbod van de vrijwilligers. Je ziet dit principe nu toenemen, ook andere organisaties gaan op die manier te werk. Maar begin jaren negentig moest je dit nog ongelooflijk goed uitleggen. Professionals zagen echter – met ons – de noodzaak. 'Wij zien de nood in die huizen, maar we missen de handen', riepen zij. Je moet daarbij denken aan allerlei praktische zaken, dingen die je als zorgverlener niet weggeschreven krijgt. Denk aan heel eenvoudige, maar wezenlijke dingen: mensen die in een ernstig vervuild huis wonen een dag helpen de boel op te ruimen, een tuin omtoveren van een oerwoud tot een plek waar je tot rust kunt komen. Dat soort dingen.'

Gerard de Korte: 'Deze manier van denken werkt ook uitstekend in kerken. Begin niet met een wensenlijstje met daarop allerlei dingen die je nodig hebt. Maar kijk welke talenten er in de parochie aanwezig zijn. Ga dus niet leuren met de nood. Maar begin bij de mens met zijn unieke talenten, ga na waar die gericht tot ontplooiing kunnen komen.'

'Present brengt mensen bij elkaar. We weten dat de impact ervan, zowel voor de hulpgever als de hulpverlener

enorm groot is. Hulpontvangers hebben vaak een beperkt netwerk; zij ervaren het als hartverwarmend dat er mensen in hun buurt zijn die zich belangeloos voor hen willen inspannen.' De Korte: 'Je kunt mensen wel een huis bieden, maar dat is nog geen thuis.'

Vrijwilligers

Ruth Peetoom: 'Wie zijn al die vrijwilligers?' Erik Dannenberg: 'Inmiddels zijn er ruim zeventig Stichtingen Present in honderdtwintig gemeenten en zijn er meer dan 36.000 vrijwilligers actief. Het zijn mensen van alle leeftijden, met heel verschillende achtergronden. Van studenten tot gezinnen.' Hoewel Present niet exclusief christelijk wil zijn, heeft het wel degelijk een christelijke

oorsprong en zijn de meeste vrijwilligers christelijk. De Korte: 'Dat zie je heel veel in dit soort sectoren. Er zijn heel veel kerkmensen die dit dragen. Dat geldt bijvoorbeeld ook voor pleeggezinnen.'

Erik Dannenberg: 'Ik herinner me een mooie gebeurtenis. Een man ergerde zich wezenloos aan de rommelige tuin van zijn buurman, aan de coniferen die al jaren niet gesnoeid waren. Hij beklagde zich erover bij de gemeente. Op een dag kwam een team vrijwilligers van Present langs om de tuin aan te pakken. Het zette de knop om bij de boze buurman. 'Ik schaam mij diep', zei hij. 'De volgende keer ga ik mijn buurman helpen in plaats van me te beklagen bij de gemeente.' Dat vind ik zo mooi aan Stichting Present, we helpen mee ervoor te zorgen dat het weer normaal wordt om naar elkaar om te zien.'

Rol van de politiek

Ruth Peetoom: 'Hoe kan de politiek helpen?'

Erik Dannenberg: 'De politiek kan helpen door ons ruimte te bieden. De neiging kan heel groot zijn om iets wat mooi is, te institutionaliseren, door bij subsidies allerlei eisen te stellen. Dat is een enorm risico. Voor je het weet wordt het een organisatie met professionals en ondersteunende vrijwilligers. Het moet andersom. De kracht van ons concept is dat het gedragen wordt door vrijwilligers. Wij zijn niet gebaat bij afrekenvraagstukken, bij ons past geen cultuur van uurtje-factuurtje.'

Ruth Peetoom: 'Wat kunnen kerken vandaag de dag betekenen om mensen te motiveren zich in te spannen voor anderen?'

Gerard de Korte: 'Het aantal kerkbezoekers is natuurlijk hard afgenomen, maar de kerken zijn voor veel mensen die niet meer geloven nog wel bekend. De overgrote meerderheid van de Nederlanders heeft ouders of grootouders die ooit kerkelijk waren. Het is echt de vraag hoe volgende generaties hiernaar zullen kijken. Er is nog heel veel cultuurchristendom in Nederland. Waarden als naastenliefde zijn ingebakken in onze samenleving. Maar hoe lang blijft dat in de cultuur leven? Heb je daar een vitale kerk voor nodig? Dat is een spannende vraag. Overigens ben ik ervan overtuigd dat je als kerk, ook al ben je bescheiden in omvang, wanneer je werkelijk midden in de samenleving staat, een heel goede invloed kunt hebben. Mensen zijn wel degelijk op zoek naar nieuwe vormen van zingeving. Maar ik benadruk: wil je maatschappelijk relevant zijn als kerken, dan moet je de missie vanuit Christus invullen, in de uitvoering moet je op zoek gaan naar anderen, naar partners. We moeten

durven zoeken naar wat ons verbindt met anderen.'

Ruth Peetoom: 'Hoe houd je fundamentele waarden levend?'

De Korte: 'Daar ligt denk ik bij uitstek een taak voor de politiek. De politiek stapt per definitie in morele vraagstukken, doet expliciet of subtieler uitspraken over goed en kwaad. Ik vind het alleen maar goed als politiek erover gaat hoe je de samenleving op een goede manier kunt inrichten. Er is te lang te pragmatisch en te technocratisch geredeneerd. Het is goed als stromingen als de christendemocratie, maar ook het liberalisme en de sociaaldemocratie zich herbronnen en nadenken over de vraag: vanuit welke waarden willen wij de samenleving inrichten?'

Wie is wie?

Mgr. Gerard de Korte is sinds afgelopen zomer bisschop van 's-Hertogenbosch. Daarvoor was hij bisschop in Groningen-Leeuwarden.

Erik Dannenberg is sinds afgelopen zomer voorzitter van Stichting Present Nederland. Eerder was hij onder meer wethouder voor het CDA in Zwolle met portefeuilles in het sociale en fysieke domein.

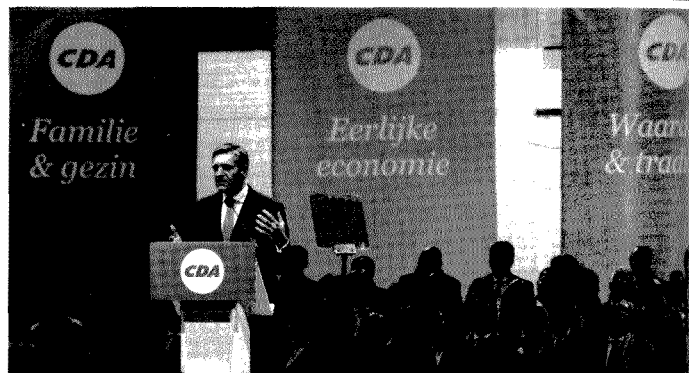
Voor een land

dat we door willen geven:

Op 15 maart 2017 gaan we naar de stembus en kiezen we waar we naartoe willen met ons land. Het CDA kiest voor een ander Nederland. Een beter Nederland. Een Nederland waar we weer trots op zijn. Een Nederland waar we met vertrouwen naar de toekomst kijken. Een Nederland dat we door willen geven.

In de aanloop naar de verkiezingen komen we naar u toe om het CDA-verhaal te vertellen. In vijf verschillende provincies, op vijf verschillende data, op vijf vrijdagavonden. Houd voor de bijeenkomst in uw regio de site van het CDA en de nieuwsbrieven die u via de mail ontvangt in de gaten. Daarin worden z.s.m. de data en locaties bekendgemaakt en de manier waarop u zich kunt aanmelden voor de bijeenkomsten.

Deze bijeenkomsten mag u niet missen! Iedereen is welkom. Dus verzamel zo veel mogelijk mensen en neem ze mee, lid of geen lid. Deel deze events via de CDA-social media kanalen!

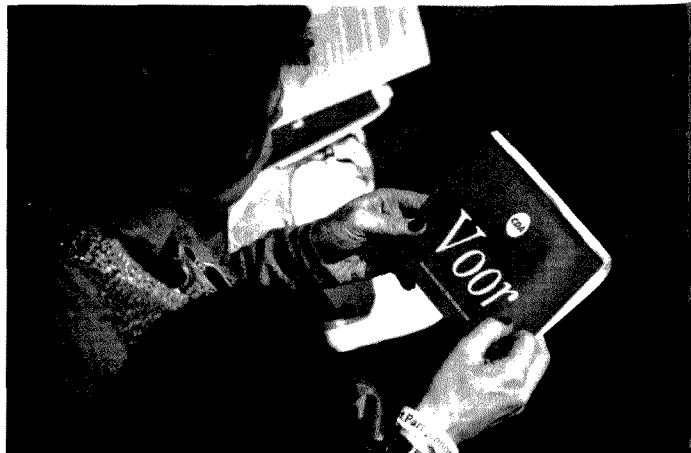

Sponsor het CDA-congres op 14 januari

Het CDA biedt u graag de mogelijkheid aanwezig te zijn met uw bedrijf!

Graag willen we de goede ervaringen van het afgelopen congres voortzetten en ondernemers de mogelijkheid bieden aanwezig te zijn op het CDA-congres.

Voor meer informatie of een persoonlijke afspraak kunt u contact opnemen met Friso Douwstra via fondswerving@cda.nl

Vooraankondiging Verkiezingscongres en Nieuwjaarsreceptie

Op zaterdag 14 januari 2017 zal in de gloednieuwe Midden Nederland Hallen in Barneveld het CDA-verkiezingscongres plaatsvinden. Het belangrijkste agendapunt is de discussie over de ingediende amendementen op het concept-verkiezingsprogramma. *Deelnemers aan dit congres bepalen de koers van het CDA voor de komende jaren, zorg dat u erbij bent!*

Na het stemmen over de amendementen wordt het verkiezingsprogramma vastgesteld. Natuurlijk ontbreken ook de speeches van de lijsttrekker en de partijvoorzitter niet en vindt de officiële aftrap voor de Tweede Kamer campagne plaats. We sluiten het partijcongres af met de landelijke nieuwjaarsreceptie, waarvoor u zich ook apart kunt aanmelden.

Belangrijk voor de gemeentelijke afdelingen: voor de Tweede Kamerverkiezingen van 2017 krijgen alle afdelingen een drukwerk- en materiaalpakket. Deze kunnen tijdens het verkiezingscongres in Barneveld afgehaald worden. We raden u wel aan om deze keer met de auto te komen, zodat u deze pakketten mee kunt nemen. Er is voldoende parkeerplek direct bij de locatie. U wordt hier op een later moment nog verder over geïnformeerd.

Wilt u meer informatie of uzelf aanmelden voor het verkiezingscongres en/of de nieuwjaarsreceptie: kijk vanaf half december op de site van het CDA (www.cda.nl/partijcongres).

Kalender 2017

Zaterdag 14 januari 2017

Verkiezingscongres en Nieuwjaarsreceptie in de Midden Nederland Hallen in Barneveld (vanaf half december meer info via www.cda.nl/partijcongres)

Woensdag 15 maart 2017

Tweede Kamerverkiezingen, vergeet niet te stemmen!

Zaterdag 13 mei 2017

De Dag van de Afdeling, startdag voor de gemeenteraadsverkiezingen van 21 maart 2018 (vanaf begin april meer info via www.cda.nl/dagvandeafdeling)

Partijcongres (vanaf eind september meer info via www.cda.nl/partijcongres)

Hanke Bruins Slot

‘Vrijwilligers verdienen meer waardering en minder onnodige regels’

Vorig jaar heb ik namens de CDA-fractie de initiatiefnota ‘Vrijwilligers zijn kampioenen’ ingediend in de Tweede Kamer. Dit heb ik gedaan omdat vrijwilligers meer waardering en minder onnodige regels verdienen. Om te zorgen dat we in Nederland ook in de toekomst kunnen rekenen op vrijwilligers in de zorg, de sport of op scholen moeten we hier actief op inzetten.

Tekst Hanke Bruins Slot | Fotografie Leonard Walpot

Uit onderzoek blijkt dat de inzet van vrijwilligers verandert. Aan de ene kant is er een groei van het aantal mensen dat minimaal eens per jaar aan vrijwilligerswerk doet. Anderzijds is een lichte daling te zien van het aantal mensen dat structureel vrijwilligerswerk doet, evenals een daling van het gemiddeld aantal uren dat een vrijwilliger per week actief is. Dit stelt ons voor de vraag hoe we vrijwilligerswerk in de toekomst mogelijk blijven maken.

Niet als verlengstuk van beleid

Het begint er volgens het CDA mee dat vrijwilligerswerk nooit gezien moet worden als instrument van overheidsbeleid. We moeten ervoor waken dat van bovenaf opgelegd wordt wat vrijwilligers zouden moeten doen, of dat zij als instrument gebruikt worden om de gaten op te vullen die met bezuinigingen ontstaan. Vrijwilligerswerk ontstaat juist van onderop, vanuit kleinere initiatieven, dat moeten

we koesteren. De overheid moet zich daarom ook bewust zijn van de risico's van dit soort instrumentalisme, omdat het de motivatie van vrijwilligers onderuit haalt. Daarnaast blijft onnodige regeldruk in de praktijk knellend voor burgerinitiatieven en vrijwilligerswerk. Meerdere organisaties voor vrijwilligerswerk hebben aangegeven met steeds meer regeldruk te maken te krijgen.

De vrijwilliger in 2025

Om de problemen en kansen rond vrijwilligerswerk verder te onderzoeken heb ik 24 oktober een bijeenkomst gehouden met dertig vertegenwoordigers van organisaties die veel met vrijwilligers werken. Samen met al die vertegenwoordigers heb ik de krachten gebundeld om gezamenlijke een stap te zetten naar een visie op vrijwilligerswerk. Aan de hand van de vraag ‘hoe de vrijwilliger er in 2025 (idealiter) uitziet en welke uitdagingen en kansen er op het pad daar naartoe liggen’, is geformuleerd hoe we

samen kunnen werken aan twee doelen: meer waardering en minder onnodige regels voor vrijwilligers.

De betrokken organisaties omschrijven de vrijwilliger van 2025 als een generalist, die flexibel en breed inzetbaar is, een groot netwerk heeft en meer maatschappelijke status kent dan nu. De motieven van de vrijwilliger blijven grotendeels hetzelfde: de wens om een bijdrage te leveren, zich persoonlijk te ontwikkelen en een sociaal netwerk op te bouwen. Tegelijk zullen schotten tussen vrijwilligerswerk, werk, mantelzorg en buurtondernemer meer vervagen. De vrijwilliger wil steeds minder in de mal gestopt worden van de verouderde structuren van het verenigingsrecht. Veel mensen die het wél leuk vinden zich vrijwillig in te zetten, zitten niet te wachten op regelmatig plichtmatig vergaderen of besturen. Het vrijwilligerswerk moet daarom meer aansluiten bij de talenten die de mensen zelf meebrengen. Tegelijk werd er ook op gewezen dat vrijwilligerswerk zeer divers is. In sommige gevallen is een hoge mate van specialisatie door training nodig en kan mede daardoor juist weinig flexibiliteit geboden worden. Het vullen van vacatures is daarbij geen doel op zich. Er mogen dan ook zeker (hoge) eisen aan de vrijwilliger gesteld worden.

Door meerdere organisaties werd ik er ook op gewezen dat studenten een hoge druk voelen om te presteren in de opleiding, waardoor vrijwilligerswerk er steeds vaker bij inschiet. Andere genoemde problemen zijn problemen die ontstaan door steeds meer regels omtrent het verkrijgen van een zogenaamde ANBI-status en de kosten van het verkrijgen van verklaringen omtrent gedrag die steeds meer op de budgetten drukken. Met deze punten kan ik de komende maanden aan de slag om te kijken wat

de oorzaken zijn van deze problemen en hoe we onnodige belemmeringen kunnen wegnemen.

Jong geleerd, oud gedaan

Er liggen gelukkig ook nog veel kansen voor het grijpen om de vrijwillige energie die in de samenleving aanwezig is, om te zetten in vrijwillige inzet. Zo blijkt bij vooral jongeren vaak nog onduidelijk te zijn wat vrijwilligerswerk is en wat het je oplevert. Daar moet actiever over gecommuniceerd moeten worden, vooral via social media. Hier geldt bovenal: jong geleerd, oud gedaan. Mensen die op jonge leeftijd al met vrijwilligerswerk te maken hebben, blijven vaak hun leven lang actief. De maatschappelijke stage wordt daarom genoemd als een mooi initiatief waar op de een of andere wijze een vervolg op gegeven moet worden.

Op deze manier houden we gezamenlijk het thema op de agenda, zodat we met zijn allen kunnen blijven werken aan meer waardering en minder onnodige regels voor vrijwilligers. Want vrijwilligers zijn voor stuk kampioenen waar Nederland niet zonder kan.

Blijk van waardering

Veel CDA-afdelingen en -fracties benutten de laatste weken van het jaar om vrijwilligers in het zonnetje te zetten of te bedanken. Door een (kerst)kaartje te sturen, een bloemetje te bezorgen of, opvallend vaak afgelopen jaar, versgebakken olieballen te bezorgen.

Tekst **Floris Plak**

Veel CDA-afdelingen deelden olieballen en appelflappen uit aan verzorgingshuizen of hulpdiensten als blijk van waardering. De lekkernijen vonden gretig aftrek in

onder andere de gemeente Teylingen, de gemeente Noordwijk en de gemeente Katwijk.

Voor de afdeling in Katwijk is het brengen van olieballen een traditie geworden. In 2013 begon men ermee als campagnestunt, maar inmiddels zijn de CDA-olieballen vaste kost geworden voor de plaatselijke politie en brandweer, aldus fractievoorzitter Jonathan Weegink:

'Wij bieden elk jaar olieballen en appelflappen aan aan de teams van de plaatselijke politie en brandweer, en aan het team van gemeentelijke opsporingsambtenaren. Het is een blijk van grote waardering, omdat zij ons veilig door de jaarwisseling helpen. Tijdens het aanbieden van het lekkers drinken we altijd een kop koffie en spreken we over een aantal veiligheidsvraagstukken in het algemeen, en met name de nacht van Oud en Nieuw.'

In datzelfde kader deelt ook de CDA-afdeling in Noordwijk olieballen en appelflappen uit aan ambulance en brandweer. 'Een blijk van waardering, omdat zij altijd voor ons klaar staan!', meldt raadslid Lenie Zoetendaal.

Het CDA in Teylingen deelt geen olieballen uit aan hulpdiensten, maar aan medewerkers en bewoners van verzorgingshuizen verspreid over de drie kernen van de gemeente. De lekkernijen worden in Teylingen besteld bij de plaatselijke voetbalclub, zodat ook het verenigingsleven zich gesteund weet door het CDA.

Elco Brinkman

Geneuzel

Foto Leonard Walpot

Er hangt vandaag een paarsige gloed boven mijn uitzicht op de nieuwe tijd. Vanuit mijn werkkamer kijk ik neer op de opgebroken straat. De meeste bladeren zijn gevallen. Amerika koos een nieuwe president. En mijn mailbox zit verstopt met tegenstrijdige berichten over wat we met Oekraïne zouden moeten doen. Vandaag is het, terwijl ik dit schrijf, de 11e van de 11e. Eigenlijk niet zo gek om op zo'n dag vol traditie eens stil te staan bij waar we naar op weg gaan. Deze dag herinnert ons eraan dat in vroeger tijden al voor de Kerst werd gevast. Op de 11e dag van de slachmaand werden de niet houdbare slachtproducten met feestgedruis gegeten, terwijl uit armoede de rest tot Kerst werd bewaard.

Onze zuiderburen herdenken dan het einde van de dodelijke Eerste Wereldoorlog. Op St. Maarten wordt juist weer gefeest, maar de VS en Groot-Brittannië staan stil bij de doden en veteranen. Zo'n duiding van een enkele 'gewone' dag, geeft al aan dat er meer nodig is om de tijd waarin we leven te kunnen duiden. Is er dan geen reden voor feest?

Kijk met mij uit het raam naar buiten. Over de grenzen van deze tijd heen, over de landsgrenzen, over de heg met onze burens, over de nadagen van dit kabinet. Ga ook eens aan de andere kant van het eigen wereldbeeld staan. Het is verkwikkend om op zo'n tweekant na te denken over wat ons over talloze jaargrenzen heen heeft bijeengehouden.

Traditie is niet voorbij, maar juist een praktische gereedschapskist om met het leergeld van vroeger, nu zelf de hamer eruit ter hand te nemen. Of wat nieuwer gereedschap; een lpad, een operatierobot, een touchscreen. Maar ook nog altijd de zachtvaardige, hulpvaardige mensenhanden. Wijzelf blijven immers in de eerste plaats verantwoordelijk voor de nieuwe tijd. Thuis, op de werkvloer, in de samenleving. Binnen die traditionele, oh zo springlevende, staatsopvatting willen wij degelijk, saamhorig, betrokken en eerlijk aan de slag blijven. Alleen zo kunnen de traditionele waarden van dit land als gerechtigheid, naastenliefde, vrijheid, gelijkheid, respect, matigheid, arbeidsethos en dienende

verantwoordelijkheid tot hun recht komen. Dus niet met een proteststem, noch met thuis blijven zitten somberen.

Ja, de vier jaar lange paarse gloed is nu bijna voorbij. Er komt een uitdagende nieuwe tijd, waarin belangrijke tradities van dit land hun zegetocht zullen hervatten. 11/11 is niet zomaar een datum. 5/12 ook niet. En 25/12, Dag van het Licht, ook niet. In kleine kring staan we op zulke momenten stil bij inspirerende tradities. Wij allemaal, ongeacht kleur, opvatting of wat dan ook. Met elkaar en niet tegenover elkaar. De eerste zonnestrallen van 15 maart 2017 zijn nu al zichtbaar. Laat uw blijde stem daarover nu al luider klinken, zodat men er dan niet meer omheen kan. Nee, het debat van deze tijd is geen geneuzel!

Lucas 2:15

Toen de engelen waren teruggegaan naar de hemel, zeiden de herders tegen elkaar: 'Laten we naar Bethlehem gaan om met eigen ogen te zien wat er gebeurd is en wat de Heer ons bekend heeft gemaakt.' (NBV)

Kerstverhaal

Wij trekken in een lange stoet

Tekst **Martine Oldhoff** | Fotografie **ANP (Bas Czerwinski)**

Op de melodie van *God rest ye merry gentleman* dichtte André F. Troost het volgende lied (o.a. Liedboek 2013, lied 506), dat ook op YouTube te vinden is:

*Wij trekken in een lange stoet
op weg naar Bethlehem
Wij gaan uw koning tegemoet,
o stad Jeruzalem!
Gezegend die zijn komst begroet
en knielen wil voor Hem!
Wij loven U, Koning en Heer, Koning en Heer.
Wij loven U, Koning en Heer.*

Lang geleden vertelde een engel aan wat herders in een veld dat er even verderop een bijzonder kind was geboren. Hoe je achtergrond ook is, die herdertjes, de stal, het kleine kindje, ze spreken tot de verbeelding. In dat idyllisch landschap breekt de hemel open. Wat een boodschap werd deze mensen verteld! 'Julie Redder is geboren', zei een engel. Daarna wordt de hemel boven hen gevuld met zingende engelen. Een nieuwe tijd is aangebroken: *Anno Domini* ('in het jaar van de Heer').

De geboren Messias zal Koning van Israël en alle volken zijn. Waar de laagopgeleide verschoppelingen van weleer op gehoopt hadden, dat zou nu gebeuren. Geschrokken, maar met groeiende verwachting gaan ze op pad, naar Bethlehem!

Door de eeuwen heen zijn nog veel meer mensen van alle standen en klassen aangesloten in die stoet. Ook figuurlijk in de tijd van Advent, hier in ons land. Generaties mensen waren en zijn op weg naar de Koning in de stal. Het werd een lange stoet van mensen op weg naar Bethlehem. Wereldwijd is dat nog steeds wel het geval, maar in West-Europa en ons land is de situatie de afgelopen vijftig jaar drastisch veranderd. Er is hier geen 'lange stoet' gelovigen meer die verwachtingsvol op

>> weg gaat om te zingen: wij loven u Koning en Heer! Nee, de ontkerkelijking is zelfs nog steeds gaande. Mensen geloven nog wel, maar het gaat alle kanten uit. Bethlehem is niet meer de enige bestemming. De lange stoet op religieus gebied is verruild voor allerlei stipjes die dan weer hier en dan weer daar heen fladderen. Maar vogels vliegen het liefst in een zwerm. Daarom is de stoet uit het swingende lied iets om bij stil te staan in deze tijd voor kerst en in de context van dit blad toch ook onvermijdelijk de tijd voor de verkiezingen. Dit lied zit vol beweging. De aanstekelijke melodie (God rest ye merry gentlemen!) geeft zin om door kerk of woonkamer te marcheren! Kom op, we gaan op weg! De pas erin! Toon je enthousiasme! De herders gaan kijken, de gelovigen zijn onderweg. Vol verwachting op weg naar Bethlehem! Daar ligt hij in een stal.

Die beweging, het gevoel samen in een stoet te lopen, daar verlangen veel mensen naar. Het stalletje hoeven ze niet allemaal te zien. Het gaat ze om de vreugde van het samen optrekken, de saamhorigheid. Heerlijk als je je bij gelijkgestemden kan voegen met de opwinding dat je ergens naar op weg bent. En wat een kunst - dat moeten we Trump toch nageven - als je een beweging kan creëren waarbij mensen zeggen: wij gaan er samen voor. Met alle gevolgen van dien.

Wie zich enthousiast bij een horde mensen voegt om mee te doen in de feestvreugde, ontkomt niet aan de vraag: waar zijn we naar op weg? Ook zonder stoet klinkt die vraag: waar ben je naar onderweg? Wat hoop je te vinden? Wat of wie wordt er bezongen in jouw loflied?

Dat zijn nogal vragen. Weten we altijd zo goed wat ons nu werkelijk bezielt? Niet voor niets voegen we ons graag bij een clubje mensen, een stoet, om samen op weg te gaan. Daar kun je je dan in vinden. Tenzij ook daar een antwoord uitblijft en je jezelf verliest in een stoet die de verkeerde kant uitgaat. Soms dans je mee op een lekker nummer zonder dat je de tekst goed hebt gehoord.

Je beweegt ergens in mee, op weg naar, ja naar wat eigenlijk? Erbij horen, meedoen en een perspectief aangereikt krijgen, dat is dan eigenlijk al genoeg. Helaas zijn niet alle perspectieven even veelbelovend en heilzaam.

Juist met het oog op de verkiezingen is het beeld van een stoet confronterend. Zal hier net zoiets gebeuren als in het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten? Staat er een stoet van boze mensen op die de fik erin wil? Geen

loflied, maar een haatlied? De meningen over hoe een 'beter Nederland' eruit ziet zijn verdeeld en dus ook de leuzen van de gewenste stoet. Welke bestemming wordt er geschetst en waar komt dat beeld vandaan? Gelukkig dansen niet alle hordes de verkeerde kant uit. Een stoet is niet per definitie fout. Wie een waar perspectief aanreikt en échte richting geeft in plaats van holle machtswoorden, die kan evengoed op een stoet rekenen: een stoet met goede moed. Waarden en tradities die belichaamd worden door geloofwaardige mensen kunnen een verademing zijn in een verhard debat. Waarmee zal het CDA zo'n stoet met goede moed op pad krijgen?

'Wie zichzelf hoger dan een herder acht, loopt wellicht de engel mis'

De herders in het veld kregen een boodschapper van God, een engel, op bezoek voordat ze op pad gingen. De boodschapper van God lijkt me wat hoog gegrepen voor een politieke partij, maar laten we niet te min denken over mensen die zo'n partij vormen, wijzelf, jijzelf, bijvoorbeeld. Wie zichzelf hoger dan een herder acht, loopt wellicht de engel mis. Dat zou jammer zijn, want hij wees de goede richting. De engel vertelde de herders wat er te vinden was bij hen in de buurt. De verstane boodschap wordt onderstreept door de engelenmuziek die ze horen. Dat daar een Redder geboren is, dat bedenken ze niet zelf. Ze moeten het horen. In verhaal en in lied. Daarna gaan ze op pad.

En eerlijk is eerlijk: ze trokken niet in een lange stoet. Ze waren niet met zoveel. En zo'n lange reis hoefden ze ook niet af te leggen. Het klinkt dan ook allemaal niet zo groots. Wat echte waarde heeft, kan klein beginnen. De Redder werd geboren in Bethlehem, in hun omgeving. Er valt nieuw licht op hun leven. God zal hen redden door Jezus Messias, de beloofde Koning die de weg tot God weer begaanbaar maakt. Dan kun je ook anderen op waarde schatten. Dankzij Jezus Christus mogen ook wij meetrekken in de stoet, als polderherders, op weg naar een zalig kerstfeest. Welk politiek geluid de grootste stoet zal mobiliseren blijft spannend, maar de boodschap van de engel zet de geschiedenis die was en nog geschreven moet worden in Gods perspectief. God komt tot ons in een klein kind dat allen die zich erdoor laten meenemen doet zingen: Wij loven U, Koning en Heer! *

Elk jaar op 3 oktober, na een voor velen korte (feest)nacht komen duizenden Leidenaars luisteren naar en meezingen met de Koraalzang - oude vaderlands-lievende liederen. Ook traditie is de aansluitende Den Tonkelaarrede. Om acht uur 's morgens. Sinds 2006 spreekt CDA-raadslid Joost Bleijie de rede uit.

Tekst **Marcel Migo**

Letterlijk al eeuwenlang herdenkt Leiden jaarlijks dat het door de Geuzen in 1574 werd ontzet. Sinds 1886 gebeurt dat op grootse wijze. Toen werd de '3 October Vereeniging' opgericht. Het herdenkingsfeest bevat unieke elementen, zoals de welbekende hutspot, maar dus ook het samen zingen van (eeuwen)oude liederen. Bleijie: 'Het betekent heel veel voor de stad. Aan de ene kant is het een groot volksfeest, een moment van saamhorigheid, maar men staat ook werkelijk stil bij Leidens bijzondere geschiedenis. We mogen daar terecht trots op zijn.' Bleijie probeert in zijn rede altijd een koppeling te maken tussen iets wat nu speelt en de tijd waarin Leiden belegerd werd door de Spanjaarden.

Hoe valt te verklaren dat er elk jaar, vroeg in de ochtend, duizenden mensen naar een park komen om deze lezing bij te wonen? Sommige toehoorders komen zelfs direct uit de kroeg. Bleijie: 'Het is echt een traditie die bij onze stad hoort, en het is moeilijk uit te leggen aan niet-Leidenaars of mensen die niet langere tijd in Leiden wonen.' Ook speelt volgens hem mee dat de belangstelling voor geschiedenis bij mensen toeneemt. Je ziet dat bijvoorbeeld terug aan de populariteit van historische boeken en series.

Verspringen

De traditie bloeit en dat komt omdat men er de waarde van is blijven inzien. Bleijie: 'Tekenend is de verantwoordelijkheid die bijvoorbeeld studentenverenigingen Minerva en Augustinus op zich neemt. Minerva stond samen met de grootste studentenvereniging Augustinus aan de wieg van

de 3 October Vereeniging, eind negentiende eeuw. Een paar jaar geleden zagen ze dat studenten minder vaak kwamen, in het weekend naar huis gingen, de stad uit. Dat was voor Minerva een reden om een actievere rol te nemen. Jaarlijks organiseren ze tegenwoordig wedstrijden verspringen over de grachten. De studenten zijn sindsdien weer massaal terug. De verantwoordelijkheid '3 oktober' levend te houden wordt door jong en oud gevoeld.'

Joost Bleijie is trots op '3 October'

Vreedzame School in een moeilijke wijk

Kinderen leren op school allerlei ‘sociale en burgerschapscompetenties’, zéker als de school de Vreedzame Schoolmethode gebruikt. Maar hoe ga je ermee om als een kind de school, thuis en de straat als totaal verschillende werelden ervaart? Tekst Marloes Metaal | Fotografie Eddy Steenvoorden

Opvoeden wordt steeds meer als een individuele aangelegenheid gezien, maar voor verbondenheid met de samenleving is een werkende pedagogische ‘civil society’ een must. Dennis de Vries is locatieleider op een vestiging van de Openbare Basisschool Overvecht. De wijk in Utrecht kenmerkt zich door uitschieterende cijfers op armoede, werkloosheid, schulden, ongezondheid en radicalisering. Toch kreeg de school al drie jaar op rij het predicaat excellente school. ‘Als je hier op school niets onderneemt, dan krijgen deze kinderen het heel moeilijk en heb je het als school extra zwaar.’

Vreedzame Wijk

In 1999 is het Vreedzame School-concept begonnen op deze school. De Vries: ‘Binnen de Vreedzame School leren leerlingen allerlei vaardigheden zoals conflicten oplossen, discussies voeren, verschillen overbruggen en verantwoordelijkheid dragen. Maar we zagen dat leerlingen buiten op straat in een totaal andere wereld terecht kwamen. Daarom is toen de Vreedzame Wijk opgericht. Het doel is dat alle mensen die in een wijk met kinderen omgaan, dezelfde pedagogische taal spreken. Ouders natuurlijk, onderwijzers, maar ook de mensen in de speeltuinen, op consultatiebureaus, in de buurthuizen en op sportverenigingen. En de wijkagenten en winkeliers ook. Op die manier wordt de samenleving meer een geheel.’

De Vries ziet het liefst dat iedereen in de samenleving zich bekommert om de kinderen op straat. ‘We zijn allemaal opvoeders, zo moet je je als leraar ook voelen.’

Hij is geen fan van de school als taal- en rekenmachine. ‘Je kan echt niet meer zeggen: ik ben er alleen voor de kennisoverdracht. Neem een vraagstuk als radicalisering

hier in Overvecht. Dat komt hoe dan ook je school in. Als je dan zorgt voor een goed klimaat op school, waarin je het gesprek met elkaar aangaat, dan kun je dat meestal in goede banen leiden.’

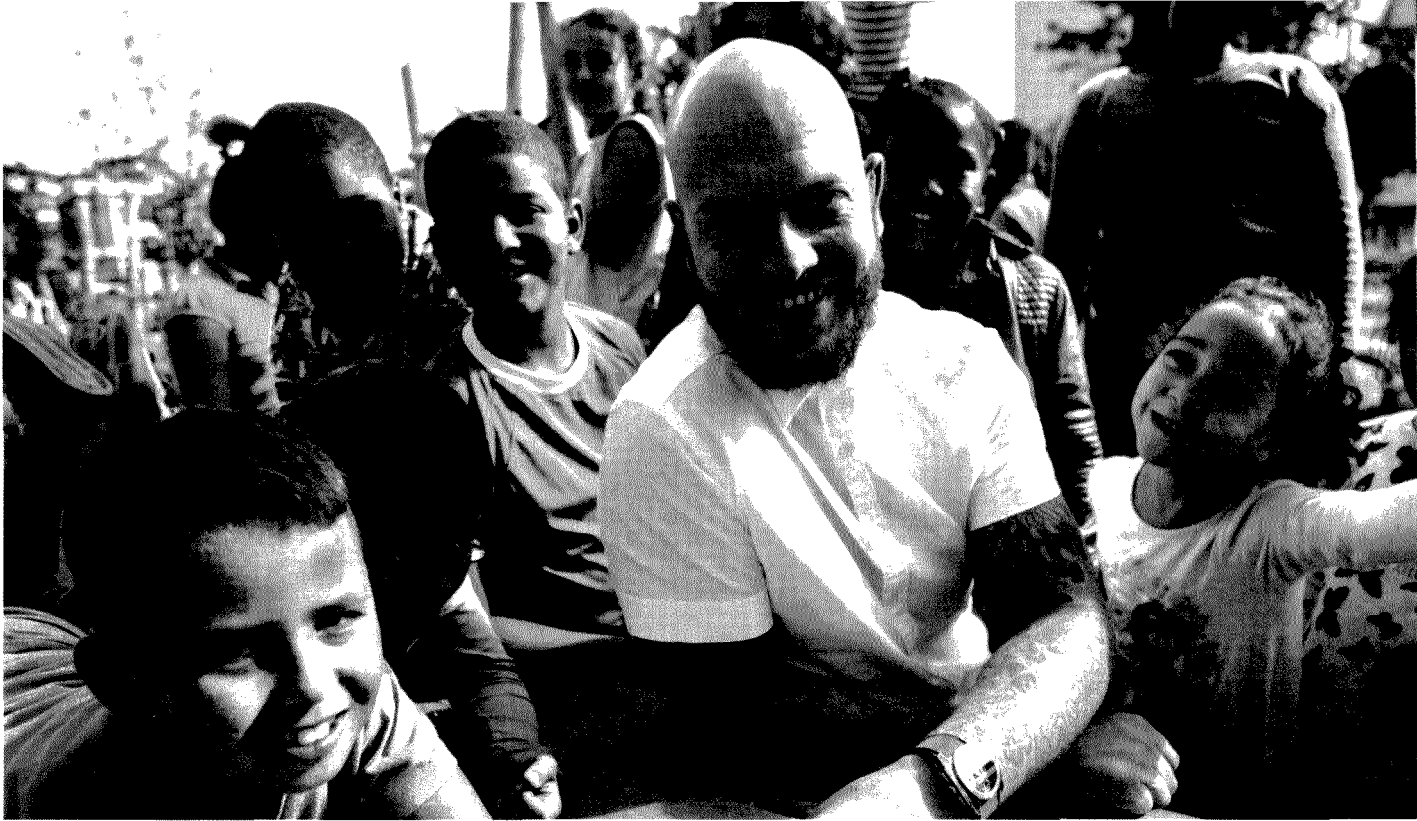
Radicalisering

De afgelopen tijd waren ook vaak scholen in het nieuws, in binnen- en buitenland, die zich geen raad wisten met sommige reacties op aanslagen bijvoorbeeld. ‘Dan werden meningen verboden, of werden mensen zelfs van school gestuurd. Als je wilt dat iemand radicaliseert, moet je dat vooral doen. Onze taak op school en in de wijk is mensen met elkaar verbinden. En daar hoort soms, of regelmatig, een moeilijk gesprek bij.’

Op de school van De Vries worden alle religieuze feesten gevierd. Dus Kerst en Pasen, maar ook het Suikerfeest. Dat zorgt soms voor wrijving bij de ouders en kinderen die de salafistische Al Fitrah-moskee in dezelfde wijk bezoeken. ‘Maar onze school draagt uit; dit is de maatschappij zoals die is, dus we vieren alle feesten. Mijn ervaring is, dat als je met ouders het gesprek daarover aangaat, je uiteindelijk wel tot elkaar komt. En daar gaat het ook om; het moet van twee kanten komen. Vreedzaam leert dat je het niet met elkaar eens hoeft te zijn, maar dat je moet geven en nemen in deze samenleving. En dat kan wrijving geven, maar dat is hoe tolerantie hoort te zijn.’

Weten hoe je een conflict oplost

Heel veel mensen weten überhaupt niet meer hoe ze een conflict moeten aangaan, stelt De Vries. In de media lijkt het soms alsof schreeuwen vanuit een extreme positie de enige manier is om deel te nemen aan debat. Binnen

de Vreedzame School leren kinderen dat er verschillende manieren zijn om goed op elkaar te reageren, en dat schreeuwen er daar niet een van is. Zo beginnen filosofielessen al bij de kleuters. 'Dat is natuurlijk heel basaal, bijvoorbeeld over hoe je eruitziet en wat je daarvan vindt. En dat een ander er anders uitziet. Op die manier worden verschillen benoemd en wordt hen geleerd; we zijn verschillend maar we horen bij elkaar.'

Ook zijn er om de week groepsvergaderingen in de klas, waarin alles bespreekbaar wordt gemaakt. De kinderen organiseren dat zelf. Dat kan gaan over vieze wc's, over het verwelkomen van Sinterklaas of over de organisatie van een obstacle run op het schoolplein. 'Kinderen leren belangen afwegen, standpunten verdedigen, een groep vertegenwoordigen, we maken er echt een democratische oefenplaats van. Zo werkt het later ook in de samenleving. En wat mij dan raakt, is dat kinderen écht naar elkaar durven luisteren en van mening durven veranderen. Kom daar maar eens om bij de meeste volwassenen.'

Waarden overbrengen

Veel van de leerlingen op de school van De Vries komen uit een thuissituatie waar andere waarden gelden dan op school. Hoe laat je ze dan op een goede manier kennis nemen van de Nederlandse waarden? 'Het liefst gebruiken we natuurlijk een 'levende les'; iemand die de kinderen kennen en die iets over zichzelf vertelt, bijvoorbeeld een homoseksuele leraar. We durven vragen te stellen aan de kinderen en ze zelf op antwoorden te

laten komen. Zo had ik een keer een jongen in de klas die zichzelf 100 procent Turks vond. Ik heb hem gevraagd naar de grootste steden van Turkije, naar de politieke partijen, naar recente vraagstukken. Dan komt zo'n jongen er zélf achter, dat hij dat soort dingen van Nederland wel weet, maar van Turkije niet. Het feit dat ze er zelf achter komen, dat is goud waard.'

De Vries heeft veel aandacht besteed aan ouderbetrokkenheid op zijn school, en die is dan ook enorm hoog. De moeders doen hier praktisch alles, lacht hij. Om de vaders ook te betrekken, startte hij een speciale vadergroep. 'Ik vind het voor kinderen enorm belangrijk dat ook vaders betrokken zijn bij de school, want de meeste kinderen zien vooral heel veel vrouwelijke opvoeders. Daarom ben ik een vadergroep begonnen. Daarmee doen we gezamenlijke activiteiten, bijvoorbeeld klussen aan het schoolplein, of naar een voetbalwedstrijd gaan. Zo leren we hen kennen, en omgekeerd. En zien de kinderen ook mannelijke rolmodellen.'

Natuurlijk is de Vreedzame School-aanpak geen wondermiddel waardoor problemen plots oplossen. Maar het maakt wel verschil. 'Ik zie dat jongeren die dit een paar jaar meekrijgen echt volwassener zijn in hun reacties dan jongeren die ik op andere plekken in het land tegenkom. Hun problemen, en soms problematische gedrag, zijn niet verdwenen, maar ze zijn wel beter aanspreekbaar. En dus is de oplossing dichterbij.'

Werkplek

Wat er ook speelt, de prestatie moet top zijn!

Boukje Raes is vanaf 1998 violiste bij Het Gelders Orkest. Daarnaast is zij gemeenteraadslid in de gemeente Lingewaard. 'Ik heb conservatorium gedaan en bestuurskunde gestudeerd. In 2013 kreeg ik een kleiner contract bij het orkest, toen lonkte de gemeenteraad.'

'Wat mij betreft heeft Het Gelders Orkest een heel typerende, warme klank. Dat zegt veel over de sfeer en verbondenheid binnen de groep. Dat is belangrijk, want wat je ook speelt, de prestatie moet top zijn. Nu hebben we van het ministerie de opdracht gekregen om samen te werken met het Orkest van het Oosten. Hoe, dat is nog niet duidelijk. Het is een kans om iets moois te creëren, maar ook heel spannend. We zijn als orkest een geheel, het is moeilijk om dat te moeten doorbreken.'

'We hebben diverse internationale tournees gehad, bijvoorbeeld naar Japan. Het was bijzonder om het verschil te ervaren tussen de vrije, emotionele Europese manier van spelen en de perfecte, maar minder emotionele manier van Japan. De cultuur van een land hoor je blijkbaar terug in het spel. Ik heb naast het orkest een eigen trio en een piano-kwartet. Daarmee doe ik ook buitenlandse tournees. Heel intensief maar ook heel verbindend.'

'Als raadslid pleit ik steeds voor inbedding van cultuur in de samenleving, op scholen bijvoorbeeld, dat geeft zo'n verbinding. De samenleving zou meer het maatschappelijk nut kunnen zien van cultuur. Dat heeft minder met marktwaarde in geld te maken dan mensen vaak denken. Het wordt nu te makkelijk afgebroken.'

Sybrand Buma

De geschiedenis schrijven we zelf

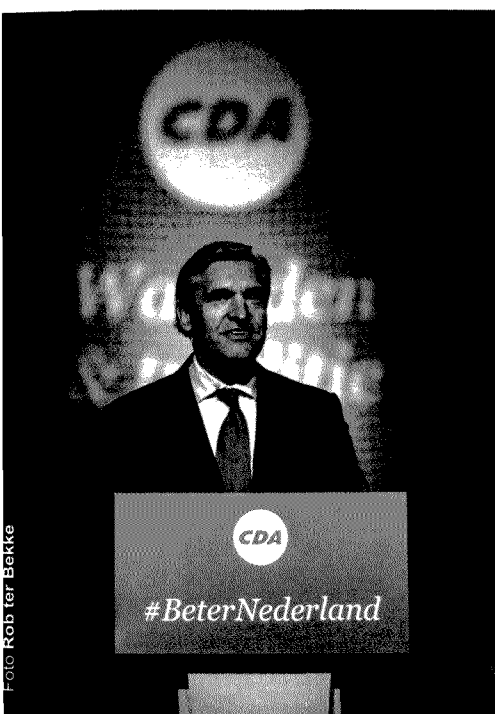

Foto: Rob ter Bekke

Voor veel mensen is de periode rond Kerst en Oud en Nieuw een periode van bezinning. Het is een goede traditie om in deze periode stil te staan bij wat er het afgelopen jaar allemaal is gebeurd, en vooruit te kijken naar het nieuwe jaar. Het is ook de tijd van de goede voornemens: wat gaan we anders en beter doen in het nieuwe jaar?

Van generatie op generatie
Nederland is rijk aan tradities. Tradities, en ook waarden, die van generatie op generatie worden

doorgegeven, en die ervoor zorgen dat mensen zich verbonden voelen met elkaar en met de samenleving waar ze deel van uitmaken. We leven immers niet alleen in het hier en nu, maar zijn schakels in een lange keten. We zijn verbonden met hen die voor ons waren en met wie na ons komen. Juist in zo'n periode van bezinning is het goed om dit weer eens tot ons door te laten dringen.

Waarden en tradities zijn dus een wezenlijk bestanddeel van onze identiteit.

Voor mij persoonlijk geldt dat mijn familie, de familiehistorie en de waarden en tradities die daarmee aan mij zijn doorgegeven in belangrijke mate bepalend zijn voor de manier waarop ik in het leven sta. En dus ook voor de wijze waarop ik politiek bedrijf. In mijn boek 'Tegen het cynisme' sta ik daar uitgebreid bij stil, juist omdat ik mij zeer bewust ben deel uit te maken van die lange keten.

Waarden beschermen

De geschiedenis schrijven we zelf. Om aan het roer te kunnen staan, moeten we weten wie wij zelf zijn. In deze eeuw zullen we onze waarden op nationaal en Europees niveau

levend moeten houden. Internationaal zullen we ze moeten verdedigen. Die twee gaan samen. Het begint met het besef dat onze democratische samenleving niet uit de lucht is komen vallen en ons niet cadeau is gedaan. Ze is in de loop van de eeuwen gebouwd op een joods-christelijke traditie, een traditie die de moeite waard is om aan toekomstige generaties door te geven. De waarden die daaruit voortkomen, moeten we beschermen tegen erosie van binnenuit (politiek populisme), maar ook tegen bedreigingen van buitenaf (zoals aanslagen door IS).

Waarden en tradities zijn dus een wezenlijk bestanddeel van onze identiteit. Juist in een wereld die razendsnel verandert en globaliseert, bieden deze waarden en tradities ons een houvast. Zodat we ook het komende jaar weer de juiste keuzes kunnen maken voor het land dat we door willen geven.

Een oude kist in Sneek

Sybrand Buma schreef een boek. Het kwam onvoorzien een jaar later uit dan hij van plan was geweest. Daar ben ik eigenlijk heel blij om, want nu is het een voortreffelijk werk en wonderbaarlijk tijdig, actueel en midden in het hart van de Zeitgeist.

Tekst **Pieter Gerrit Kroeger**

Beginnen we met de titel: 'Tegen het cynisme'. Die is natuurlijk wat jammer. Buma is ergens tegen. Dat beeld te bevestigen is onnodig en weinig zinvol. Er zit bovendien een zoveel betere titel in het boek verstopt: 'Die oude kist op zolder'. Want de schrijver graaft letterlijk op een oude rommelzolder thuis in Snits in wat het archief blijkt van het geheugen van een Fries geslacht van doeners, denkers en dromers.

Het boek maakt één ding helder: Buma kan schrijven. Wie de pagina's 127 e.v. ervan niet leest zonder dat zijn keel dichtgesnoerd zit, heeft hart noch verstand. Hij citeert daar uit die kist onder meer een ambtelijk stuk, 'Tweede druk, november 1942'. Het is de leeswijzer van Seyss Inquart voor de wet op het binnenlands bestuur van 1851, die van Thorbecke. Met een enkele pennensreek verandert de Rijkscommissaris daarin de gemeente van een lokale gemeenschap in een uitvoeringsorgaan van de tirannie. 'En bedenkt dat het gewone Nederlandse ambtenaren zijn geweest die dit hebben gemaakt, en een gewone Nederlandse drukker die het drukte.' Dat die Samsom heette, is zo'n typisch Buma-plaagstootje, waar velen in Den Haag vaak niet goed raad mee weten. Goed om te noteren is dat deze Seyss Inquart in zijn vaderland Oostenrijk aan de macht kwam door een referendum. De opkomst was 99,71 procent en 99,73 procent van de kiezers was voor. Dus men meende daarnaar te moeten luisteren. 'Een zweem van legitimatie', zoals Buma het op bladzijde 129 verrijnd formuleert. Het matrozenpetje van 1938 was zwart. Een gradueel verschil, vrees ik.

Majoriteit? Autoriteit!

Wat doet Sybrand Buma op deze wijze in zijn boek? Iets heel ambitieus. Hij poogt de funderende geschriften van de christendemocratie tot leven te wekken. Hij doet daarbij

meer dan het oppoetsen van oude etalageborden. Buma laat zien hoe – soms angstwekkend – actueel die denkbeelden zijn. 'Ongeloof en revolutie', bijvoorbeeld. Dat inspireerde zijn grootvader tot zijn moedige houding tegen het nazisme. In dat boek onderstreept Groen van Prinsterer, dat wie gezag dragen niet hun oren moeten laten hangen naar de veelal grillige 'volkswil'. Peilingen zijn dagkoersen. 'Niet de majoriteit, maar de autoriteit' is het leidend beginsel.

Gezagsdragers, mensen met verantwoordelijkheid dus, onderwerpen zich wel aan de richtlijnen die God zijn schepping meegeeft. Zoals Groen het schrijft: '“Zij [het gezag] is de dienaar, u ten goede,” schrijft de Apostel. De oppermacht is een gave Gods, die in zijn dienst, tot nut van anderen, en tot zijn eer, moet worden besteed.' Democratisch gezag is dan ook allerminst populistisch te legitimeren. Het onderscheidt zich juist door niet achter hypes of *fact free politics* aan te hollen.

Musicalfirma's pikken graantjes mee

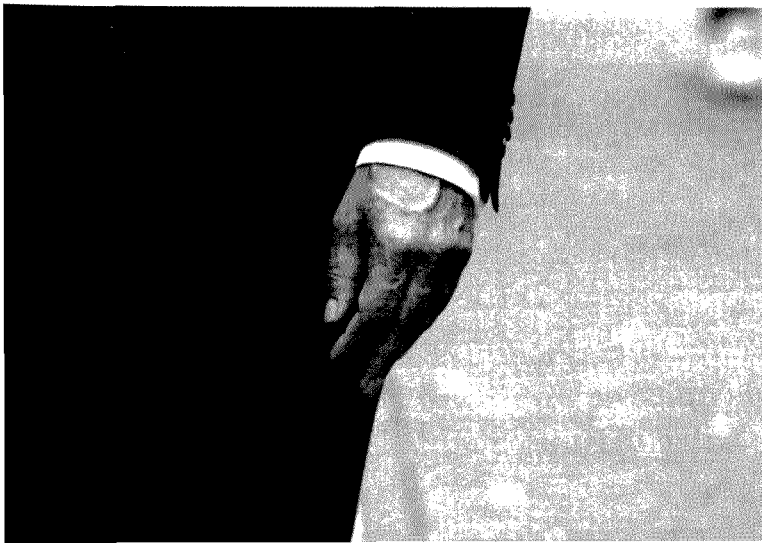
Uit dit ene voorbeeld blijkt wel, dat ik meen dat Buma in zijn ambitie met dit boek geslaagd is. Hij durft met zijn wat Britse ironie zaken te benoemen die velen bij ons trachten te ontkennen. Ons land heeft bijvoorbeeld zijn gezamenlijke 'civic culture' zo veronachtzaamd en laagwaardig opgedirkt, dat we een volk zonder taal, codes en allure worden. Buma noteert fijntjes, dat de viering van tweehonderd jaar Grondwet werd uitbesteed aan de musicalfirma van de chef van RTL Boulevard. De nationale herdenking van de slachtoffers van MH17? Aan de producenten van 'de Rijdende Rechter' [blz 115]. Letterlijk en figuurlijk stijlloos. Terecht vraagt Buma daarom wat we eigenlijk van 'de nieuwkomers' vragen als we hen opdragen 'zich aan te passen'... Wat bieden we hen eigenlijk als perspectief waarheen zij zich zouden kunnen integreren? Grote delen van autochtoon Nederland zijn zélf allang niet meer aangepast of geïntegreerd in een rijke 'civic culture'. Zij moedigen haatzaaiers aan, wensen als reaguurders Sybrand Buma op zijn ziekbed de vreselijkste dingen toe voor zijn aangeslagen gezondheid [blz 111-112] en bedreigen gemeenteraadsleden, hulpverleners, NS-personeel en insprekers dat 'er een piemel in moet'. En desondanks pleit Buma vol overtuiging 'tegen het cynisme, voor een nieuwe moraal in de politiek'. Dat is moedig, nodig en hopelijk niet vergeefs.

SYBRAND BUMA

TEGEN HET CYNISME

VOOR EEN NIEUWE MORAAAL IN DE POLITIEK

De Nederlandse
Republiek

Hoogtepunt van dit boek, in deze maanden van Trump, is hoe Buma zich in een dialoog begeeft met een Frans edelman uit de negentiende eeuw, toen de familie Trumpf nog woonde in het wijndorpje Kallstadt in de Pfalz. Alexis de Toqueville trok door Amerika, dat nieuwe fenomeen van een republiek van vluchtelingen en avonturiers. Hij keek zijn ogen uit en zijn boek 'De la Démocratie en Amérique' is tot de dag van vandaag ongeëvenaard. Ik kan Sybrand Buma alleen maar prijzen, dat hij daar inspiratie vond, naast die bij Lohman, Groen en paus Leo XIII.

De Nederlandse
Republiek

Plebiscitair denken en heersen, het geslacht Van Haersma Buma had er het land aan en dat strekt hen tot eer. Laat erflater Sybrand daar fier op zijn. Het zal hem en het CDA vele kiezers opleveren die met hem strijden willen tegen het cynisme van de populisten, de polarisatie en haatzaaiers en vóór de kracht van de polder, Europese solidariteit en een samenleving die bloeit dankzij 'de gunfactor' voor een ieder die wil meedoen.

Kortingsbon voor CDA-leden

Tegen inlevering van deze bon ontvangt u 2,50 korting op het boek Tegen het cynisme van Sybrand Buma.

Actiecode: 904-10001

ISBN: 9789044633108

Auteur: Sybrand Buma

Normale prijs: € 15.00

Korting: € 2.50

Startdatum: 18-11-2016

Einddatum: 18-02-2017

Deze bon kan enkel ingeleverd worden bij een fysieke boekhandel.

*'Collectieve
beslissingen
zijn niet
democratischer
en zeker niet
beter als ze
puurder en
directer uit
de onderbuik
worden
opgetekend'*

Heel het volk, bij zijn huishaard

De festiviteiten ter gelegenheid van het 200-jarig bestaan van het Koninkrijk der Nederlanden zijn nog maar net afgesloten, of het volgende eeuwfeest dient zich alweer aan. Volgend jaar vieren we honderd jaar democratie: in 1917 werd het algemeen kiesrecht ingevoerd. Tekst Geerten Boogaard | Fotografie Archiefbeeld

Veel heil verwachtte Kuyper van héél het volk, bij zijn huishaard. Daar, rondom het knusse vuur van de gewone man, worden de levensgedachten gekweekt die de volksgeest vormen'.

De verjaardag van het Koninkrijk kon de christendemocratie, als steunpilaar van Oranje, uit volle borst meevieren. Maar op welke rij mag het CDA plaatsnemen bij de herdenking van het algemeen kiesrecht? Vooraan, tussen de voorvechters van het eerste uur, of wat meer naar achteren, bij de spijtoptanten en de werkers van het elfde uur? Of kunnen we beter helemaal wegblijven? Dat hangt af van wat er precies gevierd gaat worden.

Als de verjaardag van de democratie het feestje van de volkssoevereiniteit moet worden, dan heeft het CDA daar niets te zoeken. Het revolutionaire idee om zonder respect voor God of gezag alles bij meerderheid te beslissen, is door de Paus bij herhaling verketterd en werd ook door Groen van Prinsterer als ongeloof bestreden. En nog altijd worden CDA'ers niet blij van platte referenda. Collectieve beslissingen zijn niet democratischer en zeker niet beter als ze puurder en directer uit de onderbuik worden opgetekend. Inhoudelijke argumenten en politieke visie tellen minstens even zwaar. Als het volgend jaar de bedoeling wordt om de zuivere volkswil te eren, dan kunnen we dat beter aan de socialisten laten. Wie heeft er behoefte aan een herdenking van de Russische revolutie, als het ook honderd jaar geleden is dat Maria voor het eerst aan de herderskinderen in Fatima verscheen of we desnoods het glas kunnen heffen op het honderdjarig bestaan van de Bond tegen het Vloeken?

Gezinsdemocratie

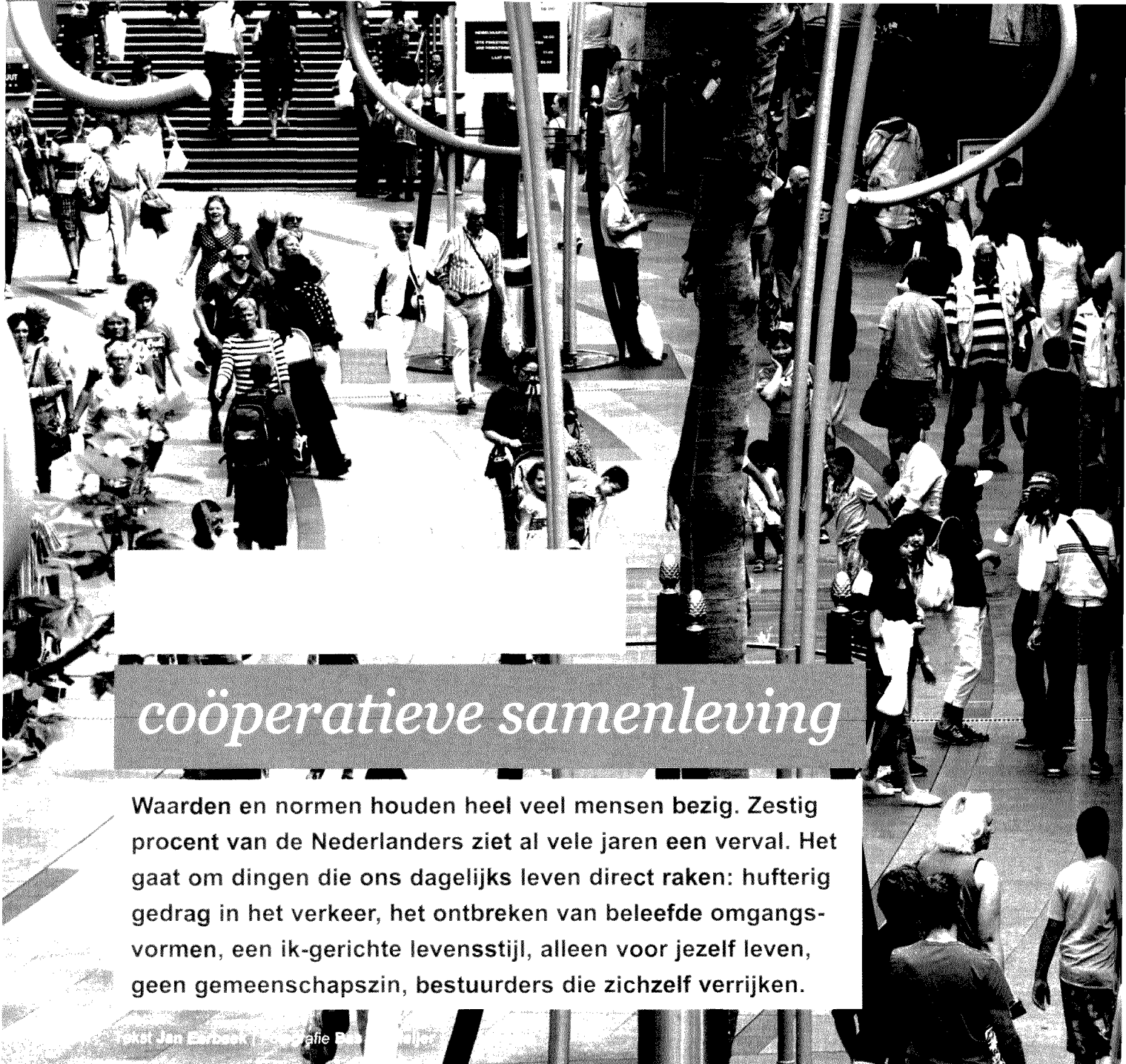
Als de verjaardag van de democratie het liberale feestje van het individueel kiesrecht moet worden, dan is het CDA maar matig welkom. Dat iedere Nederlander het kiesrecht gelijkelijk toekomt, zoals artikel 4 van de Grondwet tegenwoordig bepaalt, was niet ons idee. Het CDA-uitgangspunt dat de mens in een context wordt geboren en daarna altijd in verhouding tot zijn medemensen moet worden begrepen, maakte het individueel kiesrecht voor veel christendemocraten in 1917 een 'atomistisch kiesrecht'. Het reduceerde in hun ogen de gemeenschap tot een verzameling los van elkaar staande kiezers, terwijl de samenleving is opgebouwd uit gezinnen en andere maatschappelijke verbanden. Kuyper verwachtte heil van 'héél het volk, bij zijn huishaard'. Daar, rondom het knusse vuur van de gewone man, worden de 'levensgedachten gekweekt die de volksgeest vormen'. Probleem is alleen dat een dergelijk idee van gezinsdemocratie niet gemakkelijk in een begrijpelijke regeling te vangen is. Er werd een soort organisch huismankiesrecht bedacht, maar dat mocht niet betekenen dat de stem van een ongetrouwde vrouw of die van een gezin zonder vader buiten de boot viel. Dus knutselde men aan een complex systeem van uitzonderingen

en aanvullingen dat niemand begreep terwijl het feitelijk neerkwam op het algemeen kiesrecht. Dat laatste kwam dan ook in 1917 in de Grondwet en over het gezinshoofdenkiesrecht hoor je niemand meer. Met het huidige artikel 4 stemde het CDA in 1983 onverkort in.

Focale praktijken

Hoewel het huismankiesrecht in zijn uitwerking een mislukking werd, heeft het achterliggende ideaal van de gezinsdemocratie zijn waarde na honderd jaar nog niet verloren. Zij levert het kiesrecht namelijk niet uit aan de onderbuik van het sentiment of aan een abstracte theorie op een zolderkamer, maar kadert de gang naar de stembus in met de normen en waarden van een goed gesprek. Een gesprek waarin werkelijk wordt geluisterd, omdat men niet alleen wil zenden, maar ook wil ontvangen. Een gesprek dat niet begint met het eigen gelijk, maar met de vraag wat de ander beweegt. Een goed keukentafelgesprek, kortom, over de publieke zaak. Dit soort democratie, dat ook wel deliberatieve democratie wordt genoemd, gaat niet vanzelf. Integendeel, de bestuurlijke processen van de overheid leiden uit zichzelf altijd tot meer bureaucratie, tot meer centralisering en tot een gesloten elite van politieke professionals. Democratie is namelijk helemaal niet efficiënt, zeker de deliberatieve niet. Daarom moeten we altijd blijven zoeken naar nieuwe manieren om de werkelijke dialoog te bevorderen. In het parlement zelf, binnen de partij (in de oude zaaltjes en tijdens een moderne CDA1000) en ook in de samenleving zelf. 'Focale praktijken', noemde techniekfilosoof Borgmann elke plaats of gelegenheid waar mensen elkaar ontmoeten. Die plekken moeten we koesteren. Ze kunnen overal liggen en overal uit bestaan, van waterput tot wachtlokaal, maar het woord 'focus' komt van het Latijnse woord voor vuurplaats.

Als de verjaardag van het algemeen kiesrecht dus het feestje van de deliberatieve gezinsdemocratie moet worden, dan is het zaak dat wij erbij zijn. Op de eerste rij: rond het eigen knapperende haardvuur. Fijne feestdagen! *

coöperatieve samenleving

Waarden en normen houden heel veel mensen bezig. Zestig procent van de Nederlanders ziet al vele jaren een verval. Het gaat om dingen die ons dagelijks leven direct raken: hufferig gedrag in het verkeer, het ontbreken van beleefde omgangsvormen, een ik-gerichte levensstijl, alleen voor jezelf leven, geen gemeenschapszin, bestuurders die zichzelf verrijken.

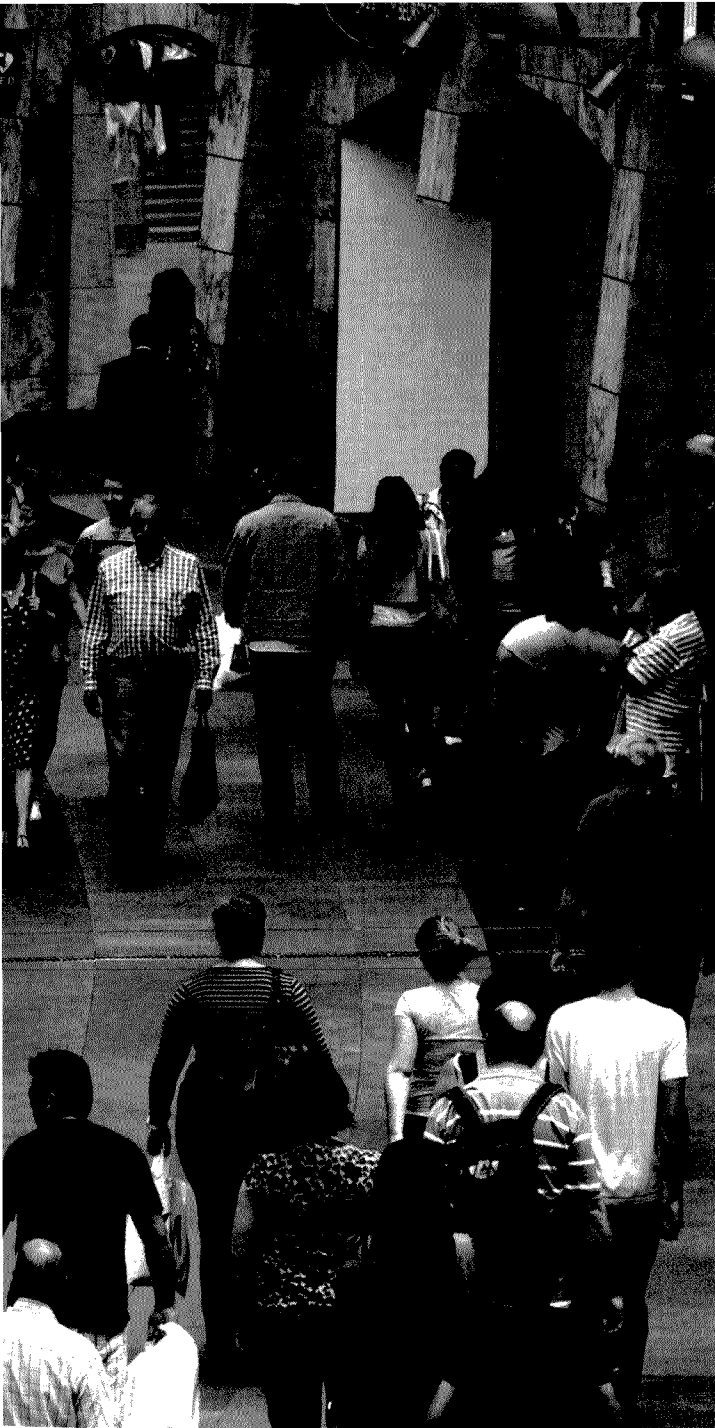
Waarden en normen zijn actueel, bij mensen die ze missen, maar ook bij mensen die zich ervoor inzetten: door opvang van vluchtelingen, jongeren die de marathon lopen voor een goed doel, vrijwilligers van de voedselbank, mantelzorgers.

Waarden zijn de dieperliggende motieven voor onze houding in ons persoonlijk en maatschappelijk leven en in onze politieke standpuntbepaling. Christendemocraten kennen van oudsher een centrale betekenis toe aan waarden en normen. Ze zitten in de genen van het CDA. Christendemocratische leiders hebben ze dan ook altijd

geagendeerd. Vaak verbonden met een specifiek thema. Dries van Agt kwam met het ethisch reveil. Enneüs Heerma pleitte voor meer aandacht voor familie en gezin. En Jan Peter Balkenende won de verkiezingen met een beschavingsoffensief. De vraag is hoe een waarden-georiënteerde politiek er vandaag uitziet.

De mensvisie van het CDA

Het CDA gaat uit van de bijbelse visie op de mens. Daarin zien we dat ieder mens van grote waarde is. Hij/zij is geschapen naar het beeld van God. Ieder mens

heeft dus een onvervreembare persoonlijke identiteit. Hij mag er zijn, is van betekenis, moet tot z'n recht komen. Tegelijkertijd is de mens niet op zichzelf alleen geschapen, maar de mens in de Bijbel is een persoon in relatie tot anderen. Dat is ook het diepste gevoel bij heel veel mensen.

Er is dus een balans in de mensvisie van het CDA. Ieder mens is persoonlijk van grote betekenis (een individu), en tegelijk relationeel met anderen verbonden. Hij vindt z'n diepste ontplooiing niet in zichzelf alleen, maar ook in relatie tot andere mensen. Zo zijn mensen bedoeld,

niet als in zichzelf functionerende individuen, maar als verantwoordelijke personen die in relaties leven: met God, met anderen en met de schepping als geheel. Zo is ieder mens in de CDA-visie dus mededragers van de samenleving.

Loskoppeling van waarden

Om zicht te krijgen op een actuele waarden-georiënteerde politiek is het nodig te kijken naar de maatschappelijke ontwikkelingen die gaande zijn. Globaal zijn er vier ingrijpende transformaties gaande.

In de eerste plaats de opkomst van de informatietechnologie. Internet en sociale media hebben op een ongekeerde wijze de wereld opengelegd en nieuwe mogelijkheden geschapen.

In de tweede plaats is er dominantie van het economisch denken ontstaan en het streven naar meer consumptie. Er heeft een sterke economisering van de samenleving plaatsgevonden. Alle terreinen van het leven tot en met de zorg en welzijn aan toe, worden geformuleerd in economische termen. Zelfs concrete behandelingen en interventies worden bedrijfseconomisch getypeerd. *'We hebben maar drie minuten beschikbaar om uw steunkousen aan te doen, en dan moeten we weer door.'* Het marktdenken is centraal komen te staan in heel het maatschappelijk leven.

Een derde ontwikkeling is het ontstaan van anonieme grootschalige organisatiesystemen op het gebied van zorg, onderwijs en welzijn. Er is daar een overmaat aan bureaucratie en functioneel denken. Onze samenleving is sterk functioneel ingericht. Instellingen op het gebied van zorg, welzijn en onderwijs worden als zakelijke bedrijven gerund. Zij zijn opgegaan in grootschalige 'ondernemingen', geleid door bestuurders en managers met vaak een hulpverlenings-vreemd idioom.

In de vierde plaats is het samenlevingspatroon gewijzigd. Traditionele verbindingen in de zuil waartoe men behoorde zijn weggefallen en de nadruk is komen te liggen op het individu, de autonomie en de zelfredzaamheid.

Al deze maatschappelijke ontwikkelingen hebben als kern dat ze losgekoppeld zijn van leidende waarden en normen. Er is een sterke pragmatiek waarin de maatschappelijke ontwikkeling is losgeslagen van morele ankers. De waarden en de normen worden bepaald door datgene wat technisch mogelijk is, wat economisch rendement oplevert, wat functioneel is, wat *evidence based* is (alleen wat wetenschappelijk bewezen effectief is telt).

Bestaansonzekerheid

Op deze maatschappelijke ontwikkelingen wordt uiteenlopend gereageerd. Dit speelt zich af tussen twee uitersten. Aan de ene kant zien we mensen bij wie een sterk gevoel van onbehagen ontstaat dat naar buiten komt in allerlei vormen van scherpe onvrede. Een klimaat van populisme. In het stemhokje leidt dat tot proteststemmen. Als we dieper naar die stemmen luisteren dan gaat het bij velen ten diepste niet om protest om het protest, maar om onzekerheid door het verlies van een vertrouwde wereld. Een gevoel dat de wereld waarin je woont, niet meer jouw wereld is.

Je kunt er van alles in horen: bestaansonzekerheid, ('zal er voor mij als ik oud ben nog wel zorg zijn?'), een hunkering naar gemeenschapszin van vroeger, boosheid, een gevoel van verlorenheid in een anonieme wereld, desoriëntatie, een eindeloze zoektocht in een wereld van formulieren en grootschaligheid. Kortom: onder de onvrede zit vaak een diep verlangen naar een overzichtelijke wereld.

Aan de andere kant zien we mensen die juist nieuwe initiatieven nemen in een veranderende wereld. Er ontstaat een nieuw engagement, er komen pioniers die werken aan nieuwe perspectieven.

Verbreding van waarden- en normenoriëntatie

De waarden- en normendiscussie moet niet op één thema worden toegespitst. Het gaat om alle levensgebieden (thuis, op school, op het werk, op de sportvereniging), om alle instituties en beleidsterreinen. Geen terrein van het menselijk leven kan zonder een moreel kompas. Het rapport van de metagroep Waarden noemt dit het bevorderen van waardeninclusief denken en handelen.

Natuurlijk betekent dat niet dat de politiek, of het CDA, de moraal kan voorschrijven aan verbanden waarin mensen samenzijn. Dat kan niet, dat moet niet en dat werkt ook niet. Maar wat wij als politieke beweging wel kunnen, is inspireren, stimuleren, een appèl doen op verbanden in de samenleving om tot een morele afweging te komen. Van groot belang is om aan te geven wat de betekenis ervan is voor de kwaliteit van onze samenleving. In zorg- of onderwijsinstellingen, waar de politiek wel randvoorwaarden kan stellen, kan de waarden- en normenoriëntatie op de agenda worden gezet. Het CDA heeft ijzersterke uitgangspunten voor dit waardeninclusief denken en handelen. Die uitgangspunten bestrijken heel het persoonlijke en maatschappelijke speelveld.

Transformatie naar een coöperatieve samenleving

De samenleving waarin dit waardeninclusieve denken en handelen vorm krijgt, typeert het rapport als een coöperatieve samenleving. Je kunt het ook een betrokken samenleving noemen. De coöperatieve samenleving geeft beter aan waar wij voor staan dan de term participatiesamenleving. De participatiesamenleving is een losse slogan van het kabinet-Rutte en is in de ogen van veel burgers gaan functioneren als een dekmantel voor bezuinigingen.

Het model waarmee de christendemocratie naar de samenleving kijkt, zijn de burgers zelf en hun verbanden. Het CDA bouwt op mensen en hun gemeenschappen hun verenigingen, hun kerken, hun gezinnen, hun eigen buurt, hun eigen dorp. Dat maatschappelijk middenveld is in de afgelopen jaren sterk verzwakt en weggevallen. In de coöperatieve samenleving wordt een nieuw maatschappelijk middenveld ontwikkeld. In dat nieuwe maatschappelijke middenveld bouwen burgers hun samenleving zelf op. En de kernwaarde van de coöperatieve samenleving is de betrokkenheid van mensen op elkaar.

Nu het klassieke middenveld grotendeels is verstatelijkt en gedomineerd wordt door marktdenken, zien we nieuwe particuliere initiatieven ontstaan. Energie- en zorgcoöperaties van de mensen zelf. Dat is het nieuwe maatschappelijk middenveld. De opbouw van een nieuwe samenleving vanuit de burgers en hun verbanden vraagt een ingrijpende transformatie.

Het rapport ziet het CDA als leidend in dit transformatieproces en de CDA-waarden als richtinggevend. Het CDA dient deze beweging van een nieuw maatschappelijk middenveld voluit te steunen en ervoor te zorgen dat ze niet verstikt worden door bureaucratie en regels. Dit nieuwe maatschappelijk middenveld sluit aan bij hoe de christendemocratie in de negentiende eeuw zelf is ontstaan als spreekbuis van kleine gemeenschappen die vanuit de eigen overtuiging wilden bijdragen aan de vormgeving van de samenleving. Het waren kleine lokale initiatieven die aansloten bij concrete noden. *

Jan Eerbeek

Jan Eerbeek is oud-gemeenteraadslid en oud-afdelingsvoorzitter CDA Den Haag, oud-hoofdpredikant en gevangenispredikant bij het ministerie van Veiligheid en Justitie en oprichter van Exodus, een landelijk project vanuit de kerken voor opvang en begeleiding van ex-gedetineerden en hun familie.

Bas van de Lange

God Bless

'Bij ieder woord dat we uitspreken, iedere actie die we uitvoeren, weten we dat onze kinderen toekijken.' Deze woorden sprak Michelle Obama tijdens haar indrukwekkende speech die ik mocht bijwonen tijdens de National Convention van Hillary Clinton in Philadelphia op 25 juli. Ze voerde gepassioneerd campagne voor Clinton, waarbij ze opkwam voor een fatsoenlijke samenleving waarin we respectvol met elkaar omgaan, met oog voor wat we achterlaten voor de volgende generaties. Als CDA'er was en is me dat uit het hart gegrepen.

Ik zal er niet omheen draaien: ik had graag de eerste vrouw in het Witte Huis gezien. Niet alleen omdat ze een vrouw is, maar vanwege haar ervaring. En natuurlijk met het oog

op een bestendige trans-Atlantische relatie tussen de EU en de VS. Tijdens ons bezoek aan Philadelphia vertrouwde de in Praag geboren, inmiddels 79-jarige, oud-minister van Buitenlandse Zaken Madeleine Albright ons toe dat ze zo graag drie vrouwen, 'the three amigas', Merkel, May en Clinton in Berlijn, Londen en Washington zou zien. Het heeft niet zo mogen zijn.

Het Amerikaanse volk heeft gekozen. God bless America. De belangrijkste les, namelijk dat mensen boven alles een fatsoenlijke baan willen om voor hun gezin te kunnen zorgen, mag ook aan ons in Nederland en Europa niet voorbijgaan. Voor Europa is het nog niet duidelijk wat de precieze gevolgen van deze uitslag zijn, maar de voortekenen baren velen zorgen.

President Trump zal naar verwachting de banden met Rusland flink aanhalen, net op het moment dat onze relatie met hen onder hoogspanning staat door het optreden van Rusland in Syrië en eerder op de Krim. Ook het feit dat een Amerikaanse president de solidariteitsclausule van de NAVO in twijfel trekt, maakt veel van mijn Oost-Europese collega's terecht zeer nerveus. Al heeft Trump natuurlijk gelijk als hij andere NAVO-landen oproept hun aandeel van de kosten te dragen. Hoe dan ook, het is nu niet meer de vraag óf Europese landen hun defensiecapaciteit moeten versterken, maar of ons dat tijdig lukt en hoe we dat op een

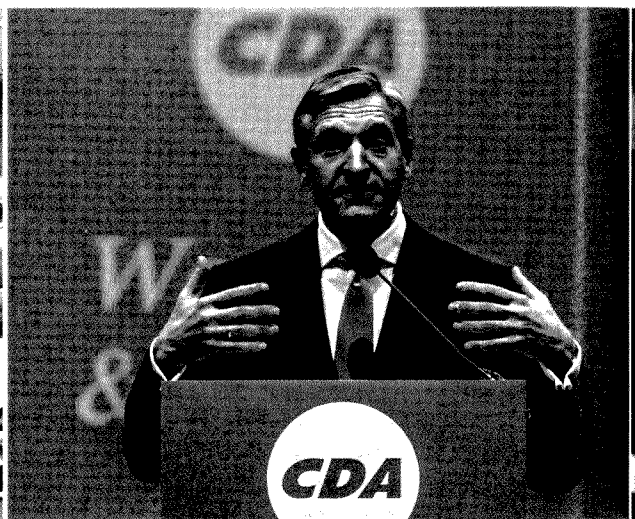
praktische en eerlijke manier doen. Waarbij een besluit om militairen in te zetten wat het CDA betreft altijd in Den Haag, en nergens anders, genomen zal moeten worden.

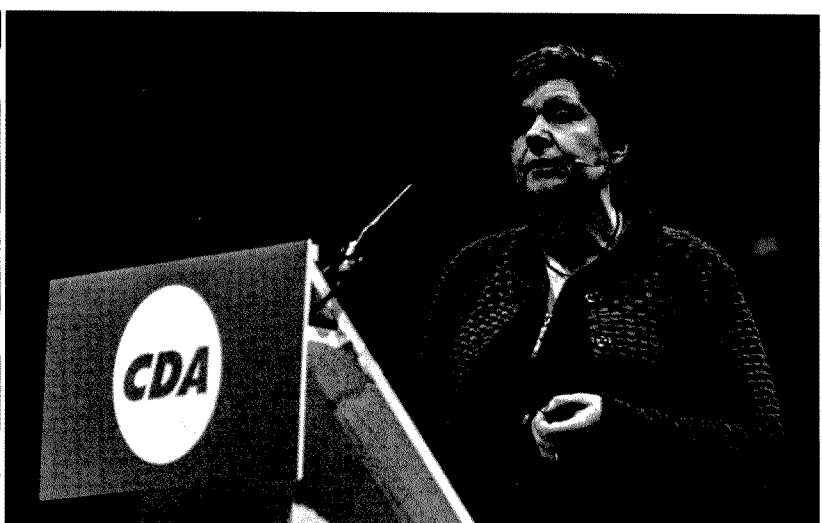
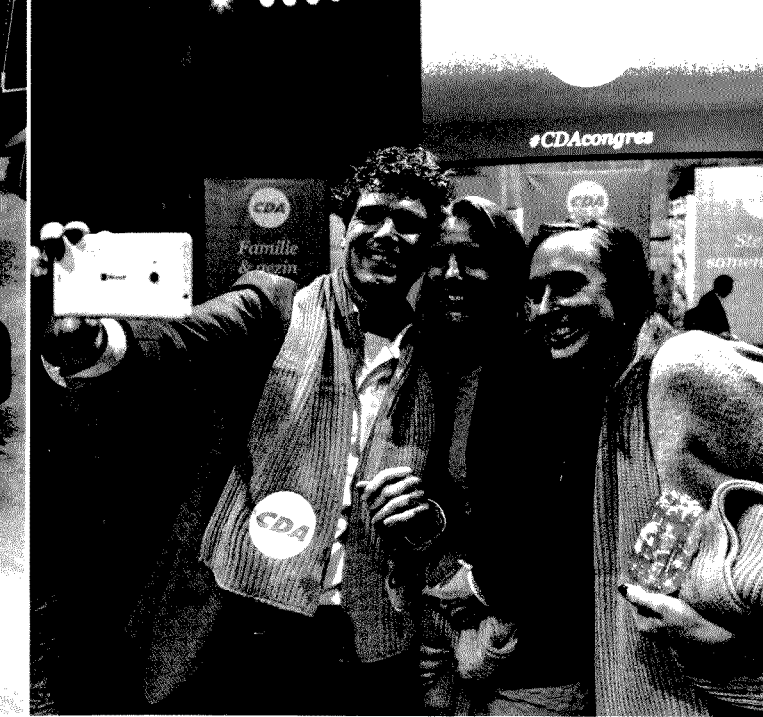
Met een minder voorspelbare partner in Washington, Poetin in Moskou, een zorgelijke situatie in Turkije en brandhaarden in het Midden-Oosten en Afrika is Europa aan alle kanten omringd door onzekerheid en conflicten. Nu is dus zeker niet het moment om je als Europese landen tegen elkaar uit te laten spelen. Een sterke Europese Unie is van groot belang. Maar dan wel een Unie die zich richt op hoofdzaken die echt tellen voor alle Nederlanders en Europeanen: banen, veiligheid en fatsoen. Daarvoor moet ook het nodige veranderen in Europa zelf, op een moment dat Brexit en het Oekraïne-referendum laten zien dat samenwerking over de grenzen heen de tijdgeest niet mee heeft. We zullen hiervoor buiten de gebaande paden moeten gaan en moed moeten tonen. Dát is de enorme uitdaging waar we met zijn allen voor staan. Ik sluit dan ook af met een welgemeend 'God bless Europa'.

CHV Noordkade

Fotografie Leonard Walpot

Op zaterdag 12 november was CHV Noordkade in Veghel het decor van het CDA-partijcongres. Tijdens dit congres werd de kandidatenlijst voor de Tweede Kamerverkiezingen vastgesteld. De locatiekeuze hing samen met de gemeentelijke herindelingsverkiezingen in St. Oedenrode, Schijndel en Veghel die op 23 november plaatsvonden. Per 1 januari 2017 gaan deze drie gemeenten samen verder onder de naam Meierijstad. Na afloop van het congres was er een winters stampotbuffet.

Reportage

CDJA'ers op missie bij Defensie

Een kleine twintig bestuursleden van politieke jongerenorganisaties nam dit najaar deel aan een bivaktweedaagse bij Defensie. Om te ervaren wat het betekent militair te zijn en om in gesprek te gaan over de omstandigheden waar de krijgsmacht mee te maken heeft.

Tekst **Marcel Migo** | Fotografie **Evert-Jan Daniels**

Ook het CDJA vaardigde twee bestuursleden af: vicevoorzitter Ard Warnink en dagelijks bestuurslid Communicatie & Campagne Tom van den Brink. Locatie: de Oranjekazerne in Schaarsbergen, bij Arnhem. Ze kregen vooraf geen programmaboekje mee, wel een tijdstip waarop ze zich moesten melden. En een paklijst (goede wandelschoenen, warme trui, etc.).

Aanmaakhavermout

Tom: 'De kennismaking was al meteen indrukwekkend. Drie korporaals heetten ons welkom. Daarna haalde een legervrachtwagen ons op en werden we vervolgens voorgesteld aan vijftien instructeurs.' Uiteraard moesten ze daarna in legertenten hun eigen bedden opmaken. En ze kregen rantsoen. Ard: 'Heel interessant. Ze vertelden erbij wat militairen aan levensmiddelen meekrijgen als ze op missie gaan.' Tom: 'Dingen als aanmaakhavermout en zo. En één biertje!'

De volgende ochtend volgde de eerste echte oefening: ze kregen schietinstructies. Met echte geweren, maar met virtuele doelen. Een goede aanleiding om met militairen te spreken over hoe dit 'in het echt' is. Tom: 'Het eerste schot is zó bepalend. Alleen al vanwege de ethische

afweging daarachter: wanneer kies je ervoor op een mens te schieten?'

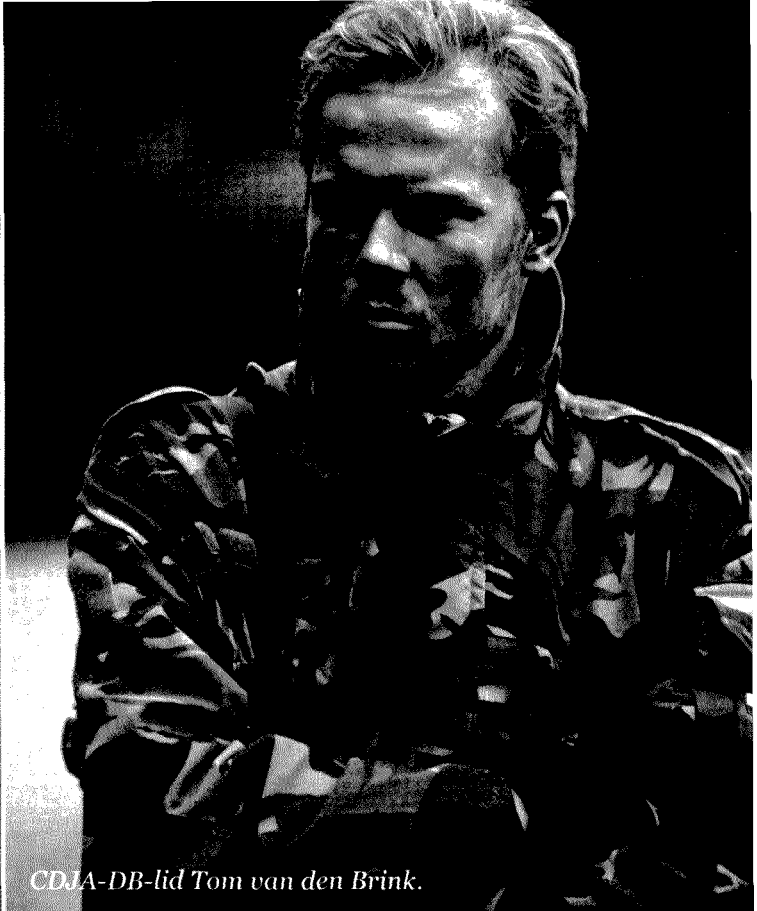
Er was in het programma ruimte hierover te spreken. Tom: 'Maar de instructeurs waren tegelijk heel streng in de manier waarop ze ons de instructies gaven.' Dat had mede als doel om de deelnemers te laten ervaren hoe gedisciplineerd het militaire leven is: in zeer korte tijd moesten allerlei handelingen worden verricht. 'Je bed opmaken moest in drie minuten bijvoorbeeld.'

Simulatieopdracht

Wat heeft de meeste indruk gemaakt? Tom: 'Dat was een simulatieopdracht. De groep werd in twee eenheden verdeeld. We kregen de opdracht op een slagveld twee gewonden te vinden, hun wonden provisorisch te verzorgen en vervolgens allemaal veilig een helikopter te bereiken.' Ard: 'Het was echt niet te doen!' Vooraf kregen ze een korte cursus geneeskunde en een taakverdeling. 'Die simulatie was ontzettend heftig en realistisch. Mortiergeluiden, wind, geuren, een auto die in de brand stond, chaos.' In die hectiek, in vijandelijk gebied, moesten ze op zoek naar de gewonden: acteurs die bepaald rolvast waren.

Vicevoorzitter Ard Warnink bij aankomst.

CDJA-DB-lid Tom van den Brink.

Jullie hebben zo ongeveer alles fout gedaan wat je fout kon doen, maar de opdracht is geslaagd!

Beide groepen slaagden zowaar in hun missie. Tot verbazing van de instructeurs: 'Jullie hebben zo ongeveer alles fout gedaan wat je fout kon doen, maar de opdracht is geslaagd!'

Het weekend stond bol van de taken en opdrachten, zoals wachtlopen (althans dat was de bedoeling, onze CDJA'ers waren tot hun schaamte niet wakker geworden) en grensverleggende opdrachten op grote hoogte. Op vijftieng meter hoogte moesten ze over een evenwichtsbalk - en halverwege, om het niet te makkelijk te maken, een rekensom oplossen. Ard: '15 keer 15 min 15. Ik kreeg het op dat moment niet voor elkaar!'

Wat heeft het weekend beide CDJA'ers opgeleverd? Ard: 'Ontzettend veel. Het was bijzonder om te ervaren hoe zo'n divers ongeregeld zootje jonge politici binnen no time meeding in de discipline. Om kwart voor zes

's morgens waren we allemaal fanatiek aan het ochtendgymnastieken. En we leerden - redelijk goed - in de houding staan. Bovenal hebben we heel waardevolle, indringende gesprekken gevoerd, met militairen die op missie zijn geweest. Stuk voor stuk verhalen die binnenkomen. En die mijn respect voor de krijgsmacht nog verder hebben vergroot. Ik vond het best triest te vernemen dat militairen dat respect vanuit onze samenleving lang niet altijd ervaren.' Dat heeft wat hem betreft ook te maken met wat je er in financiële zin als land voor over hebt.

Tom: 'Ik vond de militaire dienstplicht eerlijk gezegd altijd een moeilijke kwestie. Nu realiseer ik me meer hoe vormend het voor je kan zijn. Het is een plek waar je je als mens enorm kunt ontwikkelen.'

Ard: 'Het was een mooi evenwichtig programma. Ik was al voor de dienstplicht, maar nu nog meer. Jongeren van nu hebben zo ontzettend veel vrijheid, dat ze daardoor soms door de bomen het bos niet meer zien. Het leger kan zorgen voor discipline en houvast. Ik zeg er wel bij: het moet wel nut hebben, geen bezigheidstherapie zijn. Als je de dienstplichtigen alleen opdracht geeft de tank net zo vaak over te schilderen tot hij niet meer open kan, dan heeft het natuurlijk geen zin.' •

Gedeputeerde Sietske Poepjes zet zich in de provincie Friesland in voor het behoud van het Fries.

Tekst Floris Plak

'Fries is een eeuwenoude taal. Generaties mensen hebben zich hiermee uit kunnen drukken: discussiëren, liefhebben, schelden, zingen, bidden. Dit is een taal waarin en waarmee mensen leven. Het is belangrijk dat we deze prachtige taal doorgeven aan volgende generaties.'

De Friese taal is volgens Poepjes van groot belang bij het opvoeden van Friese kinderen. Niet alleen stimuleer je de meertaligheid van het kind, doordat het zich in meerdere talen kan uitdrukken, je geeft ook een signaal af, vindt ze. 'Door in te zetten op de Friese taal, laat je de wereld zien dat je loyaal kunt zijn aan twee verschillende talen, zonder dat zij op gespannen voet staan met elkaar. De wereld dreigt soms één grote monocultuur te worden. Alles begint op elkaar te lijken: kleren, eten, drinken, taal. Met iets van jezelf, geef je de wereld wat meer kleur.'

'Fries - een prachtige taal die niet verloren mag gaan'

Het Deltaplan Frysk versterkt de positie van de Friese taal op kinderdagverblijven, scholen en consultatiebureaus. De provincie Friesland helpt mee de Friese taal toekomstbestendig te maken en investeert daarom fors in bijvoorbeeld de ontwikkeling van onderwijsmethoden en literatuur.

In 2018 is Leeuwarden culturele hoofdstad van Europa, een uitstekend moment om ook bezoekers kennis te laten maken met de schoonheid van de Friese taal, wat Poepjes betreft.

MERGELRIJK

Valkenburg

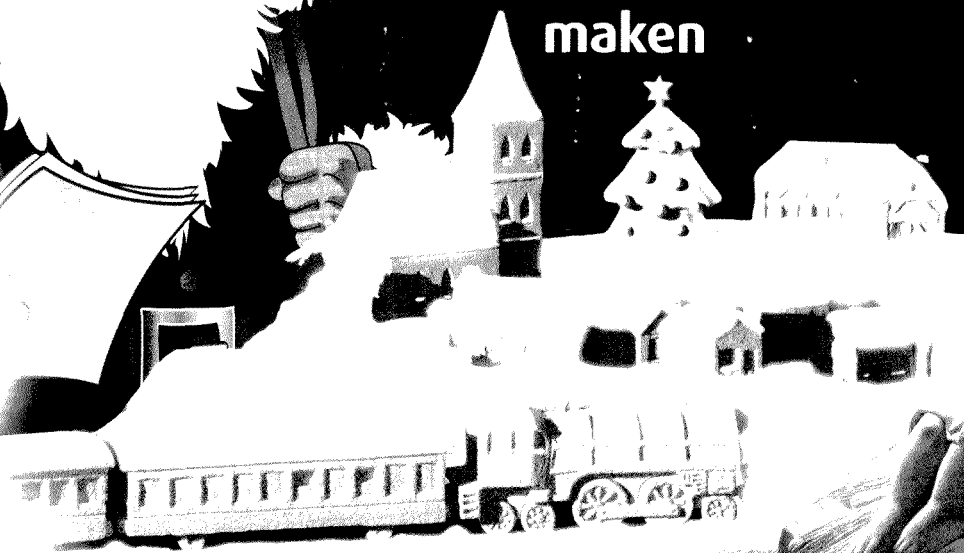
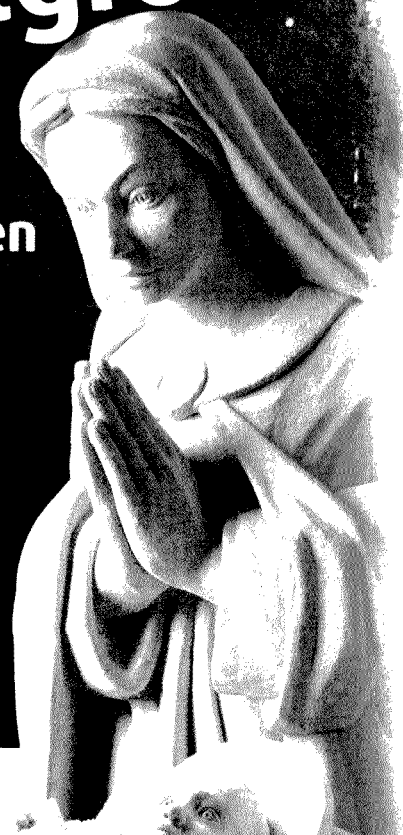
De leukste kerstgrot!

Mergelbeelden

Historie van mergel en grotten

Kerstverhaal
van de mergeltekenaar

Zelf kerstsouvenir
maken

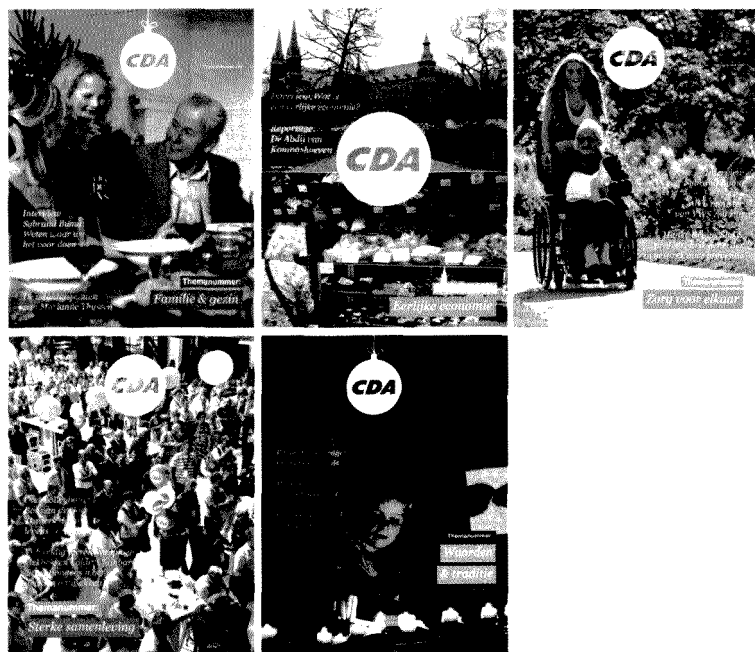
zie: www.mergelrijk.nl

Keuzes voor een beter Nederland

Op 14 januari beslisten we met elkaar over het definitieve verkiezingsprogramma. Aan het programma hebben nog nooit zoveel van onze leden meegedacht en meegewerkt! 'Keuzes voor een beter Nederland' is met recht een programma dat uit de partij omhoog gekomen is.

Niet alleen door de CDA1000 begin september, maar ook door de bijdragen van alle visiegroepen, themagroepen, het WI, individuele leden en betrokken bedrijven en organisaties.

Het programma is gegroepeerd rondom vijf thema's. Vijf thema's die wij als CDA belangrijk vinden, pijlers van de samenleving. 'Waarden en traditie', 'Sterke samenleving', 'Familie en Gezin', 'Zorg voor elkaar' en 'Eerlijke economie'. Niet geheel toevallig ook de thema's van dit blad het afgelopen jaar.

Sterke samenleving

- een dienstplicht voor alle jongeren
- nieuw kiesstelsel met regionale kandidaten
- laagdrempelige maar verplichte integratie
- structurele verhoging van defensiebudget
- zorgbonus voor mantelzorgers die minder gaan werken
- verbetering ouderenzorg
- investeren in en ruimte voor professionals
- één overzichtelijke standaardpolis door alle verzekeraars

Eerlijke economie

- alle gebouwen in 2035 CO2-neutraal
- één basisverzekering voor arbeidsongeschiktheid voor alle werkenden
- kortere loondoorbetaling bij ziekte door werkgevers, wel private regeling
- minister voor landbouw, natuur en voedsel

Familie en gezin

- meer financiële armsgslag voor gezinnen door nieuw belastingstelsel
- compensatie voor ouderen met een klein pensioen
- terugdraaien leenstelsel
- het belang van het kind bij een echtscheiding voorop door mediator

Een gezond kind krijgen, dát is pas een kerstcadeautje

Bevallingskit
€10,-

Een veilige bevallingskit, schoon drinkwater, mazelenvaccins, geen voor de hand liggende kerstcadeautjes, maar wel van levensbelang voor onze patiënten. U kunt ervoor zorgen dat deze belangrijke hulp geboden wordt, door een symbolisch kerstpakket te vullen met hulpgoederen.

Ga naar artsenzondergrenzen.nl/kerstcadeau/cda

Verenigingsleven voor steun in goede en slechte dagen

Tekst **Marloes Metaal**

In de Middeleeuwen werd de orde en veiligheid in steden en dorpen bewaakt door schutterijen. Deze ordediensten bestonden uit vrijwilligers, en hadden als doel om hun stad of dorp te beschermen en verdedigen en intern de orde te handhaven. In die zin zijn ze de voorlopers van de huidige politie en brandweer. Ze hadden ook een ceremoniële rol, bij het begeleiden van processies en hoog bezoek bijvoorbeeld. In de achttiende eeuw werd het leger en de gendarmerie opgericht en werden schutterijen meer gezelligheidsverenigingen met een ceremoniële taak vanwege hun verbondenheid met de plaatselijke kerk, bewoners en tradities. Het schieten werd een sport, waar wedstrijden in werden georganiseerd tussen de schutterijen; de zogenaamde schuttersfeesten. In Nederlands en Belgisch Limburg zijn nog ongeveer 180 schutterijen.

Samen een gemeenschap

Kamerlid **Martijn van Helvert** is beschermheer van de Schutterij Broederschap van St. Jan in Nieuwstadt, Limburg. 'Ik was al vroeg nauw betrokken bij het verenigingsleven in ons dorp. Ik was lid van de harmonie en de voetbalclub, was misdienaar in de kerk, lid van het jeugdkoor, ik ging met mijn vader altijd kijken naar het Konings-

vogelschieten van de schutterij. In de jaarlijkse processie liepen al die verenigingen mee en zag je heel duidelijk op straat dat het verenigingsleven meer is dan een optelsom van mensen bijeen. Het is een product van mensen die samen een gemeenschap vormen.'

'Ik was zeer vereerd toen de schutterij mij een aantal jaar geleden vroeg of ik beschermheer wilde worden. Schutterijen zijn een gemeenschapsverband, waarin families lid zijn en daarmee in goede en slechte dagen elkaar ondersteunen. Het behoud van de culturele waarde van deze verenigingen ligt in de hand van deze leden en vrijwilligers.'

Een beschermheer treedt af en toe op als boegbeeld van de schutterij en kan adviseren en steunen bij de uitvoering van activiteiten. 'Daarnaast kan de beschermheer af en toe een rondje geven en kan hij een bescheiden bijdrage leveren in de onkostendekking. Die activiteiten kunnen overigens behoorlijk groot zijn. We zijn in Nieuwstadt net begonnen met de organisatie van het Zuid-Limburgs Federatiefeest in 2018. Op dit festijn verwachten we in één week ongeveer dertigduizend bezoekers en de organisatie draait volledig op vrijwilligers.'

'In november waren we met ongeveer honderd schutters in Rome. Op de foto sta ik voor de basiliek van Sint Paulus buiten de Muren, geflankeerd door enkele vaandeldragers. In vol ornaat liepen we door de stad. De beschermheilige van de schutterijen is de heilige Sebastianus. Hij ligt net buiten de muren van Rome in catacomben begraven. We hebben zijn graf en de catacomben bezocht.'

'In de Sint Pieter vierden we met tweeduizend andere Nederlandse pelgrims een Heilige Mis. Na de mis zou de paus komen om de Nederlanders en met name de schutters te begroeten. De schutters, in vol ornaat wederom, hadden ook de vaandels van zestien schutterijen meegenomen, waar de paus overheen zou lopen, als een tapijt. Alleen staatshoofden en de paus mogen dat. De paus stond minutenlang naar de vaandels te kijken, zegende hen en de schutters en zei dat ze te mooi waren om op te lopen. De nederigheid die de paus predikt, droeg hij zo wederom op fantastische wijze uit.'

Nieuw: *Contributie 2017*

Het partijcongres heeft op 12 november 2016 de contributie 2017 vastgesteld en besloten dat de contributie niet verhoogd wordt. Kunt en wilt u meer bijdragen, dan is uw extra vrijwillige bijdrage zeer welkom.

Wanneer ontvangt u ons betaalverzoek?

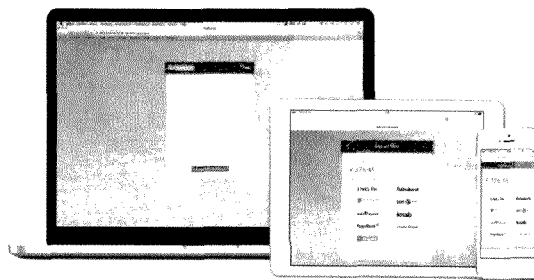
U ontvangt tussen 8 en 15 december per e-mail het contributieverzoek. Leden die we niet per e-mail kunnen bereiken of die hebben aangegeven liever een papieren acceptgirokaart te willen, krijgen het betaalverzoek per post.

U ontvangt geen betaalverzoek als u:

- per automatische incasso betaalt. Wij incasseren jaarincasso's rond 27 januari 2017, kwartaalincasso's rond 27 januari, 27 april, 27 juli en 27 oktober en maandincasso's rond de 27e van elke maand.
- lid bent van het CDA en de CDA-bestuurdersvereniging. U ontvangt uw betaalverzoek in maart 2017.
- lid bent van het CDA en het CDJA. U ontvangt uw betaalverzoek in maart 2017.

INFORMATIE

In het betaalverzoek dat we per e-mail versturen staat een link om de contributie te betalen. Als u daar op klikt, komt u op deze pagina:

Na het invullen van het bedrag klikt u op 'Betaal met iDEAL'.

Voor vragen kunt u op werkdagen tussen 8.30 en 17.00 uur bellen met de Ledendesk, (070) 342 48 20. Een e-mail sturen kan ook: leden@cda.nl
De Ledendesk is van 26 tot 30 december 2016 gesloten.

Minimumcontributie 2017

Lid*	€ 70,00
Meerpersoons-lid (2e en volgende lid op hetzelfde adres)	€ 24,00
Proeflid	€ 19,95 tot 1 januari 2018
Combinatielid CDA/ CDJA tot 27 jaar	€ 21,00
Combinatielid CDA/ CDJA 28 jaar	€ 40,00
Combinatielid CDA/ CDJA vanaf 29 jaar	€ 70,00

*Voor leden met een laag inkomen geldt een speciaal kortingstarief. Informeer bij de Ledendesk naar de mogelijkheden.

'Modern naoberschap kan aanstekelijk werken'

Haar stem is wat hees vanwege een hardnekkige verkoudheid. Toch heeft Tanja Abbas net in het dorpshuis van Ruurlo lang gesproken over modern naoberschap. De burenhulp lijkt iets van vervlogen tijden, maar is juist springlevend.

Tekst **Kees Bos** | Fotografie **DUTCHFOTO**, Lawrence Mooij

Tanja Abbas, bestuurskundig onderzoeker uit het Gelderse buurtschap Barchem, heeft al lang een fascinatie voor 'naoberschap'. Ze schreef er in 2012 een veelgelezen boek over, *Modern naoberschap: hype of houvast*, samen met Linda Commandeur uit Groenlo. Sindsdien hebben de vrolijke dames al tientallen lezingen gegeven, van de Wadden tot Zuid-Limburg.

'We zien veel warme voorbeelden van naoberschap: mensen helpen elkaar, pakken samen dingen op, vieren en rouwen samen. Zonder dat het dwingend is. Dat leeft enorm, zeker in de regio's Achterhoek en Twente.' Een voorbeeld van mooi naoberschap zag Abbas in Delden (Twente). Daar was een oude pastorie leeg komen te staan. 'Een groep vrijwilligers heeft dat gebouw nu overgenomen, omdat ze merkten dat er behoefte was aan

stervensbegeleiding. Heel mooi dat omwonenden zelf zulke hulp regelen, van 'onderaf', dus niet opgelegd door de overheid.'

Abbas en Commandeur vroegen zich af hoe het kan dat er nog zo'n hechte band is. In deze tijd gaat veel contact toch via facebook, twitter en andere sociale media. 'Het blijkt dat er toch niets boven echt contact gaat: gewoon een echt mens spreken. Sociale media zoals twitter en facebook kunnen dat contact wel ondersteunen, maar niet vervangen.'

Lange geschiedenis

De oorsprong van het naoberschap gaat ver terug. Al voor de middeleeuwen moesten de boeren op de arme zandgronden in Oost-Nederland hard werken om iets te verbouwen. Samenwerken was een economische noodzaak. Wat de onderlinge band nog versterkte, is dat de bewoners er ongeveer dezelfde stand hadden: er was niet zo'n sterke hiërarchie tussen de boeren.

'De economische band tussen de 'boeren-buren' breidde uit naar hulp bij geboortes en overlijden. Dat heeft zich ontwikkeld tot sociale structuren, met normen: de naoberschap. Die zijn nu eigenlijk niet meer nodig. Een boer kan hulp inroepen van een professionele loonwerker in plaats van zijn burenen te bellen. Maar de structuur is gebleven,

zeker omdat er weinig verloop was onder de bewoners van het Oosten van Nederland.'

De structuren staan wel onder druk, erkent Abbas. Het verloop van de bevolking in Oost-Nederland neemt toe: kinderen vertrekken naar de Randstad om daar te studeren of te werken, boerenbedrijven stoppen en worden verbouwd tot woonhuizen. 'Of daardoor het naoberschap zal verminderen is moeilijk te voorspellen. De oude vorm zal verdwijnen, nieuwe structuren zullen zich ontwikkelen. Ik zie een intrinsieke motivatie bij mensen: de wens tot samenwerken komt van binnenuit. Ik ben een positief mens. Ik denk dat naoberschap altijd in de harten van de mensen zal blijven. De sociale binding is zo oud als de weg naar Rome.'

Is naoberschap gebonden aan Oost-Nederland?

'Sommige dingen zijn makkelijker op te pakken in het oosten. Het zit daar kennelijk in de genen. De regio scoort bijvoorbeeld ook goed met banen voor mensen met arbeidsbeperkingen. Niet dat het een verdienste is, want in deze regio is het vrij normaal dat we ons bekommeren om onze medemens.

Ik denk dat naoberschap overal voorkomt. Ook in de stad is het herkenbaar. In bijvoorbeeld Utrecht of Amsterdam zien we dat ouders of burens elkaar helpen: met het ophalen van kinderen, of andere zaken. We zien het ook buiten Nederland. Ik was recent op het platteland

in Roemenië, de mensen zijn daar erg op elkaar aangewezen. Ze helpen elkaar.'

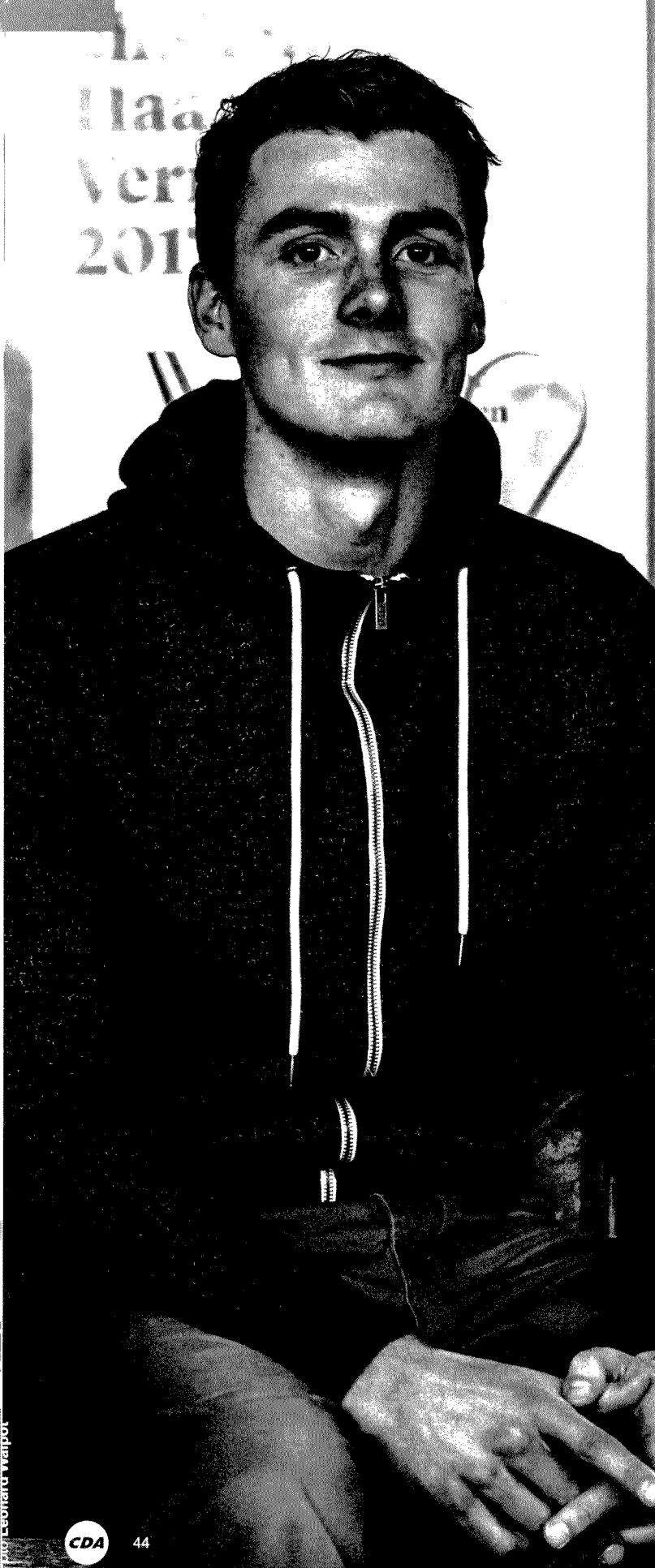
Is naoberschap een oplossing voor bezuinigingen, bijvoorbeeld in de zorg? 'We zien wel dat het individualisme groeit: het idee dat we vooral voor onszelf moeten zorgen, want de overheid doet het niet meer. Politici zeggen dat de mensen dingen best zelf kunnen doen. Maar bij naoberschap is het juist zo dat het niet gaat om plannen van de overheid uit te voeren: het zijn initiatieven van bewoners zelf om anderen helpen, zonder de boel over te nemen.'

'Ik ben zelf als bestuurskundige opgegroeid met het begrip 'verzorgingsmaatschappij': de overheid zou voor ons zorgen van wieg tot graf. Maar mensen kunnen ook best dingen zelf. Het is ongelooflijk hoe de overheid soms juist mooie initiatieven die van eigen kracht en samenwerking uitgaan kan tegenhouden. Dan voelen bewoners zich in de steek gelaten. Kortom: maatwerk is het beste.'

Hans van den Broek

De voormalige buurman van Tanja Abbas is Hans van den Broek, de oud-minister van Buitenlandse Zaken en voormalig EU-commissaris. Ondanks alle buitenlandse avonturen, voelde Van den Broek zich direct thuis in de Achterhoek. Van den Broek zegt in het boek: 'Ik zie het naoberschap geenszins als een verplichting, maar veeleer als een bijzondere vorm van medemenselijkheid. Ieder mens die voldoende sociaal gevoel heeft, zal een ander helpen als het nodig is.'

Tanja Abbas vindt de omschrijving van de CDA-coryfee treffend. 'Je kunt zeggen: het is fijn als iedereen zich opstelt als een goede buur. Maar je kunt het niet afdwingen of opleggen. Alles wat je oplegt, werkt gewoon niet. Het enige wat je kunt is zelf het goede voorbeeld geven. Met positieve verhalen en initiatieven. Het naoberschap kan aanstekelijk werken!'

Nieuw lid

Naam Yannick Six

Leeftijd 22 jaar

Woonplaats Oudewater

In het dagelijks leven Student

Beschrijf jezelf in vijf woorden

Rustig, geduldig, positief, betrokken en gemotiveerd

Wat doe je in het dagelijkse leven?

Ik loop stage bij de CDA-bestuurdersvereniging. Daarnaast ben ik ook actief bij de lokale CDA-afdeling in Oudewater, als fractie-assistent. Verder sport ik graag en vind ik het leuk om te schaken.

Wat verwacht je van het lidmaatschap?

Het CDA zet zich in voor het versterken van de onderlinge verbondenheid in de samenleving. Dit vind ik erg belangrijk; het gaat niet alleen maar om jezelf. Ik vind dat het CDA een passend antwoord heeft op het soms doorgeslagen individualisme.

Ik verwacht dat ik door het lidmaatschap ook daadwerkelijk zelf mee kan beslissen over de koers van het CDA binnen mijn eigen gemeente en provincie. Daarnaast zijn de activiteiten die voor leden worden georganiseerd natuurlijk leuk!

Obama vind ik een inspirerend leider. Hij heeft zich de afgelopen jaren - in mijn ogen - enorm ingezet voor het verenigen van een verdeeld Amerika. Daarnaast vind ik Winston Churchill uniek en briljant. Ik heb laatst het boek 'De Churchillfactor' gelezen, waarin mooie verhalen staan over zijn politieke incorruptie en enorme drankgebruik, maar ook over zijn pioniersrol in de gezondheidszorg, het onderwijs en sociale zekerheid.

Ruth Peetoom

Vertrouwen

Foto Leonard Walpot

De decemberdagen zijn momenten van reflectie en bezinning. Ikzelf hoef niet lang na te denken wat ik daarvoor het belangrijkste thema vind op dit moment: vertrouwen. We hebben in Nederland lang geleefd met het idee dat vertrouwen vanzelfsprekend is. Dat is het niet. En nu, nu het afbrokkelt en aangevochten wordt, merken we hoe essentieel het is. Voor ons samenleven en voor de manier waarop we dat gezamenlijk leven organiseren.

Wantrouwen is niet nieuw

Dat er wantrouwen is in de richting van de politiek en politici is niet nieuw. Dat politici zakkenvullers zouden zijn is een verwijt dat zo oud is als de democratie zelf. Er is natuurlijk die enkele uitzondering waarin het fout gaat, en waarin het

soms goed fout gaat, maar door de bank genomen wil ik stellen dat politici mensen zijn die hard werken voor de publieke zaak omdat ze idealen hebben en die waar willen maken. Dat kost tijd en energie, en als gevolg van het wantrouwen in de politiek staat voor je het weet ook je reputatie nog eens op het spel. Als je snel groot en rijk wilt worden kun je beter wat anders gaan doen dan de politiek in gaan. Maar, hoe onterecht ook, het wantrouwen bestaat, en als politicus kun je niets anders doen dan je werk goed doen en betrouwbaar en benaderbaar zijn - kortom, laten zien dat je het vertrouwen waard bent.

De afgelopen jaren zijn er veel incidenten geweest die het wantrouwen in de politiek hebben versterkt. Het wantrouwen is echter inmiddels veel breder verspreid dan alleen richting de politiek. Politie, rechters, het Centraal Planbureau, de Belastingdienst - de ikonen van onkreukbaarheid van indertijd liggen nu onder vuur en incidenten zijn algauw aanleiding tot een algemeen negatief oordeel. Daarnaast zijn slechte ervaringen met bijvoorbeeld de gemeente voor sommigen reden om alles wat overheid is af te schrijven. Bij een werkbezoek vertelde de directeur van een praktijkschool in Emmen ons eens dat ondanks

alle inspanningen om ouders rechtstreeks te benaderen en bezoeken er weinig vertrouwen is in de school, net als in de dokter of de maatschappelijk werker.

Beloven wat je waar kan maken

Waar begin je dan? Wantrouwen is als gif, als het iets infecteert, wordt vaak de hele omgeving aangetast. En zonder vertrouwen komt het niet goed. Ik geloof toch uiteindelijk in mensen. In persoonlijke aandacht. In beloven wat je waar kan maken, niet meer en niet minder. In het werkelijk delen van zorgen opdat mensen het gevoel hebben 'hij begrijpt mijn gevoel' of 'zij gaat voor ons'. En, heel belangrijk en onderscheidend van alles wat populistisch is, het bieden van echt perspectief. Daar ligt het begin van herstel van vertrouwen. Ik wens u ook in dat opzicht een goed 2017!

Portret

CDA'er JanWouter van Wijngaarden is voorzitter van de Stichting Gerard David in Oudewater. Deze stichting heeft als doel de schilder Gerard David aan de vergetelheid te onttrekken en opnieuw te eren.

Tekst **Yannick Six**

Gerard David, één van de grote Vlaamse Primitieven, werd omstreeks 1455-1460 in Oudewater geboren. In 1484 vestigde hij zich als meester-schilder in Brugge. Het schilderen van landschappen als onafhankelijk genre heeft door hem een sterke impuls gekregen. Gerard David stierf in 1523 en werd in de Onze-Lieve-Vrouwekerk van Brugge begraven.

Zijn schilderijen hangen over de hele wereld, verspreid over grote en wereldwijd bekende musea. Maar in Oudewater was hij lange tijd vergeten. Die belangstelling keerde echter terug toen het 750-jarig bestaan van Oudewater (in 2015) werd gevierd. Na dat feestjaar is

de Stichting Gerard David Oudewater opgericht om een permanente (buiten)expositie van werken van de schilder te bewerkstelligen. Het gaat om fotografische replica's, op ware grootte, van verschillende schilderijen.

De stichting heeft intensief contact met musea in onder andere Sint-Petersburg, New York, Parijs en Londen om aan de benodigde beeldrechten van de schilderijen te komen.

'Gerard David na zes eeuwen terug in Oudewater'

Toen JanWouter van Wijngaarden CDA-wethouder was in Oudewater (2010-2014) waren er al plannen om Gerard David weer onder de aandacht te brengen in de Utrechtse stad. Tijdens een werkbezoek in Brugge gaf een conservator van het Groeningemuseum uitleg over Gerard David. Na dit bezoek begon Van Wijngaarden zich echt te interesseren voor de in Oudewater geboren schilder: 'Ik besepte dat veel bewoners van Oudewater, en ik hoorde daar ook bij, niet weten wat voor groot kunstenaar de stad heeft voortgebracht.'

Het werd voor Van Wijngaarden een doel om de Oudewaterse samenleving (opnieuw) kennis te laten maken met de schilder. Van Wijngaarden merkt op dat er inmiddels een bepaalde trots is ontstaan in Oudewater rondom Gerard David. Veel inwoners van Oudewater verlenen hun medewerking aan de stichting. Zo stellen mensen hun huis beschikbaar als plek waar een schilderij aan de gevel mag komen hangen. Er zijn ondertussen meer plekken beschikbaar dan er schilderijen zijn.

Van Wijngaarden: 'Hier krijg ik enorm veel energie van. Gerard David is terug in zijn geboortestad, een naam in een bijzonder stadje om nooit te vergeten.'

Alle kleuren

van de regenboog

Na de moord op Theo van Gogh in 2004 is de sfeer in Nederland slecht. Een aantal creatieve Nederlanders bedenkt een plan om respect bovenaan de publieke agenda te krijgen. Het plan lukt! Anderhalf miljoen Nederlanders dragen een oranje polsbandje met de tekst Respect 4 all.

Tekst Thijn van Veghel | Fotografie ANP (Martijn Beekman)

Het is premier Balkenende die symbolisch het eerste polsbandje krijgt overhandigd. Hij koopt vervolgens een aantal dozen en trakteert alle ministers en de bezoekers van de CDA-nieuwjaarsbijeenkomst op een bandje. Niet alleen in Den Haag slaat de actie aan, want heel Hilversum kleurt oranje. Het plan van de initiatiefnemers lukt: het is cool als je een oranje polsbandje draagt!

Lance Armstrong

Mark Blaisse, één van de initiatiefnemers van toen, stelt dat iedereen een polsbandje kan dragen. Terwijl een pet of een ander kledingstuk niet voor iedereen cool genoeg is. Het past ook in een tijd dat polsbandjes populair zijn. 55 miljoen mensen droegen wereldwijd het gele livestrong-bandje om geld in te zamelen voor de strijd tegen kanker. Het is dus Lance Armstrong die de trend zet om bandjes te dragen met een boodschap die de wereld moet verbeteren.

Alleen in Nederland had je in 2004 en 2005 al gele, oranje, rode, blauwe, roze, witte en zwart-witte bandjes die ieder een eigen boodschap hadden. Geel is tegen kanker, oranje voor respect, rood tegen geweld, blauw voor de tsunami-slachtoffers, roze is voor meer tolerantie voor homoseksuelen, wit tegen armoede en zwart-wit tegen racisme. Er ontstaan zelfs problemen wanneer verschil-

lende goede doelen voor dezelfde kleur kiezen. Zowel het COC als de Borstkanker Vereniging kiezen voor roze. Veel goede doelen beseffen hoe aantrekkelijk deze hype is. Naast het uitdragen van een boodschap blijkt het ook een goed verdienmodel te zijn. De bandjes kosten meestal 1 euro per stuk, waarvan 60 eurocent naar een goed doel gaat. Zo halen de oranje respect2all-bandjes in totaal acht ton op. Het geld gaat onder andere naar buurtvoetbaltoernooien.

Kritiek

Er is ook kritiek op de bandjes. Want wat is een boodschap nog waard als je na twee weken weer een ander bandje draagt met een totaal andere boodschap? Het is mooi dat vooral kinderen een bepaalde boodschap uitdragen, maar na een tijdje is iedereen de bandjes vergeten en draagt alleen Mart Smeets op televisie een geel livestrong-bandje. En ook hij doet zijn polsbandje uiteindelijk af na de dopingbekenntnissen van Armstrong.

Het is hoe dan ook ontzettend waardevol dat miljoenen Nederlanders in roerige tijden een boodschap van hoop wilden uitdragen. Helaas leven we in december 2016 nog steeds in een roerige wereld en is het verlangen naar meer respect, tolerantie, gelijkwaardigheid en het verslaan van kanker nog aan de orde van de dag.

Alle namen op de staartlijsten bekend

Het CDA heeft ervoor gekozen bij de Tweede Kamerverkiezingen van 15 maart 2017 te werken met zogenoemde staartlijsten. Dit houdt in dat de plekken 46 t/m 50 op de kandidatenlijst per kieskring kunnen verschillen.

De meeste provinciale afdelingen hebben ervoor gekozen van deze mogelijkheid gebruik te maken; gevolg is dat de kiezers op veel plekken uit meerdere CDA-kandidaten uit hun eigen regio kunnen stemmen. De provincies Flevoland en Friesland hebben afgezien van een eigen staartlijst. Zij volgen de keuze voor de plekken 46 t/m 50 van de landelijke conceptlijst.

Groningen (kieskring 1)

Overijssel (kieskring 4)

Friesland (kieskring 2)

Flevoland (kieskring 5)

Drenthe (kieskring 3)

Gelderland (kieskring 6; Arnhem)

Gelderland (kieskring 7; Nijmegen)

Zuid-Holland (kieskring 14; Dordrecht)

Utrecht (kieskring 8)

Zuid-Holland (kieskring 15; Leiden)

Noord-Holland (kieskring 9; Amsterdam)

Zeeland (kieskring 16)

Noord-Holland (kieskring 10; Haarlem)

Noord-Brabant (kieskring 17; Tilburg)

Noord-Holland (kieskring 11; Den Helder)

Noord-Brabant (kieskring 18; 's-Hertogenbosch)

Zuid-Holland (kieskring 12; Den Haag)

Limburg (kieskring 19)

Zuid-Holland (kieskring 13; Rotterdam)

BES-Eilanden (kieskring 20)

Een pleidooi voor waarde(n)volle politiek

Voormalig vicevoorzitter van het CDJA, Ruben Bakker, publiceerde afgelopen zomer twee boeken over de raakvlakken tussen politiek, economie en filosofie. Beide boeken gaan in op het belang van waarden in de politiek. Volgens Bakker biedt een focus op waarden een uitweg uit de discussies die nu vooral over middelen gaan.

Tekst Paul Casamento

De boeken beschrijven een brede maatschappelijke trend die een *waardenvolle* politiek in de weg staat, namelijk het dominant worden van de instrumentele rede.

'De instrumentele rede gaat om het *hoe*, de middelen, waardoor het waarom, het uiteindelijke doel, buiten beeld raakt. Hierdoor gaan politieke discussies vaak over hoe op de beste manier een bepaald doel bereikt kan worden, in plaats van dat expliciet gemaakt wordt waarom de doelen zo nastrevenswaardig zijn. Zo lijkt bijvoorbeeld de noodzaak van economische groei buiten kijf te staan, terwijl als iedereen zich kapot werkt en alles wat je koopt stuk gaat, dit ook de economische groei bevordert. Maar is dat wenselijk?

'Economische doelen zijn volgens Bakker namelijk nooit van intrinsieke waarde. Deze zouden daarom minder centraal moeten staan: 'In de politiek horen doelen altijd te kunnen worden herleid tot iets van intrinsieke waarde, dát is *waardenvolle* politiek.'

Het belang van waarden

Volgens Bakker zorgen waarden bij uitstek voor een zorgvuldige afweging tussen doelen en middelen. 'Waarden bepalen de wenselijkheid van de doelen en de proportionaliteit van de middelen. Zo voorkom je doelredeneringen, zoals we gezien hebben bij de discussie over orgaandonatie. We kunnen het over het

doel eens zijn, maar dan nog kan het medicijn erger zijn dan de kwaal.'

Ook bieden waarden de mogelijkheid om hedendaagse dogma's te doorbreken. Bakker maakt hierbij de vergelijking met het inrichten van een huis: 'De politieke discussie gaat vaak over de kleur verf en de juiste deurklink, terwijl je je ook, of misschien wel in de eerste plaats, af moet vragen of het fundament wel in orde is. Klopt het mensbeeld dat hierachter zit wel? Hoort hier een markt voor te zijn?'

Discussies over waarden kunnen hoog oplopen. 'Bij discussies over de middelen kun je relatief makkelijk compromissen sluiten omdat het daarbij vaak over cijfers gaat. Je kan dan makkelijk ergens in het midden uitkomen. Bij de discussie over het vrijwillig levenseinde kan dat niet. Daar gaat het ten diepste om de vraag naar de heiligheid van het leven. Daarbij bestaat het gevaar dat je gaat moraliseren. Mensen graven zich in en je krijgt al snel de reactie: "jouw waarden zijn mijn waarden niet". Dat zijn heel lastige discussies.'

Vertrouwen in de politiek

Toch is het volgens Bakker heilzaam dat soort discussies te voeren. Politici moeten waarden meer centraal stellen

en het fundamenteel met elkaar oneens durven te zijn. 'De ander overtuigen van je eigen waarden is daarbij niet het belangrijkste. Het gaat er vooral om dat je als politicus consistent en herkenbaar je waarden uitdraagt. Zo heeft de kiezer wat te kiezen. Wat betreft economische kwesties lijken de partijen slechts verschillende tinten grijs: allemaal willen ze economische groei en meer werkgelegenheid. Maar als we een discussie over waarden voeren, als we dát centraal stellen, worden de verschillen duidelijker.' Hierdoor kan volgens Bakker ook het vertrouwen in de politiek teruggewonnen worden. Waarden zijn namelijk langer houdbaar dan concrete verkiezingsbeloften. Bovendien kan een waardepatroon goed aangeven hoe een politicus in een situatie die tijdens de verkiezingen nog niet voorzien is, zal handelen. 'Herkenbare waarden die consistent worden vertaald in beleid, vormen daarom de basis van een politiek die vertrouwen geeft en dat waarmaakt.' Bakker ziet hier voor het CDA grote kansen liggen: 'Als het om waarden gaat, kan de christendemocratie zich van andere politieke stromingen onderscheiden omdat het put uit de joods-christelijke traditie. Daarmee kunnen we voorkomen dat waarden, zoals vrijheid en gelijkheid, verabsoluteerd of tegen elkaar uitgespeeld worden. Het gaat juist om de samenhang tussen de verschillende waarden en hun focus op een menswaardig bestaan.'

'Herkenbare waarden die consistent worden vertaald in beleid, vormen de basis van een politiek die vertrouwen geeft en dat waarmaakt'

Tegenkrachten

Maar het is volgens Bakker niet alleen aan de politiek om voor waarden op te komen en weerstand te bieden tegen de dominantie van de instrumentele rede. In zijn boek noemt hij vier tegenkrachten: religie, maatschappelijk middenveld, cultuur en instituties. Binnen al deze

domeinen worden niet-instrumentele waarden geprezen en gecultiveerd.

Als voorbeeld van een institutie noemt Bakker de zondagsrust: 'Op de zondag word je aangemoedigd om je bezig te houden met je geestelijke gezondheid en je relaties met anderen. Het biedt de ruimte voor bezinning, ontmoeting en rust. Er is ruimte om elkaar als gelijke te zien en niet meer als baas, ondergeschikte of concurrent. Er hoeft even geen doel gehaald te worden. Juist alles wat de instrumentele rede niet is, is de zondag wel.'

Van de vier tegenkrachten mogen we veel verwachten, maar het gaat niet vanzelf. Bakker benadrukt dat de verantwoordelijkheid bij onszelf ligt: 'Om een brede maatschappelijke trend zoals de dominantie van de instrumentele rede te keren, is heel wat nodig. We moeten de focus herwinnen op wat écht van waarde is. Daarvoor is dialoog nodig, bezinning én verbazing.' *

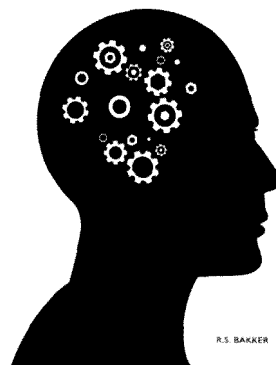
Informatie

Denken en schrijven lijken voor de 28-jarige Bakker onlosmakelijk met elkaar verbonden. Zo was hij hoofdredacteur van het filosofische faculteitsblad *Post Scriptum* en eindredacteur van het Grondslagenboekje van het CDJA. Eerder publiceerde hij in *Bestuursforum*, *Interruptie*, *Christen Democratische Verkenningen* en *Christendemocraat.nl*, waar hij inmiddels ook columnist is. Aan die publicatierreeks voegt hij nu twee boeken toe: *De dominantie van de instrumentele rede*, (ISBN: 9789492475435) een bewerking van zijn afstudeerscriptie voor zijn studie filosofie en de essaybundel *Wat zo praktisch is aan abstractie: over politiek, economie en filosofie* (ISBN: 9789492475671). Beide boeken zijn te bestellen via: www.boekenbestellen.nl

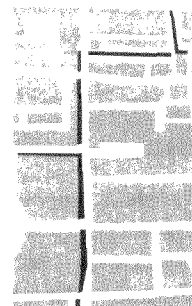
DE DOMINANTIE VAN DE INSTRUMENTELE REDE

WAT ZO PRAKTISCH IS AAN ABSTRACTIE

Een bundel essays en artikelen

R.S. BAKKER

R.S. BAKKER

De uitgangspunten van

Hugo de Jonge

Sinds 2010 is Hugo de Jonge wethouder voor het CDA in Rotterdam. In zijn eerste periode van Onderwijs, Jeugd en Gezin, nu heeft hij Onderwijs, Jeugd en Zorg in zijn portefeuille. Door Frans de Nerée | Fotografie Marc Nolte

De Jonge volgde de opleiding tot leraar in het basisonderwijs. Hij was vijf jaar werkzaam als leraar en adjunct-directeur. In 2004 werd hij aangesteld als beleidsmedewerker Onderwijs van de Tweede Kamerfractie van het CDA. Van 2006 tot 2008 was hij politiek assistent van achtereenvolgens minister Van der Hoeven en staatssecretaris Van Bijsterveldt. Daarna werkte hij tot 2010 in diverse functies bij het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Publieke gerechtigheid

'All men are (...) endowed by their Creator with inherent and inalienable rights', stelt de Amerikaanse Declaration of Independence. Voor mij betekent publieke gerechtigheid het borgen van deze onvervreembare rechten voor iedereen. Ze beschermen tegenover overheden, organisaties, bedrijven en personen die hen bedreigen.

Dat is nooit zwart-wit, zeker niet waar het gaat om de verhouding tussen mensen onderling. Grondrechten zijn namelijk niet absoluut; ze staan altijd in verhouding tot andere en andermans rechten. Bijvoorbeeld de vrijheid van meningsuiting van de één versus het recht om niet gediscrimineerd te worden van de ander. Het recht van de één mag niet zover reiken dat het recht van de ander wordt geschaad. Het uitgangspunt publieke gerechtigheid vraagt het CDA op te komen voor een goede balans tussen een ieders grondrechten.

Daarbij moet de overheid het schild van de zwakken zijn en moet het CDA opkomen voor iedereen die zichzelf niet in bescherming kan nemen. Kinderen, ouderen, iedereen die kwetsbaar is en niet mondig (genoeg) om zelf op te komen voor hun recht. Ik zie dat bijvoorbeeld terug in discussies over kindermishandeling en huiselijk geweld. Op dat terrein speelt onder andere de spanning tussen

veiligheid en privacy. Natuurlijk moet het recht op privacy zwaar wegen, maar niet zwaarder dan het recht op veiligheid van de ander. Zo heeft ieder kind het recht veilig en kansrijk op te groeien. Het is daarom bij uitstek de taak van het CDA om te kiezen voor kinderen, als in deze discussie de balans te ver doorslaat naar de rechten van ouders, waardoor de rechten van kinderen in het gedrang komen.

Rentmeesterschap

Rentmeesterschap betekent voor mij de wereld beter achterlaten voor onze kinderen, dan wij haar zelf hebben gekregen. Dat geldt voor onze fysieke planeet en voor onze sociale wereld. En op beide gebieden denk ik dat het al lastig genoeg zal zijn om onze wereld in net zo'n goede staat door te geven als we hem ontvangen hebben.

De klimatologische veranderingen die ons bedreigen staan ons wel op het netvlies, maar zouden hoger op de politieke agenda's moeten staan. We zijn de eerste generatie die klimaatverandering aan den lijve ondervindt, en de laatste generatie die er iets aan kan doen - een ongemakkelijke maar ware uitspraak van Obama. Dat vraagt actie, niet alleen in klimaatakkoorden maar ook dicht bij huis. De mondiale schaal en het lokale niveau gaan daarbij hand in hand. Sinds ik weet wat de gezondheidseffecten in de stad zijn van oude auto's, ben ik voorstander geworden van maatregelen als milieuzones.

En we moeten ook onze verantwoordelijkheid nemen wat betreft maatschappelijk rentmeesterschap. We zien een samenleving die steeds verder versplintert. We kunnen daar lijdzaam bij toekijken en een eigen 'niche' van gelijkgestemden zoeken. Maar waar staan we dan over twintig, dertig of veertig jaar? We moeten actief de ander opzoeken, verbindingen leggen en over muren heen kijken. We mogen ons niet neerleggen bij ontwikkelingen in de samenleving, maar moeten proberen die ten positieve te keren. Dat zijn we als rentmeesters aan onze stand verplicht.

Gespreide verantwoordelijkheid

Het Wetenschappelijk Instituut van de ChristenUnie (ik mag het op deze plaats citeren, want het heet naar 'onze' Groen van Prinsterer) muntte eens de zin 'van verzorgingsstaat naar verzorgingsstraat' om de beweging te duiden die we op dit moment in de zorg maken. Dat drukt voor mij kernachtig uit wat gespreide verantwoordelijkheid inhoudt. We zijn gezamenlijk verantwoordelijk; als we met

z'n allen met onze neus naar de overheid gaan staan kijken, staan we met de rug naar elkaar. Noch een groot geloof in de overheid, noch een groot geloof in de markt gaan ons verder helpen. Het CDA is de partij van de samenleving. We mogen onze zegeningen tellen als we kijken naar de kracht van de samenleving. Oneindig veel verenigingen, organisaties, kerken, die elk hun steentje bijdragen aan een betere wereld. Ontelbaar veel mantelzorgers en vrijwilligers die alle dagen van het jaar klaarstaan voor de mensen die op hen rekenen. De kunst is hen te steunen zonder de verantwoordelijkheid over te nemen; er te zijn als het nodig is, maar vooral niet in de weg te lopen.

We mogen onze zegeningen tellen als we kijken naar de kracht van de samenleving'

Solidariteit

Solidariteit zit wat mij betreft in de andere drie kernwaarden verweven. Publieke gerechtigheid betekent oog hebben voor ieders rechten, dus ook die van de zwakken. Je voor hen inspannen uit solidariteit. Rentmeesterschap is een vorm van solidariteit tussen generaties. Niet 'na ons de zondvloed', maar leven met het oog op de generaties die nog gaan komen. En tot slot is solidariteit niet alleen een verantwoordelijkheid voor de overheid, maar juist ook voor de samenleving. Solidariteit wordt in de eerste plaats niet door wetten vormgegeven, maar door mensen.

Solidariteit vraagt ons naar anderen te luisteren, ook als hun opvattingen ons onwelgevallig zijn. Solidariteit betekent dat we ons te verdiepen hebben in de zorgen van gewone mensen die zich soms vergeten voelen, mensen die in hun eigen leven weinig merken van de vooruitgang waarmee ze de politici op tv zichzelf zien feliciteren. Die zorgen moeten ons tot actie aanzetten, of tot realiteitszin, of tot bescheidenheid.

In het begrip solidariteit ligt ook de Bijbelse opdracht besloten voor de ander een naaste te zijn, en anderen te behandelen zoals je zelf behandeld wilt worden. Die opdracht is alle dagen actueel en alle dagen een zeer praktische leidraad in ons politiek handelen. *

Esther de Lange

Roam like at home

In de zomers van 1996 en 1998 werkte CDA-Europarlementariër Esther de Lange bij de ANWB-alarmcentrale in Lyon. Een enorm toegewijde club hardwerkende mensen, al hoop je ze natuurlijk niet nodig te hebben tijdens je vakantie. Degenen die de alarmcentrale helaas nodig hadden belden veelal van langs de weg of op de camping, ergens in Frankrijk met een medisch of technisch probleem. Nog steeds kent Esther de onderdelen van een automotor in het Frans uit haar hoofd.

Eind jaren negentig was ook het begin van de grootschalige mobiele telefonie. Zeker tijdens haar tweede zomerseizoen belden veel mensen met hun mobiele telefoon. Zij werden dubbel gestraft: de auto was al kapot en achteraf kwam er ook nog eens een torenhoge rekening voor het gebruik van de mobiele telefoon in het buitenland, het zogenaamde roaming. Dit treft natuurlijk niet alleen de vakantieganger, maar ook mensen die voor hun werk vaak de grens over moeten, of simpelweg mensen die in een grensgebied wonen. Bovendien digitaliseert onze economie in een rap tempo. Het gebruik van goederen en diensten die deels of zelfs compleet afhankelijk zijn van mobiel internet is sterk toegenomen in de laatste jaren en deze trend zal zeker worden voortgezet. Denk bijvoorbeeld aan zelfrijdende auto's of die handige thermostaat die zich aanpast aan jouw gewoontes en op afstand bediend kan worden. Ook hier zal in toenemende mate - en over grenzen heen - gebruik van worden gemaakt. Roamingkosten zijn dan ook niet

meer van deze tijd vindt De Lange. De CDA-delegatie is blij dat de kosten voor roaming dankzij Europese afspraken de afgelopen jaren enorm gedaald zijn en per juni 2017 zelfs compleet worden afgeschaft - een grote winst voor mensen en bedrijven in heel Europa.

Tot juni 2017 zijn er wel nog enkele prangende vragen en terechte zorgen van zowel de consument als de Nederlandse telecombedrijven waar antwoorden op gevonden moeten worden. Hoe gaan we bijvoorbeeld misbruik tegen? En hoe voorkomen we dat de 'thuisblijvers' gaan betalen voor de mensen die zeer veel reizen? Esther de Lange

houdt de vinger aan de pols. Nu als Europarlementariër, maar met haar ervaringen bij de ANWB nog vers in het geheugen.

Volg CDA Europa online!

Twitter:

[@CDAEuropa](https://twitter.com/CDAEuropa)

Facebook:

www.facebook.com/CDAEuropa

Instagram:

[cda_eu](https://www.instagram.com/cda_eu)

Website:

www.cda.nl/europa

Wim van de Camp

Europese Waarden

Verkenning

In Europa spreken we vaak over gemeenschappelijke Europese waarden die ook zijn vastgelegd in het Europees Verdrag. Deze waarden zijn echter heel breed opgeschreven en daarom onderhevig aan interpretatie. Dit legt een van de essentiële uitdagingen van de Europese Unie bloot. Wij delen in principe veel van dezelfde waarden met elkaar, maar in de details gaat het vaak mis. Dit is geen onwil maar juist een tekort aan context van elkaars waarden. Een Hongaarse definitie van een rechtsstaat is niet hetzelfde als die van een Fransman ook al zijn de onderliggende waarden bijna gelijk. De enige manier om die verschillen

te overbruggen is door het begrijpen van de context van onze burens. De vraag is, hoe doe je dat?

Volgens CDA-Europarlementariër Wim van de Camp is de eerste manier door te spreken met mensen uit andere Europese landen. Als je enkel in een Nederlandse stad of dorp over waarden spreekt zal je enigszins hetzelfde horen. Als je dat doet in een Duits dorp dan wordt het al anders. Dit moeten wel oprechte gesprekken zijn, niet enkel interacties van vijf minuten over het weer.

De tweede manier is door het bezoeken van Europese landen. Je kunt eindeloos spreken met een Italiaan

over de corruptie in het zuiden van dat land, maar als je er doorheen reist zie je de effecten ervan en waarom het zo diep geworteld is. Dit is hoe wederzijds begrip eruit ziet. Vandaar dat de CDA-delegatie het Interrailinitiatief van de EVP-Fractie in het Europees Parlement steunt. Het is namelijk een vorm van reizen waarin je wordt blootgesteld aan andere invalshoeken. Je raakt bijvoorbeeld aan de praat met een Pool terwijl je door Oostenrijk reist. Als we jongeren aanmoedigen zo te reizen zal er ruimte zijn om dit begrip op te bouwen. Want door de lens van anderen zien we de kracht van onze waarden en krijgen we begrip voor die van hen.

Lambert van Nistelrooij

Ons cultureel erfgoed leert ons waar wij voor staan

Volgens Europarlementariër Lambert van Nistelrooij beschikt Nederland over een rijke geschiedenis met een grote diversiteit aan cultureel erfgoed. Denk maar aan de Amsterdamse grachten of het Binnenhof in Den Haag. 'De manier waarop een samenleving omgaat met haar eigen erfgoed is een spiegel voor haar eigen normen en waarden. Cultuur en erfgoed bepalen in grote mate onze identiteit. Ze vertellen ons waar we vandaan komen, maar ook waar we naartoe gaan.'

Europa ondersteunt het behoud van cultureel erfgoed. Dit door campagnes gericht op de bescherming van

monumenten en natuurgebieden. De Europa Nostraprijs is de jaarlijkse prijs van de Europese Unie voor cultureel erfgoed. Zo vielen dit jaar drie Nederlandse projecten in de prijzen: het fort Kijkuit in Kortenhoef, het museum Oud Amelisweerd in Bunnik en het Naturalis Biodiversity Centre in Leiden.

Van Nistelrooij helpt als vicevoorzitter van de Urban Intergroup in het Europees Parlement mee aan het behoud van dergelijke gebouwencomplexen, monumenten en landschappen. Daarbij kijkt hij vooral naar hun nieuwe functies binnen hun stad of regio. Herbesteding

Annie Schreijer-Pierik: Onzekere Kerst voor boeren

Veel boeren beleven deze Kerstmis in grote onzekerheid. Heeft hun bedrijf wel toekomst? Wat gaat deze regering doen? Hoe worden de plannen voor minder mest? 'Zoals de regering met deze ondernemers omgaat, dat kan echt niet', zegt Annie Schreijer-Pierik, Europarlementslid uit Twente.

De melkveehouders mochten eerst vrij uitbreiden, zonder melkquotum. De Nederlandse regering kwam plots met limieten aan de fosfaatuitstoot uit mest. Door stuntelig optreden van de regering in Brussel, zijn die limieten er nog niet. Om aan de scherpe fosfaatnormen van Nederland te voldoen, dreigt een op de vier melkveehouders te moeten sluiten. Annie Schreijer vindt dat Nederland totaal uit de pas loopt. In Nederlandse sloten mag vijf keer

minder fosfaat dan in een slootje net over de grens met België. 'Dat verschil is echt absurd. Melkveehouders over de grens hebben nergens last van.' 'Om slechts één sector te betuigen, is niet terecht. Fosfaat komt ook uit riooloverstorten en industrie. En deze VVD/PvdA-regering laat de autosector momenteel juist veel méér schadelijke stoffen uitstoten. Door de hogere snelheid op snelwegen, maar ook door soepeler normen voor fabrikanten.'

Als boeren stoppen, verdwijnen ook banen bij leveranciers en verwerkers. 'Het platteland kwijnt zo weg', waarschuwt ze. 'Het is ook riskant voor de voedselzekerheid: Je kunt een weekje zonder televisie, maar niet zonder voedsel! En importeren kan niet altijd.'

Schreijer is blij dat oud-minister Cees Veerman in Brussel heeft gepleit voor een sterkere positie van boeren in de handelsketen. Veerman leidde een Taskforce Agricultural Markets voor de EU. Nu worden boeren nogal eens uitgeknepen door machtige supermarkten.

Schreijer pleit zelf voor meer goedkoop krediet via een landbouwproject in het grote Juncker-investeringsfonds van de EU. 'Dat zou een uitkomst zijn voor de Nederlandse boeren, die amper krediet krijgen van de zuinige banken. Helaas is deze regering nogal laks met het indienen van projecten. Terwijl dit fonds toch 500 miljard euro aan investeringen wil aanzwengelen. Daar moet toch wat voor meer voor Nederland in zitten?'

speelt een belangrijke rol in cultuurbeleid. Ooit was de CHV-fabriek waar het CDA op 12 november haar congres hield het pronkstuk van de Coöperatieve Handelsvereniging in Veghel. Maar toen de mengvoerbriek verhuisde, moest het terrein een nieuwe functie krijgen.

plek in teruggekregen. Een bijzondere locatie! Op deze manier wordt cultureel erfgoed niet alleen beschermd, maar blijft het een actieve rol in onze maatschappij spelen. Als Europarlementslid draagt Van Nistelrooij daarom bij aan de

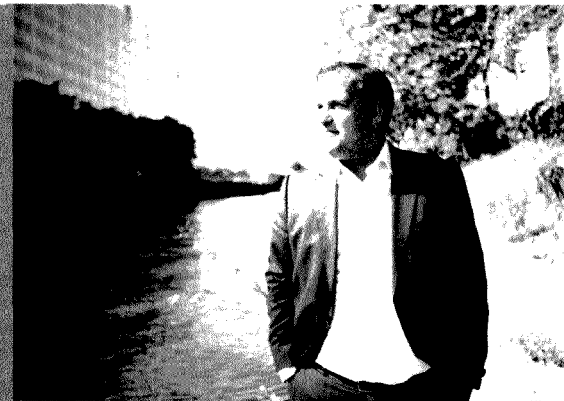
bescherming van cultureel en natuurlijk erfgoed. Zowel voor de huidige als voor de toekomstige generaties. 'Aantrekkelijk erfgoed wordt een ontmoetingsplaats voor mensen samenkomen en ideeën uitwisselen. Het draagt bij tot identiteit en harmonie in onze samenleving.'

Jeroen Lenaers: Over Silo's en Servers

Uiteindelijk is het industrieel erfgoed omgebouwd tot een multifunctioneel park met behulp van het Europees Regiofonds. Ook de nieuwe AgriFood Capital heeft er zijn

In een kleurloze woonwijk aan de rand van Straatsburg staat een onopvallend bouwwerk dat vooral opvalt vanwege de hoge hekken, camera's en beveiligingsagenten. In de brandvrije kelder met muren van twee meter dik staan namelijk de computerservers waarop de grote Europese data-systemen draaien.

Momenteel draaien er drie grote systemen. Links in de hoek staan de machines verantwoordelijk voor het Schengen Informatie Systeem, dat grensbewakers op elk moment kan waarschuwen voor verdachte of gezochte personen aan de Europese buitengrens. Er staan maar liefst 65 miljoen waarschuwingen in en het wordt zo'n 3 miljard keer per jaar geraadpleegd. In het midden staan de servers met het Visum Informatie Systeem, dat zorgt voor de uitwisseling van gegevens tussen de lidstaten over personen die een visum voor het Schengengebied aanvragen. Tot slot staan rechts tegen de muur de servers die het Eurodac-systeem laten draaien, waarin 1,3 miljoen vingerafdrukken van asielzoekers en mensen die illegaal de grens over proberen te steken worden bewaard. Alle drie de systemen hebben hun eigen ontstaansgeschiedenis en een eigen nauwgezet gedefinieerd doel. En daar zit een probleem. Hoewel al deze machines in een ruimte van vijf bij vijf bij elkaar staan, is het in

de praktijk nog helemaal niet zo eenvoudig is om ze met elkaar te laten 'praten'. Laat staan dat het eenvoudig is om één zoekactie uit te voeren in alle drie de systemen. Met andere woorden: er is sprake van silo-vorming, terwijl er juist een grote meerwaarde schuilt in het vergroten van de zogeheten interoperabiliteit van deze datasystemen. Heeft bijvoorbeeld een asielzoeker al een verleden bij de politie in één van de lidstaten? Momenteel wordt dat niet opgemerkt.

'Interoperabiliteit mag dan geen woord zijn waar je de populariteitsprijs mee in de wacht zal slepen, maar het is wel een eenvoudige en effectieve maatregel om gaten in onze veiligheidssystemen te dichten en is daarom voor onze eigen veiligheid een absolute prioriteit', aldus CDA-Europarlementariër Jeroen Lenaers.

CDAV – opties

Inspireren, stimuleren en faciliteren

De emancipatie van vrouwen is in ons land nog lang niet voltooid. Het streefcijfer van 30 procent vrouwen in de top van het bedrijfsleven in 2016 is nog niet in zicht. Ook in de politiek blijven mannen domineren. Het CDAV ziet kansen in inspireren, stimuleren en faciliteren.

Tekst **Sandra van den Nieuwenhof**

Onlangs werd bekend dat Nederland drie plaatsen is gezakt op de ranglijst die de gelijkheid tussen mannen en vrouwen weergeeft. Nederland staat nu op een zestiende plaats. Dat bleek onlangs uit de jaarlijkse Global Gender Gap Index van het World Economic Forum (WEF). Deze index geeft inzicht in de ongelijkheid tussen mannen en vrouwen in 144 landen. Bij het samenstellen van de lijst wordt gekeken naar economische participatie, toegang tot onderwijs, politieke invloed en gezondheidszorg/levensverwachting.

Nederland scoort nog steeds veel beter dan het wereldwijde gemiddelde, maar loopt steeds meer achter op andere zeer competitieve economieën zoals Finland, Noorwegen, Zweden en Zwitserland.

Vrouwen in Nederland participeren minder in het arbeidsproces dan mannen (74% vrouwen ten opzichte van 85% mannen), hebben overwegend een parttime baan (64% van de vrouwen ten opzichte van 30%

van de mannen) en verdienen nog steeds aanzienlijk minder (bron: ANP/Nu.nl). Bovenstaande feiten wijzen erop dat de participatie van vrouwen in het arbeidsproces beter kan, dat geldt in het bijzonder voor de top van het bedrijfsleven. Ook de deelname van vrouwen in de politiek laat te wensen over, zeker op lokaal niveau. Slechts 28% van het aantal gemeenteraadsleden is vrouw.

Diversiteit is een kwaliteit op zich voor teams. Het is inmiddels bekend dat gemengde teams van vrouwen en mannen de beste resultaten opleveren. Een verplicht vrouwenquotum wordt vaak als oplossing geschetst voor het achterblijven van het aantal vrouwen in topfuncties in het bedrijfsleven. Het CDAV is van mening dat een verplicht vrouwenquotum voor vrouwen in de top van het bedrijfsleven niet per se bijdraagt aan een positieve ontwikkeling op dit gebied. Een cultuurverandering is nodig, en die wordt niet alleen bereikt door vanuit de overheid kunstmatig in te grijpen. Wij zien meer in inspireren, stimuleren en faciliteren. Voorbeelden daarvan zijn de website Topvrouwen.nl, die de groep hooggekwalificeerde vrouwen in Nederland voor bedrijven zichtbaar maakt en de website Navigerennaardetop.nl, waar vrouwen kunnen zien waar komende jaren beweging in de boardroom plaats gaat vinden. Zelf het goede voorbeeld geven kan ook inspirerend en stimulerend werken. De overheid moet vrouwen in topfuncties benoemen en uitdra-

gen dat het ons land vooruit helpt als er meer vrouwen aan de top zitten. De overheid kan vrouwen beter faciliteren om meer te gaan werken door bijvoorbeeld de kinderopvang en zorg goed te regelen. Nog steeds blijken immers vrouwen de meeste zorgtaken op zich te nemen, zowel zorg voor kinderen als mantelzorg voor ouders. Het concept-verkiezingsprogramma van het CDA "Keuzes voor een beter Nederland" geeft aanzetten daartoe. Zo pleit het CDA voor meer mogelijkheden voor flexibel verlof en flexibele werktijden. Ook wil onze partij meer maatwerk in de buiten- en voor-schoolse voorzieningen met ruimere openingstijden en een betere aansluiting tussen school en buitenschoolse opvang.

Politieke partijen kunnen ook hun bijdrage leveren door voldoende vrouwen op de kandidatenlijsten te zetten op landelijk, provinciaal en lokaal niveau. Het CDAV zet zich hier actief voor in. Op onze lijst voor de Tweede Kamerverkiezingen is ongeveer 35% vrouw (17 vrouwen, 33 mannen), en in onze top twintig staan zeven vrouwen, dat is een mooi resultaat.

In de aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen zal het CDAV alle zeilen bijzetten om vrouwen te verleiden en te stimuleren zich verkiesbaar te stellen.

...en dat is heel belangrijk. Het is heel belangrijk dat je plezier hebt in wat je doet, dat je het leuk hebt met elkaar in een bestuur. Dat straalt af op de bijeenkomsten die je organiseert en maakt dat je meer resultaten bereikt.' CDAV Brabant heeft een uitgebreid bestuur, bestaande uit zeven vrouwen. 'Een paar jaar geleden was de situatie nog heel anders. We kwamen mensen tekort, het bestuurswerk rustte op de schouders van maar een paar mensen. We hebben toen een advertentie opgesteld en in het ledenblad geplaatst. Tot mijn verrassing heeft dat ertoe geleid dat we ons bestuur met vier mensen konden uitbreiden. Vier echt heel goede mensen!

CDAV Brabant is een prachtig voorbeeld van een bloeiende CDAV-afdeling. Voorzitter Joke Wagter legt uit voor welke aanpak in Brabant gekozen is. 'Het is echt geen hogere wiskunde, vooral een kwestie van weten wat je wilt en vervolgens: doen.'

'Leden melden zich niet zomaar aan als je een bijeenkomst organiseert. Je moet iets te bieden hebben. Wij proberen deze zo aantrekkelijk mogelijk te maken, door te kiezen voor een bijzondere locatie, echt aansprekende gasten en onderwerpen en de mogelijkheid te netwerken. Dat werkt. Mensen hebben verschillende motieven om te komen, zo vindt ieder iets van haar gading.' Volgens Wagter zou deze aanpak in

principe in heel Nederland moeten kunnen werken. 'Wat in Brabant kan, kan elders ook.'

...en dat is heel belangrijk. Het is heel belangrijk dat je plezier hebt in wat je doet, dat je het leuk hebt met elkaar in een bestuur. Dat straalt af op de bijeenkomsten die je organiseert en maakt dat je meer resultaten bereikt.' CDAV Brabant heeft een uitgebreid bestuur, bestaande uit zeven vrouwen. 'Een paar jaar geleden was de situatie nog heel anders. We kwamen mensen tekort, het bestuurswerk rustte op de schouders van maar een paar mensen. We hebben toen een advertentie opgesteld en in het ledenblad geplaatst. Tot mijn verrassing heeft dat ertoe geleid dat we ons bestuur met vier mensen konden uitbreiden. Vier echt heel goede mensen!

vrouwen die een mooie rol hebben in de politiek.' Ze wijst er dan op dat het niet alleen te doen is om de vrouwen die reeds actief zijn binnen het CDA, maar juist ook de vrouwen die wel het potentieel hebben, en misschien ook wel de ambitie, maar die desondanks (nog) geen raadslid of bestuurder zijn. 'Het aantal vrouwen in de politiek is procentueel nog steeds laag. Daar moeten we iets aan doen. Juist vrouwen die al wel meedoen hebben daarbij een taak, al ligt die verantwoordelijkheid natuurlijk breder: zorg er allereerst als fractie en afdeling voor dat mensen zich welkom voelen. Besteed daar aandacht aan.'

Joke Wagter: 'Ik krijg soms de vraag: waarom is dat nu eigenlijk nodig, zo'n CDAV-afdeling? Vaak van

Verslag van een EFS-training

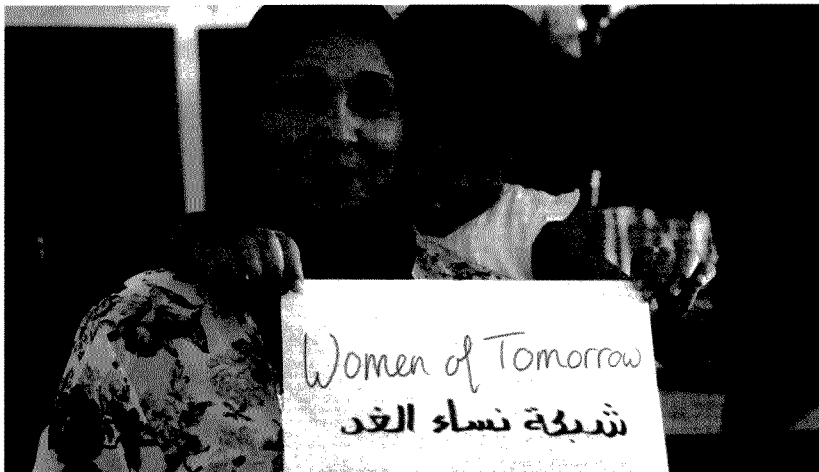
Vrouwenemancipatie via de middelbare school

In oktober 2016 ontmoet ik Marokkaanse vrouwen die een netwerk willen vormen om vrouwen in Marokko meer bij de politiek te betrekken. De verkiezingen zijn net achter de rug en nu zoeken ze naar een manier om de interesse van vrouwen blijvend te wekken en het netwerk te vergroten.

Tekst **Annet Doesburg**

Vanuit de Eduardo Frei Stichting van het CDA verzorgen we trainingen in nieuwe democratieën en zien we vrouwen en jongeren als een belangrijke groep om in te investeren omdat zij de 'brengers van verandering' kunnen zijn.

De Marokkaanse vrouwen zoeken naar een thema dat verschillende groepen vrouwen kan aanspreken als ze dat op de politieke agenda willen zetten. Veel grote maatschappelijke thema's passeren de revue, maar in de training willen we dat ze een concreet en realistisch thema kiezen waar ze de komende jaren

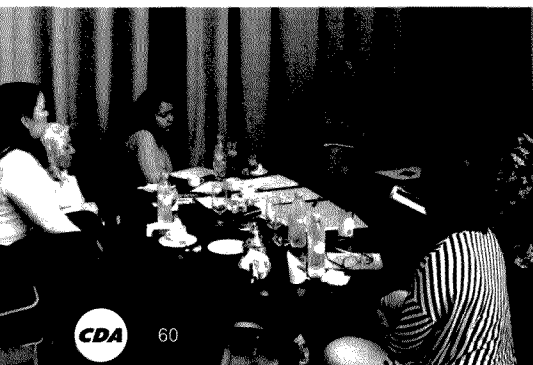
ook echt het verschil kunnen maken. Uiteindelijk willen ze aan de slag met het probleem dat meisjes op het platteland niet of nauwelijks naar de middelbare school gaan. De afstanden die ze daarvoor moeten afleggen zijn dermate groot dat ze met een bus moeten reizen – wat onveilig is en daarmee onwenselijk – of naar een kostschool moeten, en die zijn er voor meisjes niet.

Verspilling van talent

Ik moet ineens denken aan mijn eigen grootmoeder. Toen zij opgroeide was er ook geen geld om haar naar de middelbare school te laten gaan. Ze was een leergierig meisje en bleef dat, ook toen ze volwassen was en een gezin had. Mijn grootmoeder was een van de leerlingen van de 'moedermavo'. Haar ambitie droeg ze over op mijn moeder en op mij en dat is voor mij een sterke motivatie gebleven om me in de politiek, en met name voor trainingen aan politici in te zetten.

Volgens de Marokkaanse vrouwen is het niet creëren van veilige mogelijkheden om plattelandsmeisjes naar de middelbare school te laten gaan een enorme verspilling van talent. Dat kan ik – gezien mijn eigen achtergrond – alleen maar beamen.

In de training brengen we in kaart welke vervolgstappen ze moeten zetten. Het begint met een goede cijfermatige onderbouwing en analyse, met goede kennis van de taken en bevoegdheden van het lokale bestuur, een goed voorstel en dan het mobiliseren van zo veel mogelijk mensen om zich hierachter te scharen. Aan deze vrouwen zal het niet liggen, hun enthousiasme spat ervan af! Laten we hopen dat er ook in Marokko maar drie generaties nodig zijn om een plattelandsmeisje niet alleen naar de middelbare school, maar vervolgens ook naar de universiteit te laten gaan.

Netwerkdag Bestuurdersvereniging:

De economische meerwaarde van regionale samenwerking

De gevolgen van problemen op wereldschaal hebben al snel invloed op onze omgeving: als het ergens in de wereld regent, druppelt het in onze achtertuin. Deze dubbele trend van internationalisering en regionalisering, van globalisering en lokalisering, heeft belangrijke consequenties voor de inrichting van politiek, bestuur en samenleving. Dit vraagstuk stond centraal op de BSV-Netwerkdag in oktober. De Netwerkdag is het jaarlijkse evenement van de CDA Bestuurdersvereniging waar alle decentrale CDA-politici elkaar kunnen ontmoeten en inspireren.

Richard van Zwol, topambtenaar op het ministerie van Binnenlandse Zaken, lichtte het rapport 'Maak verschil' toe. Hij benadrukte de meerwaarde van regionale samenwerking voor economische groei en lichtte toe wat dat betekent voor decentrale bestuurders. Met Tweede Kamerlid Agnes Mulder, Europarlementariër Lambert van Nistelrooij, bestuurskundige prof. Martijn van der Steen en ondernemer Dorien Fröling debatteerden de aanwezigen over de dilemma's die bij 'glokalisering' komen kijken. Bijvoorbeeld over de rol van de gemeenteraad bij regionale samenwerking.

Een uitgebreid verslag van deze bijeenkomst is te lezen op eda.nl/bsv

Personalia

OVERLEDEN

Op 21 oktober overleden oud-Tweede Kamerlid *Frans Jozef van der Heijden* en zijn vrouw *Gonnie van der Heijden-van der Eerden*, na een huwelijk van ruim 53 jaar. Frans Jozef van der Heijden was zestien jaar Tweede Kamerlid voor het CDA, van 1982 tot 1998. In de rouwadvertentie schreven zij een indringend persoonlijk statement, het CDA heeft daar met respect kennis van genomen. Frans Jozef van der Heijden is 78 jaar geworden. Zijn vrouw Gonnie werd 76. We wensen hun familie en vrienden veel sterkte toe met dit verlies.

Ledenvoordeel: Speciaal voor u gratis naar MergelRijk

Wij verloten entreekaarten van deze spectaculaire mergelgrot. Zie pagina 37.

Laat u verrassen door het mysterieuze gangenstelsel van MergelRijk!

Indrukwekkende mergelbeelden, prachtige zandsculpturen en interessante films leren u van alles over mergel en grotten. Uw (klein)kinderen kunnen een spannende speurtocht doen en zelf een kunstwerk van mergel maken in het grottenatelier. MergelRijk is leerzaam en leuk voor alle leeftijden.

Per lid maakt u kans op maximaal 4 gratis kaarten (2 voor volwassenen en 2 voor kinderen van 4 tot en met 12 jaar). Het enige wat u hoeft te doen is een bericht sturen dat u mee wilt doen aan de verloting voor 19 december aanstaande via de mail naar Carina Hoff, carina.hoff@cda.nl of via een kaartje naar CDA, antwoordnummer 1700, 2501 WB in Den Haag. Alleen de winnaars krijgen bericht.

Esther de Lange herkozen als vicevoorzitter EVP-fractie

CDA-Europarlementariër Esther de Lange is overtuigend herkozen als vicevoorzitter van de EVP-fractie in het Europese parlement. De Lange: 'Het is een voorrecht om weer te zijn gekozen als vicevoorzitter van deze fractie. De urgentie om Europa beter te laten werken in het belang van burgers is groter dan ooit. Maar de tegenstelling tussen terechte kritiek en hoge verwachtingen mag er niet toe leiden dat we verlamd raken, dat we stil komen te staan. Daar zal ik de komende jaren met mijn collega's in het EVP-presidium keihard aan blijven werken.' De EVP-fractie bestaat uit centrumrechtse en Christendemocratische partijen uit 27 van de 28 lidstaten van de EU. De EVP fractie is de grootste fractie in het EP met 216 van 751 leden.

Doe mee met de workshop CDA-gedachtegoed

Ga in het nieuwe jaar ook samen met anderen aan de slag met het uitdragen van de kernwaarden van het CDA! Als vervolg op de online basiscursus CDA-gedachtegoed oefen je in de workshop hoe je de vier kernbegrippen en de mens- en maatschappijvisie in eigen woorden kunt uitleggen. Ben je benieuwd hoe je je kennis van het gedachtegoed in de praktijk kunt toepassen? Dan is deze workshop CDA-gedachtegoed echt iets voor jou! Ben je afdelingsbestuurder of zit je in de gemeenteraad? En vind je het ook belangrijk om in 2017, samen met leden in je afdeling of fractie, de workshop te volgen als voorbereiding op de campagne voor de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2018? Meld je dan aan voor een van de workshops. Meer informatie & aanmelden, zie www.cda.nl/si

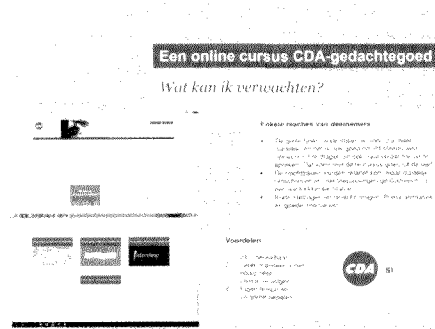
Winternummer CDV

In de samenleving is een toenemend maatschappelijk onbehagen merkbaar. Het gevoel is dat het met de samenleving - economisch, sociaal en cultureel - bergafwaarts gaat en dat we onze identiteit moeten bewaken. Hoe kunnen we op dit op dit onbehagen antwoorden? Wat is het belang van hoop en hoe kan een politiek van hoop worden vormgegeven, juist nu de 'hoop op beter' in onze cultuur lijkt te zijn verdampd? En welke politieke perspectieven passen daarbij?

Goede voornemens voor 2017?

Volg de online basiscursus CDA-gedachtegoed

Wil je ook graag meer kennis opdoen van de mens- en maatschappijvisie van het CDA en de vier kernwaarden: solida-

riteit, gerechtigheid, gespreide verantwoordelijkheid en rentmeesterschap? Volg dan de online basiscursus CDA-gedachtegoed op het moment dat het jou uitkomt. Of test jouw kennis, en doe de online kennistests bij de basiscursus CDA-gedachtegoed!

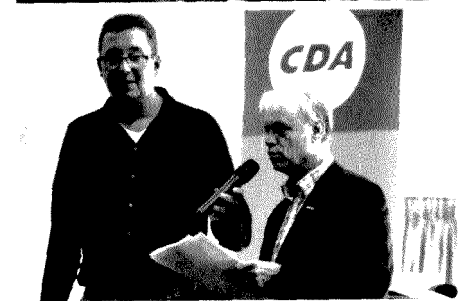
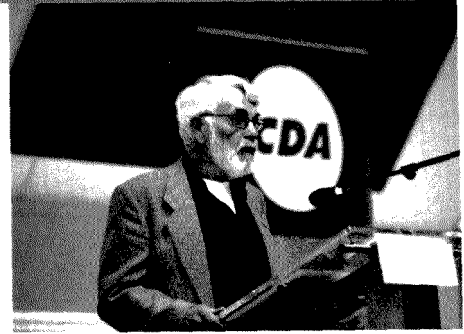
Voorbereiding campagne gemeenteraadsverkiezingen 2018

Het voordeel van een online cursus is dat iedere deelnemer deze in zijn eigen tempo en in zijn eigen tijd kan volgen. Bovendien kun je de informatie terugzoeken als je die in de praktijk van alledag nodig hebt: in de raad, bij het opstellen van het verkiezingsprogramma of ter voorbereiding van de campagne voor de gemeenteraadsverkiezingen 2018.

Meer informatie & aanmelden, zie www.cda.nl/si

Talrijke CDA-prominenten vierden dertigjarig jubileum Basisgroep Sociale Zekerheid mee

De CDA Basisgroep Sociale Zekerheid (BSZ), de sociale luis in de pels van het CDA, organiseerde vanwege haar 30-jarig jubileum op zaterdag 29 oktober een jubileumbijeenkomst. Het thema van deze jubileumbijeenkomst was 'Op reis in het sociaal domein'. Oud-CNV-voorzitter Doekle Terpstra was dagvoorzitter. Vele CDA-prominenten vierden de bijeenkomst mee. Fotografie Dirk Hol

Adverteren in CDA-bladen

Bent u ondernemer en wilt u adverteren in het ledenblad van het CDA of in Bestuursforum?

Dat kan. We sturen u graag vrijblijvend meer informatie toe. Uiteraard is maatwerk altijd mogelijk. Voor meer informatie of een persoonlijke afspraak kunt u contact opnemen met Marcel Migo via marcel.migo@cda.nl

Adverteren in de CDA-bladen is zeer betaalbaar, zoals u in onderstaand overzicht kunt zien.

Pakketten CDA.nl

4 edities op jaarbasis met een oplage van 44.000 stuks per editie.

1 volle achterpagina	½ achterpagina	1 volle binnenpagina	½ binnenpagina	¼ binnenpagina
€1.000,=	€500,=	€450,=	€225,=	€115,=
per editie	per editie	per editie	per editie	per editie
€3.000,=	€1.500,=	€1.500,=	€800,=	€350,=
per jaar.	per jaar.	per jaar.	per jaar.	per jaar.

Pakketten Bestuursforum

8 edities op jaarbasis met een oplage van 3.000 stuks per editie.

1 volle achterpagina	½ achterpagina	1 volle binnenpagina	½ binnenpagina	¼ binnenpagina
€450,=	€250,=	€350,=	€200,=	€100,=
per editie	per editie	per editie	per editie	per editie
€3.000,=	€1.800,=	€2.500,=	€1.500,=	€700,=
per jaar.	per jaar.	per jaar.	per jaar.	per jaar.

Toelichting

Alle bedragen zijn exclusief opmaakkosten en BTW.

Opmaak kan naar keuze in full colour of zwart wit. Die keus heeft geen invloed op de prijs.

Professor Steenkamp Debattoernooi: 8 april 2017

Op zaterdag 8 april organiseert het Steenkampinstituut in samenwerking met de DebatAcademie het jaarlijkse Professor Steenkamp Debattoernooi. Dé gelegenheid om in toernooivorm uw debatvaardigheden te verbeteren.

Gaat u als CDA'er regelmatig in debat met anderen en wilt u in korte tijd uw debatvaardigheden verbeteren? Heeft u in de (raads-)praktijk al wat debatervaring opgedaan en wilt u zich wel eens meten met andere CDA-debaters, waaronder deelnemers van de Talent Academie? Doe dan mee met het Professor Steenkamp Debattoernooi 2017 en schrijf u als team in op www.cda.nl/si

Tijdens het debattoernooi gaan telkens vier teams de strijd met elkaar aan en debatteren in vier rondes over vier verschillende stellingen. De debatten worden beoordeeld door een jury. De technische juryleden beoordelen de debatvaardigheid en de CDA-juryleden de verwoording van het christendemocratisch gedachtegoed in het debat.

De vier teams die in de debat rondes van de jury de meeste punten hebben gekregen gaan door naar de finale. Het winnende team ontvangt een beker en mag zich een jaar lang de winnaar van het Professor Steenkamp Debattoernooi noemen. Wie weet bereikt uw team wel de finale en sleept u een prijs in de wacht!

Masterclass Debatteren: 11 februari 2017

Wilt u zich goed voorbereiden op het debattoernooi of wilt u uw debatvaardigheden nog even oprispen? Dan kunt u zich opgeven voor de Masterclass Debatteren op zaterdag 11 februari 2017.

Tijdens de Masterclass leert u hoe u debatteert in de stijl van het Brits Parlementair debat, de debatvorm van het Professor Steenkamp Debattoernooi. Daarbij gaan vier teams met elkaar in debat: twee regerings-teams, die voorstanders van een stelling zijn, en twee oppositieteams die tegenstanders van een stelling zijn. In de Masterclass leert u hoe de eerste spreker van het eerste regeringsteam het regeringsbeleid goed kan neerzetten. En waarop het oppositieteam moet letten

als dat gaat reageren op de voorgaande spreker van het regeringsteam. Ook worden de regels besproken waaraan u zich als eerste of tweede spreker van een bepaald team dient te houden. Daarnaast krijgt u tips over het plegen van interrupties en hoe u als laatste spreker het debat kunt samenvatten en tegelijkertijd toch nog uw stempel op het debat kunt drukken. Natuurlijk gaat u dit met elkaar oefenen tijdens deze Masterclass en ontvangt u feedback van de trainers.

Deelname aan deze Masterclass is alleen mogelijk als u ook meedoet aan het debattoernooi.

Meer informatie & aanmelden: www.cda.nl/si

Congres Internationale samenwerking

Nederland in de wereld: kansen en bedreigingen

Op vrijdag 18 november kwamen bijna 140 deelnemers samen tijdens een CDA-congres over Internationale samenwerking in Soest. Met Yves Leterme als inspirerende hoofdspreker, veel ruimte voor discussie en een gezellige netwerkborrel na afloop konden de bezoekers terugkijken op een zeer geslaagde middag. De aanleiding van de middag was een verdere verdieping geven aan de *Visienota Internationale Samenwerking*, aangeboden door Pieter van Geel aan de partij tijdens het partijcongres in juni jl. In deze notitie is een eerste aanzet voor een lange termijn visie van het CDA op Internationale samenwerking uiteengezet door een expert groep. Tijdens dit congres hebben we dit enigszins

theoretische vergezicht willen aanvullen met ideeën van de leden en belangstellenden.

Na een zeer doordrongen verhaal van Leterme over de stand van de democratie in de wereld konden de deelnemers in vier deelsessies zelf in debat gaan. Experts gaven een eerste aanzet in de deelsessies voedsel & water, radicalisering, migratie en toekomst OS, waarna er levendige discussies ontstonden. Het congres eindigde met Pieter van Geel die zijn oor te luister had gelegd in de verschillende deelsessies en zo de final thought op treffende manier verwoordde. Hij concludeerde dat de bezuinigingen op ontwikkelingssamenwerking de afgelopen jaren doorgeschooten zijn. Het is juist nu van belang te blijven investeren in internationale doelstelling aangaande klimaat, democratie en veiligheid.

ADVERTORIAL

Opvang in de regio, daar is meer voor nodig!

Tineke Koelewijn is Statenlid voor de CDA in Utrecht en hoofd Fondsenwerving en Communicatie bij hulporganisatie ZOA. Ze maakt zich zorgen om de Haagse vanzelfsprekendheid waarmee gesproken wordt over het lot van vluchtelingen. 'Opvang in de regio? Laten we dat dan wel mogelijk blijven maken.'

'Dagelijks trekken ze op tv aan ons voorbij. Ontheemden als Shymaa, op de vlucht voor het barbaarse geweld van IS in Noord-Irak. En vluchtelingen als Nancia, die in Oeganda vastzit omdat ze vermoord zal worden in haar thuisland Soedan. Het zijn verhalen die ons hier in Nederland maar weinig meer lijken te doen. TV uit en door met onze realiteit. We hebben hier immers ons eigen vluchtelingenprobleem. En dat kost ons toch al meer dan genoeg.'

'Vanuit Den Haag lijkt de reactie op het lijden buiten onze landsgrenzen dezelfde. Er wordt gesneden in budgetten waarvan hulpverleningsorganisaties dagelijks elke euro moeten omdraaien. Ook worden samenwerkingsverbanden als de Dutch Relief Alliance niet als vanzelfsprekendheid gezien. Terwijl ze uiterst effectief blijken te zijn. Bij ZOA zie ik de impact van deze

onverschilligheid. Onze 800, vooral lokale medewerkers in het veld worstelen elke dag met de harde realiteit van slinkende budgetten. Hoe vertel je een vluchteling op een afgelegen plek in de wereld dat zijn leed niet populair genoeg is voor hulp en wederopbouw? De vlucht naar het 'welvarende' Europa door één van de familieleden, is dan een ultieme poging op een beter bestaan.'

'Het is tijd dat we met elkaar onze verantwoordelijkheid nemen en vluchtelingen in het Midden-Oosten, Afrika en Azië niet langer in de kou laat staan. We spreken over opvang in de regio, maar laten we dat dan ook mogelijk maken. Zodat organisaties als ZOA, die met hun voeten in de modder van het leed staan, noodhulp kunnen blijven bieden.'

Winterpuzzel

Winnaar
€17,50
boekbonnen van
€17,50

B	E	I	T	A	T	S	E	F	I	N	A	M	U	B
R	E	C	E	S	A	M	E	N	D	E	M	E	N	T
E	I	S	I	V	I	J	F	T	H	E	M	A	S	R
G	A	N	R	T	V	A	N	L	E	E	U	W	E	N
N	D	I	E	N	S	T	P	L	I	C	H	T	W	S
I	I	R	K	D	P	J	J	E	Z	U	S	I	T	M
V	E	R	K	I	E	Z	I	N	G	E	N	A	A	M
E	N	D	E	D	N	L	H	L	E	S	N	A	S	A
L	S	E	R	E	S	R	D	M	T	D	T	R	T	K
N	T	B	T	E	I	I	T	N	P	R	E	O	R	G
E	B	A	T	E	O	N	H	U	E	T	A	I	R	S
M	A	T	S	N	E	E	N	G	S	Z	B	A	T	T
A	A	T	J	R	N	T	E	O	T	B	I	A	T	I
S	R	E	I	Z	E	L	P	S	E	E	L	U	D	S
D	C	N	L	N	N	E	D	E	R	L	A	N	D	C

AMENDEMENT
BUMA
C
CDA
DEBATTEN
DIENSTBAAR
DIENSTPLICHT
DUIZENDLEDEN
IDEEEN
JEZUS
KRIBBE
LEESPLEZIER
LIJSTTREKKER
MAATREGEL
MANIFESTATIE
NEDERLAND
PENSIOENEN
POSTERS
RECES
RENTMEESTER
SAMEN
SAMENLEVING
STAARTLIJST
STAL
STANDPUNTEN
STER
TROTS
VANLEEUWEN
VERKIEZINGEN
VIJFTHEMAS
VISIE
WINST

Streep alle woorden weg. Van de letters die overblijven kunt u een woord maken.

Stuur uw oplossing voor 6 januari naar: redactie@cda.nl

Of: **CDA Redactie**
Postbus 30453
2500 GL Den Haag

Onder de juiste inzenders verloten wij vijf boekenbonnen van €17,50.

De oplossing van de puzzel in het vorige nummer was 'omzien'.

De winnaars zijn:
Dhr. P.A. van der Pols uit Ridderkerk, Marjan

Tromp uit Krimpen aan den IJssel, Wim van Harteveld uit Koudekerk a/d Rijn, Els van den Bosch uit Andijk, Dhr. W.G. van Geest uit 's-Gravenzande

Stille nacht... Veilige nacht?

ZOA wenst ieder mens vredige kerstdagen. Helaas ziet de kerst er voor slachtoffers van gewapende conflicten somber uit. In landen als Syrië en Zuid-Soedan zijn de nachten zelden stil - en zeker niet veilig! Gelukkig staat ZOA 365 dagen (en nachten) per jaar klaar voor deze mensen. Met uw hulp beschermen we ze tegen kou, ziekte en honger – ook tijdens de kerstdagen. Maakt u het mogelijk?

Maak uw **gift** over op **NL46 INGB 0000 0005 50**
of help op zoa.nl

ZOA
HULP | HOOP | HERSTEL